

ATATÜRK'ÜN DOĞUMUNUN 100. YILINDA A.Ü. VETERİNER FAKÜLTESİ KUTLAMALARI HAKKINDA RAPOR

Prof.Dr.Ferruh Dinçer*

Giriş

Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılı kutlama hazırlıklarına 1977'de Cumhurbaşkanlığının istemi üzerine Başbakanlıkta oluşturulan bir komiteye başlanmıştır. Ancak, 28.6.1978 gün ve 19 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile bu komite kaldırılmış; tüm kamu kuruluşlarında yapılacak kutlama törenlerinde eşgüdümü sağlamak amacı ile Kültür Bakanlığı görevlendirilmiştir.

Bu aşamalarda Üniversitemize de yapılan çağırı ve beklenen katkılar Rektörlük kanalı ile tüm fakültelere duyurulmuştur. (30.3.1977 gün ve 42-4/356 sayılı, 11.7.1978 gün ve 42-4/667 sayılı yazılar).

Ankara Üniversitesi Rektörü Prof.Dr. Türkan Akyol imzası ile 2.9.1980 günü "*Çok Acele ve Önemli*" kaydı konarak yollanan yazıda "*Ankara Üniversitesi'nin bütün üniversitelerimiz arasında önemli bir yeri olduğu ve sorumluluk taşıdığı*" belirtilerek "*100.YIL Kutlamalarına ilişkin Fakülteler programlarının ivedilikle Rektörlüğe iletilmesi*" istenmiştir.

12 Eylül Harekâtından hemen sonra, Milli Güvenlik Konseyi, konuyu ciddiyle ele almış; daha önce başlatılan çalışmalar derlenmiş ve yeni ilkeler saptanarak 2302 Sayılı "*Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılı Kutlanması ve Atatürk Kültür Merkezi Kurulması Hakkında Kanun*" hazırlanarak 23 Eylül 1980'de yürürlüğe konmuştur.

Yasanın amacına erişebilmesi, hedefleri tesbit edebilmesi, hazırlanacak plan ve program tasarılarının onaylanması ve genel denetimin yapılabilmesi için Devlet Başkanı nezdinde bir "*Milli Komite*" kurulmuştur. (Anılan kanun, Madde 4). Bu Komiteye Üniversitemiz Rektörü Prof.Dr.Türkan Akyol'un seçilmesi, önceden ele aldığı

* Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi 100. Yıl Kutlamaları Yürütücüsü.

A.Ü. VETERİNER FAKÜLTESİ ATATÜRK'ÜN DOĞUMUNUN 100. YILINI KUTLAMA ÇALIŞMALARI*

A.Ü. Veteriner Fakültesince yapılan 100. Yıl Kutlamalarına 2 nisan 1981 günü başlanmış ve 25 aralık 1981 gününe dek devam edilmiştir.

Bu bölümde, öncelikle Fakültemiz Kutlama Programı uyarınca Fakülte bünyesinde yapılan etkinlikler tarih gözetilerek ele alınmıştır.

Daha sonra, Üniversitemizin ya da çeşitli kurum ve kuruluşların yaptıkları ulusal ve uluslararası düzeydeki 100. Yıl Kutlamalarına Fakültemiz öğretim elemanları ve öğretim yardımcıları tarafından yapılan katkılara yer verilmiştir.

Son olarak 1981 yılı içinde Fakültemiz tüm Akademik faaliyeti göstermiştir.

T e ş e k k ü r

A.Ü. Veteriner Fakültesi, Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılında hazırladığı Kutlama Programına katılan tüm konuklarına, üyelerine, meslektaşlarına, TRT ve Basın Mensuplarına, büyük sabır ve itina ile basım işlerini gerçekleştiren Ankara Üniversitesi Basımevinin elemanlarına ve her aşamada ilgi ve emeklerini esirgemeyen kurum ve kuruluşların yetkili ve değerli görevlilerine içtenlikle teşekkürü borç bilir.

* Bu konudaki tüm bilgiler Veteriner Tarihi ve Deontoloji Birimi Elemanları Prof. Dr.Ferruh Dincer ve Araştırma Görevlisi Sabriye Doğanay tarafından derlenmiştir.

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
VETERİNER FAKÜLTESİ
ATATÜRK'ÜN DOĞUMUNUN 100. YILINI
KUTLAMA ÇALIŞMALARI**

(2.9.1980) kutlama çalışmalarını daha da etkin biçimde yönlendirebilmesi olanağını doğurmuştur. Konu, Üniversite Yönetim Kurulu ve Senato toplantılarında Rektör tarafından dile getirilip, yapılacak ciddi çalışmalarla Ankara Üniversitesinin 100. Yıl Kutlamalarını örnek biçimde yapması öngörülmüştür. Bu amaç ile her fakülteden bir temsilci istenmiş; Fakülte üyemiz Prof.Dr.Ferruh Dinçer'in de katıldığı "Üniversite Kutlama Komisyonu" şekillenmiştir. Komisyonun çalışmaları sonu "Atatürk'ün Doğumunun 100. Yıldönümünü Kutlamak İçin Ankara Üniversitesi Kutlama Programı" hazırlanmış ve gereği için Fakülte dekanlıklarına yollanmıştır (5 Ocak 1981). Programa göre kutlamalar 1. Fakülteler düzeyinde, 2. Rektörlük düzeyinde planlanmıştır.

"Fakülteler düzeyinde yapılacak kutlamalar kendi programları uyarınca yapılacak, ancak 2302 sayılı yasanın 1. maddesindeki amaç* gözönünde tutulacaktır." koşulu getirilmiştir.

Fakültemiz Çalışmaları

100. Yıl Kutlamalarına ilişkin bu gelişmeler üzerine Fakülte Yönetim Kurulumuzca yeniden oluşturulan bir komisyon, önerilen ilkeler doğrultusunda "A.Ü. Veteriner Fakültesi Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılı Kutlama Programı"nı hazırlamış ve Prof. Dr. Ferruh Dinçer'in yürütücülüğünde uygulanmasını kararlaştırmıştır. Durum 11.2.-1981 gün ve 727 sayılı Dekanlık yazısı ile de Rektörlüğe arz edilmiştir.

Kutlama Programımızın Amacı şöyle belirlenmiştir:

"Amaç: Fakültemizin kutlama etkinliklerinde 2302 Sayılı Yasa'nın 1. maddesinde belirlenen amaç uyarınca "Atatürk'ün İlkeleri Işığında Cumhuriyet Döneminde Veteriner Hekimlik hizmetleri, hayvancılık politikamız ile bunun toplumsal kalkınma ve insan sağlığındaki etkileri değerlendirilerek, geleceğe yönelik planlamalarda Atatürk ilkelerinin yerini ve önemini vurgulayacak çalışmalar yapılacaktır."

Kutlama Programının, bu amacı gerçekleştirmesi için "Kalıcı Nitelikte ve Yıl Boyu Sürecek Etkinliklerle" uygulanması planlanmıştır.

* Madde 1. Bu Kanunun amacı, Cumhuriyetimizin kurucusu Atatürk'ün Doğumunun 100. yılı dolayısıyla Türk Devriminin, Türk ve insanlık tarihi içindeki yerini ve önemini, büyüklüğünü, bütünleştiriciliğini, milliyetçiliğini, layiklik ve eğitim anlayışını, Atatürk'ün millî bağımsızlık hareketlerindeki öncülüğünü, insanlık anlayışı ve barışçılığını, devlet adamlığı niteliğini belirtmek, yaymak ve yaşatmaktır.

Kalıcı Nitelikte Etkinlikler arasında yer alan "A.Ü. Veteriner Fakültesi Araştırma, Uygulama ve Deneme Çiftliği Tavukçuluk Ünitesi'nin Açılışı ve 1. Ağaç Dikme Bayramı" 2 Nisan 1981 günü yapılmıştır. Böylece, programda öngörüldüğü gibi "Yöreyle yakın köylerin hayvan yetiştirici ve üreticisine veteriner hekimlik hizmetlerinin götürülerek Atamızın düşüncesindeki *İdeal Cumhuriyet Köyüne*" sosyal ve bilimsel yaklaşımda bir örneğin ilk çekirdeği şekillendirilmiş oluyordu.

Programın 2. maddesinde öngörülen, Fakülte Dergimizin 1981'e ait 4 sayısını bir arada, Doğumunun 100. Yıldönümünde Atatürk'e Armağan başlığı altında yayımlanması da elimizdeki bu yapıt ile gerçekleştirilmiş bulunmaktadır. Bu yayın, Fakültemizin bütün kutlamalarını içermekle, gelecek kuşaklara aktarılan gerçek bir anı niteliği taşıyacaktır.

Yıl içinde yapılan kutlamalar arasında yer alan 15 Mayıs 1981 Akademik Töreni ile 23 Aralık 1981 günü yapılan 139. Yıl Kutlama Töreninde verilen "100. Yıl Onur Plaketi" ve bunların belgesi kutlamalarımızın yurt içindeki kalıcı niteliğini; Hannover Anlaşmasının, 1981'de uygulamaya geçişi ile düzenlenen basın toplantısı ve 4 yabancıya verilen Onur Plaketi ve belgesi de kutlamalarımızın yurt dışındaki kalıcı niteliğini taşıyacaktır.

15 Mayıs günü Fakültemiz Bahçesinde açılan *Atatürk Büstü* ile, 23 Aralık günü Fakültemiz Kütüphanesinde açılan *Atatürk Büstü ve Atatürk Köşesi*, 100 yılın kalıcı etkinliklerini sürdürecektir.

Benzeri olarak, 6 Temmuz 1981 günü yapılan Mezuniyet töreninde "100. Yıl Anısına" hazırlanarak ilk kez okunan "*Veteriner Hekim Andı*" ve 100. Yıl amblemini taşıyan ve ilk kez bu yıl plaket çakılan "*Mezuniyet Kütüğü*" 100. Yılın kalıcı etkinlikleri olarak yaşayacaktır.

23-25 Aralık tarihleri arasında düzenlenen "*Veteriner Hekimlik Haftası*" başarı ile sonuçlandırılmıştır. Böylece hem kutlama programımızın, yıl boyu sürecek etkinliklerinin 2. maddesinde yer alan a-d şıkları (a- panel, b- radyo konuşmaları, c- onur plaketi d- Atatürk koşusu) uygulanmış hem de "*Atatürk İlkeleri Işığında Ekonomik Kalınma ve Hayvancılık Politikası*" konulu panelle, programımızın amaç bölümünde çizilen çerçevedeki hedefe varılmıştır. Diğer yandan panelin tüm konuşmaları banda alınıp bu dergide yayımlanmakla, geleceğe yönelik planlamalarda Atatürk İlkelerinin yeri ve önemini değerlendirebilecek "*kalıcı nitelikte*" bir yapıtın şekillenmesi sağlanmış bulunmaktadır.

Kutlama programımızın yıl boyu sürecek etkinlikleri arasında planlanan ve 1. maddede yeralan “*Bilimsel Toplantular*” büyük bir titizlikle izlenmiştir. Fakültemiz içinde ve dışında 100. Yıl nedeniyle düzenlenen 13 bilimsel toplantının organizasyonunda 14 üyemiz görev almış; 18 üyemiz oturma başkanlıkları yapmış ve fakülte öğretim elemanı ve yardımcıları tarafından 34 bildiri sunulmuştur. Bu toplantıların tümü, nitelikleri ve sunulan bildiri özetleri ya da asılları ile bu dergide yer aldığından “*kalıcı nitelik*” kazanmaları da sağlanmıştır.

Kutlama programımızda yer alan “Atatürk’ün dünya görüşü, bilime güveni ve barışçı politikası başlıklı bir metnin bu bilimsel toplantılarda okunması” hususu, toplantıların bünyeleri içinde ve organizasyon kurullarınca aslında planladığından, tarafımızdan uygulanamamıştır. Ne var ki Dergimizin başına, Devlet Başkanımız Sayın Orgeneral Kenan EVREN’in “Atatürk Yılına Açış” konuşmalarının Türkçe ve İngilizce metnini almakla hem program gerçekleştirilmiş, hem de Dergimizin gönderildiği dış ülkelerde, programımızda amaçladığımız, dışta tanıtmayı, gerçekleştirmiş olmaktadır.

Programımızın “Halk Konferansları ve Hizmet Kervanları” bölümü de uygulanmıştır. Ankara Üniversitesi ve Ankara Valiliği kanalı ile düzenlenen “100. Yıl Halk Konferansları” için Fakültemiz öğretim elemanı ve yardımcıları tarafından Ankara içinde 11, Ankara ilçelerinde 26 konferans verilmiştir. Ayrıca gezici klinik uygulamaları ile halka hizmet sunulmuştur.

Yine yıl içinde “Atatürk’ün 100. Doğum Yılına Armağan” başlığı taşıyan 13 yayınının basılması gerçekleştirilmiştir.

Kutlama programında yer alan “üyelerimizin yaz tatilinde ülkelerin değişik yörelerinde Atatürk’ü tanıtıcı Konferanslar vermesi” çalıştırılmamıştır. Yıl içinde Radyo ve Televizyondaki yoğun programlar yanında hemen her il valiliğince yürütülen kutlama çalışmalarının, bu etkinliği sağladığı inancı ile bu uygulama yapılmamıştır.

Benzeri olarak programımıza göre Dergimizin bu sayısında yer alması planlanan Kürsülerimizin Cumhuriyet Dönemindeki çalışmalarını içeren makalelere de, bu konuda daha önce yayımlanmış kitaplarımızın bulunması ve tekrarının önlenmesi nedeniyle yer verilmemiş, ancak yıl içinde Fakültemizin bütün Akademik faaliyeti toplanarak 100. yılın etkinliğini yansıtmaya çalışılmıştır.

Sonuç

Görülüyor ki Fakültemiz Atatürk’ün Doğumunun 100. Yılına, 2302 sayılı kanunun yürürlüğe girmesinden sonra, yasanın ilke ve

amaçları doğrultusunda hazırladığı bir programla ve yıl boyu süren etkinliklerle kutlamaya çalışmıştır. Anılan yasada yeri olmasına karşın, Fakültemiz tüm kutlamalarını fazladan bir parasal istemde bulunmaksızın, kendi olanakları ile yürütmüştür. Bunu, işçi-memur-öğretim kadrosu ve öğrencisinin özverileri ile sağlamıştır.

100. Yılın kalıcılığını belgeleyen etkinlikleri yanında, hemen eksiksiz denebilecek şekilde kutlamaları içeren bu Dergiyi yayımlamakla da denebilir ki kutlama programının tüm uygulanmasına kalıcı bir nitelik kazandırılmıştır.

ATATÜRK'ÜN DOĞUMUNUN 100. YILINDA A.Ü. VETERİNER FAKÜLTESİ ARAŞTIRMA, DENEME VE UYGULAMA ÇİFTLİĞİ TAVUKÇULUK ÜNİTESİNİN AÇILIŞI VE I. AĞAÇ DİKME BAYRAMI

2 Nisan 1981

Atatürk'ün Doğumunun 100 üncü Yıl Dönümü Kutlama Programları içinde yer alan "A.Ü.Veteriner Fakültesi Araştırma, Deneme ve Uygulama Çiftliği, I inci Ağaç Dikme Bayramı ile Tavukçuluk Ünitesi"nin açılışı 2 Nisan 1981 Perşembe günü saat 9.30'da A.Ü.Veteriner Fakültesi Dekanı Prof.Dr.İsmet Baran, A.Ü.Rektörü Prof.Dr. Türkan Akyol, A.Ü.Veteriner Fakültesi Öğretim Üyesi Prof.Dr. Mahmut Akkılıç, konuklardan Devlet Bakanı Mehmet Özgüneş, Türk Veteriner Hekimleri Birliği Merkez Konseyi Başkanı Dr. Yücel Akıncı birer konuşma yaptılar.

Konuşmalardan sonra "Tavukçuluk Ünitesi" Devlet Bakanı Mehmet Özgüneş tarafından açıldı. Ağaç dikme, kır koşusu, ödüllerin dağıtımı, kır yemeği ve A.Ü Veteriner Fakültesi Folklor Ekibinin gösterilerinden sonra 16.00'da Çiftlikten Veteriner Fakültesine hareketle tören son buldu.

Konuşmalar.

Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dekanı Prof. Dr. İsmet BARAN'ın Konuşması

Değerli Konuklar,

Bugün iki olayın mutluluğunu birlikte yaşıyoruz. Mutluluk nedenlerinin ilki, yurdumuz doğal kaynaklarının en önemlisi yeşil örtüsüne ağaç dikerek katkıda bulunmak ve ağaçtan yoksun Başkentimizin çevresinde oluşturulacak yeşil kuşağa yardımcı olmaktır. Diğeri de, Fakültemizin Araştırma, Eğitim ve Uygulama Çiftliği tavukçuluk ünitesinin açılışıdır.

Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılıni Kutlama Milli Komitesi tarafından onaylanan ve "Kutlama Koordinasyonu Kurulunca"

teşekkür belgesi

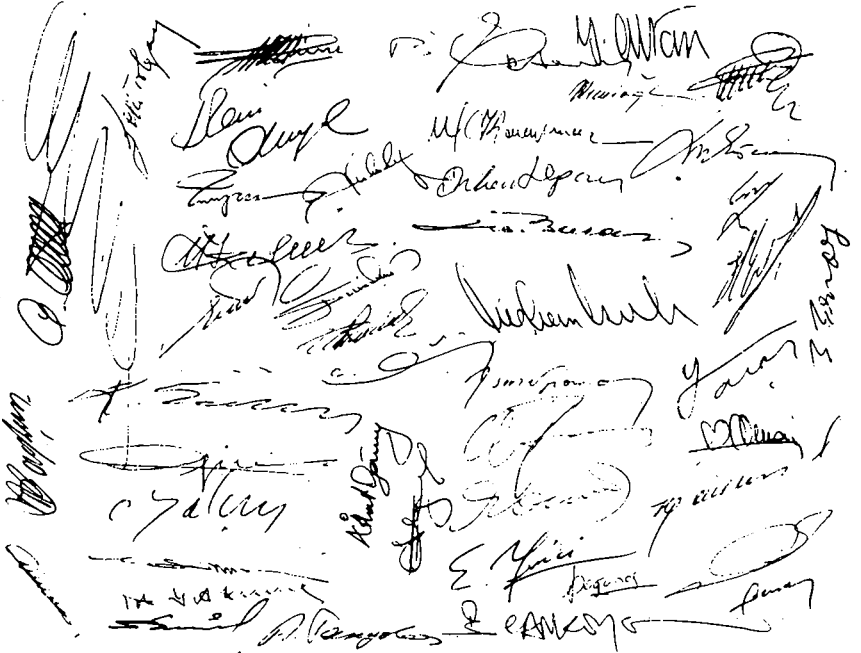
Sayın

Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılı Anısına
Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi
Araştırma, Deneme ve Uygulama Çiftliği

1. Ağaçlandırma Çalışmalarına Katılmıştır.

Prof. Dr. İSMET BARAN
A. Ü.
Veteriner Fakültesi
Dekani

Tarih : 2 Nisan 1981

Resim 1-2: Ağaçlandırma Bayramı Belgesi ve 100. Yıl Anısına Bazı İmzalar

yürütülen kalıcı nitelikteki çalışmalar arasında "Ağaç dikme seferberliği, Atatürk Ormanları ve İdeal Cumhuriyet Köyü" gibi konular da yer almaktadır.

Bilindiği gibi Atamızın en büyük arzularından biri de ideal Cumhuriyet Köyü oluşturmaktır.

Bugün ağaçlandırma şenliği ile ilk ünitesini açtığımız bu kuruluş, ileride tamamlanarak "A.Ü.Veteriner Fakültesi Atatürk Araştırma ve Uygulama Çiftliği" adını alacaktır. Bu kurum bir yandan bilimsel hizmet verirken diğer yandan tüm birimlerinin yöre halkına ve hayvan yetiştiricisine hizmet üretmesi ile Ulu Önder'in düşüncesindeki "İdeal Cumhuriyet Köyü" ne sosyal ve bilimsel bir örnek sağlanmış olmaktadır.

Hayvancılık, Türkiye'nin ekonomik ve sosyal yaşamında önemli bir yer tutar. Üretiminden tüketimine kadar çeşitli aşamalarında veteriner hekimlere bu sektörde büyük sorumluluklar düşmektedir.

Türkiye, sayısal hayvan varlığı ile yeryüzünde büyük potansiyele sahiptir. Ülkemiz doğal kaynaklarının zenginliğine bağlı olarak besin ithal etmeyen sekiz şanslı ülkeden biri olarak gösterilmek istenmektedir. Ne varki doğal kaynaklarımızın bu denli zenginliğine karşın üretimin her alanda yeterince verimliliği savunulamaz.

Makina, enerji, akaryakıt ve döviz gereksinimleri diğer sektörlerle oranla hayvancılık sektöründe son derece düşüktür. Dahası da geleneksel hayvancılık işletmeleri, bunların hiç birine muhtaç olmayabilir. Enerji ve petrol krizi ile döviz darlığı gibi sıkıntılardan en az etkilenen sektör, hayvancılık sektörüdür. Böyle zamanlarda hayvancılık ekonomiye yük değil, tersine, bunalımdan çıkışa önemli bir destektir.

Ulusça özlemini duyduğumuz çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmanın ölçülü, sanayide atılım yapmak, kırsal yörede üretimi artırmak ve sosyal adalet dengesini kurmakla mümkündür.

Nüfusu hızla artan ülkemizde, etkili arazinin sınırına varılması sonucu, tarımda istihdamı çoğaltma çabaları son yıllarda kısıtlı kalmıştır. Bugünkü köyden kente akın, şehirin ihtiyaç duyup köy nüfusunu çekmesinden çok, köy itiminin sonucudur. Kentlerimiz hiçbir zaman köyden akan nüfusu emebilecek kapasiteye ulaşmamıştır.

Bu nedenle kırsal yörede, nüfus baskısı ve dolayısıyla işsizlik sonucu, kavgalar gittikçe artmaktadır. Önümüzdeki yıllarda daha da

artması beklenebilir. Oysa ki tarım ve hayvancılıkta gerçek kalkınma ile milyonlarca köylünün atıl iş gücünü seferber etmek ve milyonlarca küce işletmeye verimli tarım ve hayvancılık yapabilecek birimlere dönüştürmek, mümkündür. Bu gerçeğe, Türk toplumunun sosyal yapısını çok iyi bilen ve bu yapının temel nedenlerine çağdaş bir dünya görüşüyle yaklaşan Ulu Önder Atatürk, yıllar önce değinmiştir.

Atatürk, Ulusun kalkınmasında temel amacın, köy ve köylü olduğunu, Milli Mücadeleden hemen sonraki yıllarda, Cumhuriyetin ilanından da önce, 17 Şubat 1923'de İzmir İktisat Kongresini Açış Söylevinde "Köylü Efendimizdir" diyerek vurgulamıştır.

Ne yazık ki Ulu Önder'den sonraki yıllarda Türkiye'de köy, köylü, tarım, orman ve hayvancılık gereğince ve yeterince hiçbir zaman ne ele alınmış, ne de düşünür ve eylem adamını bulabilmiştir.

Köy ve köylüsü ile kalkınmamış bir Ulusun, çağdaş uygarlık düzeyine çıkma olanağı yoktur. Amaçlarımızı uygarlık düzeyine, ancak kırsal törede kalkınmakla ulaşabiliriz. Ne var ki tüm doğal olanaklarımıza karşın bu alanlarda üretimimiz yeterli düzeye getirilmemiştir. Nitekim hayvansal üretimde birim başına verimlilikte Ülkemiz, teknolojik gelişmesini tamamlamış birçok ülkenin gerisinde kalmaktadır. Oysa ki Türkiye 80 milyona yaklaşan büyük ve küçük baş hayvan varlığı ile dünyada yedinci Ortak Pazar Ülkeleri arasında ise birinci sırayı almaktadır. Bugün Türkiye hayvancılığının çözüm isteyen en ivedi sorunu, üretimde yeterli verimliliğin sağlanmasıdır, bu da ancak uygun teknolojinin üretimde yaygın olarak kullanılmasıyla mümkündür. Teknoloji bir ülkeye iki yoldan getirilebilmektedir:

1- Üniversiteler, araştırma kurumları ve yönetici kadro sıkı bir işbirliği ile üretim için gerekli olan teknolojik bilginin ülke içinde gerçekleştirilmesinde başarı sağlayabilirler.

2- Teknolojik bilgiler, onu üreten ülkelerden satın alma veya diğer yollarla ithal edilebilirler.

Teknolojinin tümüyle dışardan getirilmesi hem çok pahalıya mal olmakta, hem de pekçok sakıncayı beraberinde getirmektedir.

"Hayatta En Hakiki Mürşit İlimdir" diyen Atatürk, izlenmesi gereken doğru yolu en açık biçimde belirtmiştir.

Ulusların sosyal ve ekonomik kalkınmalarının bilimdeki başarılarına ve teknolojik gelişmelerine bağlı olduğu söylenirse de ana unsur ulusların güven kaynağı insan gücünün yetiştirilmesidir.

Tarım sektörü bünyesi içerisinde nicelik ve nitelik yönünden yetersiz olan hayvancılığımızın arzulanan düzeye getirilmesi iyi eğitilmiş beyin gücünün oluşturulmasına bağlıdır.

Veteriner Hekimlerin hayvancılık sektöründe, dolayısıyla Milli Ekonomiye ve halkın beslenmesine daha etkili katkılarda bulunabilmeleri için üniversite öğrenimleri sırasında elden geldiğince çok uygulamalı bilgiler alabilmelidirler.

Veteriner Hekimlerin meslek hayatına atıldıktan sonra da gelişen bilim ve teknolojik yenilikleri meslek içi eğitim programları ile izleyebilmeleri ayrıca zorunludur.

Ülke hayvancılığının sağlık, teknik, ekonomik darboğazları ve sorunları vardır. Ancak çözümü, alınacak akılcı önlemlerle mümkündür. Hayvancılık sorunlarımız planlı dönemlere rağmen, çağdaş olmayan düşünce ve yöntemlerle çözümlenmeye çalışılmıştır. Ulusca kalkınmamızın çoğunlukla kırsal yöre halkının toplumsal yapısını değiştirerek, üretken olmasına ve ekonomik yönden güçlenmesine bağlı olduğu tartışma götürmeyen bir gerçektir. Ancak küçük ve aile işletmelerinin çoğunlukta olduğu kırsal yöredeki üretici halkın, üretime dönük kaynakları son derece sınırlıdır. Ne yazık ki bugün yoksulluk, geçim zorluğu paslı bir civi gibi bu insanların, özellikle hayvancılıkla geçinen halkımızın iliklerine oturmuştur. Önemli olan bunun aşılmasıdır.

Tüm bu güçlükler, üreticiliğe özendirme, üretimin artırılması çalışmalarıyla giderilebilir. Açtığımız Eğitim, Araştırma ve Uygulama Çiftliğinde, uygulamalı olarak öğrenim gören ve üretim içerisinde eğitimi gerçekleştirilen veteriner hekimlerin yetiştirilmesi ile, kırsal yörede Anadolu'nun yoksul halkına unutulmaz hizmetler verilecektir. Diğer yandan bu kuruluşun yöre halkına yakın ilgisi ile bilim ve taban arasında bir köprü kuruluşu sağlanmış olacaktır. Böylece Atatürk'ün yönlendiriciliği en somut örneği ile ortaya çıkacaktır.

Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Türkan AKYOL'un Konuşması

A.Ü. Veteriner Fakültesi Araştırma, Deneme ve Uygulama Çiftliği çalışmaları 1974'de başlatılmıştır. O yıl Devlet Planlama Teşkilatına sunulan projenin kabulü ve diğer hazırlıkların aşamala-

rından sonra 25 Ekim 1977 günü düzenlenen bir törenle Çiftliğin temeli atılmıştır.

Hayvan sağlığı ve yetiştirilmesi konusunda yapılan bilimsel araştırmaların alanda ve hayvanlar üzerinde alınan sonuçları laboratuvarlarda mikro düzeyde değerlendirilmektedir. Veteriner Fakültesinin araştırma çalışmalarının bilgi ve materyalini sağlayan çoğu Devlet kuruluşlarının Fakülteye uzaklığı ve ayrı yönetimlere bağlılığı araştırmaların uygulama ve işlenmesinde güçlükler doğurmaktaydı. Kurumun, Fakülteye yakınlığı ve otokontrolü bir yandan araştırmaların aksamadan sürdürülmesini sağlarken bir yandan da lisansüstü öğrencilerin zengin bir araştırma materyaline kavuşmalarını kolaylaştıracaktır.

Veteriner hekimliğin uygulamalı bilimler içinde yer alması, Ulusumuzun kalkınmasında ve insanımızın beslenmesinde çok önemli yer tutan hayvan yetiştiricisi ve üreticisine hitab etmesi, öğretim ve eğitiminde uygulamaya ağırlık vermesi gereğini doğurmuştur. İşte bu kurum öğrencilerin teorik bilgilerini pratiğe aktarma ve köylü ve yetiştirici çevre ile daha bu aşamada bir yakınlık sağlamada etkin olacaktır.

“Bir ulusun kalkınmasının ve bağımsızlığının ancak ekonomik güçle gerçekleşebileceğini” belirten Atatürk, daha Cumhuriyetimizin ilk yıllarında tarımsal kalkınmaya ve bu sektörün üretimi ile sanayi sektörünün geliştirilmesine önem vermiştir. Tarımsal kalkınma hedefleri için “köylüye toprak-tohum ve hayvan verilmesi” ön koşul olarak belirtilmiştir. Araştırmaların memleket sorunlarına yönelik ve üretimi, dolayısıyla köylümüzün kazanç artışını sağlayacak biçimde seçilmesi istenmiştir. Gerçekten 1933 yılında açılan Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün 5 fakültesinden biri olarak öğretime başlanan Veteriner Fakültesinde araştırmalar bu doğrultuda seçilmiş ve yürütülmüştür.

Üniversitemizin, Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılı Kutlama Programı içinde Fakültelerimizin kendi alanlarında yapacağı etkinlikler de yer almaktadır. Veteriner Fakültemiz bunların somut bir örneğini vermektedir. Ankara Üniversitesi daha kuruluş hazırlıklarını yaptığı yıllarda çoğu doğu ve güneydoğu Anadolu'da olmak üzere başlattığı Üniversite Haftalarında bilimi tabana, sorunları üniversiteye aktarmayı amaçlamıştı. Veteriner Fakültemiz bu kurum ile Üniversitemizin amacına olumlu bir doğrultuda katkıda bulunmaktadır.

Arazi ıslahı ile başlatılan çalışmalarla bugün ağaçlandırma ve Tavukçuluk Ünitesinin açılışına ulaşılmıştır. Gelecekte diğе rinşaat işleri, ana tesisler ve işletme tesisleri ile Üniversitemizin ve ülkemizin çağdaş bir kurumu olma niteliği kazanacaktır. Kurumdan yararlanma % 10'dan başlayarak 3 yılda % 60'a çıkarılabilecektir. Tavukçuluk Ünitesi yanında sığircılık ve koyunculuk üniteleri de işletmeye açılacaktır. Ayrıca hayvan hastanesi ve klinikleri ile bir yandan öğrencilerin uygulamaları sağlanırken, yöre halkına da yerinde hizmet verilmiş olacaktır.

Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mahmut AKKILIÇ'ın Konuşması

Tavukçuluk kesimi, halkın dengeli beslenmesi için en kıymetli gıda maddesi olan tavuk eti ve yumurta üretimini sağlar.

Son yıllarda tavukçulukta gelişmeler kaydedilmesi eğilimi görülmekle beraber arzu edilen ilerleme sağlanamamıştır.

Örneğin 3.5 milyon nüfusu olan İsrail'de yılda 120 milyon, 6 milyon kadar nüfusu olan Bulgaristan'da 110 milyon ve 7.5 milyon nüfusu olan Suriye'de yılda 80 milyon etlik civciv üretilmekte ve halkın bu gıda maddesini fazla tüketmesi suretiyle dengeli beslenmeleri sağlanmaktadır.

Oysa Türkiye'de yılda ancak 30 milyon etlik civciv üretilmekte ve bu rakam yıllardan beri değişmeden sabit kalmaktadır. Bir piliçten kesim zamanında 1.5 kg et üretildiğine göre yılda ancak kişi başına 1 kg etlik piliç eti, 1 kg da yumurta tavukları ve köy tavuklarından tüketebildiği varsayılırsa halkımızın yılda ortalama olarak kişi başına 2 kg tavuk eti tükettiği görülmektedir.

Halbuki bu tüketim miktarları Suriye'de 12, Bulgaristan'da 18 ve İsrail'de de 45 kg. dır.

Aynı durum yumurta tüketiminde de söz konusudur.

Türkiye'de kişi başına yılda ortalama 65-70 yumurta tüketildiği halde Bulgaristan'da 180, Suriye'de 150 ve İsrail'de 450 adet tüketilmektedir.

Türkiye tavukçuluğu 1960 yılından beri hızlı bir gelişim göstermiş, gerek et ve gerekse yumurta tavukçuluğunda kapasitelesi 50-100 bine ulaşan işletmeler kurulmuştur. Ancak ülkemizde tavukçuluk genellikle kırsal kesimde ve kapasiteleri ortalama 3000 olan işletmelerde yürütülmektedir.

Böylece tavukçulukla 1 milyon aile yani 4-5 milyon nüfus uğraşmakta ve bunları buldukları köy yada kasabalara bağlamakta ve şehirlere iş aramaya gelmelerini önlemektedir.

Başlangıçta hızlı bir gelişim göstermesine karşılık son 5 yıl içinde duraklamış bulunmaktadır.

Bunun başlıca nedenlerini, tüm Türkiye tavukçuluğunun sorunları olarak şöyle sıralayabiliriz.

1) Cıvciv sorunu, yetiştirici her istediği zaman cıvciv temin edememekte ve temin ettiği zaman da bugün için bir günlük 1 etlik cıvcivin fiyatı 46 lira ve 1 günlük 1 yumurta cıvcivinin fiyatı da 70 liradır.

2) Bir tavukçuluk işletmesinde girdilerin % 70'ni yem teşkil eder. Bugün yörelere göre etlik cıvciv yeminin kilosu 33-35 lira ve tavuk yeminin de kilosu 20-23 lira arasındadır. Üstelik bu yemler kalitesiz oldukları için etlik piliçlerde normalde 1 kg canlı ağırlık artışı için 2 kg yem tüketildiği halde pratikte 3.4 kg yem tüketilmektedir. Yine normalde 180 gram yemle 1 yumurta tüketilirken pratikte 250 gram yemle ancak 1 yumurta üretilebilmektedir.

3) Gerek yetiştiricisinin ihmal ve hatasından, gerek hastalık zamanında yeterli ilaç bulunamamasından ve gerekse devletin bu konuda hizmet götürememesinden dolayı hastalıklarla etkin bir biçimde savaşmamakta ve bu nedenle yetiştirici büyük zararlara uğramaktadır.

4) Kırsal alanda tavukçuluk yapan kimselerin genellikle sermayeleri ya çok azdır veya yoktur. Bunların üretimlerini sürdürebilmeleri için büyük ölçüde krediye ihtiyaçları vardır. Bu konuda yalnız Ziraat Bankası kredi vermekte fakat bu da çok yetersiz kalmakta, üretici, bürokrasi çarkı içinde kıvrandırılmakta olduğundan çoğu kere alamamaktadır. Alınan kredilerde faizler de çok yüksek orandadır.

5) Her üretim dalında olduğu gibi tavukçulukta da pazarlama çok önemli bir faktördür. Maalesef halkımızın satın alma gücü düşük olduğundan tavuk eti ve yumurta değer fiyatına değil de ancak bulunabilen fiyata satılabilmektedir.

İyi bir organizasyon olmadığı için maalesef yapabileceğimiz ihracatın ancak binde birini yapmaktayız.

İşte bu nedenlerden ötürü yumurta ve tavuk eti pahalıya mal olduğundan halkınıza yeterince yedirilememekte ve ihracatta da diğer ülkelerle rekabet edememekteyiz.

Sayın konuklar,

Bugün burada açılışını yaptığımız Fakültemizin araştırma çiftliğinde genetik çalışmalarla et ve yumurta yönünden yüksek verimli tavuk ırk ve tipleri yetiştirilmek suretiyle yetiştiricinin ihtiyacının karşılanmasına çalışılacaktır.

Besleme araştırmaları ile de tavukların ihtiyaç duydukları en uygun rasyonlar geliştirilecek ve az yemle daha çok tavuk eti ve yumurta üretiminin gerçekleştirilmesi sağlanacaktır.

Bütün bu çalışmalar çok titiz ve zahmetli bilimsel yöntemlerle yürütülmek zorundadır. Her tavuğun ürettiği günlük yumurtaları anında kayıtlara geçirilir, aileler arasında karşılaştırmalar yapılmak suretiyle yıl sonunda en üstün verimliler seçilir ve onlar arasında birleştirmeler yapılarak en yüksek verimlere ulaşılır.

Yem tüketimlerinde de 1 gram yemin bile zayii olmaması için çok dikkatlice çalışılır, Fakültemizde yapılan bu tür çalışmalar 2 kg'dan daha az yemle 1 kg piliç eti ve 180 gram'dan daha az yemle bir yumurta üretimine çalışılmaktadır.

Yine bu çalışmalarımızda bir tavuktan yılda 270 yumurta elde etmeyi başarmış bulunmaktayız. Oysa Türkiye ortalaması 70 yumurta ve kontrollü işletmelerde de 170-200 yumurta civarındadır.

Sayın Konuklar,

Halkımız bugün zaten proteince eksik bir şekilde beslenmektedir. İnsan beslenmesinde çok büyük önem taşıyan yumurta ve tavuk etinin üretimi yukarıdaki nedenlerle daha da düşerse, yetişmişlerin beslenmesini bir yana bırakalım, bugünkü çocuklarımız 20 sene sonra eksik beslenmeden dolayı zeka bakımından gelişmemiş bir toplumu meydana getirmiş olacak ve böyle bir toplum da özlemekte olduğumuz gelişmiş Türkiye'yi halâ gerçekleştirememiş olacaktır.

İzninizle konuşmamı şu cümle ile bitirmek istiyor ve bunun bir slogan haline gelmesini diliyorum.

“Amacımız her yavruya günde 1 yumurta ve her ergine de 2 günde 1 yumurta yedirmek olmalıdır.”

Ancak bu sayede ruh ve beden sağlığı bakımından güçlü bir toplum meydana getirmiş olabiliriz.

Devlet Bakanı Mehmet ÖZGÜNEŞ'in Konuşması

Sayın Bakanımız konuşmasında özetle hayvancılık hizmetlerinin ekonomik kalkınma savaşımızdaki yeri ile veteriner hekimlerin bu alanda ve insan sağlığına hizmet yolundaki çabalarını övgüyle dile getirmiştir. Bakan, Yönetim olarak hayvancılığın gelişmesi için gereken her şeyin yapılacağını, hayvancılık hizmetlerinin tek elde toplanmasının yarar sağlayacağını ancak bu amaçla katkıda bulunabilecek tüm meslek ve kurumların elbirliği yapmasının yararlı olduğunu söylemiştir. Aziz Atamaz'ın Doğumunun 100 üncü Yıl Dönümünde Veteriner Fakültesinin bu çalışmasını takdirle karşıladıklarını bildirmiştir.

Tören de Bir Konuşma Yapan Türk Veteriner Hekimleri Birliği Merkez Konseyi Başkanı Dr. Yücel Akıncı da Ülkemizin dışa bağımlı olmayan kalkınmasında hayvancılığın önemini işlemiştir.

ATATÜRK'ÜN DOĞUMUNUN 100. YILINDA
A.Ü. VETERİNER FAKÜLTESİ AKADEMİK TÖRENİ

15 Mayıs 1981

100. Yıl Atatürk Büstünün Açılışı

Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılı'nın kalıcı etkinliklerinden olmak üzere Fakültemiz Bakteriyoloji Kürsüsü önünde bir kaide düzenlemesi yapılarak, ATATÜRK Büstü yerleştirildi. Büst, Devlet Bakanı Mehmet ÖZGÜNEŞ tarafından saat 10'da açıldı.

Resim 3 : Büstün Açılış Töreni

Akademik Tören:

Büstün açılışından sonra Fakültemiz Konferans Salonunda Akademik Tören başladı. Günün konuşmaları A.Ü. Veteriner Fakültesi Dekanı Prof.Dr. İsmet Baran, A.Ü.Rektörü Prof.Dr. Türkan Akyol, Devlet Bakanı Mehmet Özgüneş tarafından yapıldı.

A.Ü.Veteriner Fakültesi Emekli Öğretim Üyesi Prof.Dr. Zihni Erençin "Su Ürünleri Üretiminde Çağdaş Bir Yöntem: Akva Kültür" konulu tören konferansını verdi.

Konuşmacılardan sonra emekliye ayrılan, kaybettiğimiz ve 40 yıl hizmet veren Öğretim Üyelerimize "Onur Plaketi", Profesör ve Doçent olan Öğretim Üyelerimize profesörlük ve doçentlik belgeleri ile doktorolarını tamamlamış olanlara diplomaları verildi.

Daha sonra Devlet Bakanı Mehmet Özgüneş tarafından Su Ürünleri ve Hastalıkları Kürsüsü altında yapımı tamamlanan "Erençin Akvaryumu" açıldı. Akşam 19.00'da akademik tören kokteyli yapıldı.

Fakültemiz Dekanı Prof.Dr. İsmet BARAN Akademik Törende Aşağıdaki Konuşmayı Yaptı:

Sayın Konuklar, Değerli Öğretim Üyeleri ve Öğretim Yardımcıları.

Bugün geleneksel Akademik Törenimizi, iki yıl aradan sonra güven ve huzur dolu bir ortamda, tekrar yapabilmenin mutluluğu içerisindeyiz. Çok değil yedi ay öncesine bakıldığında, öğretimde, eğitimde, araştırmada, yönetimde güçlüklerin arttığı ve hukuk devletinin şartlarından olan düzen ve özellikle güvenin ortadan kalktığını görürüz. Ulusumuzu parçalayıp çökertmeyi amaçlayan, geçmişin bu bunalımlı döneminden ders almak zorundayız. Özgür düşünce düzeyinde tartışmayı önleyen, sadece kaba kuvvetin egemen olduğu ve artık gerilerde kalan böyle bir dönemi, Ulusumuz bir daha yaşamayacaktır. Unutulmasın ki, aklı inkar eden, taasub ve kör inancı hedef alan, kaba kuvveti benimseyen düşünce ve davranışı, Ulusumuzun Atatürkçü kuşağı, sosyal, demokratik, lâik hukuk Devleti anlayışı ile Cumhuriyet'in kuruluşundan bugüne dek imkân vermemiştir; vermedi, bundan sonra da vermeyecektir.

Yüksek öğrenim, özellikle üniversite sorunu, bir ülkenin çağdaş uygarlık düzeyinde yer alabilme sorunudur. Üniversiteleri toplumdan soyutlamanın olanağı yoktur. Ulusların varlıklarını koruyabilmeleri, sosyal ve ekonomik kalkınmaları, bilimdeki başarısına ve geleceğinin güven kaynağı olacak insan gücü yetiştirmesine bağlıdır. Bu nedenle bilim dallarının, araştırma, inceleme, bilgi aktarma ve bilgi üretme yeri olan üniversiteler, özden doğma kıymetleri, varlıkları içerisinde yaşatmak ve büyütme zorundadır. Bunun için geleneksel Akademik Tören, Fakültemizde olağanüstü önem taşır. Bugün, bi-

lîmsel araştırmalara gereken öncmi vermesinin ve Türkiye'nin öz malı bilimin yaratılmasına katkıda bulunabilmenin, huzur ya da rahatsızlığının duyulduğu gündür.

Değerli Konuklar, güçlü olmak ve çok çalışmak zorundayız. Üniversitelerimizi, çağdaş anlamda istenilen düzeye çıkarmadıkça, Ulus olarak ileriye güvenle bakmanın olanağı yoktur. Halktan uzaklaşan, ülke sorunlarına sırt çevirmiş, bireysel çıkarları ön plâna almış, geçmişteki yüksek öğrenim kurumlarının, Atatürk Türkiye'sinde yeri olmaz.

Bugünün üniversiteleri, Atatürkçülüđu donmuş bir kalıp olarak değil Ulusumuzun çıkarına, Türk toplumunun yararına, geleceğe yönelik açık bir rejim olarak kabul etmek zorundadırlar. Bu temel görüşle kurulan Üniversitelerin, 'Ulu Önderin direktifler doğrultusunda, çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmada vereceği hizmetlerin etkin denetimi, ancak "Üniversite Özerkliği" ile sağlanabilir.

Üniversite Özerkliği, üniversitelerin hukuk dışı kurumlar oldukları anlamına da gelmez. Üniversiteler de Anayasa kurumu olarak hukuk devletinin ilkeleri ile devletimizin kurucusu Atatürk'ün ilkelerine bağlı olarak çalışmak zorundadır. Bunun sağlanmasının tek yolu üniversitelerde karar organlarının oluşturulmasında, üniversite içi demokrasiyi yaygınlaştırmaktır. Aksi takdirde bilimi bulma, koruma ve yayma gibi doğal görevleri olan üniversitelerin, bağımsız olması gereken yapıları bozulur.

1933 yılında, İstanbul Üniversitesinin kurulmasıyla başlayan yeni üniversiteler döneminde, bu öğrenim kurumlarının çağdaş bir görüşle kurulmasına oldukça özen gösterilmiştir. Atatürk 1933 yılı B.M. Meclisini açış söylevinde "Üniversite tesisine verdiğimiz ehemmiyeti beyan etmek isterim. Yarım tedbirlerin kısır olduğuna şüphe yoktur. Bütün işlerimizde olduğ gibi maarifte ve kurulan Üniversite'de radikal tedbirlerle yürüme kati kararımızdır".

Demck suretiyle yeni kurulan Üniversiteyi sağlam temel üzerine oturtmak kararlığını belirtmiştir.

İstanbul'daki Yüksek Veteriner Okulu'nun 1933'de Ankara'ya Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün bir Fakültesi olarak aktarılışında, Ulu Önder'in bu temeli hedef alınmıştır. Ankara Üniversitesi'nin kuruluşundan önce, Anadolu'ya Üniversite yaşamını getiren Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün, bir Fakültesi olarak Fakültemiz, 1933'den günümüze dek büyük gelişme göstermiş, Ulusal kalkınmamızda etkin görevler

yapmıştır. Bunları, Öğretim Araştırma ve Eğitim Tarihimiz açısından sayısal verilerle örnekleyebiliriz.

Fakültemizin tüm bölümleri, 1933-1948 yılları arasında Yüksek Ziraat Enstitüsü'ne bağlı olduğu dönemlerde, Alman Bilim Adamlarının da katkıları ile en ileri sistemi içermiştir. 1948 yılında, Ankara Üniversitesine bağlanmadan önce Fakültemizde, 6 Ordinaryus Profesör, 6 Profesör, 5 Doçent ve 9 Doktor Asistan, 8 Asistan olmak üzere toplam 34 Öğretim Üye ve Öğretim Yardımcısı görev yapmakta idi. Aynı dönemlerde Ülkemizde Veteriner Hekim açığı ise, bugün de olduğu gibi 3500-4000 kadardı. Tek Fakülte ve bu denli az kadro ile bu açığı kapatmak olanaksızdı. 30 Haziran 1948 gün ve 5237 sayılı, Üniversiteler Kanununu'na ek bir kanunla Fakültemizin Ankara Üniversitesine bağlanması yeni bir dönemin başlangıcı oldu. Fakültemizin 1933-1981 yılları arasındaki gelişmesine bakıldığında şu tablo ile karşılaşırız. Bu süre içerisinde, Fakültemizden 3296 öğrenci mezun olmuş ve 6 Ordinaryus, 80 Profesör, 124 Doçent, 146 Doktoran ile Araştırmacı Akademik Personel yetişmiştir. Aynı süre içerisinde 523 adet kitap olmak üzere toplam, 2679 bilimsel araştırma Fakültemizde yayınlanmıştır,

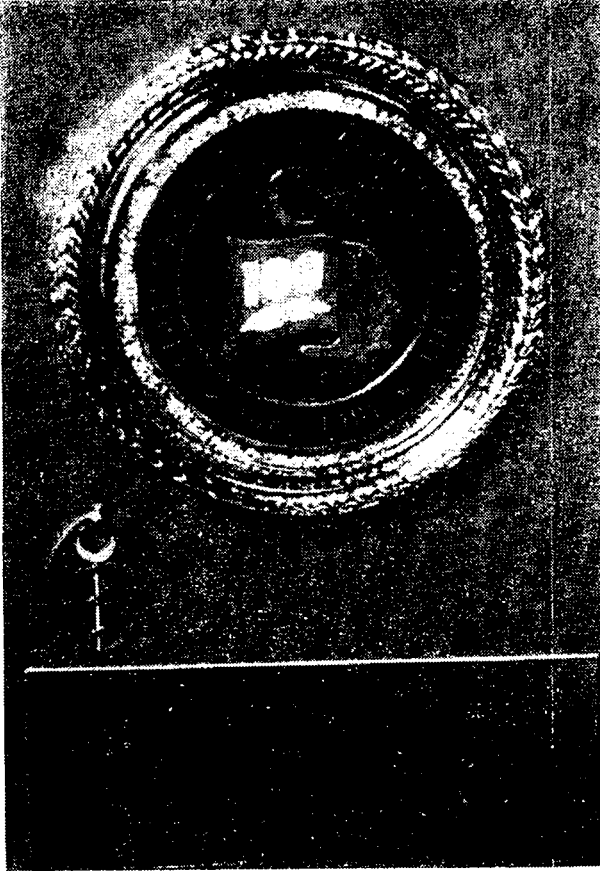
Fakültemizin, Öğretim, Eğitim ve Araştırma alanlarındaki bu gelişmesi yanında, yeni kurulan Üniversite ve Fakülteleere de katkısı önem taşır. 1970'de Elazığ, 1972'de İstanbul ve 1978'de Bursa Veteriner Fakültelerinin açılışı, Fakültemiz Öğretim Üyelerinin özverili çabaları ile gerçekleştirilmiştir. Anılan Fakülteleere, Fakültemiz yılda ortalama 29 öğretim Üyesi görevlendirmiştir. Başka bir deyişle bugün Fakültemizde görevli tüm Öğretim Üyeleri, kuruluş halindeki diğer Fakültelerde görev almışlardır. Sadece 1980-1981 Öğretim Yılında bu yeni kurulan 3 Fakültede, 10 Öğretim Üyemiz 1 ile 3 yıl arasında görev alırken, 32 Öğretim Üyemiz de ders vermek üzere görevlendirilmiş bulunmaktadır.

Fakültelerin Üniversiteler sistem içerisindeki en önemli özelliklerinden biri de, öğretim yanında eğitim, araştırma ve uygulama yapmalarıdır. Fakültemizin katkısı ile açılan bu üç Fakülte, bir yandan Ülkede Veteriner Hekim açığını kapatmaya katkıda bulunurken, diğer yandan da araştırmacı yetiştirerek, yöresel araştırmalarla Ülke sorunlarına çözüm getirme olanağını sunmuştur.

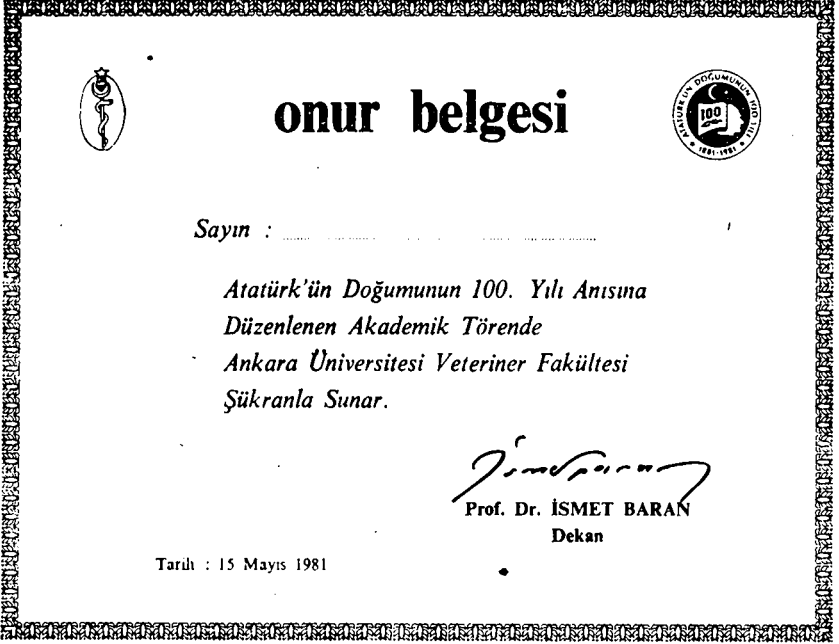
Atatürk, 1925'de Ankara'da Hukuk Fakültesinin ilk nüvesini atarken ve daha sonra da Yüksek Ziraat Enstitüsü, Dil ve Tarih-Çoğ-

rafya Fakültesi, Mülkiye, Tıp Fakültesi gibi Yüksek Öğrenim Kurumlarını Ankara'ya aktarırken, Anadolu'nun bilim ve bilgi aydınlığına kavuşmasını amaçlamıştır. Bugün bu amaç gerçekleşmiş, Ulu Önder'in kurduğu Yüksek Öğrenim kurumları, taşıdığı isme lâyık ve gördüğü hizmetlerle de güvenilir olmuşlardır. 1981'de Büyük Önderimizin doğumunun 100. Yılında da ilkelerine bağlı olarak, Onun "HAYATTA EN GERÇEK YOLGÖSTERİCİ BİLİM"dir deyişini yaygınlaştırmaya ve bu yolda yürümeye devam edeceğiz.

Bugün Onur ve Hizmet plaketlerini sunacağımız, Emekliye ayrılanlarla, Bilim Yuvamızda 40 yıl hizmet veren Öğretim Üyeleri, Profesörlük, Doçentlik belgelerini, Doktora Diplomalarını alacak olan değerli Öğretim Üye ve Araştırmacılar; bu yolda yürüyüşün en güzel örnekleridirler.

Resim 4 : Onur Plaketi

Resim 5 : Onur Belgesi

Akademik Törende Onur Plaketi Alanlar

Emekliye Ayrılan Öğretim Üyeleri

Prof. Dr. Zihni Erençin
 Prof. Dr. Mihri Mimioğlu
 Prof. Dr. A. Mahir Büyükpamukçu
 Prof. Dr. Nermin Tolgay
 Prof. Dr. Erdoğan Ertürk

40 Yıl Hizmet Veren Öğretim Üyeleri

Ord. Prof. Dr. S. Tahsin Aygün
 Prof. Dr. Sabri Doğer
 Prof. Dr. Burhanettin Öktem
 Prof. Dr. Hasan Başkaya
 Prof. Dr. Yaşar Altan
 Prof. Dr. Şahin Akman
 Prof. Dr. Hüseyin Erk
 Prof. Dr. Zeki Tolgay
 Prof. Dr. Selahattin Gürtürk

Prof. Dr. Hasip Kurtpınar
Prof. Dr. Ahmet Noyan

Profesörlük Belgesi Alanlar

Prof. Dr. İsmet Baran
Prof. Dr. Çetinkaya Şendil
Prof. Dr. Erdoğan Finci
Prof. Dr. Metin Taşbaş
Prof. Dr. Çetin Kılıçoğlu
Prof. Dr. Faruk Akın
Prof. Dr. Ferruh Dinçer
Prof. Dr. Ergun Özalp
Prof. Dr. Ahmet Yurteri

Doçentlik Belgelerini Alanlar

Doç. Dr. Yusuf Şanlı
Doç. Dr. Ersin İstanbulluoğlu
Doç. Dr. F.Tahir Aksoy
Doç. Dr. Baki Yılmaz
Doç. Dr. Recep Tınar
Doç. Dr. Hayati Çamaş
Doç. Dr. Leyla Kalaycıoğlu
Doç. Dr. O. Cenap Tekinşen
Doç. Dr. Erol Alaçam
Doç. Dr. Hüseyin Yılmaz İmren
Doç. Dr. Yaşar Uçar
Doç. Dr. Süleyman Şener
Doç. Dr. Şerif Kaymaz
Doç. Dr. Ayşe Burgu
Doç. Dr. Hüseyin Erdiñç
Doç. Dr. Necdet Güzel
Doç. Dr. Arkun Candaş
Doç. Dr. Ayhan Özkul
Doç. Dr. Burhan Dinçer
Doç. Dr. Ömer Akay
Doç. Dr. Ahmet Çolak

Doktora Diplomalarını Alanlar

Dr. Fikri Aydın
Dr. Erol Şengör

Dr. Hakkı İzgür
 Dr. Mehmet Özlem
 Dr. Yılmaz Akça
 Dr. Bahri Emre
 Dr. Metin Alabay

Emekliye Ayrılan Öğretim Üyelerimiz Onur Plaketlerini Alırken Aşağıdaki Kısa Özgeçmişleriyle Sunuldular

Prof.Dr. Zihni ERENÇİN

1910'da Manisa'da doğdu. 1937'de Veteriner Fakültesinden mezun oldu. 1938'de Fakültenin Anatomi Enstitüsüne asistan atandı. 1944'de doktorasını tamamladı. 1948'de doçent, 1954'de profesör oldu. 13.7.1980 tarihinde emekli oldu.

Prof.Dr. Mihri MİMİOĞLU

1909'da Urfa'da doğdu. 1937'de Veteriner Fakültesinden mezun oldu. 1940'da Fakültenin Parazitoloji Enstitüsünde asistanlık görevine başladı. 1946'da doktorasını verdi. 1951'de doçent, 1956'da profesör oldu, 13.7.1980'de emekli oldu.

Prof.Dr. A.Mahir BÜYÜKPAMUKÇU

1912'de Diyarbakır'da doğdu. 1938'de Veteriner Fakültesinden mezun oldu. 1941'de Veteriner Fakültesi Patoloji Enstitüsü asistanlığına atandı. Doktorasını Amerika'da 1948'de yaptı. 1951'de doçent, 1957'de profesör oldu. 4.3.1981'de emekli oldu.

Prof.Dr. Nermin TOLGAY

1919'da İstanbul'da doğdu. 1942'de Veteriner Fakültesinden mezun oldu. 1950'de Fakültenin Parazitoloji Enstitüsü asistanlığına başladı. 1955'de doktorasını yaptı. 1963'de doçent, 1973'de profesör oldu. 2.5.1980'de emekli oldu.

Prof.Dr. Yaşar ALTAN

1912'de Tekirdağ'da doğdu. 1936'da Veteriner Fakültesinden mezun oldu. 1938'de Fakültenin İç Hastalıkları Enstitüsüne atandı. 1944'de doktorasını verdi. 1949'da doçent, 1958'de profesör oldu. 4.5.1981'de emekli oldu

Prof.Dr. Erdoğan ERTÜRK

1930'da Havran (Balıkesir)'da doğdu. 1955'de Veteriner Fakültesinden mezun oldu. 1963'de Fakültenin Patolojik Anatomi Kürsüsüne atandı. 1965'de doktorasını verdi. 1972'de doçent oldu. 1978'de profesör oldu. 6.10.1980'de emekli oldu.

Resim 6 : Veteriner Hekimlik Andı İçin Yeni Mezunlar

100. YIL MEZUNİYET TÖRENİ 6 Temmuz 1981

Törende A.Ü.Veteriner Fakültesi Dekanı Prof.Dr. İsmet Baran, A.Ü.Rektörü Prof.Dr. Türkan Akyol, İmar İskan Bakanı Şerif Tütcen ve öğrenciler adına dönem birincisi Haluk Testereci'nin konuşmalarından sonra diploma ve ödüller dağıtıldı.

Daha sonra metni A.Ü.Veteriner Fakültesi Veteriner Tarihi ve Deontoloji Kürsüsü Başkanı Prof.Dr. Ferruh Dinçer tarafından Atatürk'ün doğumunun 100'üncü yılı nedeniyle kaleme alınan "Veteriner Hekim Andı" içildi. Üzerinde 100. Yıl Armasını taşıyan ve 100. Yılın kalıcı niteliği gözetilerek hazırlanan kütüğe dönem birincisinin plaket çakmasından sonra tören sona erdi.

A.Ü.Veteriner Fakültesi Dekanı Prof.Dr. İsmet BARAN'ın 1981 Yılı Mezuniyet Törenini Açış Konuşması

Sayın Konuklar, Değerli Öğretim Üyeleri ve Sevgili Genç Veteriner Hekimler;

Törenimize katılmak suretiyle-Fakültemize onur verdiniz, hepimize şükranlarımı sunarım.

Bugün uzun bir aradan sonra, Devlet otoritesinin hakim olduğu, güven ve huzurun sağlandığı bir ortamda mezunlarınıza törenle diploma verebilmenin mutluluğu içerisindeyiz.

Resim 7 : A.Ü. Rektörü Prof. Dr. Türkan Akyol Diploma Töreninde

Üniversitelerin, yüksek öğretim kurumlarının temel dayanağı öğrencisidir. Öğretim üyeleri, görevlerin en zorunu, Türk toplumunun geleceğine yön vermeyi amaçlayan yüksek seviyeli insan gücünü yetiştirmeyi üstlenmişlerdir. Bu nedenle öğretim üyesi ve öğrenci arasında öğretim kurumunda başlayan bağın, mesleki yaşam boyunca devam ettirilmesi, ulusumuzun geleceği için yaşaması önem taşımaktadır. Mezuniyet törenleri, yarınki Türkiye'nin sahibi olacak gençlerle öğretim üyeleri arasındaki diyalogun yaşam boyu sürdürüleceğinin bir ifadesidir.

Resim 8 : Fakültemiz Dekanı Prof. Dr. İsmet Baran Diploma Töreninde

Değerli konuklar, yatırımların en uzun vadeli olan yüksek öğretim, üniversite eğitimi, kalkınma ve yükselmenin en önemli unsuru olan insan gücünü yetiştirmeyi, toplumun geleceğine yön vermeyi amaçlar. Üzülerek söylemek zorundayız ki Ulusumuzun sosyo-ekonomik şartları, ideolojik ve sosyal görüş ayrılıklarına, kültürel yapı bozukluklarına ve şeriat düzeni heveslilerinin ortaya çıkmasına neden olmuş ve bunların doğal sonucu olarak anarşi ve bozulan düzen Üniversitelerimizi de ağır ölçüde etkilemiş; can güvenliği öğretim ve öğrenim özgürlüğü tarihimizde görülmemiş ölçüde zedelenmiştir.

Ülkemizin içine sürüklendiği bunalımların bir nedeni de Atatürk'çü doğrultunun gereği kadar tutarlı ve kararlı bir düzeyde işlenmemesidir. Şartlar ne olursa olsun gençler, özellikle üniversitedeki gençler, bilim gerçeklerine uymayan, dinamizmi koruyamayan, modern devlet anlayışına ve Devletimizin temel ilkelerine ters düşen demokratik, layık, hukuk devleti ilkelerini zedeleyecek bir davranış içine girmemelidirler. Üniversite, yüksek öğrenim gençliği, Cumhuriyet tarihimize, varlığımıza temel olan Atatürk düşüncesi ve devrimlerinde bütünleşmelidirler.

Atatürkçülük'ten, Kemalizim'den söz etmek kolay olabilir; asıl zor olanı onun başlattığı, gerçekleştirdiği devrimleri korumak, ilerletmektir.

Üniversiteli olarak bizler, Cumhuriyete, demokratik düzene, Atatürk Devrimlerine karşı olanlarla mücadele etmek zorundayız.

Bugün diplomalarını alarak meslektaşları arasına katılacak olan sevgili Veteriner Hekimler, Ulusumuzun içine düştüğü korkunç bunalımın ıstırabını nasıl yaşadığımızı en iyi bizler bilmekteyiz. Artık her şey gerilerde kalmıştır. Yeni bir yaşam ortamına girdiğimiz şu anda Türk gençleri olarak sizleri temel değerlerimize sımsıkı sarılmaya çağırıyorum. Akılcı, gerçekçi yolda, Atatürkçü düşünceden en ufak bir taviz vermeyiniz. Atatürk devrimlerine karşı olan her hareket ve düşünce geriye döndürür, gericiliktir. Ulusumuzun içinde bulunduğu kalkınma çabasında sorumluluklarınızı unutmamak gerekir. Kalkınma, yetişmiş insan gücü ile olur. Bugün sizler genç Veteriner Hekimler olarak bu güce güç katacaksınız.

Veteriner Hekimlik mesleği, Ülkemizde 1842 yılından günümüze dek bilimsel düzeyde yürütülen öğretimin ürünü olarak, insanlığa hizmet etmektedir. Öğretim, eğitim, bilimsel çalışma ve uygulamalarımızda daima kendimizi yenilemeye ve çağdaşlaşmaya özen gösterdik.

Binlerce yıllık tarih içinde hayvancılık Türk halkının, sosyal ve ekonomik yaşamında, kültüründe yer almıştır. Hayvan, kırsal kesimde yaşayan insanımız için hayatın bir parçası, ekonomik özgürlüğün simgesidir. Sevgili genç veteriner hekimler sizler daha çok Ulusumuzun işte bu kesimine, kırsal yöredeki halkımıza hizmet götüreceksiniz. Unutmayınız ki halkımızın bu kesimi, ekonomimize kaynak sağlayacak en önemli kesimdir. Ve bugünden itibaren sizler bu yörede görev alacaksınız. Ülke hayvancılığına yapacağınız hizmetlerle

- 1- Halkımızın sağlıklı ve dengeli beslenmesini,
- 2- Ulusal gelirin artırılmasını,
- 3- Dış satım gelirinin artırılmasını,
- 4- Sanayiye hammadde sağlanmasını,
- 5- İstihdam gücü yaratılmasını,

6- Bölgeler arası gelir dengesinin sağlanmasını temin ederek, en önemli öz kaynaklarımızdan birisini, Ulusumuzun yararına değerlendireceksiniz. Böylece ülke hayvancılığı, gerek sosyal yapının düzenlenmesi ve gerekse ulusal ekonomiye yarar sağlamada gerçek yerini alacaktır.

Türkiye 80 milyona yaklaşan büyük ve küçük baş hayvan varlığı ile dünyada 8. Ortak Pazar Ülkeleri arasında ise birinci sırayı almaktadır. Ne acıdır ki bu olanaklara rağmen halkımız, bugün önemli

beslenme sorunları ile karşı karşıyadır. Halkımız günlük kalori gereksiniminin % 60-65'ini buğdaydan sağlamak ve toplumun % 17,5 i yetersiz kalori, % 10'u yetersiz protein, % 22,5 i ise protein yönünden dengesiz beslenmektedir. Buna neden hayvancılık potansiyelimizin bir türlü harekete geçirilememiş olmasıdır. Ülke insanı yılda 238 kg. tahıla karşılık 22 kg. et tüketen dengesiz bir beslenme rejimi ile karşı karşıya bırakıldığı gibi, kalkınmanın finansmanı için son derece önemli bir kaynak da değerlendirilememektedir.

Bilimsel çalışmalar, dünyada tahulla beslenen toplumların hem enerji dönüştürümü, hem de davranış bakımından her türlü sömürüye elverişli durumda olduklarını göstermektedir. Birçok geri kalmış ulus gibi Türk ulusu da tahula dayalı bir beslenme ortamına itilmek istenmektedir. Geri kalmış toplumları ilerletmemek, verimini yavaşlatmak için girişilen siyasal ve ekonomik ambargolar ötesinde biyolojik uygulamaların da, amaca ulaşma bakımından, küçümsenemeyecek bir yeri ve payı olduğu unutulmamalıdır.

Bu art niyetli amacı gerçekleştirmek üzere "Türkiye Ortadoğu'nun tahıl ambarı olmalıdır" sloganı ile tahıl üretimi, hayvancılığın gerilemesi pahasına teşvik edilmiştir. Tarımda, birim alanda verimliliği artırmak yerine, mera ve otlakların tarım alanlarına dönüştürülmesine hız verilmiş ve 1950 yılında 14 milyon 542 bin hektar alan ekilebilir topraklar, 27 milyon 699 bin hektara ulaşmıştır. Plânlı dönemlerde bu durumun farkına varılmış ve plân içerisinde yem açığı vurgulanarak tedbirler öngörülmüşse de, durum daha da kötüleşmekten kurtulamamıştır. Sonuç olarak denilebilirki 1950 lerden bu yana ve geçirilen 3 kalkınma plâni döneminde uygulanan tarım politikaları tüm potansiyelimize rağmen ülkemiz insanını ve hayvanını aç olmaktan kurtaramamıştır.

Değerli genç Veteriner Hekimler, veteriner hekimlik hizmetlerinin, önemini, ağırlığını ve büyüklüğünü öz olarak anlatmaya çalıştım. Tüm zorluklara rağmen, çağdaş bilimsel verilerle yetiştirdiğimiz sizlerin ülke geleceği için vereceğiniz hizmetlerden umutluymuz.

Nasıl ki Veteriner Hekimlik mesleği, yüce Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyetin yokluk ve yoksulluk döneminde ulusal bilinç ve görev coşkusu ile büyük hizmetler vermişse bugün de siz genç Veteriner Hekimler, ulusal ekonomimize ve Ulu Önder'in "Memleketin efendisi" dediği kırsal yöre halkımıza en iyi şekilde hizmet götüreceksiniz. Atatürk devrimlerinin ödün vermez bekçileri olacaksınız.

Hepinizi saygılarımla selamlar, öğrencilik hayatınızdaki başarılarınızın meslek hayatınızda da devamını dilerim.

1980-1981 *Öğretim Yılı Mezuniyet Töreninde Öğrenciler adına Dönem Birincisi Haluk TESTERECİ'nin Yaptığı Konuşma*

Sayın Bakanım, Sayın Danıştay Yardımcısı, Sayın Rektör, Sayın Dekanlar, Değerli Hocalarım, Kıymetli Misafirler ve Arkadaşlarım.

1976-1977 ders yılında başlayan eğitim ve öğrenim hayatımızın sona erdiği bu en mutlu günümüzde, bizden bilgi ve emeklerini esirgemeyen hocalarımıza, törene teşrifleri ile sevincimizi paylaşan tüm konuklara, dönem arkadaşlarım adına teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Mesleğimizi tam olarak tanımadan girdiğimiz Fakültemizde 5 yıllık eğitim süresi içinde Veteriner Hekimliğin önem ve değerini kavramış bulunuyoruz. Bundan sonraki esas görevimizin, ülkemizin daha da gelişmesine ve birer hekim olarak sağlıklı toplumların yetişmesine katkıda bulunmak olduğunun bilinci içindeyiz.

Ülkemizin ve özellikle Türkiye hayvancılığının sorunlarını biliyoruz. Eğitimimiz boyunca aldığımız bilgilere zamanla ilave edeceğimiz tecrübeleri de ekleyerek inanç ve azimle bu sorunların çözümü için çalışacağız.

Kanunların bize verdiği yetkileri ülke yararına hiç bir taviz vermeden kullanacak olan bizler meslek onur ve haysiyetine de her zaman sahip çıkacağız. Karşımıza çıkabilecek engellerden yılmayacağız. Toplumumuzun yararına olan her girişimin yanında, zararına olan her girişimin ise karşısında olacağız. Başarıya ulaşmamızı engelleyebilecek kanun boşluklarını gidermek için sabırla çalışacağız.

Üniversitedeki eğitimimizin ilk 4 yılında, ülke düzeyindeki olaylar malesef Fakültemizi de etkilemesi nedeniyle rahat ve huzurlu bir eğitime imkan bulamadık. Ancak 12 Eylül hareketi tüm ülkede olduğu gibi Fakültemizde de huzuru sağlamıştır. Bu yıl haziran döneminde 42 arkadaşımızın mezun olabilmesi bu huzurlu ortamın bir ürünüdür. Bu nedenle huzurlarınızda Türk Silahlı Kuvvetlerine şükranlarımızı iletmeyi bir borç bilirim.

Bir aile ocağı olan Fakültemizde geçen acı ve tatlı tüm hatıraları her zaman hasretle anacağız. Bu gün bu yuvadan uçuyoruz. Bu anlamlı günde, hizmet ve çalışmaya susamış milletimizin, bize sağladığı

ğl imkânların hakkını ödeyebilecek bir duruma gelmiş olabilmemiz tek tesellimizdir.

Saygıdeğer konuklar, çalışmalarını sırasında hayatlarını kaybeden aziz meslek şhitlerimize, İstiklal Marşımızı yazan meslek büyüğümüz Mehmet Akif Ersoy'a ve siz sayın hocalarıma layık olacağımız dan hiç kimsenin kuşkusunu olmasın.

Bizlere güveniniz, gerektiğinde bizlere yol gösteriniz.

Meslek yaşantımızda Fakülte bilgilerimize, tecrübeleriyle her zaman katkıda bulunacak olan hocalarıma ve meslek büyüklerime şim-diden teşekkür ederim.

Hepinize saygılar, sevgiler, hürmetlerimle.

1980-1981 Haziran Döneminde Diploma Alanlar

Fak, No:	Adı Soyadı:
1-	799 Haluk Testereci
2-	842 Rifkı Hazıroğlu
3-	809 Ayşe Uzun
4-	758 Ömer Faruk Mutlu
5-	740 Reşide Merih Yöndem
6-	803 Engin Kırmızı
7-	749 Hülya Öney
8-	821 Murat Ertürk
9-	773 Orhan Çetin
10-	766 Nüket Acar
11-	770 Zühtü Aynagöz
12-	796 Şakir Dalkılıç
13-	763 İbrahim Özcan
14-	753 Riyad Kavasoglu
15-	746 Ahmet Öztürk
16-	780 İbrahim Halil Sözman
17-	788 Ümit Çerçel
18-	750 Ali İhsan Şahin
19-	815 İlyas Cengiz Çobankaya
20-	765 Saffet Mehmet Saraç
21-	737 Göksel Yamaner
22-	786 Nihat Pakdil
23-	826 Ahmet Gedik

24-	787	Oğuz Tekin
25-	757	Yusuf Altun
26-	825	Ahmet Orhan Özbaba
27-	841	Mahmut Fındık
28-	642	Bilal Dik
29-	792	Ergun Karagenc
30-	793	Müslüm Önderci
31-	726	İsmet Ünal
32-	745	Gürol Emektaş
33-	812	Ramazan Erol
34-	714	Sait İlker Keskin
35-	818	Ekrem Haluk Akder
36-	807	Abdullah Haluk Baytaç
37-	784	Mustafa Açıcı
38-	828	Mustafa Öztürk
39-	603	Yavuz Aybirdi
40-	738	Aziz Gökçay
41-	655	Mevlüt Gerçekcioğlu
42-	599	Durmuş Altun

Veteriner Hekim Andı

Hekimlik mesleği üyeleri arasına katıldığım şu anda yaşamımı insanlık yoluna adayacağıma

Meslek sahibi olmamda bana emeği geçenlere saygı ve minnettarlığımı koruyacağıma, sanatımı doğrulukla yapacağıma ve mesleğimi onurlandıracağıma

Meslektaşlarımla ve görevim gereği ilişki kuracağım diğer iş ve meslek sahipleri ile tam bir anlayış ve işbirliği içinde çalışarak hayvan ve insan sağlığına hizmet edeceğime

Hayvan sahiplerinin duygu ve düşüncelerine saygı duyacağıma, insan yaşamına özen göstereceğime

Meslek ve sanatımın uygulanması sırasında öğreneceğim sırları, yasal zorunluluk doğmadıkça, açıklamayacağıma

Bilimsel yöntemlere uyararak tedavi ve araştırma yapacağıma, yararsız yöntemlerden kaçınacağıma

Hasta sahiplerinin ve görev götürdüğüm kişi ve kurumların politik, sosyal eğilimlerini ve dini inançları gözetmeksizin hizmet edeceğime şerefim üstüne söz verir, and içerim.

ANKARA VETERİNER FAKÜLTESİ İLE HANNOVER VETERİNER YÜKSEK OKULU İŞBİRLİĞİ PROJESİ

Türk-Alman Teknik İşbirliği Programı çerçevesinde "A.Ü. Veteriner Fakültesi ile Hannover Yüksek Veteriner Okulu Arasında İşbirliği Projesi" 7 Ocak 1981 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

Bu anlaşma uyarınca başlatılan projeler için Hannover'den Prof. Dr. H. Wiesner, Prof. Dr. W. Körting mayıs, Dr. H. Frey Eylül 1981'de Fakültemize gelerek projelerle ilgili çalışmalara katılmışlardır.

Diğer yandan öğretim üyelerimizden Prof.Dr.Ferruh Dinçer ile Doç.Dr.Ersin İstanbulluoğlu ve Dr.Yılmaz Akça Hannover'ce giderek, işbirliği komitelerince daha önceden planlanan konularda çalışmışlardır.

Aynı anlaşma uyarınca Fakültemiz asistanlarından Günay Alçıgır ve Mehmet Şahal doktoralarını yapmak üzere Almanya'ya gönderilmişlerdir.

1980 aralık ayında Fakültemiz'in Hannover İşbirliği Komisyonu başkanı Prof.Dr.Mahmut Sağlam ile Komisyon üyesi Doç.Dr.İbrahim Burgu Hannover'e giderek projelerin planlanması ve yürütülmesi konularında görüşmeler yapmışlardı. Bu kez Hannover'den Komisyon başkanı Prof.Dr.B.Liess, Komisyon üyeleri Prof.Dr.W. Bisping ve Prof.Dr.H.-P.Sallmann ile Kanzler Linnemann 27-30 Eylül 1981 tarihleri arasında Ankara'ya gelmişlerdir. Bu nedenle 28 Eylül 1981 günü saat 10'da Fakültemizde bir basın toplantısı düzenlenerek bu işbirliğinin amacı ve Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılında başlatılmasının önemi vurgulanmıştır. TRT programlarında yer alan basın toplantısına ait haberler yanında Fakülte Dekanımız Prof.Dr. İsmet Baran'ın ve Alman Komisyon Başkanı Prof.Dr. Bernd Liess'in konuşma metinleri "NEWSPOT" da yayımlanmıştır.

Aynı gün Fakülte'de yabancı konuklarımız onuruna verilen kokteyl'de Komisyon Başkanı Prof.Dr.B.Liess ile komisyon üyeleri Prof.Dr. W.Bisping, Prof.Dr.H.-P.Sallmann ile Kanzler Linnemann'a Fakültemizce hazırlanan "100. Yıl Plaketi" ve bunların belgeleri verilmiştir.

Aşağıda, Dekan Prof. Dr. İ. Baran'ın Basın Toplantısındaki konuşmasının Türkçe metni ile bu konudaki resimler yer almıştır.

Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dekanı Prof.Dr. İsmet Baran'ın Basın Toplantısı Metni

(28 Eylül 1981, Pazartesi Saat: 10.00, A.Ü. Veteriner Fakültesi)

T.R.T. ve Basının Değerli Üyeleri

Sizleri aramızda görmenin kıvancı içinde hoş geldiniz diyor ve toplantıya katılmanızdan dolayı teşekkür ediyorum. Türk-Alman Teknik İşbirliği Çerçevesinde görüşmeler yapmak üzere Ülkemize gelmiş bulunan Prof.Dr.Bernd Liess Başkanlığındaki Alman Komisyon Üyelerini tanıtmaktan onur duyuyorum.

Resim 9 : Basın Toplantısı (Prof.Dr.B. Liess, Prof.Dr.İ. Baran, Prof.Dr.M. Sağlam)

Bilindiği gibi tarih boyunca iyi ilişkiler kurduğumuz Almanya ile son yıllarda, hatta son aylarda, hemen her alandaki karşılıklı işbirliğimiz giderek artmış bulunmaktadır. Bugün burada bu işbirliğinin en son ve önemli sonuçlarından birini sizlere açıklamaya çalışacağım.

Veteriner Hekimlik dalında Almanya ile ilişkilerimiz çok eskidir. 1842'de Ülkemizde bilimsel anlamdaki ilk Veteriner Okulu bir Alman

meslektaşımız tarafından kurulmuştur. 19 uncu yüzyıl boyunca gerek sivil, gerekse askerî alanda Almanya ile bilimsel ve teknik işbirliğimiz kesintisiz sürdürülmüştür. Balkan Savaşında, I. Dünya Savaşında ve Kurtuluş Savaşında birçok Alman meslektaşımız çeşitli kurumlarımızda görev almışlar, Türkiye'den de Veteriner Hekimler öğretim, eğitim ve araştırma için Almanya'ya gönderilmişlerdir. Cumhuriyet dönemi ise bu sürekli ilişkinin en güzel ve uluslararası önemde örnekleri ile doludur.

Bilindiği gibi ülkemizde modern anlamda üniversitelerin kuruluşu Atamızın önderliğinde ve onun emirleriyle gerçekleşmişti. 1933 yılında İstanbul Üniversitesi açılmış, aynı yıl Ankara'da Veteriner Fakültesi ile diğer 4 Fakülteyi içeren Yüksek Ziraat Enstitüsü öğretime başlamıştı. Bu yüksek öğretim kurumlarının hemen tüm Profesörleri Almanya'dan davet edilmişlerdi.

Bu olay, aslında, dünya bilim tarihinde de özel bir yer tutar. Çünkü Atatürk bu kararıyla bilimsel düşünce ve araştırma özerkliğini siyasal ortamda değerlendirebilen modern çağın ilk önderlerinden olmuştur. Cumhuriyetimizin ilk yıllarında dünya uluslarını şaşırtan bir hızla gerçekleştirilen eğitim seferberliği yanında ekonomik savaşımızda da bu eylemin büyük etkinliği vardır.

Son olarak Türk-Alman Teknik İşbirliği Programı Çerçevesinde "Ankara Veteriner Fakültesi ile Hannover Veteriner Yüksek Okulu Arasında İşbirliği Projesi" için yapılacak teknik yardımla ilgili olarak Hükümetimiz ile Federal Almanya Cumhuriyeti Hükümeti arasında kararlaştırılan Anlaşma Hükümleri ocak 1981'de Resmî Gazetede yayımlanmış ve gerekli hazırlıkların tamamlanmasından sonra çalışmalara başlanmıştır.

Gerek bu anlaşmanın gerçekleştirilmesinin, gerekse Alman Bilim Heyetinin ziyaretlerinin 1981 yılına raslayışı Türk-Alman işbirliği ile Türk eğitim ve bilim tarihi açısından büyük önem taşımaktadır. Denebilir ki bu anlaşma, 100. Doğum Yılında Ulu Önder Atatürk'ün bilimsel düşünce sistemini dile getiren anlamlı ve kutlu bir olaydır.

Anlaşmanın başlıca amacı hayvansal üretimin geliştirilmesine katkıda bulunmak üzere öğretim, eğitim ve uygulamada teknik ve mali destek sağlamaktır.

Bilindiği gibi hayvancılığımız bugün ulusal, ekonomik, sağlıklı ve dengeli beslenme ile dış satım olanakları açısından büyük bir değer ve önem taşımaktadır. Bugün hayvan ve hayvansal ürün kaynaklarına

petrol benzeri bir ekonomik ve stratejik madde olarak bakılmaktadır. Türkiye'nin toprak ve iklim özellikleri, Türk Halkının gelenekleri hayvancılığın geliştirilmesi için son derece uygun olmasına karşın çeşitli nedenlerle bu kaynak işletilememiştir. Bunun içindir ki bir yandan Ortadoğu ve çeşitli Avrupa ülkelerinde her an alıcısı hazır bulunan hayvansal ürünlerin ihracı yoluyla dış ödemeler dengesine katkı olanakları kullanılamamış, öte yandan halkımızın yeterince hayvansal ürünlerle beslenmesi sağlanamamıştır. Çünkü bugün sağlıklı ve dengeli beslenen ülkelere nazaran insanımız ancak 1/4 et, 1/3 süt ve 1/10 yumurta tüketilebilmektedir. Oysaki Türkiye 42 milyon kanatlı, 80 milyon çifttırnaklı hayvan varlığı ile Avrupa'da 2. Dünyada 7. sırayı almaktadır. Ne varki hayvan başına sağlanan verim düşük ve kalitesizdir.

Bunun başlıca nedenleri ise yem yetersizliği, paraziter ve salgın hayvan hastalıklarının çokluğu, veteriner hekim sayısının ise azlığıdır.

Fakültelerimiz ve meslek kuruluşlarımız hemen her dönemde siyasal iktidarlara ve hükümetlere bu durumu yansıtmışlar, gereken bilimsel ve yasal önlemlerin alınması için önerilerde bulunmuşlardır. Ayrıca, uluslararası bilim ve teknik işbirliği olanaklarından yararlanarak hayvancılık potansiyelimizin artırılmasına çalışmışlardır. İşte, görüşmeleri yıllar önce başlatılan ve bugün uygulamaya safhasına geçilen Ankara-Hannover anlaşması bu amaçla gerçekleştirilmiştir.

Anlaşma uyarınca Almanya Federal Cumhuriyeti Hükümeti araştırma projeleri kapsamı içinde bilim adamları ve teknisyenlerin Almanya'ya eğitim ve araştırma amacıyla yapacakları ziyaretleri, Ankara Veteriner Fakültesinden Türk doktora adaylarının burslarını karşılayacak, ayrıca yaklaşık 1 milyon Alman Markı tutarında bilimsel ve teknik malzeme sağlayacaktır. Bu malzemeler Türkiye'ye ulaştıklarında Türkiye Cumhuriyeti'nin malı olacaklardır.

Hannover ve Ankara Veteriner Fakülteleri arasında 6 yıl sürecek olan anlaşma çerçevesi içinde hayvancılığın gelişmesine ve yurdumuz ekonomisine büyük zararlar veren çeşitli hayvan hastalıklarının önlenmesine yönelik yaklaşık 15 proje yürütülecektir. Ön görülen bu projelerden 4'ü bu yılın mart ayında başlatılmış bulunmaktadır. Abortus denen ve çok büyük miktarlarda kuzu kaybına neden olan yavru atma hastalığı ile balık yetiştiriciliğinde problem teşkil eden balık parazitleri üzerindeki araştırmalar bu projeler arasındadır. Komisyonların bu gün başlayacak olan toplantılarında 6 adet yeni

proje üzerinde görüşmeler yapılacak ve bu projeler 1982 yılı içinde yürürlüğe girmiş olacaktır.

Ayrıca bu görüşmelerde 1983 yılı içinde yürürlüğe girmesi gereken projeler de ele alınacaktır.

Yukarıda değinildiği gibi anlaşmanın sağladığı olanaklardan bir diğeri de Fakültemiz Asistanlarına Almanya'da doktora yaptırmaktır.

Bu kanaldan yararlanan 4 Asistanımız halen Almanya'da Doktora çalışmalarını sürdürmektedir. İki Asistanın da 1982 yılı içinde aynı amaçla Almanya'ya gönderilmesi planlanmış bulunmaktadır.

Bilim ve teknik, ekonomik kalkınmanın ana unsurudur. Ankara-Hannover Arasındaki bu bilimsel ve teknik anlaşmada ise Ülkemiz için olduğu kadar Avrupa ülkeleri için de ekonomik etkinlik söz konusudur. Çünkü anlaşma çerçevesinde hazırlanacak projelerde Ülkemizde hayvan hastalıklarının önlenmesi, hayvansal ürünlerin artışı, kaliteli ve sağlıklı gıda üretimi olanakları sağlanırken, komşu ülkelerden bulaşarak Anadolu ve Trakya üzerinden Avrupa ülkelerine geçebilecek pek çok salgın hayvan hastalığı da söndürülmüş olacaktır. Görülüyor ki anlaşmadan sağlanacak malî ve teknik yardım en uygun biçimde değerlendirilecektir.

Anlaşmanın bir başka özelliği, projelerin Türk, Alman bilim adamları tarafından ortaklaşa düzenlenmeleri ve uygulamalarıdır. Böylece iki ülke arasında bilimsel alış-veriş gerçekleştirilirken alan uygulamaları ile sosyal bir yaklaşım da sağlanmış olacaktır. Esasen projelerin bir kısmı hayvanlardan insanlara geçen hastalıkların önlenmesine yönelik olduğundan halk sağlığını yakından ilgilendirmektedir. Bu açıdan bakınca Ankara-Hannover Anlaşmasının ekonomik yönü kadar sağlık ve sosyal içeriği de kolayca anlaşılacaktır.

Bu ölçüler içinde ele alındığında Türk-Alman Teknik İşbirliği Çerçevesinde gerçekleştirilen ve 6 yıl sürecek olan Ankara-Hannover Anlaşması, Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılına yaraşan gerçek bir kutlama programı olarak nitelendirilebilecektir. Çünkü bu anlaşma Atatürk'ün "barışçılık, bilimsellik ve ekonomik" görüşünü "ulusal ve evrensel boyutlarda" yansıtan somut bir örnektir.

Hepinize Fakültem ve Yabancı Konuklarımız adına tekrar teşekkür eder, sorularınızı büyük bir zevkle yanıtlayabileceğimizi bildiririm.

NEWSPOT

Seite 4

NEWSPOT

16. Oktober 1981

Deutsch-türkische Partnerschaft auf dem veterinärmedizinischen Gebiet

Im vergangenen Monat fand in Ankara ein Treffen der Kommission der Partnerschaft zwischen der Veterinärmedizinischen Fakultät der Universität Ankara und der Tierärztlichen Hochschule Hannover statt. Nach dem Treffen wurde am 28. September 1981 eine Pressekonferenz abgehalten.

Prof. Dr. İsmet Baran, Dekan der Veterinärmedizinischen Fakultät:

Sehr geehrte Pressemitglieder, ich freue mich, dass Sie hier sind und ich möchte mich bei Ihnen herzlich bedanken, dass Sie an unserer Pressekonferenz teilnehmen. Wie wir alle wissen, würden die modernen Universitäten durch die Führung und Anregung von Mustafa Kemal ATATÜRK begründet. Im Jahre 1933 wurde die Universität Istanbul begründet und im gleichen Jahr die Tierärztliche Hochschule Hannover in Ankara. In Hannover sind die 4 weiteren Fakultäten umfassende "Yüksek Zaat Enstitüsü" mit ihren Vorlesungen angefangen. Fast alle Professoren dieser Institutionen wurden aus Deutschland berufen.

Wenn man es genauer betrachtet, hat diese Tatsache auch für die Weltgeschichte eine wichtige Bedeutung. Denn ATATÜRK war mit diesem Beschluss einer der ersten Führer der modernen Zeit, die das Denken und die Forschung auch im politischen Bereich benutzen konnte. In der ersten neu begründeten Türkischen Republik hatte man bei der Erziehung, der Ausbildung und auf ökonomischem Gebiet bewundernswürdige Erfolge erzielt.

Nun ist das Projekt für Zusammenarbeit zwischen der Veterinärmedizinischen Fakultät der Universität Ankara und der Tierärztlichen Hochschule Hannover im Rahmen der türkisch-deutschen technischen Zusammenarbeit durch unsere Regierung und die Bundesrepublik Deutschland akzeptiert und im Januar 1981 im türkischen Staatsbüro veröffentlicht worden. Nachdem die entsprechenden Vorbereitungen getroffen wurden konnte mit den wissenschaftlichen Arbeitern angefangen werden.

Es ist ein glücklicher bedeutungsvoller Zufall, dass die deutsche Delegation der wissenschaftlichen Zusammenarbeit zwischen der Veterinärmedizinischen Fakultät der Universität Ankara und der Tierärztlichen Hochschule Hannover im Jahre 1981 nach Ankara gekommen sind und diese wissenschaftliche Zusammenarbeit zwischen unseren beiden Institutionen im gleichen Jahr nämlich ATATÜRK's 100. Geburtstag jähren hat.

Die grundsätzliche Absicht dieses Abkommens ist die technische und finanzielle Unterstützung beim Studium bei der Ausbildung und Praktikum, die die tierische Produktion weiter fördern soll. Unsere Tierärzt bzw. Tierhaltung haben für die nationale Ökonomie, die gesunde und ausgeglichene Ernährung der türkischen Bevölkerung und die Exportmöglichkeiten eine große Bedeutung. Heute ist man der Meinung, dass die Nutztier und tierischen Produkte genau wie Endoel eine ökonomische und strategische Bedeutung haben. Obwohl der türkische Boden und das türkische Klima für die Tiererzucht sehr gut geeignet sind, konnte man bis jetzt diese Möglichkeiten nicht genügend ausnutzen. Aus diesen Gründen konnte man weder durch den Export von tierischen Produkten an mittelöstliche oder manche europäische Länder die Devisenbilanz ausgleichen, noch die eigene Bevölkerung mit ausreichenden tierischen Lebensmitteln versorgen. Das zeigt sich auch dadurch deutlich, dass die türkische Bevölkerung ca. 1/10 Fleisch, 1/3 Milch und 1/10 Eier, was die entwickelten Länder konsumieren. Dennoch haben wir 42 Millionen Geflügel und 80 Millionen Wiederkäuser in Europa 2. und auf der Welt an 7. Stelle. Leider ist die Ausbeute pro Tier sehr wenig und die Qualität nicht ausreichend.

Hauptpunkte sind dabei, dass die Futtermittel sehr knapp, parasitäre Krankheiten und Tierseuchen sehr verbreitet und die Anzahl der Tierärzte nicht ausreichend sind.

Unsere Fakultäten und beruflichen Organisationen haben das jeder Regierung die Lage ganz deutlich geschildert und die nötigen wissenschaftlichen und gesetzlichen Maßnahmen vorgeschlagen. Natürlich hätte man sich auch bemüht, auf internationaler Ebene durch wissenschaftliche und technische Zusammenarbeiten unsere Tierärzt und tierischen Produkte zu fördern. Deswegen haben wir diese wissenschaftliche Zusammenarbeit zwischen der Veterinärmedizinischen Fakultät der Universität Ankara und der Tierärztlichen Hochschule Hannover nach einer langen Vorbereitung verwirklicht.

Im Rahmen dieses Abkommens hat die Bundesrepublik Deutschland die Kosten von etwa 1 Million DM als wissenschaftliche und technische Hilfe für die Geräte und andere Materialien zu gewährleisten. Nachdem sie in die Türkei eingeführt worden sind, werden sie als Eigentum der türkischen Regierung betrachtet.

Im dem 6-jährigen Vertrag zwischen der Veterinärmedizinischen Fakultät der Universität Ankara und der Tierärztlichen Hochschule Hannover werden 15 Projekte durchgeführt, die die türkische Viehhaltung und tierische Produktion fördern und die dabei angünstig beeinflussenden Tierseuchen ulgen sollen. Von den vorgeschlagenen Projekten sind 4 Arbeiten bereits im März dieses Jahres angelaufen.

Das Verfeuern beim den Schafen und Fischeparasiten, die beide tierische Produktion erheblich beeinträchtigen befinden sich in diesem zumeist vorgenommenen Projekten. Die zur Zeit angehende Besprechungen der Delegationen sehen 6 weitere neue Projekte, die im Jahre 1982 beginnen sollen, vor.

Außerdem werden bei diesen Besprechungen auch die Projekte, die im Jahre 1983 anlaufen werden, diskutiert. Wie auch oben hingewiesen wurde, wird dieses Abkommen für die jungen

Prof. Dr. Lies während der Übergabe der Ataturk-Pakette in der Veterinärmedizinischen Fakultät in Ankara

Assistenten unserer Fakultät eine Möglichkeit einräumen, in Deutschland ihre Doktorarbeit machen zu können. Durch diese Möglichkeit arbeiten 4 Assistenten unserer Fakultät an ihrer Doktorarbeiten. Im Jahre 1982 werden noch 2 Assistenten dazu kommen.

Wissenschaft und Technik sind Grundsteine für die ökonomische Entwicklung. Diese wissenschaftliche und technische Zusammenarbeit zwischen der Veterinärmedizinischen Fakultät der Universität Ankara und der Tierärztlichen Hochschule Hannover wird auch für europäische und andere Nachbarländer ökonomische Vorteile mit sich bringen. Denn auf diese Weise werden im Rahmen dieses Abkommens durch die vorgesehenen Projekte zahlreiche Tierkrankheiten, die von Nachbarländern über die Türkei nach Europa eingeschleppt werden können, geligt. Daraus wird die tierische Produktion erhöht und noch mehr gesunde und qualifizierte tierische Lebensmittel geschaffen. So sieht man ein, dass die durch dieses Abkommen erzielte finanzielle und technische Hilfe sehr nützlich bewertet wird.

Es gibt noch eine andere Seite dieses Abkommens, das die Projekte mit der deutschen Wissenschaftler gemeinsam konzipiert sind. Auf diese Weise werden die Wissenschaftler beider Länder ihre wissenschaftlichen Kenntnisse austauschen bei der Anwendung ihrer Erfahrungen in der Praxis und eine soziale Annäherung zustandekommen.

Wenn man genauer überlegt, und viele Tierkrankheiten von Tieren zu Menschen übertragbar. Daraus ist zu ersehen, dass dieses Abkommen gleichzeitig einen ökonomischen und einen sozialen Sinn hat. Wenn man diese Ergebnisse im Auge behält, wares dieses im Rahmen der GIZ verwirklichte 6-jährige Abkommen zwischen Ankara und Hannover ein Grund anlässlich des Programmes zum 100. Geburtstag von ATATÜRK zu feiern. Denn dieses Abkommen entspricht den Weltanschauungen ATATÜRK's über Frieden, Wissenschaft und Ökonomie im eigenen Lande und auf der Welt.

Im Namen meiner Fakultät und der ausländischen Gäste danke ich Ihnen nochmals herzlich.

Prof. Dr. Bernd Lies, Leiter der Partnerschaft zwischen der Veterinärmedizinischen Fakultät der Universität Ankara und der Tierärztlichen Hochschule Hannover, sagte auf der Pressekonferenz:

Herr Dekan, Kollegen, Mitglieder des Pressekorpas, Zunächst muss ich mich herzlich bedanken für die Veranstaltung eines solchen Treffens, welches uns die Gelegenheit gibt, etwas über die Partnerschaft

zwischen unseren Institutionen zu sagen. Obwohl die Partnerschaftsvereinbarung im Januar 1981 unterzeichnet wurde gehen doch die wissenschaftlichen und akademischen Beziehungen zurück auf die frühen 1970er Jahre zurück.

Während dieser Jahre verstrichen viele Kollegen auf der türkischen Seite die Partnerschaft zu begründen, unter ihnen Prof. Dr. Selahattin Gürtürk und der frühere Dekan und Freund Professor Sati Baran, sowie andere die nicht alle aufgezählt werden können. Ich hoffe, Prof. Feriuh Dincer gibt einige historische Anmerkungen zu unserer Partnerschaft und kann die Ergebnisse der wissenschaftlichen Zusammenarbeit zusammenfassen.

Obwohl die Partnerschaftsvereinbarung nur zunächst etwa einen Zeitraum von 5 Jahren abdeckt, glaube ich, dass dieses Schritt weiterführt für einige weitere Jahre auf einer sehr ernsthaft wissenschaftlichen Grundlage zum Wohle unserer und anderer Länder.

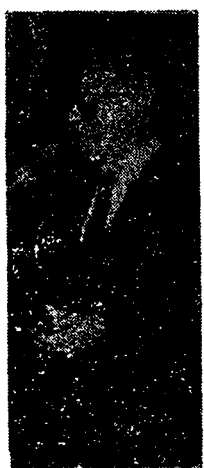
Eine der wichtigsten Punkte der Vereinbarungen ist der Austausch wissenschaftlicher Erkenntnisse und die Vorbereitung gemeinsamer Forschungsprojekte.

Wissenschaft kann in der Lehre nicht vermittelt werden ohne Forschung. Ohne Forschung kann es kaum wissenschaftliche Wissenvermittlung an Studenten geben. Die junge Generation benötigt unsere besondere Aufmerksamkeit und deshalb möchte ich sagen, dass eine der vornehmsten Aufgaben dieser Partnerschaft ist der jungen Generation wissenschaftliche Einsichten unter Verwendung neuester Forschungsergebnisse zu vermitteln. Andererseits sollen junge Wissenschaftler ihre Kenntnisse im Rahmen der Partnerschaft aufbauen und unter Berücksichtigung neuester Erkenntnisse erweitern können. Und weiterhin soll die Partnerschaft die Zusammenarbeit zwischen Arbeitsgruppen in Hannover und Ankara fördern. Partnerschaft bedeutet, dass auch wir in Hannover von Ihnen in der Türkei lernen können und wollen.

Heute wollen wir mit Diskussionen über die bereits formulierten und akzeptierten Forschungsprojekte beginnen und den Fortschritt kontrollieren und wenn irgendwelche Mängel oder Fehler festgestellt wurden, sollen diese möglichst beseitigt werden.

Wenn wir in der Lage sind die wissenschaftliche Forschung noch zu halten, wird die junge Generation eine umso bessere wissenschaftliche Ausbildung erhalten. Sowohl in Dürre wie auch in unserem Lande warten viele junge Leute darauf Tiererzucht zu lernen. Ich glaube unsere vornehmliche Pflicht und Aufgabe ist in der jungen Generation dieses Weg offen zu halten.

Am Ende lassen Sie sich Ihnen allen danken!

Professor Dr. Bernd Lies, Leiter der Kommission der Partnerschaft mit der Ataturk-Pakette.

Resim 11 : Prof. Dr.B. Liess'e 100. Yıl Plaketi verilışı

Resim 12 : Prof. Dr. W. Bisping'e 100. Yıl Plaketi verilışı

Resim 13 : Prof. Dr.H.-P. Sallmann'a 100. Yıl Plaketi verilışı

Resim 14 : Kanzler Linnemann'a 100. Yıl Plaketi verilışı

ATATÜRK'ÜN DOĞUMUNUN 100. YILINDA TÜRK
VETERİNER HEKİMLİĞİ HAFTASI

23-24-25 Aralık 1981

A.Ü. Veteriner Fakültesi 100. Yıl Kutlama Programında yer alan bu hafta, 100. Yılın Kalıcı Etkinlikleri dikkate alınarak özel bir içerikle hazırlandı.

Türkiye'de Veteriner Hekimlik Öğretiminin 139. Yılı, 23 aralık günü 10.00'da düzenlenen bir törenle Fakülte Konferans Salonunda kutlandı. Çok sayıda konuk, meslektaş ve öğrencinin izlediği törende, Prof.Dr. Osman Hasa ile Prof.Dr. Nihak Erk'e, emekliye ayrılışları nedeniyle "100. Yıl Onur Plaketi" verildi. Öğretim yardımcıları ve öğrenciler arasında düzenlenen "Atatürk Koşusunda" derece alanlara belge ve hediyeleri dağıtıldı.

Daha sonra, Fakülte Kütüphanesinde hazırlanan "**Atatürk Büstü ve Köşesi**"nin açılışı Danışma Meclisi Başkanı Ordinaryüs Prof.Dr. Sadi IRMAK tarafından yapıldı.

Haftanın ikinci etkinliği olarak düzenlenen "**Atatürk İlkeleri Işığında Ekonomik Kalkınma ve Hayvancılık Politikası**" adlı panel saat 14.00-17.00 arası Ankara Üniversitesi Rektörlük Konferans Salonunda düzenlendi.

Aynı gün akşam 19.30'da Fakülte'de bir kokteyl verildi.

24-25 Aralık 1981 günlerinde Fakültemiz Konferans Salonunda Haftanın ikinci bölümü olan "**Türk Veteriner Hekimliği İkinci Teknik Kongresi**" yapıldı.

Bu bölümde, anılan kutlamalara ilişkin etraflı bilgi yer almaktadır.

Veteriner Hekimlik Öğretimi'nin 139. Yılı Kutlama Töreni

A.Ü. Veteriner Fakültesi Dekanı Prof.Dr. İsmet BARAN'ın Konuşması :

Değerli Konuklar,

Bugün Veteriner Hekimlik Öğretiminin 139. Yılı'nı kutlarken, 1842'de modern anlamda atılan adımın, günümüze dek başarılarını ve ulusal kalkınmaya katkısını ana çizgileriyle izleme olanağını da buluyoruz.

Resim 15 : Tören'den Bir Anı

Veteriner Hekimlik Öğretimi, Osmanlı yönetiminin, orduda, eğitimde, sosyal ve ekonomik yaşamın çeşitli boyutlarında etkinlikler planladığı ve uyguladığı Tanzimat döneminde, Prusyalı bir öğretmen önderliğinde ilk kez orduda başlamıştır.

İlk sivil Veteriner Okulu ise, ileri düşünceli, tabana inebilen özkaynaklarımız içinde hayvancılığın değer ve önemini, Anadolu'dan Saray'a gönderdiği raporlarla dile getiren, örgütçü ve eğitici Veteriner Hekim Yarbay Mehmet Ali Beyin gayreti ile 1889'da İstanbul'da kurulmuştur.

İstanbul'daki Yüksek Veteriner Okulu, 1933 yılında Ankara'ya Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün bir Fakültesi olarak nakledilmiştir.

Fakültemizin 1946 yılında Ankara Üniversitesi'ne bağlanması ise yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur.

Öğretim Üyesi, Öğretim Yardımcısı ve Araştırmacı sayılarında her geçen yıl artışlar kaydedilen Fakültemizden, 1933-1981 yılları arasında 3381 öğrenci mezun olmuştur. 1981-1982 Öğretim Yılında 77'si kız olmak üzere 650 öğrenci öğrenim görmektedir. Halen Fakültemizde 32 Profesör, 35 Doçent, 22'si Doktorasını tamamlamış 73 Öğretim Yardımcısı olmak üzere, toplam 140 Öğretim Elemanı görev yapmaktadır. 1981 yılında 3 Öğretim Üyemiz emekliye ayrılırken, bir değerli Hocamızı'da kaybetmiş bulunuyoruz.

Fakültemizin Öğretim, Eğitim ve Araştırma alanındaki bu gelişmesinin yanında, yeni kurulan Üniversite ve Fakültelelere katkısı da büyük önem taşır. 1970'de Elazığ, 1972'de İstanbul ve 1978'de Bursa Veteriner Fakültelerinin açılışı Fakültemiz Öğretim Üyelerinin özverili çabaları ile gerçekleştirilmiştir.

Değerli Konuklar, Fakültemizin, özellikle 1933'den günümüze dek Öğretim, Eğitim, Araştırma ve Uygulama alanlarında göstermiş olduğu sürekli gelişimde, Ulu Önder'in direktifi ile gerçekleştirilen yeni Üniversiter döneminin etkisi büyüktür. Atatürk İlkelerine uygun olarak kendini yenileyen Üniversiteler, eskinin öğretim kurumlarından farklı olarak kalıplaşmış bilgilerle öğrencileri eğiten birer kurum olmaktan çıkmış, evrensel doğruları gösteren, evrensel bilgilerle gerçeklere ulaşmayı sağlayan kurumlar olmuşlardır. Bu dönemden sonra çıkarılan her yasa Üniversitelerin ana yapısını koruyarak yeni düzeltme ve düzenlemelerle, mevcut eğitim düzenini geliştiren bir karakter göstermiştir.

Bugün yeni Yüksek Öğretim Kanunu ile yeni bir döneme girmiş bulunuyoruz. Yeni yasa ile 1946'dan bu yana Üniversitelerimizde uygulanan kendi organlarını seçme olanağı kaldırılırken Üniversite üstü organlar aşırı yetkilerle donatılmış ve hiyerarşik atamaların egemen olduğu merkezi bir sistem getirilmiştir.

Bu sistemin bünyemize uyup uymadığını, Yüksek Öğretim Kurumlarımızı özellikle Üniversitelerimizi ne yönde etkileyeceğini uygulamalar gösterecektir.

Yasaların uygulanmasında iyi niyet şarttır. Ulu Önder Cumhuriyet döneminin Üniversitelerini kurarken, bu öğretim kurumlarının

çağdaş olmasına özen göstermiştir. Üniversitelerimiz, Devletimizin Kurucusu Atatürk'ün ilkelerine bağlı olarak çalışmak zorundadır. Başka bir seçenek söz konusu olamaz.

Değerli Konuklar, Mesleğimizin uğraş alanı hayvancılık binlerce yıllık tarihi içinde Türk halkının sosyal ve ekonomik yaşamında, kültüründe yer almıştır. Hayvan, kırsal kesimde yaşayan insanlarımız için hayatın bir parçası, ekonomik özgürlüğünün bir simgesidir. Nüfusumuzun 24.4 milyonunun, yani % 52.2'sinin tarım ve hayvancılıkla uğraşmakta olduğu düşünüldüğünde, hayvancılığın Ülkemiz açısından ne denli önemli olduğu ortaya çıkar. Türkiye, 83 milyon baş hayvan varlığı ile büyük potansiyele sahip, Dünyanın 8 Ülkesi arasında yer almaktadır. Ne var ki bu denli büyük potansiyele karşın üretiminiz yeterince verimli olduğu savunulamaz. Ülkemiz hayvan verimi başına elde edilen et, süt, yapağı ve diğer hayvansal ürünler oransal olarak düşüktür.

Gerek plan öncesi uygulamalar, yanlış ekonomi politikaları, gerekse planlı dönemde sektörün yerini ve önemini iyi belirtmeyen plan stratejileri sektörün potansiyelinin harekete geçirilmesine olanak vermemiştir.

Bunun sonucu olarak da Ülkemiz insanı, yılda 230 kg. tahıla karşılık 22 kg. et tüketen dengesiz bir beslenme rejimi ile karşı karşıya bırakıldığı gibi kalkınmanın finansmanı için son derece önemli bir kaynak değerlendirilememiştir.

İslah çalışmaları ile hayvansal proteini dövize çevirebilmek her zaman olasıdır. Topraklarımızın hayvancılığa elverişli olması, Ortadoğu Ülkelerine yakınlığı göz önüne alındığında bu potansiyelin önemi daha iyi anlaşılacaktır. Hayvan ve hayvansal ürün ihracatında en önemli yeri işgal eden Ortadoğu Ülkelerinde çok yüksek petrol geliri nedeni ile hayvansal ürünler için büyük bir pazar oluşmuştur.

Canlı hayvan, et, su ürünleri, bağırsak ve yapağı ihracatından 1980 kasım sonuna kadar 114 milyon dolar döviz sağlanmıştır. Deri mamülleri, halı kilim ve diğer sanayi ürünlerinden de 40 milyon dolar döviz sağlanmaktadır. Bu resmi ihracat, toplam ihracat içinde % 7 dolayında bir paya sahiptir. İhracatta canlı hayvan ve etin yeri önemlidir. 1980 kasım sonuna kadar 80 milyon dolarlık canlı hayvan ve et satımı yapılmıştır.

Kaçak yolla Ortadoğu ülkelerine giden canlı hayvan miktarı resmî yolla ihrac edilenden 4-5 kat daha fazladır. Kaçak canlı hayvan

ihracatından elde edilen döviz de hesaba katılırsa Türkiye'nin hayvancılıktan kazancının 400 milyon dolar civarında olduğunu söyleyebiliriz.

Artık, ülkeler protein kavgasına girmişlerdir. Açlık, Dünyanın bir numaralı sorunu olmuştur.

İnsan beslenmesinde normal büyüme, hastalıklara karşı direnç entellektüel gücün gelişmesinde hayvansal proteinin önemi herkes tarafından çok iyi bilinmektedir. Öyleyse hayvancılık olgusuna daha sağlıklı bakmak zorundayız. Hayvancılığın geliştirilmesi ile ayrıca sanayiye ham madde sağlamada, artık maddelerin değerlendirilmesinde, tarım ürünlerine katkıda, sermaye-döviz-enerji ve teknoloji kaynaklarında kendi kendimize yeterlilikte, istihdam yaratmak kolaylığında, dengeli kalkınma olanaklarını yaratmada, pazarlama sorunlarında, dar boğazların aşılması sağlanacaktır.

Hayvansal gıdaların gerek üretim ve gerekse tüketiminin aşamasında en büyük görev şüphesiz Veteriner Hekimlerine düşmektedir. Ülkemizde Veteriner Hekimliği eğitimi bu nedenle, çağdaş ülkelerde olduğu gibi hayvancılığın üretim ve tüketimini kapsayan tüm hizmetlere cevap verecek nitelikte sürdürüle gelmekte ve tüm Veteriner Hekimler bu temel düşünceyle yetiştirilmektedirler.

Ülke hayvancılığının sağlık, teknik, ekonomik dar boğaz ve sorunları vardır. Çözümü ise ancak alınacak akılcı tedbirlerle mümkündür. Tüm bu güçlükler üreticiliğe özendirme ve üretimin artırılması, çok iyi eğitilmiş teknisyenler ile uygulamalı olarak öğretim gören, üretim içerisinde eğitimleri gerçekleştirilen Veteriner Hekimlerin, özverili çalışmalarıyla giderilebilecektir.

Ulu Önder Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılında kutladığımız Veteriner Hekimlik Öğretiminin 139. yıl dönümünde, Veteriner Hekimlerin önümüzdeki yıllarda da hayvancılık sektörüne ve dolayısıyla milli ekonomimize, en önemlisi halkın sağlıklı beslenmesine, daha etkili katkılarda bulunacağı inancıyla hepimizi saygıyla selamlarım,

Veteriner Tarihi ve Deontoloji Profesörü Dr. Ferruh DİNÇER'in Konuşması :

**“Türk Veteriner Hekimliğinin 139. Yılında
Atatürk Dönemi Tarımsal Politikası”**

Atatürk'ün Doğumunun 100. Yıldönümünde düzenlenen bu törende “Türk Veteriner Hekimliğinden” söz ederken şüphesiz ki O'nun görüşleri, ilkeleri ve amaçları doğrultusunda konuyu irdelemek gerekecektir. Bu, bir bakıma Atatürk'e hesap vermek demektir.

Bugüne dek, Atatürk'ün veterinerlik ve hayvancılığı başlı başına konu alan bir eserine raslanamamıştır. Ne var ki O'nun Ulusunu kurtarmak için başlattığı savaşın her döneminde, savaş sonrasının kalkınma hamlelerinde konumuzun, bugüne ışık tutacak nitelikte ve önemde ele alındığı görülür.

Cumhuriyetimizin ilk 10 ve 15 yılında, yani Atatürk'ün sağlığında, hayvancılık sektöründe % 7'nin üzerinde ulaşılan yıllık gelişme bunun en somut örneğidir.

Gerçekten de Atatürk döneminin ekonomik kalkınma planları hükümet programları ve uygulamalar incelendiğinde görülür ki Cumhuriyetimizin ilk 15 yılında konumuza bakış açısı ile, İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki dönemlerdeki arasında fark vardır.

Cumhuriyet dönemine girişte 44 maddelik bir Hayvan Sağlık Zabıtası Kanunu ve buna ilişkin bir talimatname ile 1 serum, 4 aşı 2 bakteriyolojihane, 1 hara ve 5 aygır deposu bulunuyordu.

Cumhuriyetin ilk 10 yılında veterinerlik ve hayvancılık ile ilgili 7 kanun, 35 aşı, ve serum, 3 hara, 5 inekhane, 4 numune ağılı, birçok laboratuvar ve araştırma kurumu ile hemen her ilde birer aygır deposu açılmış bulunuyordu. Modern mezbahaların sayısı ise 1'den 58'e yükseltilmiş ve yalnız bu kurumlarda 74 veteriner hekim görevlendirilmiştir.

Atatürk, Türkiye'nin ekonomik gelişiminde tarımsal ekonomiye büyük değer vermişti. Tarım sektörünü toprağı, bitkisi, hayvanı

ormanı, dokuması ve makinası ile birlikte, bir bütün olarak görmüştü. Tüm söylev ve demeçlerinde, döneminin kongre ve hükümet programları konuşmalarında konuyu bir bütünlük içinde ele almış ve incelemiştir.

1 mart 1922'de Meclisi açış konuşmasında şöyle der:

“Türkiye'nin gerçek sahibi, efendisi köylüdür. Daha çok mutluluğa ve refaha hak kazanan köylüdür. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin ekonomik siyaseti bu temel amaca ulaşmaya yöneliktir”.

İşte, bu ekonomik siyasette, “tarım”, daima toprağı, hayvanı ve ormanı ile bir tutulmuştur.

Atatürk, 8 nisan 1923'de yayımladığı bir bildiri de tarım kesimine seslenirken ziraatte ve ormancılıkta yapılacaklar yanında “hayvanlarımızın ıslah ve çoğaltılmalarını sağlayacak ilkelerin ortaya koyulacağını” açıklamış, “tarımsal alt yapı yatırımlarını tarımsal endüstri yatırımlarının izleyeceğini” söylemiştir.

Bu inancını 1 mart 1924 günü Meclis konuşmasında da “Ülkemizin zenginlik kazanma yolunu her şeyden önce tarımda ve tarımsal sanayide arıyoruz” sözleri ile pekiştirmiştir.

1923'de İzmir'de toplanan İktisat Kongresinde gerek Atatürk'ün ve Kongre delegelerinin konuşmalarında, gerekse Kongrenin rapor ve kararlarında tarımın bir bütün içinde ele alındığı görülür. Amaç tarımsal ekonominin geliştirilmesidir. Bu bütünüün parçaları, saptanan ilkeler doğrultusunda üzerine düşeni yapacaklardır.

Cumhuriyet Hükümetinin Veteriner İşleri Genel Müdürlüğünün hazırladığı 5 yıllık bir planla görevini yaptığı anlaşılmaktadır. 1925'ten başlayarak uygulanan plan, her yıl amacına ulaştırılarak yukarıda verilen sayıların gerçekleştirilmesi sağlanmıştır,

Hayvan ırklarının ıslahı ve çoğaltılmaları, verimlerinin artırılması, ürünlerinin değerlendirilmesi, park, pazar, panayır ve benzeri yerlerde üreticiye özendirici ortam yaratılması, hayvan salgınlarının söndürülmesi ve yeni buluşmaların önlenmesi, yeterli ve yetenekli eleman yetiştirilmesi bu planın yıllara ve yıllar içindeki maddelerine serpiştirilmiştir. Yalnız sığır vebasında ulaşılan başarı bile tek başına büyük bir olaydır ve devrim niteliği taşımaktadır. Çünkü Batılı uzmanlar Türkiye'de bu hastalığı 50 yılda önleyemeyeceğini ileri sürmüşlerdir.

1926'da Hayvan Islahı Kanunu, 1928'de Hayvan Sağlık Zabıtası Kanunu Cumhuriyet Tarihinde “Tarımsal Devrimin” en büyük dayanaklarının biri olarak hazırlanmış ve uygulanmıştır.

Atatürk'ün 1926'da Meclis konuşmasında "Tarım teşkilatımızı, tarım okullarımızı, tarım faaliyetlerimizi bilimsel yöntemlerle temelden düzenleyecek önlemleri kurmaya gerek olduğu kanısındayım" sözleri ile yukarıda anılan ki yasanın çıkarılışı ve uygulanışı arasında sıkı ilgi sezilmektedir. Buna ek olarak 20 haziran 1927'de kabul edilen bir kanunla Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün kuruluşuna başlanması tarımsal reformların nasıl bir hızla planlanıp, bütünlük içinde uygulandığının öğretimdeki örneğini göstermektedir. Cumhuriyetin 10'uncu Yıldönümünde açılan bu kurumda çalışma ve amaç 24 Mayıs 1933 tarihli Y.Z.E.Kanun layıhası Gerekçesinde belirtilirken:

Türkiye iktisadiyatının temel taşı teşkil eden ziraatimizin ve harice gönderilen muhtelif ziraat mahsullerimizin, hayvancılığımızın düzeltilmesi, iyileştirilmesi, çoğaltılması, hastalıklardan kurtarılması ve dünya pazarlarında iyiliği ile, güzelliği ile aranıp tanınması, birnetice memlekete yüksek bir servetin girmesiyle Türk köylüsünde ve Türk çiftçisinde ziraî ve iktisadî refahın belirebilmesi için Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün kurulmasına ihtiyaç görülmüştür.

Müessese bu büyük gayesine süratle yürüyüp erişebilmek için Türk Topraklarında, memleketin tabii şartlarına uygun hakiki bir memleket ziraat ve veteriner ilminin teessüne bütün kuvvetiyle çalışacaktır" denilmektedir.

Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün, Ankara Üniversitesi'ne katılmasına ait 1947 tarihli gerekçede "Y.Z.E. Cumhuriyet Hükümetlerinin ziraî kalkınmasını sağlama yolunda faydalı olan tarım davalarını bir bütün halinde ve her yönden incelemeye yetkili bir müessese olmuştur" sözleri tarımsal bütünlüğün bu bilim yuvasında da korunduğunu en anlamlı şekilde ifade etmektedir.

Esasen 3203 sayılı "Ziraat Vekâleti Vazife ve Teşkilat Kanunu" tarım, hayvancılık ve orman hizmetlerini devlet katında da bir bütünlük içinde tutarak kamuya sunmuştur.

İkinci Dünya Savaşının araya girişi, savaş sonu ise dünyada siyasal, sosyal ve ekonomik güç dengesinin giderek büyük devletler tarafına kayışı Türkiye'yi de etkisine almıştır. Bu ortamda Atatürk Döneminin genel ekonomi politikası ve kalkınma ilkeleri hemen her sektör için unutulmaya başlanmış, tarım kesimi de bu gidişten kendisini kurtaramamıştır.

Bilimsel yöntemler kullanılarak, uzun vadede Türkiye'nin çıkarları gözetilerek, plana, programa dayalı bir tarım politikası oluş-

turulmadan, sırf kısa vadede tarımsal üretim artışına yönelik bir uygulama sonu meraların gelişigüzel tarım alanlarına açılışı, bunun yanında bitkisel üretime özendirici olanakların artırılışı, özellikle hayvan üretici ve yetiştiriciliğinde olumsuz sonuçlar doğurmuştur.

Bu ayrıcalık siyasal yönetimleri de etkilemiş, Devletin kendi kurumlarında "Atatürk Döneminin Tarımsal Bütünlüğü" mevcut yasalar çiğnenerek bozulmaya başlamıştır.

Atatürk'e Türk Veteriner Hekimliğinin 139. yılında verilecek hesabı burada noktalamak istiyorum.

Fakat, O'nun ilkelerini yeniden canlandırmak, O'nun amaçları doğrultusunda kalkınma planlarını hazırlamak için uğraşan, didinen, düşünen ve çalışanlardan.

— Tarımsal bütünlüğün bozulması ile Ülkemizin nerede kaldığının ve ulusal gelir kaybımızın ne olduğunun,

— Ekonomik kalkınmanın neden başarılmadığının,

— Tarımsal ekonominin neden tarımsal sanayiye dönüştürülmediğinin araştırılmasını diliyorum.

Türk Veteriner Hekimleri Birliği Merkez Konseyi Başkanı M.Bülent BİROL'un Konuşması :

Sayın Konuklar, Ankara Üniversitesinin ve Veteriner Fakültesinin Değerli Öğretim Üyeleri, Değerli Meslektaşlarımı, hepinizi saygıyla selamlarım.

Bugün Ülkemizde Veteriner Hekimlik öğreniminin 139. yılını kutlamanın büyük mutluluğunu yaşıyoruz. Büyük Önder Atatürk'ün Doğumunun 100. Yıldönümünde böyle bir kutlama töreninin yapılması günün önemini ve değerini daha da artırmaktadır.

Bilindiği gibi Veteriner Hekimlik Eğitimi Ülkemizde 1842 yılında başlamıştır. İlk mezun olanlardan itibaren tüm meslektaşlarımız ülkemize değerli hizmetlerde bulunmuşlardır. Özellikle I. Dünya Savaşında, Kurtuluş Savaşında Meslektaşlarımızın gösterdikleri vatan severlik örnekleri nesiller boyunca şükranla anılacaktır.

Ancak, 1842'den bu yana geçen 139 yıl süresince Veteriner Hekimlik mesleği en büyük gelişmeyi Atatürk Türkiyesinde göstermiştir.

Bugün Ankara, Elazığ, İstanbul, Bursa Veteriner Fakültelerinde çağdaş yöntemlerle eğitim ve öğretim yapılmakta, veteriner hekimlik alanında bilim adamı olarak, uzman ve pratisyen veteriner hekim olarak, yönetici olarak gelecekte ülkemize önemli hizmetler verecek genç meslektaşlarımız yetişmektedir.

Huzurunuzda şunu açıklıkla ve kıvanç duyarak belirtmek isterim ki, üreticinin, yetiştiricinin, Türk köylüsünün öğretmenden sonra en çok yanında gördüğü, en sık temas ettiği ve hizmetinden en fazla yararlanma imkânı bulabildiği kamu görevlileri Veteriner Hekimlerdir. Bu nedenledir ki, geçimini hayvancılıktan sağlayan üreticiler yanında veteriner hekimlerin saygın bir yeri vardır.

Çağdaş Veteriner Hekimliğin görevleri genel olarak

- Hayvan sağlığını korumak,
- Hayvansal ürünler üretimini artırmak,
- Halk sağlığını korumak şeklinde özetlenebilir.

Ülkemizde bu hizmetlerin tümüne veya bazalarına zaman zaman olumsuz dış müdahaleler yapılmakta, bunun sonucunda halka götürülen Veteriner Hekimlik Hizmetlerinde aksamalar meydana gelmektedir. Bu tür müdahalelerin özellikle ziraat mühendisi kökenli Tarım Bakanlarının görev aldığı dönemlere rastlaması dikkat çekicidir.

Sayın Tarım Bakanından, Tarım/Bakanlığı Taşra Teşkilâtı ile ilgili uygulama denemesini yeniden gözden geçirmesini bekliyoruz.

Her ülkenin kendine özgü şartları vardır. Bu şartları dikkate almadan yapılacak uygulamalar iyi niyetli de olsa şüphesiz ki askıda kalacaktır.

Ulu Önder Atatürk 10 aralık 1922'de diyor ki: "Benim bütün tertiplerimde ve icraatımda kendime hareket düsturu edindiğim bir şey vardır. O da vücuda getirilen teşkilât ve müesseselerin şahısla değil, hakikatla yaşayabileceğidir. Onun için her hangi bir program, planın programı olarak değil, fakat millet ve memleketin ihtiyaçlarına cevap verecek fikirleri ve tedbirleri taşıması bakımından büyük itibar görülebilir".

İşte Büyük Atatürk'ün söyledikleri gibi millet ve memleketin ihtiyaçlarına cevap verecek fikirleri ve tedbirleri taşıdığı içindir ki, 1937 yılında, Atatürk'ün Cumhurbaşkanlığında, çıkarılmış bulunan 3203 Sayılı Ziraat Vekaleti Vazife ve Teşkilat Kanunu bütün zorlamalara rağmen bugün de güncelliğini korumaktadır.

Son olarak belirtmek isterim ki, görevimiz ne olursa olsun, hangi makam ve mevkiye bulunursak bulunalım yasalara saygı hepimizin asli, vazgeçilmez görevidir.

Saygılar sunarım.

Ankara Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof.Dr. Rüçhan IŞIK'ın Konuşması :

Sayın Başkanlarım, Sayın Dekan Arkadaşlarım, Değerli Konuklar ve Dinleyiciler;

Türkiye'nin doğal kaynakları ve kalkınma potansiyeli içinde hayvancılığın yeri ve önemi giderek artmakta ve dengeli bir beslenme kavramı da, daha çok hayvansal kökenli besin maddelerine yönelişi vurgulamaktadır.

Toplumların uygarlık düzeyi ile tükettikleri hayvansal protein miktarı arasındaki doğru orantı da giderek daha belirgin bir hale gelmektedir. Hattâ, ulusların sanat, kültür ve teknoloji alanındaki ilerlemeleri dahi bu olguyla bağlantılı görülmektedir.

Ülkemizde, özellikle son yıllarda bu gerçekler daha iyi anlaşılır hâle gelmiş ve Kalkınma Planlarımızda da saptanan ilkeler doğrultusunda yerini almıştır. Bu alanlarda yasaların yükümlü kıldığı görevlerin yerine getirilmesinde etken olabilecek meslek elemanlarının başında veteriner hekimler yer almaktadır. Kuşkusuz, veteriner hekimlerin görevleri sadece burada kalmamakta, özellikle geçtiğimiz yıllarda Tamgün Yasasının uygulanması sırasında kamuoyuna yansıdığı kadarıyla, "Zoonoz" olarak adlandırılan ve hayvanlardan insanlara geçen çok sayıdaki hastalıklar ve bunlarla savaşım veteriner hekimlik için başlıbaşına bir uğraş alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu yönüyle de veteriner hekimler, insan sağlığı ile ilgili sorumlulukları da yüklenmiş durumdadırlar. Bu gerçeğin çok tabii bir sonucu olarak da, özlük haklarına ilişkin değerlendirmelerde ve düzenlemelerde bilimsel gerçeklere aykırı düşülmemesi gerekir.

Sadece kaynak artırmada değil, aynı zamanda, var olanın da düzenli bir biçimde korunmasında tüm sektörlerde kopuntusuz ve düzenli ilişkiler, bütün mesleklerde olduğu gibi, veteriner hekimlikte de zorunludur. Türkiye'mizde bu gerçeklerin yanısıra, özellikle kamu sektöründe görevli olan az sayıdaki, bir avuç veteriner hekim, bütün olumsuz etkenlere karşın, kendi alanlarında belirli bir standardın üzerinde hizmet verebiliyorlarsa -ki gerçek budur- bu meslek mensuplarının önünde saygıyla eğilmek gerekir.

Cumhuriyetin kendi ilk üniversitesi olan Ankara Üniversitesinin Anadolunun tam ortasında kurulmasının anlamı kadar, bu Üniversite bünyesinde Ziraat ve Orman Fakülteleri ile birlikte veteriner hekim eğitime yer verilmesi de anlamlıdır. Ankara Üniversitesi her bir fakültesiyle ayrı bir onur duyarken, Veteriner Fakültesini bünyesinde bulundurmakla da ayrıca haklı bir gurura sahiptir.

Ankara Üniversitesinin Veteriner Fakültesi yıllarca tek başına, bir yandan yetişkin insangücüne veteriner hekim katararken, Devlet bütçesinin sınırlı olanaklarını da en iyi bir biçimde kullanmış ve özellikle 1750 sayılı Üniversiteler Yasası ile birlikte ikili öğretime geçmek suretiyle öğrenci sayısını iki katına çıkararak Türkiye'deki başarılı fakültelerimizin içinde dikkati çekmiştir. Lisans üstü öğretimini de bir Uzmanlık Yüksek Okulu bünyesinde örgütleyip düzenlemesiyle de pek çok fakültemize örnek olacak bir modeli uygulamaya başlamıştır.

1750 sayılı Üniversiteler Yasasının, özellikle 46 ncı maddesini, Yasanın amacına en uygun bir biçimde işletmek suretiyle ülkenin

gelişmekte olan ve gelişmiş yörelerine yeni Veteriner Fakülteleri açmak ve bu Fakültelere öğretim üyesi vererek ve yetiştirerek desteklemek yoluyla büyük bir görevi de başarmıştır. Bir ay önce yerini yeni bir yasaya bırakan 1750 sayılı Üniversiteler Yasası döneminde, öyle sanıyorum ki, Elâzığ, İstanbul ve Bursa Veteriner Fakültelerini doğurmuş olan Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi, başarılı ve üretken bir bilim yuvası örneği vermiş olmanın haklı kıvancını daha şimdiden duymaktadır.

Üniversiteleri geleneklerin yaşattığını unutmamamız gerekir. Üniversiteler için yeni bir yasal düzenlemeye geçtiğimiz bu dönemde ben Ankara Üniversitesini ve bu Üniversitemizin özellikle üretime dönük fakültelerinin başında gelen Veteriner Fakültesini, Ziraat Fakültesini ve diğer pek çok fakültelerini, Üniversitemiz içinde kendi geleneklerini koruyabildikleri ölçüde başarılı olacaklarına inanıyorum. Veteriner Fakültesi geçmişinde oluşturduğu gelenek birikiminden bu geçiş döneminde yararlanabilecek güçtedir ve daha iyiye gitmenin yolu da buradan geçmektedir.

Ben, Ankara Üniversitesi adına, bu hizmetlerde emeği geçmiş, istisnasız, Veteriner Fakültemizin bütün yöneticilerine, Veteriner Fakültemiz ve Uzmanlık Yüksek Okulumuzun bütün öğretim üye ve yardımcılara, teknik ve idarî personeline tekrar teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Danışma Meclisi Başkanı Ord.Prof.Dr. Sadi IRMAK'ın Konuşması :

Aziz meslektaşlarım, sevgili konuklarımız, bu davetle bana çok büyük bir mutluluk bahsetmiş oldunuz. Çünkü kendimi hasretini çekmeye başladığım esas aile yuvasında hissediyorum. Ömrümün kırkbeş senesi, içindé geçen akademik hayatın hasreti bitecek gibi görünmüyor. Kader insanı hangi vazifeye götürürse götürsün, şüphe yok ki mesleklerin en azizi öğretmenliktir ve ben herşeyden evvel bir öğretmen olmakla öğünürüm.

Buraya gelişimde bana mutluluk veren ikinci olay tarihimizle ilgilidir. Doğrusu bu daveti alıncaya kadar ben, Türkiye'de tıbbın bir kolu olan veteriner tababetimizin 139 sene evvel bir akademik kuruluşa sahip olduğunu bilmiyordum. Bunu öğrenince birçok bakımlardan göğsüm kabardı. Çünkü muhtelif tesirler altında mâzimizi, biraz olduğundan küçük görmeye -hadi horlama demiyeyim- bir millî meylimiz vardır. Halbuki 139 sene evvel değme Avrupa memleketlerinde yüksek öğretime ait akademik kuruluşlar bulunmadığı

gibi, veteriner tababete ait de müessese yoktur. Bizim ülu atalarımız bu müesseseyi 139 sene evvel kurmakla bir medeniyet örneği vermişlerdir.

Beni mutlu eden bir başka nokta da, mensubu olduğum hekimlikle veteriner hekimliğin arasındaki çok sıkı ıgıdır. Arkadaşlarım çok haklı olarak veteriner hekimliğı bir iktisadi faktör olarak değerlendirdiler ve elbette bu çok mühim bir unsurdur. Fakat ben bir hekim olarak şunu ilâve etmek isterim ki, tababetin bugün göz kamaştıracak seviyelere ulaştığını görüyorsak, bunda veteriner tababetin çok büyük bir rolü vardır. Beşerî tababeti yaratan, ilerleten faktörlerin başında veteriner tababet gelmiştir. Onun için bu iki meslek her zamankinden fazla içiçe bulunmaktadır; birinin keşfinden öbürü faydalanmakta, birinin keşfini öbürü genişletmekte; birbirlerini mütemediyen desteklemektedirler ve zaten onun içindir ki bunlara tıp meslekleri denmiştir.

Fakat yine bizim geleneğimizde beni çok çok düşündürmüş olan, hâttâ meslek seçiminde Hukuk Fakültesinden sonra bir de Tıp Fakültesine gitmeye zorlayan bir, bazılarına göre "kibar-ı kelâm", yâni bir büyük adamın sözü, bazılarına göre de doğrudan doğruya hâdis olan bir cümle vardır. Bu hâdiste veyahut bu büyük sözde der ki; Yeryüzünde ilim iki tanedir. Birisi bedenî dedikleri, bütün şubeleriyle tıp ilmi, ondan sonra dinî ilimler gelir. Yâni sıhhatle uğraşan ilimlere dinî ilimlerin üstünde bir kudsiyet veriyor bizim tradisyonumuz. Bu ister bir hâdis olsun, ister bir kibar-ı kelâm olsun, son derece özendirici ve fevkalâde iyi düşünülmüş, iyi bir görüş açısından söylenmiş bir sözdür.

Bu güzel günü hep beraber kutlarken gönlümüzden hiçbir zaman çıkmayan iki büyük Türkün adını tekrar anmak lâzımdır. Bunlardan Mustafa Kemal Atatürk, bütün müsbet ilimlerin yaratıcısı olan ilim zihniyetini memleketimize getirmiştir. Dogmatizmin asırlarca hâkim olduğu bu memlekete ilim zihniyetini getirmek belki bütün devrimlerin en güçüdür. Çünkü dogmatizm asırların kafalarda bıraktığı izle emin bir yer almıştı. Bunu buradan çıkarıp Türk kafasına pozitif ilimlerin zihniyetini aşlamak Atatürk Devrimlerinin en büyüklerinden birisidir.

Atatürk bunu gerçekleştirmek için 1933 yılında, benim de içinde bulunmakla şeref duyduğum Darülfünunu, içinde Mustafa Kemal'in yakın dostları, sofrasında bulunanlar, hâttâ kendisini tedavi eden hekimler de olmasına rağmen, gözlerinin yaşına bakmaksızın radikal

bir tasfiyeye tâbi tutmuştur. 1933 yılında Darülfünunu ilga ediyor ve Üniversiteyi kuruyor. Kurmakla da yetinmiyor, bütün Devlet meş-galelerinin arasında daima, üniversitenin ne olduğunu, acaba ilk verdiği plana uygun bir gelişme oluyor mu, olmuyor mu diye üniversiteyle ilgisini devam ettirmiştir. Kendisi de zaten, "Benim en büyük meziyetim öğretmenliktir." sözünü söylemek suretiyle müsbet ilimlere olan saygısını daima tekrarlamıştır.

İkinci Devlet büyüğümüz İsmet İnönü'dür. İsmet İnönü tamamiyle müsbet ilim kafasıyla gelişmiş olan bir millî kahramanımızdır. Veteriner Fakültemizi bir ziyaretinde söylediği sözler, bir müsbet ilim mensubu olmadığı halde hepimizi düşündürmüştür: "Beşeri tababet bir iç denizdir, veteriner tababet ise bir ummandır (bir bahrimuhittir)" demiştir. Sonradan düşündük; hekim olmayan bir adamın bu sözleri söylemesi hakikaten çok büyük bir kültüre delalet eder.

Aziz dostlarım, herşeyin başı ilimdir. Şimdi duyduğumuz, bir beşaret olarak telâkki ettiğim, memlekette yeni Veteriner Fakültelerinin açılması bende çok büyük ümitler uyandırmıştır. Elbette bu memleketin özvarlıkları arasında hayvan varlığı, hem beslenmemizin hem de umumî ekonomik gelişmemizin temel taşlarından birisidir. İlim havası bu sahalara girdikçe milletin yüzü daha fazla gülecektir.

Bu temennilerimle hepimizi saygılarımla selâmlarım.

Sayıştay Başkanı Cahit EREN'in Konuşması :

Sayın Danışma Meclisi Başkanı, değerli öğretim üyeleri, veteriner hekimlik câmiasının hâlihazır ve müstakbel saygıdeğer mensupları; ben hakikaten genç akademisyen arkadaşımın vurguladığı biçimde, bir tutku mu diyeyim, zaaf mı diyeyim, ama duygusallıktan öteye, herhalde aklislime hayli yakın bir düşünce içinde daima bu mesleğin aziz mensuplarının sorunlarının, davalarının yanında olmuşumdur. Bu aşamada yine nazik davetinize icabetle Türk Veteriner Hekimliği Öğretiminin 139 ncu Yıldönümü Töreninde aranızda bulunmaktan özel bir onur ve kıvanç duyduğumu belirtmek isterim. Aslında nâçizane Sayıştay'ımızda programlanmış bir toplantının ertelenmesi pahasına da olsa aranızda bulunmaktan gerçekten kıvanç duyuyorum.

Sayın Fakülte Dekanımızın ve Rektör Yardımcısı arkadaşımızın, özellikle Danışma Meclisi Başkanımızın vurguladıkları hususlara haddim olmayarak bir ilâveye ve tefsire mahal kalmadan kısaca şu hususu belirtmek istiyorum :

Belli misyona ve toplum içinde belli değere sahip ve üretime dönük çalışmalar yapan kamu görevlilerinde, zamana göre belli bazı yaklaşımlarda yetersizlikler olabilir. Bunların eşyanın tabiatına aykırı düşen yönleri, bugün üniversitelerimizi tümüyle ilgilendiren Yüksek Öğrenim Kanununa olan bazı reaksiyonlarda olduğu gibi, yine zaman içerisinde bütün bunların akliselim istikametinde, tabii mecrasında gerekli revizyonu görerek amacına ulaşması mümkündür ve zaruridir.

Bu aşamalarda, belli kısa dönem içindeki tedirginliklere ve üzüntülere bendeniz kısmen katılmakla beraber, ana hedef bakımından gerçekten kamunun, toplumun yararının ve çağın gereklerinin yerine getirilmesine matuf yasal düzenlemelerin ergeç yerini bulacağına inanıyorum. Sosyal ilimlerden yetişmiş bir kamu görevlisi olmama rağmen gerçekten müsbet ilimlere karşı olan saygımı daima korumuşumdur. Her meslek dalının birbirini tamamlayan yönü olduğu gibi, özellikle tarım, orman ve hayvancılık alanında gerek meslek bakımından gerekse ülkemizin geleceği ve kaderi bakımından sonderece eşdeğer olan fonksiyonlarda bu meslek mensuplarının bir ayrıcalık, yasal düzenlemelerdeki bazı zaafı bendeniz abartmadan, meslek tesanüdünü omuz omuza koruyarak ana amaca ulaşılacağına inanıyorum. Bu bakımdan, geçici belli düzenlemelerden illâ, ana rotayı tayin ediyor, bu seçenekler bütün davayı zedeliyor gibi bir karamsarlığa düşülmemesi kanısını taşıyorum.

Bu ana düşüncem içerisinde, burada tarımıyla, tıbbıyla, veteriner hekimiyile, karşımda herbirinin temsilcilerini gördüğüm değerli öğretim üyelerinin, üniversitemizin ana misyonu ve toplumumuza yararlı istikametteki çalışmalarında başarılar diliyor ve veteriner hekimliğimizin bu gününde Sayıştay câmiası ve şahsım adına tebriklerimi, sunuyor hatta misyonlar itibarıyla teşekkürlerimi ve takdirlerimi bir kere daha belirtmekten kıvanç duyuyorum.

Saygılar sunuyorum efendim.

100. Yıl Onur Plaketleri

15 mayıs 1981 günü yapılan Akademik Törende Fakültemizden emekli olmuş öğretim üyelerimiz ile Fakültemizde görev almış ve 40 yıl hizmet vermiş üyelerimize Onur Plaketleri verilmişti. Bu törende de 15 mayıstan sonra emekliye ayrılan ve plaket almamış olan iki üyemize onur plaketleri verildi. Bu üyelerimizin de kısa özgeçmişleri aşağıda gösterilmiştir.

Resim 16 : Danışma Meclisi Başkanı Ord. Prof. Dr. Sadi Irmak'ın emekli üyemiz Prof. Dr. Osman Hassa'ya Onur Plaketini verışı

Prof. Dr. Osman HASSA

1921'de İstanbul'da doğdu. Veteriner Fakültesinden 1946'da mezun oldu. 1951'de Veteriner Fakültesi Anatomi Kürsüsüne girdi. 1954'de doktor, 1959'da doçent, 1968'de profesör oldu. 7 Eylül 1981'de kendi istemiyle emekli oldu.

Prof. Dr. Nihal ERK

1921'de Ankara'da doğdu. Veteriner Fakültesinden 1942'de mezun oldu. 1950'de Veteriner Fakültesi Veteriner Tarihi ve Deontoloji kürsüsüne girdi. 1954'de doktor, 1957'de doçent, 1965'de profesör oldu. 2 Kasım 1981'de kendi istemiyle emekliye ayrıldı.

Atatürk Koşusu

Fakültemiz öğrencileri ve öğretim yardımcılarının katıldığı bu koşuda aşağıdaki yarışmacılar dereceye girdiler, ödüllendirildiler ve 100. Yıl Belgesi aldılar.

Erkekler

- 1- Armağan ÇOLAK
- 2- Adem ORTEZ
- 3- Ünal OLUKLU
- 4- Süleyman GENCER
- 5- Ahmet ÇAKIR
- 6- Ümit ERDEĞER

Bayanlar

- 1- Birgül ŞENOĞLU
- 2- Beysun BAŞKURT

En Çentilmen Sporcu
Ali ÖZKUBAT

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
VETERİNER FAKÜLTESİ

BAŞARI BELGESİ

Sayın

Fakültemizde düzenlenen 100. Yıl Atatürk Koşusunda gösterdiği
başarıdan dolayı bu belgeyi almaya hak
kazanmıştır. 23-12-1981

DEKAN
Prof. Dr. İsmet BARAN

Resim 17 : 100. Yıl Başarı Belgesi

7- Oğuzhan TEKKAYA
8- Turgay PİROĞLU
9- Ufuk SAYIN

Öğretim Yardımcıları
1- Dr. Sacit GÖRGÜL
2- Asis. Tevfik TEKELİ

“Atatürk Büstü ve Köşesi”nin Açılışı

Fakülte Kütüphanesinde hazırlanan “Atatürk Büstü ve Köşesi” Danışma Meclisi Başkanı Prof.Dr. Sadi Irmak tarafından açılmıştır. Yargıtay Başkanı, bakanlar ve Danışma Meclisi üyeleri, öğretim üyeleri ve diğer çağrılıların katıldığı törende Danışma Meclisi Başkanı Ord. Prof. Dr. Sadi Irmak “Atatürk Büstü ve Köşesi”ni açarken yaptığı konuşmada:

“Bana yeni bir onur daha verdiniz. Atatürk Büstü için en uygun yeri seçmişsiniz. Bir ilim ve irfan yuvası olan Kütüphane’de Atatürk büstünün açılışını yapmaktan mutluluk duyuyorum ve büstü açıyorum” demiştir.

Atatürk’ün devrim ve ilkeleri doğrultusunda ve O’nun çağdaşlaşma düşüncesine koşut olarak yeni bir düzenleme içine giren

Resim 18 : Atatürk Köşesi ve Büstün Açılışı

Fakültemiz Kütüphanesi'nin bu atılımının, Büyük Önderin Doğumunun 100. Yıldönümüne raslamasının anısına düzenlenen "Atatürk Büstü'ne O'nun 1 mart 1923'de T.B.M.M.'ni açarken yaptığı konuşmadan alınan

"Uygulamaya dayanan ve yaygın bir eğitim, öğretim için yurdun önemli merkezlerinde çağdaş kitaplıklar kurmak gerekmektedir."

sözünü içeren bir plaket ve 100. Yıl amblemi takılmıştır.

Atatürk Köşesi'nde ise, Atatürk ile ilgili yerli ve yabancı dilde kitaplardan; O'nun çalışma ve yapıtları ile ilgili haberleri içeren yaşadığı günlerden kalma yerli ve yabancı gazete ve dergilerden ve Atatürk'ün çeşitli fotoğraflarından örnekler ile Fakültemiz 100. Yıl kutlamalarına ilişkin belgeler sergilenmiştir.

Atatürk Köşesi çağrılılar tarafından ilgiyle izlenmiş ve bir hafta süreyle açık kalmıştır.

Resim 19 : 100. Yıl Atatürk Büstü

Kütüphane Uzmanı O. Üstün YILDIRIM'ın, Büstün Açılışı Nedeniyle Hazırladığı Yazı.

ATATÜRK'ÜN SÖYLEV VE DEMEÇLERİNDE EĞİTİM-KÜTÜPHANE BÜTÜNLEŞMESİ

Utku ile sonuçlanan ulusal kurtuluş savaşı sonrasında, ulusal düzeyde kalkınma savaşımına giren Atatürk'ün, çeşitli zamanlarda ve yerlerde verdiği söylev ve demeçleri incelendiğinde eğitime, kütüphaneye ve eğitim-kütüphane ilişkisine son derece önem verdiği görülmektedir. O'nun söylev ve demeçlerinden alınan kimi konuşmaların düşünsel bir sıra içinde değerlendirilmesi kişiyi bu sonuca götürmektedir.

Atatürk, ulusal kalkınma savaşımının ulaşacağı noktayı Onuncu Yıl Şöylevinde şöyle belirlemektedir:

“Yurdumuzu, dünyanın en mamur ve en medeni memleketleri seviyescine çıkaracağız. Milletimizi en geniş refah vasıta ve kaynaklarına sahip kılacağız. Milli kültürümüzü, muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkaracağız.”¹

Geleceğe yönelik düşüncesini ve buyruğunu dile getirirken, O'nun çağdaşlaşma isteğinin özünde yatan ana düşüncesi, 1 Mart 1922 tarihinde T.B.M.M.'nde yaptığı konuşmada şu sözleriyle ortaya çıkmaktadır:

“Baylar, buraya kadar söylediklerim, ulusun maddi gücünü geliştiren ve yükselten tedbirlerdir. Oysaki, insanlar

¹ M.Baydar. Atatürk diyor ki. 5.bsk. Varlık Yayınları Sayı: 943, İstanbul, 1963, s. 108.

yalnız maddi değil, bu maddi güçlerle kaynaşmış bulunan manevi güçlerin etkisi altında hareket ederler. Uluslar da böyledir. Manevi güçler ise özellikle bilim ve inanla en yüksek ölçüde gelişir. Bunun için hükümetin en verimli ve en önemli ödevi milli eğitim işleridir.”²

Atatürk’ün salt bu sözünde değil, tüm söylev ve demeçlerinin özünde, eğitim ve öğretime büyük önem verdiği ve ayrı bir özen gösterdiği görülmektedir. Bu önemin ve özcnin nedenini, 22 Eylül 1924 de Samsun öğretmenlerinin onuruna verdikleri toplantıda yaptığı konuşmadan alınan şu sözlerinde buimak olasıdır:

“Bir ulusu özgür, bağımsız, şanlı, yüksek bir toplum olarak yaşatan da; köclüğe, yoksulluğa düşüren de eğitimidir.”³

Eğitim çalışmalarının ana ilkesini, utkusunu kutlamak için Bursa’ya gelen İstanbullu öğretmenlere 27 Ekim 1922 günü Şark Tiyatrosu’nda yaptığı konuşmada şöyle açıklamaktadır:

“Milli eğitim programımızın temel ilkesi, bilgisizliğin yok edilmesidir.”⁴

Söylev ve demeçlerinde, bilgisizliğin yok edilmesinin ilk ve asal önleminin harf devrimi olduğu görülmektedir. Bu, aynı zamanda çağdaşlaşma yolunda atılan bir adım olmaktadır. 8 Ağustos 1928 de, İstanbul’da Sarayburnu Parkı’nda yaptığı konuşmasında bu düşüncesi açık olarak görülmektedir:

“Çok işler yapılmıştır, ama bugün yapmak zorunda olduğumuz, son değil, ama çok gerekli bir iş daha vardır:

Yeni Türk harflerini çabucak öğrenmelidir. Yurttaşa, kadına, erkeğe, hamala, sandalcıya öğretiniz. Bunu yurtseverlik, ulusseverlik ödevi biliniz. Bu ödevi yerine getirirken düşününüz ki, bir ulusun, bir toplumun yüzde onu, yirmisi okuma yazma bilir, yüzde sekseni bilmez durumdadır. Bundan insan olarak utanmalıdırlar.”⁵

Atatürk, özenle üzerinde durduğu eğitim çalışmalarını çeşitli aşamalarda gerçekleştirmek ve yaygınlaştırmak düşüncesindedir. Çünkü, O her aşamadaki eğitimin ayrı ve kendine özgü bir görevi olduğuna inanmaktadır:

2 V.Bingöl. Bugünün diliyle Atatürk’ün milli eğitimimizle ilgili düşünce ve buyrukları. TDK Yayınları: 316. Ankara, 1970, s.11.

3 V.Bingöl. a.g.e., s.36.

4 V.Bingöl. a.g.e., s.18.

5 B.K.Çağlar. Bugünün diliyle Atatürk’ün söylevleri. TDK Yayınları: 277. Ankara, 1968, s. 182-3.

“İlköğrenimin yayılması için sade ve uygulanması kolay tedbirler almak yolundayız. İlköğretimde amacımız, bunun genelleşmesini, bir an önce gerçekleştirmektir.”⁶

“...Ortaöğrenimin amacı, yurdun gereksediği türlü iş ve sanat sahiplerini yetiştirmek ve yüksek öğrenime aday hazırlamaktır.

Ortaöğretimde de eğitim ve öğretim yönteminin işe ve uygulamaya dayanması ilkesine uymak, kesin olarak gereklidir.”⁷

“Belirttiğim ilkeleri, Türk gençliğinin kafasında ve Türk ulusunun bilincinde her an canlı bir halde tutmak, üniversitelerimize ve yüksek okullarımıza düşen başlıca ödevdir.

Bunun için yurdu şimdilik üç büyük kültür bölgesi olarak ele alıp, batı bölgesi için İstanbul Üniversitesi'nde başlanmış olan reform programını daha etkili bir biçimde uygulayarak, cumhuriyete gerçekten çağcıl bir üniversite kazandırmak, merkez bölgesi için Ankara Üniversitesi'ni kısa süre içinde kurmak gerekir.”⁸

“Yüksek öğrenim için, Ankara Üniversitesi'ni kurmak yolunda, Tıp Fakültesi'ne de başlayarak yeni ve en son adımın atılmasını dilerim.”⁹

“Üniversiteye ve gelişmelerine ve yüksek bir üniversitenin, ulusun genel eğitiminde ve uygarlık alanındaki ilerlemesinde yaptığı kesin etkilere, özellikle dikkatinizi çekeirim.”¹⁰

Bu konuşmalarındaki düşünceleriyle varmak istediği noktayı ise şöyle belirtmektedir:

“Dünyada her şey için, madde ile ilgili işler için, fizik ötesi işler için, yaşam için, başarı için en gerçek önder; bilimdir, tekniktir.”¹¹

6 V.Bingöl. a.g.e., s.55.

7 V.Bingöl. a.g.e., s.12-3.

8 V.Bingöl. a.g.e., s.57.

9 V.Bingöl. a.g.e., s.55.

10 V.Bingöl. a.g.e., s.26.

11 V.Bingöl. a.g.e., s.31.

Bilim ve tekniğe ulaşmada, her aşamadaki eğitim ve öğretim çalışmalarının yapıldığı "okul" a güvendiği O'nun söylev ve demeçlerinde görülen bir başka düşüncesi olmaktadır:

"Bilim ve teknikle ilgili çalışmaların başladığı ve geliştirildiği yerse, okuldur.

Ulusumuzu yetiştirmek için kaynak olan okullarımızın ve üniversitelerimizin kuruluşunda da gene bu yolu tutacağız. Evet, ulusumuzun politik, toplumsal yaşamında, ulusumuzun düşünce eğitiminde önderimiz, bilim ve teknik olmaktadır. Okulun yardımıyla, okulun sağlayacağı bilim ve teknik yardımıyla ki Türk ulusu, Türk şiir ve yazını, bütün incelik ve güzellikleriyle geliştirebilir."

Atatürk'ün eğitime yönelik düşünceleri salt okul içi etkinlikleri kapsamamaktadır. Okul dışı eğitime de önem verdiği görülmektedir:

"Biz cahil dediğimiz zaman mutlaka okulda okumamış olanları kastedmiyoruz. Kastedtiğimiz ilim, gerçeği bilmektir. Yoksa okumuş olanlardan en büyük cahiller çıktığı gibi, hiç okumak bilmeyenlerden de gerçeği gören gerçek bilginler çıkar."

O'nun tasarladığı ve taslağını çizdiği eğitimin en önemli aracının "kitap" olduğu görülmektedir. Bu düşüncesini, 1 Mart 1923 de T.B.M.M.'ni açış konuşmasında belirtmektedir:

"Baylar, kitap yazma ve çeviri işleri, ulusal egemenliğin dayanağı ve ulusal kültürün en önemli yayılma aracıdır.... Bir yandan basılan ve basılması kararlaştırılan kitapları parasız olarak her yana dağıtmak, öte yandan halkı okumağa alıştırmak için hükümetçe çaba harcanacaktır.

'Devlet kitabı' adı altında parasız olarak yayımlanacak pratik ve kolay anlaşılır kitaplarla halkımıza hayatın gerçeklerini öğretmek, çok yararlı bir yol olarak öğütlenmeğe değer."

"Geçen yıl, bütün il ve ilçelerdeki milli eğitim kitaplıklarına parasız birçok kitaplar gönderilmesi ve şehit çocuklarına

12 V.Bingöl. a.g.e., s.16.

13 O.Ü.Yıldırım. Güzel sözler. Ankara, 1972, s.9.

14 V.Bingöl. a.g.e., s.23-4.

on beş bin kadar kitap dağıtılmış olması da bu çalışmalara eklenebilir.

...Savaş boylarındaki subaylar arasında boşalan yerlere okullar, gençliğin yüksek ve aydın elemanlarını vermişlerdir. Bu iki yönden önemli elemanların okullardaki öğrenim kürsülerine dönecekleri, savaşlarda tüketilen araçların bir bölümünün okullarımızda harita ve kitaba dönüşeceği tam bir barış ve güvenlik döneminden sonradır ki, eğitim ordusu, o kürsüler üstünde bilgisizliğe karşı sarsılmaz bir kale meydana getirecek, geleceği oradan ele geçirecek ve etkisi altına alacaktır."¹⁵

Atatürk'ün söylev ve demeçlerinde karşılaşılan ve O'nun "çağdaşlaşma" düşüncesini simgeleyen önemli bir konu da, eğitimi salt okulla gerçekleştirme düşüncesinde olmamasıdır. Okul'la birlikte, eğitimi destekleyecek ve yaşatacak yardımcı kuruluşlara da önem verdiği görülmektedir:

"Uygulamaya dayanan ve yaygın bir eğitim öğretim için yurdun öncmlü merkezlerinde çağdaş kitaplıklar...kurmak... gerekmektedir."¹⁶

O'nun çeşitli zamanlarda ve değişik yerlerde yaptığı konuşmalarından alınan bölümler, düşünsel bir değerlendirme içinde sıralandığında, O'nun çağdaşlaşma düşüncesinde eğitim ve kütüphane kavramlarının bütünleştiği, kütüphanelerin, eğitim ve öğretimin yadsınamaz bir öğesi olduğu gerçeği ortaya çıkmaktadır.

15 V.Bingöl. a.g.c., s.20-1.

16 V.Bingöl. a.g.c., s.21.

P A N E L

ATATÜRK İLKELERİ IŞIĞINDA EKONOMİK KALKINMA VE HAYVANCILIK POLİTİKASI

23 Aralık 1981

Yönetici : **Prof.Dr. Mahmut Akkılıç**

A.Ü. Veteriner Fakültesi Öğretim Elemanı ve
Danışma Meclisi Üyesi

Konuşmacılar : **Prof.Dr. Yüksel Ülken**

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Öğretim
Elemanı

Prof.Dr. Özer Ozankaya

A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Elemanı

Doç.Dr. Sadi Aral

A.Ü. Veteriner Fakültesi Öğretim Elemanı

Dr. İsmail Heral

Ticaret Bakanlığı Müsteşarı

Yer : Ankara Üniversitesi Rektörlük Konferans Salonu

Tandoğan - ANKARA

Panelin Konuşmaları

Prof.Dr. Ferruh Dinçer A.Ü. Veteriner Fakültesi Öğretim
Elemanı - Sayın konuklarımız, Türk Veteriner Hekimliği Haftası
içerisinde düzenlenen Panel'e hoşgeldiniz.

Şimdi "ATATÜRK İLKELERİ IŞIĞINDA EKONOMİK
KALKINMA VE HAYVANCILIK POLİTİKASI" konulu paneli
yönetmek üzere, A.Ü. Veteriner Fakültesi öğretim elemanı ve
Danışma Meclisi Üyesi Profesör Doktor Mahmut Akkılıç'ın teşriflerini
arz ediyorum.

Prof.Dr. Mahmut AKKILIÇ (A.Ü. Veteriner Fakültesi Öğretim Elemanı, Danışma Meclisi Üyesi) – Sayın Konuklar, sayın TRT mensupları, sevgili meslektaşlarımız ve genç arkadaşlarımız.

A.Ü. Veteriner Fakültesinin, Atatürk'ün doğumunun 100 ncü yılında O'na lâyük olma yolundaki girişimleri birbirini izliyor. Atatürk'e doğumunun 100 ncü yılında birçok yerde büstler ya da heykeller dikiliyor. Ama Atatürk'e dikilecek en büyük heykel, eser yaratmak, üretim yapmaktır. İşte A.Ü. Veteriner Fakültesi bu çaba içerisinde Türk Veteriner Hekimliği Haftası nedeniyle bugün İstanbul ve Ankara Üniversitesinden ve icradan davet ettiği seçkin bilim ve icra adamları ile bu paneli düzenlemiş bulunmaktadır.

İ.Ü. İktisat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof.Dr. Yüksel ÜLKEN, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Özer OZANKAYA, A.Ü. Veteriner Fakültesi İşletme İktisadı ve Hayvancılık Ekonomisi Doçenti Sadi ARAL, ve işlerini bırakarak davetimizi büyük bir nezaketle kabul eden Ticaret Bakanlığı Müsteşarı Dr. İsmail HERAL Beylerin yerlerini almalarını rica ediyorum. Kendilerine teşekkür ederiz. Şimdi panelimize başlayacağız.

Hepinize hoşgeldiniz der, saygılar sunarım.

Müsaadelerinizle sayın konuşmacılarımızı çok kısa olarak sizlere tanıtmak istiyorum.

Sayın Profesör ÜLKEN, 1929 yılında İzmir'de doğdu. Orta öğrenimini İstanbul Erkek Lisesinde, Yüksek öğrenimini ise İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde tamamladı. İktisat doktorasını Fransa'nın Bordeaux Üniversitesinde yapan ÜLKEN, 1956 yılında İktisat Fakültesine asistan olarak girmiş, 1960 yılında doçent, 1967 yılında da profesör olmuştur.

İngiltere ve Amerika Birleşik Devletlerinde uzun süre incelemelerde bulunan Prof. ÜLKEN'in 20 nci Yüzyılda Dünya Ekonomisi, İki Ciltlik Fiat Teorisi adlı kitapları ve birçok inceleme ve araştırmaları yayımlanmıştır. Halen İ.Ü. İktisat Fakültesi Öğretim Üyesidir.

Sayın Prof.Dr. Özer OZANKAYA, 1937 yılında Diyarbakır İlimizin Kulp İlçesinde doğdu. 1955 yılında Adana Erkek Lisesini, 1959 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdi. Aynı yıl Siyasal Bilgiler Fakültesi Toplum Bilimi Kürsüsünde asistan olarak göreve başlayan OZANKAYA, 1964 yılında uzmanlık, 1966 yılında doktorluk, 1970'

de doçentlik ve 1978'de profesörlük derecelerini aldı. Siyasal Bilgiler Fakültesi Toplum Bilimi Kürsüsü Başkanı olan Prof. OZANKAYA'nın, Türk ve Japon Antlaşma Deneyimleri ve Rostov'un Gelişme Kuramının Eleştirisi, Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Yönelimleri, Köyde Toplumsal Yapı ve Siyasal Kültür, Taşucu Balıkçılık Kooperatiflerinin Öyküsü, Toplumbilime Giriş, Türk Devrimi ve Yüksek Öğretim Gençliği, Toplumbilim Terimleri Sözlüğü adlı kitapları yayımlanmış. Atatürk'ü kendi alanlarında değerlendiren bu iki seçkin bilim adamımızdan sayın OZANKAYA'nın Atatürk ve Laiklik, sayın ÜLKEN'in de Atatürk ve İktisat adlı, bugünün anlamını belirten eserleri vardır.

Sayın Doç.Dr. Sadi ARAL, 1942 yılında Niğde-Aksaray'da doğdu. 1961 yılında A.Ü. Veteriner Fakültesine girdi, 1966 yılında Fakülteden mezun oldu. 1967 yılında A.Ü. Veteriner Fakültesi Hayvancılık İşletme Ekonomisi Kürsüsüne asistan olarak girdi. 1971'de doktor, 1977'de doçent oldu. Pazarlama ve işletme konularında Fransa'da incelemelerde bulundu. (1975-76 yıllarında) ve halen aynı Fakültede Kürsü Başkanı ve öğretim üyesidir.

Sayın Dr. İsmail HERAL, 1928 yılında İstanbul'da doğdu. İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisini bitirdi, daha sonra işletmecilik doktorası yaptı. A.B.D. ve İngiltere'de meslekî eğitimde bulundu. İngilizce bilir. Evli ve bir çocukludur.

Adana İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinde bir süre Pazarlama ve Sanayi İşletmeciliği derslerini öğretim görevlisi olarak verdi. Pazarlama, Toplu Pazarlık Sisteminde Tarafların Hak Sınırı adlı eserleri vardır. Halen Ticaret Bakanlığı Müsteşarıdır.

Sayın konuklar, her ülkenin kendine göre doğal kaynakları ya da servetleri vardır. Çok şükür bu yıl ülkemiz için Atatürk'ün doğumunun 100 ncü yılı olmakla birlikte hayvancılık yılı da olmuştur diyebilirim. Peşpeşe bu konuları dile getiren ve her iki konunun da önemlerini açıklayan toplantılar yapılmıştır. Kamuoyu ve Türk Basını da bunu artık yavaş yavaş benimsemeye başlamıştır. Benimsemek mecburiyetindedir de aynı zamanda ve hâтта şunu çoğu kere vurgulamış bulunuyorum; gerek TRT'mizin ve gerekse Türk Basınıımızın hayvancılık konusunu Türkiye'nin en önemli konusu olarak ele alıp kendilerinin görev olarak üstlenmeleri ve bu konuyu işlemeleri lâzımdır. Ancak bu sayede hayvancılık konusu ülkemizin bir numaralı davası ve gelir kaynağı olur.

Hayvancılık yalnız Türkiye ekonomisi için değil, aynı zamanda Türk halkının dengeli beslenmesini sağlayacak çok önemli bir faktördür. Dün Danışma Meclisi Bütçe Komisyonunda Ticaret Bakanlığı Bütçesi görüşülürken fındık, çay ve benzeri keyif veren maddelerin desteklenme politikaları üzerinde konuşuluyordu ve ben söz alarak sayın Bakana soru sordum. Dedim ki, sayın Bakan, ben fındık yememsem ölmem, çay içmesem ölmem; Alman halkı da, ya da Avrupalı da fındığı yemese ölmez, gerektiği zaman bunu ithal etmeyebilir; ama hiçbir insan et, süt ve yumurtadan vazgeçemez, onsuz yaşayamaz. O bakımdan, acaba neden et, süt ve yumurta temel mallar arasından çıkartılmış durumdadır? Biliyorsunuz et, süt ve yumurtaya destekleme politikası uygulanmamaktadır. Sayın Bakan cevap verirken, gerçekten katılıyoruz, dediler. Bu konuyu tezelden inceleyeceğiz, dediler. Sayın Müsteşar da oradaydılar.

Sayın ÜLKEN, Atatürk İktisadi Yaklaşımı adı altında bize tarımsal ve hayvansal üretimle birlikte iktisatla bu konular arasında ilişki kuran konuşmalarına başlayacaklardır.

Sayın OZANKAYA, Atatürk İlkeleri Işığında Ekonomik Kalkınma ve Tarım Politikası,

Sayın ARAL, Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Hayvancılık Politikalarında Gelişme,

Sayın HERAL da, Canlı Hayvan ve Ürünleri İhracatı konularında bize bilgi sunacaklardır.

Hepinizi tekrar saygılarla selâmlarken, konuk olmaları nedeniyle sayın ÜLKEN'e hoşgeldiniz diyor ve sözü kendilerine bırakıyorum.

Prof.Dr. Yüksel ÜLKEN (İ.Ü. İktisat Fakültesi Öğretim Üyesi) – Sözlerime başlarken bana bu konuşma fırsatını ve şansını veren Veteriner Fakültesinin sayın yöneticilerine ve bu Paneli hazırlayan diğer yöneticilere şükranlarımı sunuyorum.

Atatürk'ü gerek eylem planında ve gerekse düşünce planında incelerken, iktisadi görüşlerinin odaklandığı noktanın doğrudan doğruya iktisadi kalkınma olduğunu, ana amacın iktisadi kalkınmayı gerçekleştirmek olduğunu herşeyden önce belirtmek gerekir.

Ana amaç iktisadi kalkınmadır. Bunun yöntemi, araçları nasıl olacaktır? Bu durumu incelerken ortaya çıkan model gerçekten insancıl, gerçekten çağdaş, hepsinden de önemlisi, tutarlı bir model olarak ortaya çıkıyor ve insanı şaşırtacak şekilde aralarında korkunç bir bağlılık sözkonusu olabiliyor.

Atatürk'ün iktisadî kalkınma görüşünü iki planda ele almak gerekir. Birincisi ulusal planda, ikincisi uluslararası planda. Ulusal alanda ve uluslararası alanda ele alırken, bunların yine karşılıklı, etki ve tepki örgüsü içinde ele alındığını söylemek gerek. Yalnız ulusal alanda değil, uluslararası planda da bu ilişkileri daima gözetmek gerek. Çünkü göreceğiz ki, temelinde insanın yattığı, insana yönelik, insan sevgisinin temel alındığı bir yaklaşım ortaya çıkmaktadır. Bu bakımdan, Atatürk'ün iktisadî kalkınma görüşünü evvelâ ulusal planda ele almaya başlayalım.

İktisadî kalkınma olayı bir bütündür. Atatürk'e göre iktisadî kalkınmayı gerçekleştirmek, bu bütün içinde ele alınarak bütün kesimlerin ve ortaya çıkacak karşılıklı sorunların etki ve tepki örgü içinde gözetilmesine bağlıdır. Nitekim gerek zamanımızda gerekse çeşitli dönemlerde çeşitli ülkelerde ortaya çıkan bunalımların ve uygulanan iktisat siyasetlerinin başarısızlıkla sonuçlanması veya başarı derecelerinin düşüklüğü bu olgunun unutulmasına bağlanmalıdır. İktisadî kalkınma olayının ekonomik karakteri içinde bu olgunun, bir bütün içinde düşünülmesinin ihmal edilmesi başarı derecesini daima düşürmektedir. O bakımdan, çeşitli kesimler bütünü oluşturur ve bu bütün iktisat siyasetlerinin başarısızlıkla sonuçlanması veya başarı derecelerinin düşüklüğü bu olgunun unutulmasına bağlanmalıdır. İktisadî kalkınma olayının ekonomik karakteri içinde bu olgunun, bir bütün içinde düşünülmesinin ihmal edilmesi başarı derecesini daima düşürmektedir. O bakımdan, çeşitli kesimler bütünü oluşturur ve bu bütün içinde yer alan kesimlerin iktisadî kalkınmaya olan etki ve tepkilerini karşılıklı olarak zamanımızın elverdiği ölçüde sırayla açıklamaya çalışacağım.

Bütünü oluşturan bu kesimlerin ilki tarım kesimidir. Tarım kesimi üzerinde sayın OZANKAYA arkadaşım daha uzun konuşacak. Ben daha ziyade iktisadî kalkınmada tarım kesiminin rolünü ve bütün içindeki aldığı yeri belirtmeye çalışacağım.

Gerçekten Atatürk'ün tarıma verdiği önem son derece büyüktür. Genellikle ülkenin içinde bulunduğu yoksulluğu ve uğradığı felâketi tarımın ihmal edilmesi olayına bağlar. Ve kendi ifadesiyle sık sık kendi ifadeleriyle de huzurunuzda geleceğim; özünü verebilmek ve herhangi bir saptırmayı önlemek için "Türkiyenin asıl sahibi ve efendisi gerçek üretici olan köylüdür." derken doğrudan doğruya bu önemi belirtmek istemektedir ve burada, o zamana kadar tarım kesiminde çalışanların genellikle yaygın olan hor görülmesi ve ikinci planda tutulması davranışını, olayını devamlı itmek istemektedir.

Ben Atatürk'ün tarıma verdiği önemi kısaca dört grupta şöyle sıralayabilirim. Birincisi, topraksız çiftçi bırakmamak. İkincisi, iş araçlarını arttırmak, iyileştirmek ve korumak. Üçüncüsü, tarım bölgelerine göre özel düzenlemeler yapmak ve dördüncüsü çok iyi ve ucuz ürün elde etmek...

Atatürk'ün tarım konusunda devamlı olarak amaçladığı yahut da yönetmek istediği unsurlar bu şekilde çok kısa olarak toplanabilir.

Yalnız, tarıma verdiği bu büyük öneme rağmen Atatürk'ün düşünce planında sanayileşme, iktisadî kalkınmanın gerçekleştirilmesi için bir zorunluluk halindedir ve iktisadî kalkınmayı sanayileşmenin gerçekleşmesine ve bunun bir zorunluluk olduğu ifadesinde ısrarla durur. Hatta tarımdaki gelişmenin tarımsal sanayi biçiminde olması gerektiğini de 1924 yılında vurgulamaya başlıyor. O bakımdan, tarıma verdiği büyük öneme rağmen, sanayileşme aslında ülke kalkınması için zorunludur. Son derece açık olarak şu ifadelere kullanıyor: "En başta vatan savunması olmak üzere, ürünlerini değerlendirmek ve en kısa yoldan, en ileri ve refahlı Türkiye ülküsüne ulaşabilmek için sanayileşme zorunluluktur." Kendi ifadesinde "mecburijettir" diyor.

Burada kısaca temel noktalarını toplamaya çalışayım.

Sanayileşme herşeyden önce bir zorunluluktur. İkinci olarak, büyük-küçük her çeşit sanayie ülkenin ihtiyacı vardır. Üçüncüsü, bu sanayi kuruluşları kurulacak ve işletilecektir. Dördüncüsü, bu kuruluşların kullanacakları hammadde, işçi, teknisyen v.s. gibi elemanlar ülkede bulunmalıdır büyük ölçüde ve nihayet, en ileri sanayileşme en ileri ve refahlı Türkiye'ye ulaşmak için en kısa yoldur. Ayrıca buna ilâveten, ülkenin savunması dahi buna bağlıdır.

Atatürk sanayileşmenin önemini vurgularken, diğer yandan da bunun nasıl gerçekleşebileceğini ve Devletin bu konuda nasıl bir öncülük görevini üstlenmesi gerektiğini de devamlı olarak vurgular. Bunun için ilk elde, sanayileşme planlı bir biçimde ele alınmalıdır. Planlı sanayileşme, ekonomide Devlet müdahalesinin birinci ayağını oluşturur. Planlı sanayileşmenin aracı da doğrudan doğruya iktisadi devlet teşekkülleridir. O halde Devletin iktisadî müdahalesinin içeriğini planlı sanayileşme ve günümüzde kamu iktisadi teşebbüsleri dediğimiz kurumlar oluşturmaktadır.

Bu amaçla bu yöntem kullanılırken Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı hazırlanmış ve yürürlüğe konmuştur. Bunun tarihi 1934'tür. Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı aslında çok önemli iki özelliğe sahiptir.

Birincisi, dünyada gelişmekte olan veya az gelişmiş ülkeler açısından kullanılan ilk plandır. Bunda herhangi bir abartma sözkonusu değildir. Duygusal da değilim. Altını çizerek ısrar ediyorum, dünyada az gelişmiş ülkelerin kalkınması için, sanayileşmesi için uyguladıkları ilk plandır.

Tabii akla şu gelebilir: Plan uygulamasına 1928'de Sovyetler Birliğinde geçilmiştir. Fakat dikkat ederseniz gelişmiş ülkelerden bahsetmiyorum. Dünyada az gelişmiş ülkeler içinde ilk uygulanan plandır diyorum. Aslında 1928 tarihi daha önce olmasına rağmen, Sovyetler Birliği'nde uygulanan plan gelişmiş bir ekonomiye uygulanan plandır. Çünkü Çarlık Rusyasının bıraktığı ekonomik miras son derece büyüktür ve Çarlık Rusyası dünyanın dördüncü büyük sanayi devletidir. Onun için, devrine göre az gelişmiş veya gelişmekte olan bir ülkede uygulanan plan değildir. Dünyanın dördüncü sanayi devletine uygulanan bir plandır. Buradaki plan az gelişmiş ülkede uygulanan bir plandır ve dünyada uygulanan ilk plan özelliğini taşımaktadır.

Planın ikinci özelliği, inançlı bir tutumun sonucu olarak çıkıyor, zamanından önce bitirilmiş ve gerçekleşme oranı % 100 olan bir plandır. Çünkü İkinci Beş Yıllık Plan 1937 tarihini taşır. İlk plan, zamanından önce, üç senede bitirilmiştir.

Devletin ekonomik hayata müdahalesi açısından bir özelliği daha vurgulamak gerekir. Bunun gözden kaçırılmaması da önemlidir: O da, ulusal ekonomide oluşturulan kamu iktisadî kesimi ve özel kesim birlikte yer almaktadır. Kamu kesimi-özel kesim beraberliği vardır. Onun için buradaki esas öz, ana maksat, bu beraberliğin korunmasıdır. Yoksa hiçbir zaman ne kamu kesiminin, ne de özel kesimin mutlak bir hakimiyeti ekonomide kesinlikle sözkonusu değildir. Ayrıca, kamu kesimi -özel kesim beraberliği derken, kamu kesimi-özel kesim dengesi de sözkonusu değildir. Dengede yarıyarıya paylaşma vardır. Az gelişmiş bir ülkenin kalkınmasında devlet müdahalesinin ağır basması, Birleşmiş Milletler iktisatçıları da dahil bütün iktisatçılar tarafından devletin ağır basması kabul edilir. İlk deparı vermesi ve hızlandırması açısından. Onun için, burada bir denge değil, ama daima kamu kesimi-özel kesim beraberliği vardır ve hiçbir zaman birinin mutlak hakimiyeti de sözkonusu olmayacaktır.

Şimdi tarım, sanayi ve bütünün diğer kesimleri arasında önemli olan altyapı geliyor. Atatürk iktisadî kalkınmanın temel unsurları arasında altyapıyı da çok önemli saymakta ve çeşitli darboğazların

altyapı yetersizliğinden kaynaklandığını çok açık olarak söylüyor. Nitekim bugün çeşitli ülkelerde ve ülkemizde bunalmıdan çıkmayı zorlaştıran nedenlerin başında altyapının yetersizliği gelmektedir. Enerji yetersizliği, yol, liman yetersizliği, bugün bizim daha fazla olabilecek bir potansiyelimizi kullanım alanına götürmede büyük ölçüde engellemektedir.

Atatürk'ün bu konudaki anlayışı gerçekten şaşırtıcı. Kendileri şöyle diyorlar: “Ekonominin gelişmesinde en başta gerekli olan yollar, demiryolları, limanlar, kara ve deniz ulaşım araçları ulusal varlığın maddi ve siyasi kan damarlarıdır, refah ve güç araçlarıdır.”

Bütünün diğer kesimleri arasına, millî eğitimi; eğitim, bilim ve tekniği katmaktadır. Atatürk'ün eğitime verdiği önem, ülkenin iktisadî kalkınmasını hızlandıran ve temelini sağlamlaştıran en temel –kendi deyişle “en aslı”– unsurlardan biridir ve devamlı olarak bütün yaşamı süresince bunu vurgulamıştır. Aynen kendi sözlerinden aktarıyorum: “Şimdiye kadar izlenen eğitim ve öğretim usullerinin ulusumuzun gerileme tarihinde en önemli bir neden olduğu kanısındayım.” Arkadan şunu söylüyor: “Eğitim bir ulusu ya özgür, bağımsız, onurlu, yüksek bir topluluk biçiminde yaşatır, ya da bir ulusu tutsaklık ve yoksulluğa götürür.” O bakımdan, eğitime yaşamının sonuna kadar verdiği önemi buralarda bulmak son derece mümkündür. Kendisine göre bunun sebebi de açık: “Çünkü eğitimde hızlı, yüksek bir düzeye çıkacak bir ulusun yaşam savaşında maddî ve mânevî bütün güçlerinin artacağı kesindir.” diyor.

Atatürk eğitimin temel niteliklerini iki noktada topluyor. Birincisi, sosyal yaşamımızın gereksinmesine uygun olması, ikincisi, yüz-yılın gereklerine uygun olması, çağına uygun olması.

Bundan sonra, Atatürk'te temel kural –aşlında hepimizin bildiği– ana amaç, çağdaş olmandır. Çağdaş olmanın yolu da bilim ve teknikten geçiyor. Şöyle ki, “Dünyada herşey için, uygarlık için, hayat için, başarı için en gerçek yol gösterici bilimdir ve tekniktir,” diyor. Bu konuda çok kesin kararlı. Hiç yoruma meydan vermeyecek biçimde kararlı. Şöyle diyor: “Ulus, bugünkü uygar ulusların yaşam düzeyi ve araçlarını içerik ve biçim açısından olduğu gibi kabul etmeye kesin olarak karar vermiştir.” Dünyada çeşitli uluslar olmasına rağmen Atatürk'ün düşünce planında tek bir uygarlık vardır ve dolayısıyla uygarlık dünyası tektir, birdir ve bu uygarlık dünyasına girmek zorundayız. O bakımdan, kendi sözleriyle, “Uygarlığa girmeyi arzulayıp Batıya yönelmemiş bir ulus gösterilemez.”

Şimdi burada karşımıza, bazı yorumların yüzeysel şekilde ele alınmış şekilleriyle hatalı olabilecekleri çıkıyor. Atatürk'ün yukarıdaki sözünde iki özellik vardır. Birincisi çağdaş olmak, çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmak. Burada aydınlanması gereken nokta, Atatürk'ün burada Batıcı olma, "Batıcıdır" niteliğine sahip değildir. Yani, Atatürk bazı yorumlarda buna dayanılarak Batıcıdır deniliyor. Aslında Atatürk Batıcı değildir. Atatürk uygar dünyada dünyacıdır. Ancak, kendi döneminde uygar dönemi Batı temsil ettiği için "Batı" tabirini kullanmaktadır. Aslında asıl amaç, doğrudan doğruya, uygar dünyaya katılmaktır. Eğer uygar dünya Uzakdoğuda, Japonya'da olsaydı "Uzakdoğucu" mu demek gerekirdi. Hayır. O bakımdan "Uygar dünyacı" demek gerekir ve bu bakımdan, "Batıcıdır" demek, aslında çok yüzeysel bir tanımlama olabilir.

Dikkat etmişseniz ikinci özellik de, "Uygar ulusların yaşam düzeyi ve araçlarını içerik ve biçim açısından olduğu gibi kabul etmeye kararlıyız." derken -Bunu 1925 yılında söylüyor- aslında yapacağı devrimlerin ilk filizlerini, ilk uçlarını rahatlıkla gösteriyor.

Bunun dışında bütünü oluşturan kesimlerden birisi de, iktisatçıların psikolojik yapı dedikleri, halkın bilincinin iktisadi kalkınmada oynadığı rolü çok iyi belirtmesidir. İktisadi kalkınma hareketini hızlandırmak, iktisadi kalkınma hareketine ilk hızı öncelikle verebilmek için bu konuda halkın bilincinin uyandırılması ve halkın devreye sokulması gerek. Halkın iktisadi kalkınmaya inanması gerekir. Bu toplu bilincin, kalkınma bilincinin yaratılmaması, bu psikolojik yapının uyandırılmaması halinde iktisadi kalkınma hareketinin güdük kalmaya mahkûm olacağını çok açık biçimde devamlı olarak söyler. Halkın aynı kalkınma inancına sahip olmasını ülkenin savaştaki durumuna benzetiyor. Büyük Nutukta savaş için söylediği sözler iktisadi kalkınma için de geçerlidir. Büyük Nutukta şu anlatımla dikkati çekiyor: "Onun için, bütün Türk Ulusunu cephe bulunan ordu kadar düşünce, duygu ve eylem yönünden ilgilendirmeliydim. Yalnız düşman karşısında bulunanlar değil, köyde, evde, tarlasında bulunan herkes silâhla vuruşan savaşçı gibi kendini görevli sayarak bütün varlığını mücadeleye adayacaktır."

Halkta da iktisadi kalkınma inancının doğması ve kökleşmesi için ilkin alınan önlemlere güven duyması gerekir. Kendi sözleriyle, "Ulusal iktisat hayatında çok güçlü ve değerli bir neden vardır ki, o da halkın Devlet önlemlerine karşı güven duymasıdır."

Bunu bu şekilde ortaya koyduktan sonra 1937 yılında bu zihniyetin gerçekleştirilebildiği inancını şöyle dile getiriyor: "Büyük davamız, en uygar ve en refahlı ulus olarak varlığımızı yükseltmektir. Bu yalnız kurumlarında değil, düşüncelerinde de temelli bir devrim yapmış olan büyük Türk Ulusunun dinamik idealidir. Buna dayanarak kalkınmanın hareketi hızlanmıştır." Benden büyük olanların hatırlayacağı gibi, anılardan ve kitaplardan okuduğumuz 1933 yılındaki Cumhuriyetin 10 ncu Yıl Kutlamaları son derece inanılmaz bir coşkunun bütün belirtilerini taşır. Kendi büyüklerimizden 10 ncu yıl kutlamalarını inanılmaz bir öykü gibi anlattıklarını duyarız. Bu heyecan, bu bilincin uyanması gerçekleşmiş demektir.

Bunların dışında, biliyorsunuz kalkınmakta olan ülkelerin en büyük sorunu gelir düşüklüğü ve gelir düşüklüğüne dayanan tasarruf yetersizliği ve tasarruf yetersizliğinin kalkınmadaki büyük stratejik rolü.

Atatürk bu bakımdan iç tasarruflarla ülke kalkınmasının ağırlık noktası taşıyacağını, fakat dış tasarrufların da bu konuda yardımcı olabileceğini söyler. İzmir İktisat Kongresini Açış Nutkunda Atatürk, Osmanlı İmparatorluğunda ortaya çıkan gerilemenin nedenleri arasında kapitülasyon çok geniş tahlilini yapar ve Osmanlı Hükümetinin ve Osmanlı ekonomisinin tamamen bağımlı bir sömürge niteliğini büyük ölçüde bunlara bağlar. Bu konuda geniş bir tahlili var. Fakat onun hemen arkasından, bütün bunlara rağmen "Yabancı sermayeye karşı kesinlikle düşman değiliz." tabirini kullanır. Onun için bu yolda Atatürk'te asıl ağırlık daima iç çabalardadır. Ama dış tasarruflar da dış yardım v.s. şeklinde kullanılabilir, borçlanma şeklinde. Ama dış tasarrufların alınmasını üç noktada toplar. Birincisi, halkın yaşam düzeyini yükseltmesi; ikincisi, bayındırlığı ve üretimi arttırması; üçüncüsü yeni gelir kaynaklarının geliştirilmesine yararlı olması. Bu amaçlarla yabancı sermayeye karşı olmadığını söyler. Bu amaçlarla alınır. Yalnız bir de temel kural var; o temel kural, karşılıklı saygı ve yararlanmadır. Karşılıklı saygı ve yararlanmaya dayanan, bu amaçları gerçekleştirecek bir yabancı sermaye daima sözkonusudur. Çünkü bağımsızlığı mali ve iktisadi bağımsızlıkla eş anlamlı almaktadır.

Bir de bunların dışında, iç ekonomide çeşitli tahribatını çok iyi sezinleyebilecek şekilde, enflasyonun ortaya çıkmayacak biçimde para politikası, bütçe politikası, maliye politikası yatırım politikalarının kullanılmalıdır. Burada fazla ayrıntıya giremiyorum. Yalnız bu nok-

tadaki hassasiyetini şöyle söyleyeyim. Türkiye'nin bağımsızlık savaşı enflasyonsuz yürütülmüştür.

Görüyorsunuz, ekonomi bir bütündür, bütünün unsurları; tarım, sanayi, altyapı, eğitim, bilim-teknik, zihniyet, iç ve dış tasarruf v.s. Bütün bunlar sonuç ve neden ilişkileri ile ortaya çıkar. Bakınız kendisi bunu kesin olarak nasıl ifade ediyor. Aynen kendi sözleridir: "Derhal bildirmeliyim ki, ben ekonomik hayat deyince tarım, ticaret, sanayi faaliyetlerini ve bütün bayındırlık işlerini birbirinden ayrı düşünülmesi doğru olmayan bir bütün sayarım. Bu nedenle şunu da hatırlatmalıyım ki, bir ulusa bağımsız kimlik ve değer veren siyasi varlık makinasında, devlet, fikir ve ekonomik hayat mekanizmaları birbirine bağlı ve birbirleriyle uyumludurlar. O kadar ki, bu organlar birbirine uyarak aynı uyum içinde çalıştırılmazsa, hükümet makinasının motor gücü boşa harcanmış olur, ondan beklenen tam verim elde edilemez." Bunların bir bütün olduğunu, bunların karşılıklı etki-tepki içinde örgütün çalıştığı, eğer böyle olmazsa yapılacak çabaların boşa gideceğini bu kadar açık ve rahatsızlıkla söyleyebiliyor. İşte bunun için iktisadi kalkınma son derece önemlidir ve bunun için Atatürk iktisada son derece büyük önem vermiştir. Çünkü bu alanda bir başarısızlık, kendi ifadeleriyle, ulusu yoksul ve perişan eder. Hatta kendi ülkesinde bile mahkûm ve esir kılar diyor. O bakımdan Atatürk için iktisadi kalkınma, kendi ifadeleriyle, bağımsız ve özgür Türkiye'nin daima daha güçlü, daima daha refahlı Türkiye idealinin belkemiğidir. Onun için iktisada büyük bir önem veriyor, onun için "Yeni Türkiye Devleti iktisadi bir devlet olacaktır" demiş, Ekonomi herşeydir, bağımsız ekonomi çağından başka birşey değildir derken hep daha özgür, daha refahlı, daha bağımsız bir Türkiye'nin gerçekleşmesinde ekonominin temel etken olduğu inancını taşıyordu.

Bütün bunların dışında, kişiye kişiliğini veren, kişiye saygınlığı arttıran açık rejim içinde olmasını daima öngörmüştür. Açık rejim dediğimiz demokrasi içinde iktisadi kalkınmasını başarmasını daima önermiş, toplumun doğrultusunu o şekilde çizmiştir ve nitekim bugün Atatürk Türkiye'si dünyanın az gelişmiş ülkeleri içerisinde kalkınmasını açık rejimle birlikte yapmaya çalışan tek ülke kalmıştır. Bunun onuru Atatürk Türkiye'sine aittir. İşte Atatürk'ün iktisadi kalkınmayı açık rejim içinde gerçekleştirme görüşlerini inceleyen ünlü tarihçi ve filozof Tonbee'nin Atatürk hakkında şu çok dikkat çekici sözünü belirteyim. Şöyle diyor: "Bir insan ömrünün boyutları içinde Fransız İhtilali ve Sanayi İhtilali çakışmıştır." Fransız İhtilali açık rejim yö-

nönden, sanayi ihtilali sanayileşmenin sağlanması yönünder: bir insan ömrünün boyutları içinde çakışmıştır. "Atatürk'ün yaşam boyunca bunların gerçekleştirilmesi sonuçtur".

Ulusal planda bu model ortaya çıkarken, uluslararası planda yine karşılıklı etki ve tepkinin ve ulusal çabaların uluslararası çabalarla tamamlanması. Kendi ortaya çıkardığı modelin örnek olacağını ve bütün azgelişmiş ülkelerin kaçınılmaz olarak bu modeli benimseyeceğinden son derece emindir. Bu güvencesiyle zaten ünlü sözünü söylüyor: "Bugün ufukta nasıl doğduğunu görüyorsam, uzaktan bütün bu ulusların uyanışını da öyle görüyorum." demiştir.

Uluslararası plana geçtiğimizde, Atatürk'e göre dünya ekonomisinin bütünleşmesi sözkonusu. Çünkü iktisadi kalkınma için her ülkede harcanan çabaların akıllı ve iyi düşünülmüş, uluslararası toplu önlemlerle tamamlanmasının zorunlu olduğuna inanıyorum, diyor. Ulusal çabalar uluslararası çabalarla karşılıklı olarak tamamlanacak. Yalnız bunun bir koşulu var: Her ülke karşılıklı saygı ve sevgi sınırlarını kesinlikle aşmayacak. Dünyanın bir bütün olduğunu, dünya ekonomisinin bu bütünleşme içinde gelişmesi gerektiğini söylerken şu çok dikkat çekici ifadeyi de kullanıyor: "Dünyanın filan yerinde bir rahatsızlık varsa bana ne, dememeliyiz. Böyle bir rahatsızlık varsa, tıpkı kendi aramızda olmuş gibi onunla ilgilenmeliyiz. Olay ne kadar uzak olursa olsun bu esastan şaşmamak gerekir." Çünkü bütün bunlarda çağdaş uygarlığa girmek sözkonusu. Demin de bahsettim. Burada da diyor ki, zaten Osmanlı İmparatorluğu bu çağdaş, tek uygarlığa girmediği için, giremediği için, yahut girmeyi başaramadığı için çökmüştür, haritadan silinmiştir. Kendi ifadeleri; çünkü Osmanlı İmparatorluğunun düşüşü, kendisini Avrupa uluslarına bağlayan bağları kestiği gün başlamıştır. Bu bir hata idi; bunu biz tekrarlamayacağız. Tek uygarlığa giriş noktasında.

Burada uluslararası planda kurulan uluslararası örgütler hakkında da çok gerçekçi bir teşhisi var. Ulusların çeşitliğini gerçekleştirmek. Örneğin Birinci Dünya Savaşından sonra kurulan Milletler Cemiyeti için şu ifadeyi kullanıyor: "Milletler cemiyetinin güçlüler için bir baskı aracı haline gelmeyerek, uluslar arasında uyum ve denge sağlayacak bir örgüt haline gelmesi." Bugünkü Birleşmiş Milletlerde de aynı sorun ve hastalık var. İşte veto hakkı diyor, kaldırıyor v.s. Halbuki Atatürk, bu Milletler Cemiyeti güçlüler için baskı aracı haline gelmemelidir diye daha 1924 yılında söylüyor.

Sonuna doğru bütün bunlarda insan sevgisinin ortaya çıktığını görüyoruz. Çünkü herşey insana yöneliktir. Bütün refah, toplumun refahı, kişinin refahı daima sağlanmalı, bütün çabalar bunu yaratmalıdır. O bakımdan, yalnız kendimiz için değil, evvelâ karşımızdaki insan olarak almamız gereklidir. Burada çok ilginç bir benzetme yapıyor: İnsanlığın tümünü bir vücut ve bir ulusu da bunun bir parçası saymak gerekir, diyor. Bir vücudun parmağının ucundaki acıdan diğer bütün kısımlar etkilenir. Nasıl ki, parmağım ağrıyor, bana ne diyemiyorsak, dünya ekonomisinin bütünleşmesi açısından bir vücutta benzetmesi ve onun için dünya refahının sağlanması refahın birlikte gerçekleştirilmesine bağlıdır. Bunun lojik sonucu gidiyor yavaş yavaş: "Uluslar olanaklarını sadece kendilerine ayırmamalıdır." diyor. "Uluslar işgal ettikleri toprağın gerçek sahibi olmakla beraber, insanlığın vekilleri olarak da o topraklarda bulunurlar. Onların servet kaynaklarından hem kendileri yararlanır ve dolayısıyla bütün insanlığı yararlandırmakla da yükümlüdürler. Çünkü asıl olan insanlığın mutluluğudur ve bu mutluluk hiçbir zaman savaşla sağlanmaz." Asker kökenli, savaş sanatını en inceliklerine kadar biliyor. Fakat savaştan nefret eden bir düşünceye sahip. "Savaştan uzak durmalıdır. Çünkü ulus hayatı tehlikeyle karşılaşmadıkça savaş bir cinayettir." diyor. Savaş ne zaman zorunlu olur? Savaş, ulus için zorunlu ve yavaşmsal olması halinde yapılır. Onun dışında bir cinayettir. Çünkü asıl olan barıştır, asıl olan barışın sürekliliğidir. İşte buradan hareketle "Yurtta barış, dünyada barış" diyor.

Öz, insan sevgisidir. Nitekim İsmet İnönü'nün, "İnsanlık idealinin aşık ve mümtaz siması." sözü belki bunu en iyi biçimde özetliyordu. Aslında gerçekten Atatürk'ten kaynaklanan Türk Devrimi insana yöneliktir. İnsanı yücelten bir öze sahiptir.

Efendim, çok teşekkür ederim.

BAŞKAN- Efendim, sayın ÜLKEN'e teşekkür ederiz. Şimdi sayın OZANKAYA'ya söz veriyorum.

Prof.Dr. Özer OZANKAYA (A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi) Sayın dinleyiciler, Mustafa Kemal Atatürk'ün bugün için geçerliliğini sürdüren önderliği temellerinde engin insan sevgisi ve özgürlük tutkusu yatan şu iki kökten kaynaklanmaktadır: bu iki temeli belirtmeden önce, burada Sayın Ülken'e gönülden katıldığımı belirteyim. Mustafa Kemal Atatürk'ü büyük yapan, aslında engin insan sevgisinden ve sınırsız özgürlük tutkusundan yola çıkmış olmasıdır.

Söz konusu iki kaynak şöyle belirtilebilir: Bir yandan bilimsellik, öbürü de üstün yönetim sanatı.

Herşeyden önce bilimsel yöntemin geçerlilik ilkelerine uygun olması var. Bu bilimsel yöntemin geçerlilik ilkeleri dediğimiz zaman neyi kastedtiğimizi somut bir şekilde ortaya koymamız gerekir. Bilindiği gibi çağımız toplumu gerçekten yaşamın bilinebilir her yanına ilişkin bilgileri uygulamaya aktarmanın bir yükümlülük haline geldiği toplumdur. Çağımız toplumunun artan merkezileşmiş karakteri karşısında, örneğin yönetimin, örneğin hükümetlerin, kamu kesimi yaşamında herhangi bir yanılması yıkımlı sonuçlar verebilir. Sayın Profesör Ülken, doğrudan doğruya Atatürk'ün deyimleriyle bu gözlemi yansıttılar. Mustafa Kemal Atatürk gerçekten çağın bu özelliğinin bilincindedir: Yaşamın bilinebilir her yanına ilişkin bilgileri uygulamaya koymak bir zorunluluktur, bir yükümlülüktür. Çünkü günümüz toplumunda hükümetlerin herhangi bir konudaki yanılmaları yıkımlı sonuçlar verebilmektedir.

O zaman hemen şu gözlemi yapmak durumundayız. Bilim herşeyden önce yöntemdir, *değerli dinleyiciler!* Herhangi bir zaman noktasında, herhangi bir konuda biriktirilmiş bilgiler topluluğu olmaktan çok fazla -odur da aynı zamanda ama ondan daha çok- doğru düşünme yöntemidir. Mustafa Kemal Atatürk'ü kalıcı kılan ve günümüze ışık tutucu gücünü de veren, bilimsel düşüncesinin bu yöntem ilkelerine özenle uymakta olmasıydı. O zaman bunların neler olduğunu izninizle özet olarak belirtmek istiyorum.

Bir defa *nésnellik, bilimin vazgeçilmez gereğidir*. Olan olguyu eksiltmeden arttırmadan, çarpıtmadan bozmadan olduğu gibi gözlemek ve çözümlemelerimize katmak bilimin vazgeçilmez gereğidir. Bunu kendisi özellikle tarih ile ilgili olarak belirtir ama genel bilim anlayışı da budur. Tarihle ilgili olarak söylediği gerçekten dünya literatürüne örnek olacak değerdedir. Diyor ki "Tarih yazmak, tarih yapmak kadar önemlidir. Yazan yapana sadık kalmazsa, değişmeyen hakikat birgün insanlığı şaşkırtıcı bir mahiyet alabilir."

İkincisi *somut gerçekliği mutlaka gözlemek gerekir*. Çünkü kuramsal açıklamalar hiçbir zaman ilgili oldukları olay türünün her belirişini, o belirişindeki özgürlüklerle tanıtmaya yetmez. Başka zamanlar ve başka yerler için oluşturulmuş olan açıklamaların, kendi zamanımız ve toplumumuz için bütün yönleriyle geçerli olmayacağını bilmek gerekir. Bu da bilimin vazgeçilmez bir ilkesidir. Bunun içindir ki, gene Atatürk'ün kendi gözlemiyle, diyor ki, "İnceleme ve araştırmalarımıza alan olarak kendi ülkemizi, kendi özelliklerimizi ve gereksinimlerimizi almalıyız." Durumun bizde böyle olmadığından

yakınırken de şunları söylüyor: “Aydınlarımız belki bütün dünyayı, bütün başka ulusları tanır. Ama kendimizi bilmeyiz.” Burada yapılacak olan şey, kesinlikle kendi toplumumuzun somut gerçekliklerini (réalité) nesnel ve yeterli bir biçimde tanıma olanağını verecek bilimsel araştırma kurumlarını kurmak, geliştirmek, desteklemektir. Bilimin görevi de budur. Bu bakımdan, seçkin topluluğunuzun önünde TÜBİTAK’ın, Doğa ve Fizik Bilimleri alanında çalışmalar yapan bu kurumun bir de benzerinin, örneğin, Türkiye İnsan ve Toplum Bilimleri Kurumunun kurulması zamanı gerçekten çoktan gelmiş bulunmaktadır. Bu kurumun kurulmasını, yani Türk toplumunun insan ve toplum yaşamına ilişkin verilerini bilimsel ölçülere uygun olarak saptayıp biriktiren bir kurum olarak kurulmasını gönülden diliyorum. Çünkü araştırmaların kurumlaşması zorunluluğu karşısında bulunuyoruz.

Bilimselliğin bir başka özelliği, hem *konuları toplumsal bütünlük içerisinde alabilmek, hem de birimler halinde inceleyebilmek ve bunlar arasındaki bağlantıyı kurabilmektir.* Hem konuları tarihsel gelişimiyle inceleyebilmek hem de eşzamanlı olarak, yaşadığımız zamandan kaynaklanan bazı yeni etkenleri çözümlenmeye katabilmek, yani senkronik ve diyakronik denilen bu iki yaklaşımı, makro ve mikro denilen bu yaklaşımları birbiriyle bütünleştirmek de bilimselliğin vazgeçilmez gereğidir, geçerli sonuçlara varabilmenin gereğidir. Mustafa Kemal Atatürk gerçekten bu geçerli tutumun tarihsel değerinde örneklerini vermiştir. Atatürk’ün tarih alanındaki bilgilerinin çok derin olduğunu biliyoruz. Tarih alanından örnek veren şu sözleri bu konuyla doğrudan doğruya ilişkilidir. Diyor ki, “Bir ulusun yönetimiyle görevlendirilen kimselerin insanlık tarihini ve özellikle ulusal tarihini çok okumuş ve sindirmiş olmaları şarttır. Başarılı olmanın birinci şartı burada yatar.”

Değerli dinleyicilerim, nihayet bilimselliğin bir başka özelliği de, *sahip olunan kavramların açık seçik tanımlamalara kavuşturulmuş olmasıdır.* Mustafa Kemal Atatürk’ün, örneğin Panelimizin konusu olan “kalkınma” kavramına verdiği anlam bu bakımdan öğreticidir. Doğrudan doğruya ekonomik etkinliklere ilişkin düşüncelerinden tutunuz dış politikaya, eğitimden kadın haklarına, ulaşım ve iletişimden güzel sanatlara değin, çağdaş bir toplumu oluşturan etkinlik alanlarının herbirine ilişkin olarak düşündükleri ve yaptıkları çok belirgin ve bütüncül bir kalkınma kavramına ve anlayışına sahip bulunduğunu göstermektedir. Mustafa Kemal Atatürk’ün dünya görüşü böyle bir kalkınma kavramı eksenini çevresinde örgütlenmiştir.

Denilebilir ki Atatürk'ün kalkınma anlayışı, başta sanayi olmak üzere -burada da sayın Ülken'e gönülden katılıyorum- tarım dışı etkinliklerin, yani sanayi, eğitimin, sağlığın, ulaşımın, ticaretin, kültürün, bilimin ve sanatın oluşup gelişmesi, ama tarımın da bunları olanaklı kılmak üzere, durmadan daha yetkin araç ve gereçlerle, durmadan daha ileri ve verimli yol ve yöntemlerle yapılması. Ve tüm bu etkinliklerin ve bu verimlilik sağlayıcı yöntem ve tekniklerin yurt yüzeyine dengeli bir biçimde dağılmasının sağlanması... Atatürk'ün kalkınma kavramı özetle böylece tanımlanabilir. Böyle bir kalkınma tanımı da günümüz toplum ve insan bilimlerinin geri kalmış ülkelere ilişkin olarak ancak 60'lı ve 70'li yıllarda varabilmiş olduğu tanımdır. Ona da işaret etmek isterim.

İzinizle ben sayın Ülken'in Atatürk'ten almış olduğu sözlerden bir cümleyi burada tekrarlamak istiyorum. Çünkü bu konu gerçekten vurgulanmaya değer. Diyor ki, "Derhal bildirmeliyim ki ben ekonomik hayat denince, tarım, ticaret, sanayi faaliyetlerini ve bütün bayındırlık işlerini birbirinden ayrı düşünülmesi doğru olmayan bir bütün sayarım. Tarım ve sanayi hareketlerimiz birbirini kollayan önlemlerle yapılmaktadır. Ülkemizin zenginleşme yolunu herşeyden önce tarımda ve tarım sanayinde arıyoruz."

Atatürk'ün kalıcılığını sağlayan özelliklerden ikincisi, yine engin insan sevgisinden ve özgürlük tutkusundan kaynaklandığını belirtmiş olduğum, üstün yönetim sanatıdır değerli dinleyiciler. Üstün bir siyaset ve yönetim sanatına dayalı olarak başarılarını gerçekleştirebilmiştir. Bir devlet kurmak gibi, kalkınmayı sağlamak da bilim işi olduğu kadar aynı zamanda bir yönetim sanatı işidir. Çünkü kalkınma, toplumdaki kaynakların belli biçimlerde tahsis edilip kullanılmasından tutunuz, insanların başka insanlara, işlerine, zamana, doğaya, toplumsal çevreye ve bizzat kendi kendilerine ilişkin anlayışlarında ve alışkanlıklarında köklü değişimleri gerektiren ve kaçınılmaz kılan bir geniş kapsamlı süreçtir. Böyle geniş kapsamlı bir süreci yönetim sanatında üstün başarılar göstermeden gerçekleştirmek mümkün değildir.

Atatürk'ün üstün önderliği, işlevselliğini şu açılardan da sürdürmektedir. Burada da belki değişik deyimlerle belirteceğim ama, Sayın Profesör Ülken de değinmiş oldular. Bir defa Mustafa Kemal Atatürk'ün üstün yönetim sanatı, aynı şeyi değişik koşullarda, değişik açılardan görmek ilkesinin uygulanabilirliğini kanıtlamasıdır. Kendi deyişiyle, değişmenin durağan ve değişmez kaideleri yoktur.

Yine asıl hedef olan bağımsız, demokratik, çağdaş bir ulusal toplum gerçekleştirme amacını hiçbir zaman terketmeksizin uzlaşmaların güzelliğini de görüp gösterebilmiş olması yine üstün yöneticilik sanatının bir başka yönüdür. Ünlü Fransız düşünürü Paskal der ki, "insan büyüklüğünü bir uca dayanarak değil, kaç uç varsa hepsine birden değinerek gerçekleştirir." Yani bir uzlaşmanın güzelliğini gösterebilmek meselesi. Deyim yerinde ise, gerçeklik, doğru, aynı zamanda hem taş gibi sert, ama aynı zamanda hem de gül gibi yumuşaktır. Bunun bilincinde olarak da davranabilmek. İşte yönetim sanatı dediğim budur ve bu kalkınma hamlelerini başarıya götürmede son derece işlevsel bir tu'umdur.

Atatürk'ün Tarıma İlişkin Düşünceleri:

Atatürk'ün kalkınma anlayışında tarımın yeri ve önemine gelince. Tarıma ilişkin görüş ve önerilerinin, açıkladığım sistemli kalkınma anlayışı içinde uyumlu yerini almış olduğunu söyleyebiliriz. Bu görüşü özetle belirtmek gerekirse, genel olarak kırsal alanlarda emeğin, toprağın ve araç-gereçlerin verimliliğini hızla ve köklü bir biçimde yükseltmek ilkesinde toplanabilir.

Önce bu yaklaşımın gerçek bir kalkınmayı sağlayıcı nitelikte olduğunu belirtmeliyiz. Çünkü, tarım alanında kullanılmayan bu verimlilik potansiyelini harekete geçirmek, yeterli ve dengeli dağılımlı bir sanayileşme için zorunlu olan özgürce kullanabileceğimiz kaynakları yaratmayı sağlayacaktır. Sanayileşme Atatürk'ün kalkınma anlayışının vazgeçilmez bir bölümü olduğuna göre ve sanayileşme de etkin bir biçimde, gerçek bir biçimde, ancak kendimizin özgürce kullanabileceğimiz kaynaklara sahip olmamız ölçüsünde gerçekleşebileceğine göre, tarımdaki bu potansiyeli harekete geçirebilmek, emeğin ve toprağın düşük olan verimliliğini yüksek bir biçimde ve hızla arttırmak, bize sanayileşme alanında gereksinim duyduğumuz kaynakları yaratacaktır. Kimse o zaman şu demiryolunu yapma, şu barajı yapma diyemeyecek. Özerkçe ve özgürce kullanabileceğimiz kendi kaynaklarımızdan sanayileşmemizi gerçekleştirebileceğiz, toprağın ve emeğin düşük olan verimliliğini yükseltebildiğimiz ölçüde. Bu anlamdadır ki bu yaklaşım genel bir kalkınma sağlayıcı nitelikte görülmektedir.

Nitekim Atatürk'ün kalkınma stratejisi, en büyük ve güvenilir potansiyelin, tarımda emeğin ve toprağın verimliliğini artırma alanında yattığı yolundaki doğru gözleme dayalı şu sözlerini anımsatmak istiyorum: "Ulusumuz çiftçidir. Ulusun çiftçilikteki emeğini çağdaş

ekonomik önlemlerle en yüksek düzeye çıkarmalıyız.” diyor. “Köylünün çalışması sonunda elde edeceği emek karşılığını onun kendi çıkarına olmak üzere yükseltmek, ekonomik politikamızın temel ruhudur,” diyor. “Bu nedenle, bir yandan çiftçinin çalışmasını geliştirecek bilgiyi verip, onun teknik araçları kullanmasını sağlayarak makinanın yaygınlaşmasına çalışırken, öte yandan onun emeğinin sonuçlarından yüksek düzeyde yararlanması için gerekli ekonomik önlemlerin alınması da zorunludur. Şimdiye değin yapılan ekonomik yolsuzluklar, çağdaş teknik araçların olmayışı, pazarlama biçiminin çiftçiden yana bulunmaması ve hükümetin çıkardığı yasalarla çiftçi koruyamaması gibi engellerin tümüyle ortadan kaldırılması zorunludur.”

Yine Atatürk'ten bir düşünce: Diyor ki “İlkönce sağlam araştırmalara dayalı bir tarım politikası saptamak...” Biraz önce araştırmanın önemine işaret etmiştim. Ulu Önder, “İlkönce sağlam araştırmalara dayalı bir tarım politikası saptamak ve onun için de her köylünün ve bütün yurttaşların kolayca kavrayabileceği ve severek uygulayabileceği bir tarım düzeni kurmak gerekir. Ülkede topraksız çiftçi bırakılmamalıdır. Bundan daha önemlisi de, bir çiftçi ailesini geçindirebilen toprağın hiçbir neden ve biçimde bölünemez bir nitelik taşımasıdır.”

“Büyük çiftçi ve çiftlik sahiplerinin işletebilecekleri toprak genişliğini, arazinin bulunduğu ülke bölgelerinin nüfus yoğunluğu ve toprağın verim derecesine göre sınırlamak gerekir.”

“Tarımsal makinaların ortaklaşa kullanımı çiftçinin vazgeçemeyeceği güzel bir alışkanlık haline getirilmelidir. Ben de çiftçi olduğum için bilirim, el emeği güçtür. Birleşiniz. Birliklerle makinalar alınız. Bugünkünden on kat, yüz kat daha çok ürün alırsınız.” diyor.

Değerli dinleyicilerim, sonuç olarak, Atatürk'ün kalkınma hareketinin bütünlüğü içinde tarıma verdiği bu yer, bu yoldaki önerileri bugün de kalkınmamız için geçerliliğini koruyan anlayış ve önerilerdir. Bunlar şurada sayacağım temel sorunlarımızın çözümü için hâla zorunlu olan önerilerdir, bugün de uygulanması zorunluluğu devam eden önerilerdir. Çünkü bir defa, genel olarak toplumsal ve ekonomik kalkınmaya, özellikle de etkin bir sanayileşmeye tarım kesiminin katkısını sağlamak için bu önerileri gerçekleştirmek zorunludur.

İkinci olarak da sanayileşme, hızla artan kırsal-nüfusumuzun fazlasını verimli biçimde emecek ölçüde gelişinceye değin kırsal alan-

ların kentlere nüfus itişini, tüm olumsuz sonuçlarıyla birlikte şu bozuk kentleşme dediğimiz olguyu hafifletip yavaşlatmak için de bu önerileri uygulamak gerekir. Gizli ve açık işsizliği azaltmak için de bu önerileri uygulamak gerekir. Kırsal nüfusun refah düzeyini yükseltmek için de bu önerileri uygulamak bir zorunluluktur.

Bu gerekleri yerine getirebilmek için yapılması gereken işleri de şöylece belirtebiliriz. Önce Yoğun Tarım başlığı altında toplanacak sulama, gübre kullanımı, tür ve cins ıslahı, bitki ve hayvan sağlığı ile ilaçlama, bunların verimli olarak kullanılmasını sağlayacak eğitim ve tanıtma hizmetleri, toprak parçalanmışlığının önlenmesi, pahalı tarım makinalarının verimli kullanımının sağlanması, toprak ve su kaynaklarının, ormanların ve meraların korunup geliştirilmesi; kredi, sulama, gübreleme, araç gereç, ilaç, tohumluk, damızlık gibi girdilerin uygun fiyata sağlanabilmesi, ürünlerin değer fiyatına satılabilmesi için gerekli pazarlama olanaklarının oluşturulması; üretim pazarlama, kredi ve tüketim kooperatiflerinin özendirilip desteklenmesi, ve tarımsal üretimin kendinden önce ve kendinden sonra gelmesi zorunlu olan sanayilerle, örneğin ilaç sanayii ile gübre sanayii ile, yada dokuma, ayakkabı, deri, kundura sanayisiyle, gıda sanayisiyle bütünleştirilmesi... Genel olarak da, tarımsal üretimi üreticinin ve tüm ekonomimizin yararları ve gereksinimleri doğrultusunda yönlendirecek bir demokratik üretim planlamasının başlatılması...

Atatürk'ün düşüncelerini bu bütünlüğü ile uygulayabildiğimiz ölçüde, ondan uzaklaştığımız için bunalıma dönüşmüş bulunan birçok sorunlarımız gibi, tarım ve hayvancılık sorunlarımızı da geçerli çözümlere kavuşturabileceğimizi inancındayım.

Beni dinlediğiniz için hepinizi saygıyla selâmlar, teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim sayın Ozankaya.

Efendim gerçekten sayın Ozankaya da sayın Ülken'le birlikte iç içe, birbirini tamamlayan fikirlerle, güzel Türkçeleriyle birlikte bize bu Panelin bir başka dilimini sundular. Teşekkür ederiz.

Üçüncü konuşmacımız, Veteriner Fakültemizin sayın Doçenti Sadi Aral, Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Hayvancılık Politikalarında Gelişme adlı konuşmalarını sunacaklar.

Doç. Dr. Sadi ARAL (A.Ü. Veteriner Fakültesi Öğretim Üyesi) Ben sözlerime Büyük Atatürk'ün bir vecizesiyle başlamak istiyorum.

Atatürk, "Bağımsızlık benim karakterimdir" der. Bunu söylerken Türk Ulusunun en büyük ferdi olarak, Ulusunun önemli meziyetlerinden olan bağımsızlık tutkusunu da dolaylı olarak tüm dünyaya ilân etmiştir.

Atatürk, Kurtuluş Savaşının hemen arkasından, daha Cumhuriyeti dahi ilân etmeden, askeri ve siyasi alanda kazanılan uluslararası başarıdan hemen sonra Türkiye'nin iktisadi sorunlarını gündeme getirmiştir. Çünkü Atatürk askeri ve siyasi alanda kazanılan başarıların, ekonomik alanda sağlanacak başarılarla bütünleştirilmedikçe gerçek anlamda bir bağımsızlığın gerçekleştirilmeyeceğini görüyor ve biliyordu.

Özellikle tam bağımsızlıktan ne anladığını kendi sözlerinden ifadeye çalışacağı:

"Tam bağımsızlık denildiği zaman bittabi siyasi, mâli, iktisadi, adli askeri ve kültürel ve bunun gibi her konuda tam bağımsızlık ve tam serbestlik demektir. Bu saydıklarımın herhangi birinden mahrumiyet, millet ve memlekette gerçek anlamda bütün istiklâlden mahrumiyeti demektir."

Görüldüğü gibi, Osmanlı Devletinin duraklama ve gerileme döneminden itibaren uzun yıllar büyük bir bilinçsizlik ve ilgisizlik sonucu ortaya çıkan ve ulusal bünyemizde derin ekonomik yaralar açan sorunların çözüm yollarını aramak, bulmak, ulusumuzu çağdaş ülkeler düzeyine çıkarmak Atatürk'çü ekonomik politikanın hareket noktasını teşkil etmiştir.

Sosyal ve ekonomik kalkınmayı varolabilmenin önkoşulu sayan Atatürk, "Zamanımız tamamen bir iktisat devrinden başka birşey değildir" sözüyle özetlemektedir. Yine o'nun belirttiği gibi, Yeni Türkiye'yi layık olduğu düzeye getirmek muhakkak ekonomimizi ön plana almak gerekmektedir.

Atatürk askeri ve siyasi alanda kazandığı başarıyı herşeyden önce halkıyla bütünleşerek gerçekleştirmiştir. Askeri ve siyasi alanda halkının desteğiyle, halkını özverisiyle bu başarıları elde etmiştir.

Kanımcı Atatürk askeri ve siyasi alanda sağladığı başarıyı, ekonomik alanda da sağlamak için halkıyla bütünleşme gerçesini duymuştur. Özellikle ekonomik meselelerdeki çözüm yaklaşımıyla askeri alandaki yaklaşımı büyük bir benzerlik arz eder. O bakımdan, bağımsızlık ve kalkınmanın, herşeyden önce özkaynaklara dayandırılması fikrinde daima ısrar etmiştir.

Atatürk'ün genel ekonomi politikalarına ilişkin görüşlerini sayın hocalarımız gayet açıklıkla belirttiler. Ben özellikle Atatürk'ün tarımsal ekonomimiz konusundaki yaklaşımlarına biraz daha açıklık getirmeye çalışacağım.

Atatürk tarımdan bahsederken özellikle kırsal alandaki yapıyı belirli ölçüde tanımlamıştır. Kırsal alanın sosyo-ekonomik yapısını da ortaya koyarken aynen şunları söylemiştir: "Memleketimiz ziraat memleketidir. Bu itibarla halkımızın ekseriyeti çiftçi ve çobandır. Binanaleyh en büyük kudreti, kuvveti bu sahada gösterebiliriz ve bu sahada mühim müsabaka meydanlarına atılabiliriz." O zaman bile; kırsal alanda gerek bitkisel, gerekse hayvansal üretim açısından Türkiye'nin potansiyelini gayet iyi görmüş ve değerlendirmiştir.

Atatürk Türkiye'nin tarımından bahsederken kırsal alandaki genel yapıyı kastettiğini sanıyorum. Çünkü "halkımızın ekseriyeti çiftçi ve çobandır." demekle kırsal alandaki bu sosyal yapıyı tamamlayan ekonomik uğraşının bir yerde bitkisel üretim diğer yanda hayvansal üretim şeklinde olduğunu vurguladığı inancındayım.

Başta da ifade ettiğim gibi Kurtuluş Savaşını takiben bir taraftan Lozan görüşmeleri devam ederken, Cumhuriyet dahi ilan edilmeden ekonomik sorunların çözümü için Atatürk Türkiye Birinci İktisat Kongresini toplamıştır. Bu kongrede kalkınmanın mümkün olduğu kadar öz kaynaklara dayandırılması, özellikle sanayileşmenin tarımda, yani kırsal alanda bitkisel ve hayvansal üretim alanında sağlanacak rasyonelleşme sonucu elde edilen tasarruflara dayandırılması gerektiğini ileri sürmüştür. Zira kalkınmanın öz kaynaklara dayandırılmasının hayati önemini o günkü dönem içinde değerlendirerek sanayileşme için gereken tasarrufun büyük ölçüde kırsal alanda sağlanacak rasyonelleşmeye bağlı olduğunu görmüştür.

Cumhuriyetten önceki Osmanlı döneminin; Ülkenin gerek bitkisel üretimine, gerekse hayvansal üretimine yönelik hizmetlerine bir etkinlik kazandırdığını söyleyemeyiz. O nedenle Cumhuriyet öncesi dönemde mevcut haralarımız hayvansal üretim açısından saray'ın bir takım gereksinimlerine cevap vermiş, bunun ötesinde Ülkeye ve çevresine gerekli etkinliği sağlayamamış olduğunu söyleyebiliriz.

Cumhuriyetin 1923-1950 yılları arası dönemini incelersek şunları görürüz: Cumhuriyet döneminde kırsal alanda sosyo ve iktisadi refahı sağlayacak rasyonelleşmenin tedbirleri Türkiye Birinci İktisat Kongresinde karar altına alınmıştır. Türkiye'de kırsal alandaki sosyo-

ekonomik sorunlar, çözüm yolları üç sektör üzerine oturtulmuştur. Bunlardan birisi, bitkisel üretim sektörü ile ilgili sorunlar ve çözüm yolları ile bunu destekleyecek bir alt bölüm, tarımda makinalaşma; diğeri hayvancılık sektörü; bir diğeri de ormancılık sektörü sorun ve çözüm yollarıdır. Kırsal alanda ekonomik yapının üç temel sektör üzerine oturtulduğunu o zamandan görüyoruz. Nitekim buna paralel olarak Cumhuriyet Türkiye'sinde Atatürk döneminde 1937 yılında 3202 sayılı Ziraat Vekaleti Vazife ve Teşkilat Yasası çıkarılmıştır.

Tarım Bakanlığının Vazife ve Teşkilat Yasasında bitkisel üretimle ilgili görevler Ziraat İşleri Genel Müdürlüğüne; hayvansal üretimle ilgili görevler, Türkiye Birinci İktisat Kongresinde alınan kararların ışığında ve onunla bağdaşacak şekilde Veteriner İşleri Genel Müdürlüğüne; Ormancılıkla ilgili sorunların çözümü görevi de Orman İşleri Genel Müdürlüğüne verilmiştir.

Gerçekten Atatürk'ün 1938 yılında aramızdan ayrılışına kadar kırsal alanda bitkisel ve hayvansal üretime yönelik hizmetlerde ve üretimde belirli bir rasyonelleşmenin sağlandığını görüyoruz. Ancak 1950 yılını izleyen dönem dış yardımın ülkemizde iyi değerlendirilemediği dönem olmuştur. Sayın Ülken'in de belirttiği gibi Atatürk yabancı sermayeye karşı çıkmamıştır. Ancak, O; herşeyden önce alınan yabancı sermayenin ulusal üretimde etkinliği artırması rasyonelleşmeyi sağlaması ve karşılıklı çıkar ve yararları saygılı olması gerektiği şartını öne sürmüştür.

İşte 1950 yılını izleyen dönemin ülkemize gelen dış yardımlar bitkisel üretime ağırlık veren politikalarla birlikte, Türkiye Birinci İktisat Kongresinde alınan kararlardan ve Atatürkçü ilkelerden de belirli ölçüde ödünlerin verilmesine, hayvancılığın gerilemesine neden olacak bir politika uygulamaları dönemi olduğunu görüyoruz.

Bu dönemde makinalaşmayı yanlış anlayan ve yorumlayan politika, ülkede ekilebilir toprakların dışında çayır ve mera alanlarını tahrip etmiş, ancak tarıma açılan alana paralel olarak üretim artışı sağlayabilmiş, hatta sağlanan bu üretim artışı çoğu zaman istikrarını koruyamamıştır. Bunun sonucu doğadaki bitki, hayvan ve orman dengesi bozulmuş, izlenen tarım politikası hayvancılığın ve ormancılığın aleyhine gelişmiş ve bu şekilde ülke büyük ölçüde bir erozyon tahribatına da maruz kalmıştır.

İzin verirseniz ülkemizde 1923-1980 yılları arasında Türkiye'deki makinalaşmayla ilgili bir kaç veri vereceğim. 1940 yılında ülkemizde

1966 traktör varken bu sayı 1975 yılında 243 066'ya yükselmiştir. Aynı yıl Türkiye'de bin hektara düşen traktör adedi 24.2 olmuş ve aynı yıl bir hektara düşen beygir gücü 1,2 ye yükselmiştir. Oysa aynı yıllarda Dünya ortalamalarını traktör açısından Türkiye ile kıyaslarsak, Dünya ortalaması bin hektara 12.1 traktör ve bir hektara düşen beygir gücünün ise 0.6 olduğunu görürüz. Anlaşılacağı gibi ülkemizde tarımdaki bu bilinçsiz makinalaşma, verimliliği artırmak bir yana ülkeyi bir traktör mezarlığı haline getirirken bitkisel üretimde rasyonelleşmeyi de sağlayamamıştır.

Yine bu dönemde uygulanan politikalar, özellikle destekleme açısından bitkisel ürün, hayvansal ürün fiyat ilişkisini büyük ölçüde bitkisel ürünlerin lehine çevirmiş, bu destekleme politikaları Türkiye'de hayvancılığın temel girdisi olan yayla ve meraların tahribatına da geniş ölçüde neden olmuştur. Daha fazla zamanınızı almamak için bu konuda bir kaç veriyi sizlere sunmakla yetineceğim.

Örneğin 1946-1950 döneminde ekilebilir alan 9 130 000 hektarken, 1951-1955 arasında 12 562 000 hektara (Artış yüzdesi 37.6) 1961-1965 arası 15 246 000 hektara, 1966-1970 arası ise 15 562 000 hektara, 1971-1975 döneminde ise bu artış 16 083 000 hektara ulaşmıştır.

Tarımda birim alanda verimi artırma politikası yerine, hayvancılığın temel girdisini oluşturan mera ve yaylaların tahribatına neden olan bu yanlış destekleme politikaları ülkeyi; insanı aç, hayvanı aç hale getirmiştir.

1963-1981 Planlı Kalkınma döneminde ise durumu şöyle özetleyebiliriz. Kalkınmayı sayın Ülken'de belirttiler. Özellikle Atatürk'ün ekonomi politikasının temeli somut üretimi gerçekleştirecek bir politikadır. Kalkınma, kıt kaynaklarla rasyonelleşmenin sağlanması, ekonomik kaynakların harekete geçirilmesi mesclesidir. Planlı dönemde izlenen tarım politikası, tarımla ilgili öngörülen hedefler ve gerçekleştirme durumunu değerlendirdiğimizde, 1923-1950 döneminin dışında, 1950-1960 döneminde hayvancılık aleyhine izlenen yanlış tarım politikalarının 1960-1963-1981 döneminde de benzer şekilde devam ettiğini söyleyebiliriz.

Örneğin kalkınma planı dönemlerinde hayvansal üretim hedefleri ve gerçekleştirme oranları aşağıdaki şekildedir. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında hedef 5,6 gerçekleştirme 2,6; İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında hedef 4,8 gerçekleştirme 4,0; Üçüncü Beş Yıllık Kalkın-

ma Planında ise hedef 5, gerçekleşme 4.7 olmuştur. Nüfusumuzun bu dönemlerde yılda ortalama % 2.7 dolayında arttığına dikkate alırsak, planda değil gerçekleşen, öngörülen hedeflerin dahi yetersiz kaldığını görürüz. Bu kalkınma hızı ve anlayışının Atatürk'ün hedef gösterdiği çağdaş medeniyet düzeyine bizi ulaştırmaya olanak vermeyeceğini belirtmek isterim.

Planlı döneme ait olmayan bir rakam vererek planlı dönemdeki öngörülen hedefler ve gerçekleştirmeleri karşılaştırmak istiyorum. Örneğin 1957-1961 yılları arasında et üretiminde yıllık artışın 2.4, süt üretimimizde yıllık artışın 2.3 oranına ulaşabildiğimizi görüyoruz. Buradan plana karşı olduğumuza değil ancak bu plan anlayışı içerisinde Türkiye'nin kırsal alanda rasyonelleşmesine ve planda öngörülen hedeflerin gerçekleştirilmesine olanak bulmadığını ifade etmek istiyorum.

Atatürk'çülük çağdaşlaşma demektir. Atatürk'çülük statik değil, dinamik bir kavramdır. Atatürk tüm yaklaşımlarını bilimsel ve teknik kriterler üzerine oturtmaya çalışmıştır. Çağdaş gelişme özellikle artan sosyal ve iktisadi refah hayvansal ürünlere karşı talebi giderek artırmaktadır. Oysa Sayın Dekan'ın sabahki açış konuşmasında da belirttiği gibi bugün Türkiye'de kişi başına tüketilen tahıl 238 kg, kişi başına düşen et miktarı ise 20-22 kg. dolayındadır. Görüldüğü gibi Türkiye çağdaş beslenmenin gerisinde bulunmaktadır.

Hayvancılığı, mikro-ekonomik açıdan ele aldığımızda tarım işletmelerinden farklı bir yapı gösterdiğini büyük bir açıklıkla ortaya koyabiliriz. Herşeyden önce hayvancılık başlıbaşına sanayi tipi bir üretim özelliği göstermektedir. Özellikle üretimin dönemselsel olmayışı ve üretimin bir yıllık bir süreç içerisinde devam edebilmesi, rekolteler şeklinde üretim yapan bitkisel üretim işletmelerine göre büyük bir farkını ifade eder. Bu yapısıyla hayvancılık, tarımdan daha çok bir sanayi işletmesi özelliği taşır. Sektörü; benzer olan işletmelerin oluşturduğu bir bütün şeklinde tanımlarız. Yani bitkisel üretimi oluşturan kesimi, tarım sektörü olarak hayvancılık işletmelerinin oluşturduğu kesimi de bir hayvancılık sektörü olarak belirlemenin zamanı çoktan gelmiştir. İnanıyorumki Atatürk'ün yaklaşımı da bu yönde olmuştur.

Durumu bu şekilde plan, planlama ile makro ve mikro ekonomik açıdan ortaya koyduktan sonra şimdide 24 ocak kararları karşısında hayvancılığımızın karşılaştığı sorunlara gelmek isterim.

Bildiğiniz gibi 24 ocak kararlarıyla birlikte genel ekonomik yapıda iyileşmeye, düze çıkmaya yönelik önlemler alınmıştır. Ben bu

ölemler paketinin genel ekonomik anlamda ne getirip ne götürebileceğinin, geniş kapsamlı, hatta yetki ve sorumluluğumu da aşan bir konu olması nedeniyle tartışmasına girmek istemiyorum. Ancak, durumu kendi ihtisas alanım açısından biraz değerlendirmeye çalışacağım.

Başta et olmak üzere hayvansal ürünlerin destekleme kapsamından çıkarılması ve piyasa ekonomisi koşullarında teşekkül edecek fiyatlarla göre üretim ve tüketimin gerçekleştirilmesi büyük ölçüde desteğe ve himayeye muhtaç olan bir sektörü çok olumsuz yönde etkilemiştir. Uygulamanın önümüzdeki dönemde devam ettirilmesi sektörün daha da irrasyonelleşmesine neden olacaktır. Geçtiğimiz 7. nci Hayvancılık Kongresinde gerek Süt Endüstrisi Kurumunun, gerekse Et ve Balık Kurumunun üretici karşısında fiyatlar açısından yaklaşımını büyük bir üzüntü ile izlemiş bulunuyoruz.

Bir işletmede sadece 26 lira üretim maliyeti olan bir litre süte SEK'in uyguladığı fiyat, kalite primi de dahil, baştan 17-18 lira, sonra 30 lira dolayındadır. Bir serbest piyasa ekonomisine geçişin önde gelen kuralı bu ekonomik sistemin çalışmasına olanak verecek tüm kurumlarının da gerçekleştirilmiş olmasıdır. Özellikle hayvansal ürünler arz ve talebini üretim piyasasında incelediğimizde bu piyasa hayvansal ürün fiyatlarının monopol olmasa bile oligopol bir piyasa düzeninde oluştuğunu görürüz.

Bir tarafta hayvansal ürünlerden Devlet desteğinin çekilmesi diğer taraftan fiyatların oligopol bir piyasa düzeninde teşekkül etmesi, buna ilave olarak bitkisel ürünlerde desteklemenin hala devam ettirilmesi halinde kırsal alandaki sosyo-ekonomik yapısının gerileyeceği, hayvansal üretiminde daha da irrasyonelleşeceği inancındayım. Zira doğadaki bitki-hayvan dengesinin bozulması, hem ekonomik açıdan hem doğanın varlığını sağlıklı devam ettirmesi açısından önemli bir sorun olarak ortaya çıkıyor.

1937 yılında çıkarılan 3203 sayılı Yasa ile hayvancılık hizmetlerinin yetki ve sorumluluğu Veteriner İşleri Genel Müdürlüğüne verilmiş ve hayvancılıkta sağlık, teknik ve ekonomik alanda gerçekten halka etkin kamu hizmetleri götürülmüştür. Çağdaş gelişmelerle birlikte yeni ihtiyaçlar hayvancılık alanında yeni kamu ve kamu iktisadi teşebbüslerinin ortaya çıkmasına da neden olmuştur. Ancak 3203 sayılı Yasa çerçevesi içerisinde, karşılıklı yetki ve sorumluluklara dayalı yeni çağdaş örgütlenmelere sonraları gidilmemiş, büyük ölçüde bağnaz düşünce ve yetki tecavüzleriyle kurulan kamu ve kamu ikti-

sadi teşebbüslerinden beklenen etkinlik sağlanamamıştır. Dolayısıyla tarım, orman ve hayvancılıkla ilgili kamu hizmet birimleri arasında büyük bir dengesizlik ortaya çıkmıştır.

Bir sektörde rasyonelleşmede önde gelen faktörlerden biri özel kesimin örgütlenmesi, gerekse bu kesime gidecek hizmetlerde kamu kesiminin örgütlenmesidir. Örgütlenme herşeyden önce sosyo-ekonomik bünyemize uygun ve çağdaş olmalıdır. Uygun olmayan yabancı ülke modelleri alıp kendi bünyemize uyguladığımızda geçmişin acı sonuçlarını yinelemiş oluruz kanısındayım. O bakımdan Türkiye'nin hayvancılık potansiyelini dikkate alan ulusal beslenmeye, ulusal kalkınmaya olan katkısını düşünerek Türkiye şartlarına özgü bir örgütlenmeye gitmek gerekmektedir. Özellikle Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde tarım, hayvancılık ve ormancılığın rasyonelleşmesine yönelik etkin bir örgütlenmeye gitmeye gerek vardır. Ancak, fonksiyonel bir örgütlenme yerine sektörel bir örgütlenme ve sektörlerarası makro ve mikro ekonomik düzeyde ilişkileri dikkate alan bir planlamanın daha çok başarılı olacağı inancındayız. Hayvancılıkta olsun, tarımda olsun bugüne kadar rasyonelleşmenin sağlanmayışının başlıca nedenini, uygulanan kalkınma planlarında, hayvancılığı tarımın içerisinde gören plan stratejileri oluşturur. Biraz önce bahsettiğim nedenle artık sanayiın ta kendisi olan hayvancılıkla tarım arasında makro ve mikro ekonomik düzeyde sektörel bir ilişkinin sağlanmasında çağdaş bilimsel zorunluk vardır. Aksi halde Türkiye'nin ne tarımı ne de hayvancılığını kalkındırmaya olanak yoktur.

İşte bu nedenlerle, fonksiyonel değil, ancak sektörü üretimden sanayiinden pazarlamasına kadar bir bütün içinde ele alan faktörel bir örgütlemenin Türkiye'de Atatürk'ün ilkeleri ışığı altında Türkiye tarımından beklediği hedeflerin gerçekleşmesini sağlayacağı inancındayım.

Hepinizi saygıyla selamlarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim sayın Aral.

Efendim, sayın Aral biraz daha spesifik olmak suretiyle hayvancılığa ağırlık vererek, Türkiye'de Cumhuriyetten önce ve Cumhuriyetten sonra uygulanan politikalara değinmek suretiyle bize bu konuyu gayet güzel ve sade bir dille anlattılar.

Toplantıyı açarken de belirttiğim gibi, fikir oluşturan ve fikirlerinin analizini yapan üç öğretim üyesinin açıklamalarından sonra

şimdi icradan olan bir konuşmacımız; bunu icracı olarak nasıl gördüğünü ve ne gibi hedeflere ulaşacağımızı anlatacaklar. Buyurun. Sayın Heral

Dr. İsmail HERAL (Ticaret Bakanlığı Müsteşarı) — Sayın Başkan, sayın dinleyiciler, sayın TRT mensupları, bu güzide topluluk önünde bana konuşma fırsatı veren Tertip Heyetine huzurunuzda teşekkürlerimi sunarım. Bunun Büyük Atamızın doğumunun 100 ncü yılında olması da benim için ayrı bir şereftir.

Konumuz canlı hayvan ürünlerinin ihraç durumu ile ilgili. Bana verilen zaman içinde şu program dahilinde beyanda bulunacağım.

Canlı hayvancılığın sınırlarını tahdit edelim. Büyükbaşta sığır ve bir miktar da manda olmak üzere ikisinin birleşimi; küçükbaşta da koyunla keçiyi ifade etmiş olacağım.

Bir defa ülkemizdeki canlı hayvan mevcutlarına, sonra kasaplık gücümüze, tüketime bakacağız ve netice olarak ihraç potansiyelimize bakacağız. Bu ihraç potansiyeli karşısında fiili ihracımız nedir, ona bakacağız ve hangi ülkelere ihraç etmişiz, pazarımız nedir; kısaca bunlara bakacağız.

Bir ikinci nokta, pazarın gelişmesi konusudur. Buna gözetebilmek içinde dünya canlı mevcutlarına ve stoklarına bakacağız, birkaç rakamla kısaca dünya et üretimine bakacağız, dünya ticaret hacmine bakacağız; buradan, dünya pazarından çevremizdeki pazara geçeceğiz ve bunların imkânları nedir, neye hitap edebiliriz ve bir de bölge rekabeti var mı, yok mu, ona da kısaca temas edeceğiz.

Bunlara temas ederken, demin de arz ettiğim gibi, bunları imkan nisbetinde tahsis edilen zamana gayet kısa olarak sığdırmaya çalışacağım. Bu konulara temas ederken genellikle rakamlar vereceğim. Ben rakamların konuyu biraz karıştırdığını, konuyu biraz tatsız ettiğini bilen bir kimseyim. Ancak rakamlarla irtibat kurduğumuz takdirde konunun daha iyi açıklanacağına kani olduğum için bu yolu seçtim. Eğer rakamlar sizi sıkarsa peşin olarak özür dilerim.

Ülkemizdeki mevcutlar şöyle. Geçmiş on senelik durumlar ve yapılan bir projeksiyonla 1980-1985 senelerinde ulaşılacak mevcutlar muayyen varsayımlardan hareket etmek suretiyle şu neticelere ulaştı. İlk okuyacağım koyun keçii toplamıdır. İkinci okuyacağım sığır ve manda toplamıdır. Aslında bunlara ait 1980 senesi rakamlarını

da ifade ettiğim takdirde 1981, 1982, 1983 için okuyacaklarımı da bu paralelde ifade etmiş olacağım.

1980 yılında küçükbaş 65,1 milyon, 1981'de 65,9 milyon baş, Bunun 47,6'sı koyun, 18,3'ü keçidir. Keçi rakamları sabittir. Beş sene için 18,3 milyondur. 1982'de 66,7 milyon baş, 1983'te 67,5, 1984'te de 68,4 milyon baş koyun ve keçi bugünkü üretim temposuna göre beklenmektedir.

Buna mukabil büyükbaşlarda 1 milyon olan manda adedi aşağı yukarı sabittir. 1980'de 17 milyon, 1981'de 17,3 milyon, 1982'de 17,7 milyon, 1983'de 18 milyon, 1984'te 18,4 milyon baş olacaktır.

Görüldüğü gibi sürü adedinin az da olsa bu beş senelik projeksiyon içerisinde bir miktar artacağı hesap edilmiştir. Tabiatıyla demin arz ettiğim bazı varsayımlara istinad etmek şartıyla, bu varsayımlara istinad etme hadisesi de, DPT ve DİE'nin bazı araştırmalarda kullandıkları rakamları kullanma neticesi ortaya çıkan hususlardır.

Bu sürü mevcudunda kasaplık hayvan gücümüz nedir? Rakamlarımızı yine şöyle ifade edeceğim. Bu mevcutların koyun mevcudunun % 38'i kasaplık güç, keçide % 37 ve sığırdaki da her sene değişen, % 19'dan ileri senelerde % 22'ye doğru giden bir yüzdeyi kullandık. Bu rakamlar bizim değil, DPT Müsteşarlığının rakamlarıdır.

Kasaplık hayvan gücü 1980'de 24,6 küçükbaş, 1981' 24,9, 1982'de 25,2, 1983'te 25,5, 1984'te 25,8 milyon başa çıkıyor. Bu sürüden kesimi veya ihracı mümkün olan rakamlar.

Büyükbaş hayvan kasaplık gücü 1980'de 3,2 milyon, 1981'de 3,4 milyon, 1982'de 3,6 milyon, 1983'te 3,8, 1984'te 4 milyon baş olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sürü mevcudumuz ve kasaplık gücümüzü tespit ettik. Şimdi bunlardan içeride tüketeceğimizi ifade ediyorum. 1980'den 1984'e kadar sırasıyla 827 000 ton, 873 000 ton, 921 000 ton, 970 000 ton ve 1984'te de 1 019 000 ton muhtemel tüketim öngörülüyor, bu demin arz ettiğim rakamlara istinaden. Bu tüketim artışında nüfus artışı, gelir artış hızı ve talep eğrisinin müessir olduğu belirtilmektedir.

Mevcutlar, kasaplık güç, üretim (eksi) tüketim, (eşittir) ihraç potansiyeli. Bakalım ihraç potansiyelimiz ne kadar kalıyor. 1980'i bıraktık, 1981 yılından itibaren küçükbaşta 1984'e doğru gittiğimiz takdirde ihraç potansiyeli 1,6 milyon tondan başlayıp 2,1 milyon, 2,3 milyon, 2,6 milyon başa doğru gidiyor. Bu rakamlar 65 milyonda

1,6 ki, yüzdesi bir hayli düşük sayılabilir, % 2,5 civarındadır. Büyük bir kısmını tüketiyoruz.

Büyükbaş hayvan potansiyelimiz de 1981 ile 1984 arasında şöyle: 270 000, 290 000, 370 000 ve 470 000'dir. Gittikçe artan bir durum. Sürü mevcutlarımız, kasaplık güç (eksi) tüketim, (eşittir) ihraç potansiyeli. Bu bir tablo. Bu tablo karşısında ihraç etmişiz. Müsaade eder-seniz 1970'le 1981 arasında 12 senelik rakamlara bakalım. Yalnız şunu arz edeyim, 1981 rakamları on aylık rakamlardır.

Burada koyun 1970'de 357 000, ve yıl sırasına göre 450 000, 293 000, 412 000, 232 000, 216 000, 286 000, 150 000, 462 000, 346 000, 830 000, ve 1981'de de şu anda 1 064 000 ki son iki ayla birlikte 2 milyona varacağı ümit edilmektedir. Çünkü özellikle son iki ayda tahsisleri fazla vermiştik. Bu rakam geçmiş senelere göre kat kat fazla olan bir rakamdır.

Keçi adedi de çok tahavvül etmektedir. Senede 77 bin ile 250 bin arasında değişmektedir.

Büyükbaş canlı hayvan ihracına baktığımızda, en yüksek olduğu sene 67 bin baş, 6,5 milyon Dolarlık bir ihracatımız var, o da 1971'de. Son senelerde, 1976'da 895 başa inmiş. 1977 yılında yok, bir sene 8 bin baş, 1979'da yok, 1980'de yok ve 1981'de şu anda 12 bin baş şeklinde görülüyor. Canlı hayvan ihracından 10 ncu aya kadar elde edilen miktar 150 milyon dolardır.

Et durumu:

Eti birbirinden farklı iki istikamette görüyoruz. Birincisi koyun eti, ikincisi sığır eti. Koyun etinin fevkelâde inkişafa doğru gittiğini, fakat sığır etinin biraz zor inkişaf ettiğini, hatta geçmişte fazla miktarda ihraç edilmediğini de görüyoruz. Şöyle ki; yine 1970'den 1981'e doğru sırayla okuyorum 2700 ton, 5100 ton, 4400 ton, 6300 ton, 6200 ton, 8600 ton, 2700 ton, 1700 ton, 3200 ton, 2700 ton, 5500 ton 1980 yılında ve 1981 yılının 10 ayında 13974 ton. Birden bire ikibuçuk misline ulaşmış. Bu koyun eti.

Sığır etine geliyoruz. 1970'den sırayla 247 ton, 66 ton, 438 ton, 30 ton, 372 ton, 32 ton, 4 ton, dört sene yok ve bu sene tekrar 10 ayda 1200 ton.

Görülüyor ki geçmişte sığır eti ihracatı olmamış. Okuduğum 66 tonlar, 200 tonlar doğrudan doğruya tecrübe mahiyetinde, belki

de bir pazara girme teşebbüsleri olup, orada kalmış olan teşebbüslerdir. Nitekim 1981 senesi hariç son dört sene içinde sığır eti ihracatımız yok. Buna mukabil 1981 senesinin ilk on ayındaki rakam bir hayli büyük ve ümit verici. Tecrübeden fiili ihracata geçtiği gösteriliyor. Bunun daha da çoğalacağını biliyoruz, ümit ediyoruz. Et ihracatında da 49 milyon dolarlık olmak üzere, şu anda 10 ncü aya kadar 200 milyon dolarlık bir ihracat tahakkuk etmiş. Bu, geçmiş senelerin çok çok üzerinde misliyle ifade edilecek bir atılım yılı olduğu görülüyor.

Gelişen bu ihracat nerelere yapılmış?

Bu gelişen ihracatın tamamına yakını Ortadoğu ve Kuzey Afrika pazarı dediğimiz civarımızdaki pazara yapılmıştır. 1970 ile 1981 senesi arasında çeşitli zamanlarda ve çeşitli miktarlarda ihracat yaptığımız bu ülkelerin isimlerini okuyorum.

Canlı koyun ve keçi ihracatı: Abudabi, Bahreyn, Dubai, İran, Kuveyt, Libya, Lübnan, Mısır, Sudan, Suriye, 11 ülke. 1970 ile 1981 seneleri arasında 11 sene içinde ihracat yapılan şu biraz evvel okuduğum değerlerin ülkeleri.

Canlı sığır; Bahreyn, Kuveyt, Libya, Lübnan, Mısır, Sovyet Rusya, Suriye, Ürdün.

Et ihracatı yaptığımız ülke, ki son sene hariç tamamı koyun etidir; Irak, İran, Kuveyt, Libya, Lübnan, Suriye, Suudi Arabistan, Ürdün'dür.

Peki, buraya kadar bugünü, 1981'i ifade ettik. Acaba ilerisi nasıl olabilir; bu devam eder mi veya çoğalır mı, azalır mı? Bu suali kendimize sorduğumuzda müsaadenizle bir iki cümleyi biraz uzatarak neticeye gelmiş olalım. Şöyle ki, dünya canlı mevcutlarına bir bakalım; bugün dünya canlı mevcutlarını; sığır 1 milyar 212 milyon olduğunu görüyoruz. Bizim 17,3 milyon miktarımız dünya sığır mevcudunun % 1,43'ü. Koyun 1 027 859 000 mevcut, 1978-1979 rakamlarıdır. Bizim mevcudumuz 47 milyon olduğu için dünya koyun mevcudunun % 4,58'i mevcudumuz olarak bizde demek. Keçi aynı vaziyette; 410 milyon dünyada var. 18 milyon da bizim mevcudumuz olduğuna göre % 4,34 gibi bir rakamı karşımızda görüyoruz. Buna ilaveten dünya et üretimine bakıyoruz. Dünya et üretimi 240 milyon 158 bin ton sığır eti, 364 milyon 733 bin ton koyun eti olmak yekün 604 bin 891 ton bir üretimini dünyada görüyoruz. Bizim et üretimimiz 900 bin ton civarında olduğuna göre % 1,4'ünü teşkil ediyor.

Bu yapı içinde dünyadaki gerek canlı hayvan ticaretinin, gerek et ticaretinin hacmi nedir, ona bakalım bu mevcutlardan sonra. Dünyada canlı hayvan ticaretinin rakamları şöyle; sığır 7 milyon 189 bin baş, 3 milyar 32 milyonluk bir hareket, bir ihracat veya ithalat, normal olarak ikisinin eşit olması lazım. Yoldaki hayvanlar veyahut da serbest bölgeye çıkarılanlar hariç. Koyun ve keçi 15 milyon baş. Sığırın 7 milyon baş olmasına rağmen koyun keçi 15 milyon 44 bin baş. 814 milyon dolar da ondan olmak üzere toplam bütün dünya canlı hayvan ticaretinin dolar olarak ifadesi 3,846 milyar dolarlık bir hareket ve ticari hareket.

Bunun dışında ete bakıyoruz; et ticareti de, canlı hayvan dışındaki et ticareti de 16 milyar 425 milyon dolarlık bir ticari hareketi, bir ithalat, bir ihracat hareketini görüyoruz. İkisinin yekünü 20,3 milyarlık bir canlı olsun, et sanayii mamulü olarak olsun, 20,3 milyarlık bir hareket görmüş oluyoruz. Peki bu büyük rakam içinde acaba bizim bölgemizde ne var, müsaade ederseniz biraz ona geçmiş olalım. Bizim bölgemizde demin saydığımız 16 ülke arasında, yani Ortadoğu ülkeleri, İran'dan başlayıp Irak, Kuveyt, Suriye, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Yemen, Umman, Mısır, Sudan, Libya, Tunus ve Cezayir olmak üzere 16 ülkede durum şöyle; canlı sığır talebi 390 bin ton. Bu bütün dünya ticaretinin % 5,4'ü. Canlı koyun ve keçi, burada çok önemli bir vurgulama yapmak mecburiyetindeyiz; 9 milyon 240 bin baş. Bu dünya koyun ticaretinin % 61'idir. Bir diğer husus taze sığır eti; 160 bin ton. Taze koyun eti 140 bin ton olmak üzere bütün dünya et ticaretinin % 4'ü civarında olan bir rakamdır. Etrafımızdaki yapıda bu. Özellikle bu yüzdeleri vurgulamaktaki maksadım, civarımızda çok büyük bir pazarın olduğu. Bunu ifade etme bakımındandır. Aslında demin ne kadar ihraç ediyoruz ve 1980-1981'de bir hayli yüksek rakamlara çıktı diye ifade ettim. Bizde hakikaten çok önemli bir atılımdır. Çünkü bu sene -200 tahakkuk etmiş vaziyette- beklenen 300 milyon dolarlık bir et artı canlı hayvan ihracı, yıl sonu itibariyle beklenen 4,5 milyar dolarlık gencl ithalatımız içinde % 7 gibi çok önemli bir rakama varmış oluyoruz ve bu da ilk 5 klasik maddemiz arasına bir tanesinin daha girmesini, bir yeni maddemizin girmesini ifade etmektedir. Bu kadar önemli bir atılım olmamakla beraber, yine de önemli bir pazarın tam kenarında veya ortasında olduğumuzu görmüş oluyoruz. Bu hususu vurgulamak için özellikle temas ettim.

Bu pazara kimler hitap edebilir, kimler dünyada ihracatçı, kimler ithalatçı? Ülke veyahut da kıta olarak 1-2 rakamı değerlendirelim

müsaade ederseniz; etten başlıyoruz. Afrika'nın ithali ve ihracı başa baş, aşağı yukarı. Ekonomik bir değer değil. Bir kaç yüz bin ton civarında ithal ve ihracı var.

Kuzey Amerika'nın -et tabii, bu et ihracatı- 1 milyon 62 bin tonluk bir ithalatı var. 900 bin tonluk da bir ihracatı var. Aşağı yukarı başabaş. Kendi aralarında bir alıp verme şekline gidiyorlar. Cenubi Amerikada ithalat çok az, ihracat 685 bin ton var. Bu 685 bin ton 476 bin tonunu Arjantin ihraç ediyor, sığır eti, 120 bin tonunu Brezilya ve 60 bin tonunu da Venezüella. Diğerleri müteferrik. Demek ki, sığır etinde özellikle donmuş sığır eti konusunda Arjantin ve Brezilya'nın önemli bir yeri, müessiriyeti dünya ticaretinde mevcut.

Avrupaya geliyoruz. Biraz şaşırtıcı rakamlar çıkıyor. 7 milyon 512 bin metrikton olan dünya ticaretinde 3,9 milyon ton ithalatını Avrupa yapıyor. 3,9 milyon tonunu ihraç ediyor. Tabiiyle kendi arasında da ithal ihraç var. Ayrıca dışarıdan ithal edilip donmuş et ithal edip reşmit dediğimiz taze eti de ihraç etme ve eksport veyahut da net ihraçatçı veya ithalatçı olma durumuna geçmek tekniğini kullanıyor demektir. Acaba Avrupada bu rakamlar nerelerden geliyor? Avrupada büyük ithalatçı 700 bin tonla İtalya, 800 bin ton Batı Almanya, 700 bin Fransa, 670 bin ton Büyük Britanya, İngiltere. Ona mukabil Avrupada ihraç eden ülkeler deminki ülkelere tekabül edenden başlayacağım; 195 bin ton İngiltere ihracatçı, 400 bin ton Batı Almanya ihraçatçı, Danimarka çıkıyor karşımıza; ithalatçı olmadığı halde 460 bin ton gibi büyük bir rakam ihraçatçı durumunda. Belçika 270 bin ton ihraçatçı, Hollanda 890 bin ton ihracatçı olarak karşımıza çıkıyor ki, Hollanda'nın ithalatı yok; Fransa, İngiltere gibi hem ithal eden hem ihraç eden ülke değil. Avrupada gördüğümüz bu.

Asyaya bakıyoruz; Asyada 1,5 milyon tonluk bir ithalat var. Bu bahsettiğim ithalat ve ihracat rakamları taze, artı çilt dediğimiz artı prozın dediğimiz 3 gruba ait rakamlar. Genel rakamlardır. Bilahare bunların yüzdelerini söylemiş olacağız. Bu 7,512 milyon tonda 4,250 bin tonu taze, bakiye 3 milyon tonu da dondurulmuş ettir. Genellikle dondurulmuş et bilindiği gibi tüketim sahaları dünya pazarlarında hattı üsvanın genellikle kuzeyinde ve cenubunda olan büyük üretici ülkeler. Demin Arjantin'e temas ettim; Yeni Zelanda, Avustralya gibi Cenup Yarımküresinde olanlar Kuzey'e taşırken, mesafenin uzak ve bir de sıcak iklimlerden geçmesi dolayısıyla ticari istikamette dondurulmuş et götürmektedirler.

Asyada'ki 1,5 milyon tonluk ithalat şöyle oluyor: Suudi Arabistan 183 bin ton, Japonya 604 bin ton, İran 108 bin ton -ki bizim bölgelerimiz- Hon-Kong 113 bin ton, Yemen 40 bin ton, Irak 48 bin ton.

Diğer bir küçük kıta kalıyor, Okyanus'ya. Onun ithalatı çok cüzi, 30-40 bin ton kadar. Ona mukabil, ihracatı 1,8 milyon ton. Bunun da 1 milyon 60 bin tonunu Avusturalya, 753 bin tonunu da Yeni Zelanda ihraç etmektedir.

Burada taze et için vurgulamak istediğim husus şudur: Avrupa'da ihraç etmeden ithal eden ülke 705 bin tonla İtalya'dır. Aklımıza hemen İtalya büyük bir pazar olur diye gelmesi lâzım, çünkü AET'nin içindedir. Bir Batı Almanya'nın 401 bin ton bir Hollanda'nın 800 bin ton, bir Danimarka'nın 460 bin ton eti var. Pazar olabilir, fakat mücadeleli bir pazar demektir. Özellikle Ortak Pazar içi-dışı preferanslar sistemini gözden uzak tutmamak lâzım, önem vermek lâzım.

Biraz da canlı hayvanlara bakalım. Canlı hayvanlarda sığırdan fazla bir hareket görülüyor. Gerçi rakamı 7 189 000 adet. Dünya ticaretine çıkan 3 milyarlık bir konu ama, daha ziyade yakın ülkeler veyahut da gruplar birbirine ithal-ihraç şekliyle çıkartmış oluyor. Bu yine Avrupa'da görülüyor, Afrika'da görülüyor. Meselâ Avrupa'nın canlı sığır ithalatı baş olarak 3,5 milyon baş. İtalya 2,3 milyon baş, Batı Almanya 230 bin, Fransa 230 bin ve SSCB 135 bin baş olmak üzere en büyük rakamı ifade ediyor. Avrupadaki ihracatçı ülkeler de şu şekilde: Fransa 1 481 000 baş (çok büyük bir rakam) İngiltere 506 bin baş, İrlanda 300 bin baş, Batı Almanya 400 bin baş olmak üzere bu pazarı paylaşmış oluyorlar.

Canlı koyun pazarına bakalım. Demin arz ettiğim rakamda, dünya canlı koyun ticaret hacmi 15 044 000 baş idi.

Bu konuda Afrika'da 2,2 milyon baş ithalat, ki Libya 701 bin baş, (bizim sahamızdadır o da) Nijerya 225 bin baş, Cenubi Afrika 250 bin baş ve Fildişi 550 bin baş ithalat yapmaktadır. Buna mukabil Afrika'nın ihracatı 3,4 milyon. Çok daha fazla. Bu sahada da Çat 140 bin, Mali 338 bin, Mozambik 600 bin, Namibya 250 bin ve Somali 1 milyon baş, Sudan 440 bin baş olmak üzere Afrika'da büyük ihracatçı olarak görünüyorlar.

Kuzey ve Güney Amerika'da hareket yok. Müsaade ederseniz ikisini Asya ve Avrupa ile tahlil etmiş olalım. En büyük rakam Asya'da, 15 milyon içinde 8,7 milyon baş ithalat var. Bunu ithal eden ül-

keler; İran 2,5 milyon baş, Bahreyn 214 bin baş, Ürdün 394 bin baş, Kuveyt 1,1 milyon baş, Lübnan 365 bin baş Suudi Arabistan 3,2 milyon baş ve Birleşik Arap Emirlikleri 183 bin baş, Yemen 124 bin baş, Suriye 124 bin baş olmak üzere toplam olarak bu rakamlar 8, milyon 721 bin baş.

Bunların ihracatına bakalım. 1 251 000 baş. Buna pek önemli bir gözle bakmıyoruz. Başta Asya'da 448 bin baş ile Moğolistan olmak üzere Suriye ve bizim de iki sene evvelki rakamımız 450 bin baş.

Avrupaya baktığımızda bir hayli hareketli rakam görüyoruz. Avrupa'nın ithalatı 3,5 milyon baş. Batı Almanya'nın ithalatı 600 bin baş, İtalya 1 154 000 baş ithal ediyor. Yine büyük bir ithalatçı. Dikkat buyurulursa İtalya ihracatçı değil. Önemli bir ülke. Fransa 490 bin baş. Buna mukabil Avrupa'nın ihracatı çok önemli. En büyük koyun ihracatçısı. İhracatı 6,2 milyon baş. Bu nereden çıkıyor? 1,5 milyon baş Bulgaristan, 1,6 milyon baş Romanya, 400 bin baş Doğu Almanya. Yani Balkanlarda önemli rakipler var ve aynı şekilde, demin bahsettiğim o büyük pazara yakın. Macaristan 100 bin baş, Batı Almanya 280 bin, Polonya 340 bin ve İngiltere 446 bin baş olmak üzere rakamlar bu şekilde ortaya çıkmış oluyor.

Küçük fakat ihraç rakamı çok büyük olan bir kıta 3,9 milyon başla Okyanusya geliyor. Avustralya 3,9 bin baş, Yeni Zelanda 30 bin baş olmak üzere pazarlara hitap eden ülkeler olarak görünüyor.

Biz şimdi özellikle koyun ve keçi ithal hacminin Kuzey Afrika ve Ortadoğu diye tarif ettiğimiz o 16 ülkenin ithalinin 9 240 000 baş olduğunu vurgulayıp ve dünya ticaretine çıkan canlı koyun adedinin de 15 milyon olduğunu hatırlarsak % 61'in bu bölgeye girdiğini görürüz. Bu bölgeye hitap eden ülkelerin büyük olanlarını da kısmen burada ifade ettik. Bu durumda bölge rekabetine de aşağı yukarı endirekt olarak girmiş olduk. İsrarla ifade ediyoruz, Balkanlar bölgeye önemli ölçüde küçükbaş hayvan satabilecek pazarlar şeklinde görünüyor. Şunu da arz edeyim, bizim koyunumuzun karkas ağırlığının 18 kilo civarında, yani mükemmele yakın bir şekilde olması ve gerekse lezzet ve tadının çok tutulur olması mutlak olarak bizi ön plana atıyor. Nitekim bugünkü değerlendirmemde rakamları daima miktar üzerine tevcih ettim. Bunun karşılığında değere götürmedim. Değerde dış piyasada, canlı hayvanda olsun, et piyasasında olsun lehimize çok önemli rakamlar var. Şöyle ki: Bir ton canlı koyunun fiyatı takriben 2500-2600 dolar civarında. Bir ton koyun etinin ihraç fiyatı takriben

3200-3300 dolar civarında. Bir ton sığır etinin ihraç fiyatı takriben 2500-2600 dolar civarında. Bunlar kısmen FOB'dir. kısmen CİF'dir. Fakat uzun mesafe olmadığı için FOB ve CİF arasında 100 doları ilâve edip yahut ta çıkarmak icap eder bu genel değerlere. Haddi zatında donmuş veya çiğ olan etler bugün için 1900 ile 2000 dolar civarındadır. Donmuş etin ortalama dünya fiyatı 2030 dolardır, taze etin de 2300 dolardır. Halbuki bizimkilerin fiyatı 3000 doların üzerindedir. Binaenaleyh, rekabet bakımından bir tabii yapıya sahibiz.

Şuraya gelmek istiyorum. Varsayımlarımız şöyleydi: sürü adetleri canlıda -keçi hariç- 1,7 artış, büyükbaşlarda % 2 artış esasına göre olan rakamlara istinad etmekteyiz. Bu rakamlara göre konuştuğumuzda 1981 ihracatı önümüze müsbet olarak çıkıyor. Şunu da ifade edebiliriz. Eğer bu şekil de artış devam eder ve sürü miktarımızı, kasaplık gücümüzü, dolayısıyla tüketimden sonra kalacak olan ihraç potansiyelimizi artırırsak, ki benim saham değil o, konuşamam, artar veya eksilir diyemem; şartlı olarak konuşuyorum, arttığı takdirde etrafımızda çok iyi bir pazarın olduğunu beyan ediyorum. Bu şahsi ve arz ettiğim rakamlara dayanan bir görüştür.

Beni sabırla dinlediğiniz için teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum efendim.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Heral'a gerçekten çok teşekkür ederiz. Konuşmasına başlarken, rakamlar pek tatlı değildir, ben sunacağım, belki sabırla dinleyemezsiniz dediler. Evet, rakamlar belki pek hoş değildir ama, rakamsız da yapamayız. Çünkü rakamlarla ancak hedefe varabiliriz. Onun için, kendilerine bu ilginç rakamlardan ve ihracat konusunda yaptıkları açıklamalardan dolayı çok teşekkür ederim. Sabrınız ve ilginiz için de sizlere teşekkür ederim.

Efendim, Panelimizin değerlendirmesi şu:

Birbirini tamamlayan dört gözde konuşmacımız Atatürk'ün ekonomik anlayışını, Atatürk'ün ekonomik planları ve uygulamalarını, hayvancılığımızın Cumhuriyetten önce ve Cumhuriyetten sonraki durumunu ve bugünkü durumunu dile getirdiler. Sayın Heral'ın da açıkladığı gibi bugün yalnız hayvancılıktan 200 000 000 dolar civarında -ki 10 ncü ay itibarıyla- bu da tüm Türkiye ihracatının % 7'si gibi bir oranda bir gelire sahip olmuştur. Demek ki, yıllardan beri bizim bu konuya ağırlık verip gerektiği yerde sesimizi yükseltmemizin bir nedeni varmış. Çok geç dahi olsa semeresini burada almış bulunuyoruz.

Atatürk bir iktisatçı değildir, bir askerdi. Sayın konuşmacılarımızın çok güzel bir dille açıkladıkları gibi, Atatürk gerçekçiydi, Atatürk halkını tanıyan bir insandı. O nedenle, harbi bitirir bitirmez 1923 yılında esas harbi, iktisat harbini kazanmak için İzmir İktisat Kongresini düzenlemiş ve tarımı, bayındırlığı, sanayii, hayvancılığı birbirinden ayırmayan, ayrılması mümkün olmayan bir görüşle ortaya getirmiştir. Atatürk bilime önem vermiş, Ziya Gökalp'in bilim tarifini Türkiye'de uygulamıştır. Ziya Gökalp der ki, "Bilim ne fikihî, ne mecelleyi ezberlemek, ne de Batıyı kopya etmektir. Bilim, yöntemi öğrenip ülkede uygulamak demektir." Atatürk, bilime saygılı oluşu, evrensel görüşü, insanlığı sevmesi, halkını tanıması nedeniyle başarıya ulaşmıştır ve aramızdan ayrılışına kadar Türk ekonomisi daima artıda yürümüştür, enflasyon olmamıştır.

Panelde önemli olan sonuca varabilmektir. Sorusu olan yoksa ben hepiniz adına bir konuya değinceğim.

Bizim bugüne kadar vurgulamamız ve savunmalarımız şu merkezde: Hayvancılık yüzde yüzüyle veteriner hekimlere ait değil ama, yüzde altmış veya yüzde yetmişinin bize ait olmadığını hiç kimse inkâr edemez. İşte yüzde otuz ve kırkı aramızda iktisatçılar ve tarımcılar da vardır, onlara aittir. Biz onlarla her zaman birlikte çalışmaya ve bu ülkeye hizmet etmeyi amaçlıyoruz.

Ben sayın Ülken ve birlikte cevaplarırsa sayın Ozankaya'ya şunu sormak istiyorum: Çoğu ülkelerde bir işçi bir saatlik ücretiyle bir veya birbuçuk kilo et alma olanağına sahiptir. Oysa Türkiye'de bir saatlik ücretiyle bir işçi ancak 125 gram et alabilmektedir. Bu durum karşısında ve bir kaç yıldır Türkiye'de yüzde yüze varan bir oranda seyreden enflasyon karşısında ve özellikle sabit gelirlielerin çok olduğu Ankara ve benzeri illerde et, süt, yumurta gibi insan beslenmesinde vazgeçilmez olan gıda maddelerinin temel mallar arasına alınmamasını bir iktisatçı olarak nasıl karşılırsınız Sayın Ülken veya Ozankaya? Bu soruyu dinleyiciler arasından da belki sormak isteyen olabilirdi, fakat mikrofon benim elimde olduğu için ben sizin adınıza sordum.

Prof.Dr. Yüksel ÜLKEN (İ.Ü. İktisat Fakültesi Öğretim Üyesi) — Sayın Başkan, teşekkür ederim, eğer izin verirseniz sorunun cevabına geçmeden önce panel yöntemi şeklinde alışlagelmiş durumda bir kaç dakika bazı noktaların vurgulanmasına çalışacağım.

BAŞKAN — Gayet tabii. Onu ben unuttum, özür dilerim. Dinleyicilerimizin sabrı varsa, konuşmacıların karşılıklı olarak soracakları sorular panelimizi daha değerli bir yola götürür.

Prof.Dr. Yüksel ÜLKEN — Zatı âliniz de buyurdunuz, bir belli sonuca gitmek ve somutlaştırmak yönünden yararlı olacaktır. Çok kısa bir vurgulama yapmaya çalışacağım ki bazı şeylerin iz bırakması gerekebilir.

Aslında şunu vurgulamaya çalıştık. Gerçekten dünya büyükleri arasında yer alan Atatürk'ün farklı bir özelliği vardır. Bu farklı özellik, iktisada verdiği önemdir. Bu çok ilginç bir özellik. Bunu gerek düşünce planında, gerek eylem planında görüyoruz. Düşünce planında, anlatmaya çalıştık, söylediği çok önemli sözlerin ve gerçekçiliğin tanımı olarak belirttiğimiz sözlerin yanında eylem planında iki davranışını belirtmeyi yararlı buluyorum:

Birincisi, sayın Aral arkadaşım da bahsetti, İzmir İktisat Kongresinin toplanması. Bu kongrenin içeriği ve çıkardığı sonuçlar bir yana, sadece toplandığı tarih açısından değerlendirmek ve o şekilde bir sonuca ve yoruma gitmek ayrı bir özellik taşır. Kongre 17 Şubat 1923 tarihinde toplanmıştır ve henüz Cumhuriyetimiz ilân edilmemiştir. Nihai askerî zaferin sonuçlanmasından ancak beş ay geçmiştir. Bir özellik daha var, daha Lozan Anlaşması imzalanmamıştır, hatta o ara kesilmiştir. Kongre bu durumda toplanıyor, şubat ayında toplanıyor ve geniş kapsamlı, iki bin küsur kişinin davet edildiği bir toplantı oluyor, 1135 kişi katılıyor. O zamanki ulaşım şartları da göz önünde bulundurulursa şubat ayındaki hava şartlarında bu kongrenin toplanması büyük bir başarıdır. Çünkü Bandırma'da kalan bir çok delege vardır. Hatta Bornova'dan İzmir'e geçemeyen çok delegenin olduğu yazılıdır. Yani evvelâ İzmir İktisat Kongresini bu açıdan değerlendirmek gerekir.

Atatürk'ün çeşitli anılarda doğruluğu kanıtlanan bir davranışı var. Zaferi kazandığı zaman kendisine, işte artık rahatsın, rahat uyu Paşam, diyorlar. Atatürk gülüyor. Çocuk tabirini kullanıyor biliyorsunuz; "Çocuksunuz. Asıl şimdi işimiz başlıyor" diyor. Eylem planında çok dikkati çeken birinci davranış bu. İkincisi de, pek o kadar popüler değil. Bu da, İstiklâl Savaşı süresinde, savaş sonrasında uygulanacak iktisat politikasının ne olabileceği konusunda bir komisyon oluşturuyor. Bu da iki yönden önemli. Birincisi, savaş dağdağası içinde, iktisadın savaş sonrasında ne olacağını düşünmesi. Demekki kafasında devamlı olarak hep bu var; ikincisi, savaşın sonucu hakkında son derece kesin bir kanaate sahip olması. Aksini düşünemiyor. Ve bu komisyon, Başkanımızın da belirttiği gibi, Ziya Gökalp'in Başkanlığında toplanıyor. Beş kişilik bir komisyondur bu ve Ankara Garının

kör bir hattındaki eski bir vagon içinde toplanılır. Zaman zaman durum savaş meydanında gevşediği zaman Atatürk gelip bizzat katılıyor toplantılara. Bu iki davranışın ne kadar önemli olabileceğini sanırım ki çok somut delilleriyle görmek mümkündür.

Atatürk'ün tipik özelliği gerçekçiliğidir. Ben kitabımızda gerçekçiliği anlamını vermek için zamanlama ustası tabirini kullandım. Herşeyin olabileceği sınıra kadar daima düşünür. Onun için dikkat edin, Atatürk'ün hayatında başarısızlık yoktur. Çünkü ancak olabileceği yapmaya çalışır, olamayacağı belli bir süre erteler ve olabileceği zamana aktarır. Onun için çok tutuldu bu tabir, onun için tekrar ediyorum, özür dilerim zamanlama ustalığı gerçekçiliğini belirten önemli bir özelliktir.

Biraz tarım-sanayi dengesi üzerinde durayım. Burada tarımın ihmal edilmesi sözkonusudur. Atatürk; tarımın ihmal edilmemesi, çünkü ülke kalkınmasının tarımdan başlayabileceği kanaatine sahiptir. Çağdaş iktisadî düşünce de budur. Yani tarımı geliştirmeden sanayileşmeyi yapamazsınız.

Fakat bundan, tarımsal karakterini korumuş bir ülke olarak kalacaktır Türkiye anlamını da çıkarmamak gerekir. Ancak, tarımı ihmal etmemek, o şekilde, bütünlük ilkesi içerisinde sanayileşmenin gelişimini hızlandıracaktır. Türk sanayiinin zaman zaman büyük bunalımlara girmesini tarımın ihmal edilmesi açısından almak lâzımdır.

Size burada çok ilginç bir rakam vereyim. Çünkü dünyada bir benzeri yok. Tarımın nasıl ihmal edildiği anlamına söylüyorum: Türkiye'de bugün tarımın GSMH'dan aldığı pay ortalama olarak % 23-25'tir. Sanayi kesimi de o kadar alır. Bunun farkıyla şimdi biraz sanayi geçiyor. Bu eşit paylara rağmen barındırdıkları aktif nüfus, çalışan nüfus bakımından korkunç bir dengesizlik vardır. Sanayi kesiminde aktif nüfusun % 11-12'si çalışır, GSMH'dan % 25 alır; tarım kesiminde % 60 çalışır, gene % 25 pay alır. Yani bunun iktisadi anlamı çok açıktır.

Sayın başkanımın sorusuna gelince, Gerçekten ilginç bir soru. Biliyorsunuz Türkiye'de çeşitli kararlar alınıyor ve ünlü karar paketi içinde 24 ocak kararları da var. Şunu çok rahat ve tartışmasız bir biçimde söylemek mümkün; bunalım içinde olan bir ekonominin bunalımdan çıkma çabalarında devlet müdahalesine başvurması kaçınılmazdır. İster gelişmiş ekonomi olsun, ister az gelişmiş ekonomi

olsun; bunalımdan çıkmak isterken mutlaka devlet müdahalesine muhtaçtır. Buradan hareketle ve bahsetmeye çalıştığım Atatürkçü düşüncenin çerçevesi içinde, devlet müdahalesi Atatürk'te çok kesindir ve iktisadi kalkınmanın gerçekleşmesinde en büyük itici güç olarak görülür ve doğrudur, karşılığı yoktur çünkü.

Devlet müdahalesinde belirli, donmuş bir müdahaleyi anlamak lâzım. Ülke kalkınmasını etkin biçimde yöneltmek rasyonel bir müdahale daima sözkonusudur. Dolayısıyla, bugün örneğin dışa açılmak isteyen bir Türkiye'de, dış pazar potansiyalini kullanmak isteyen bir Türkiye'de Türk parasını koruma mevzuatının yeri yoktur. Bunun dışında, örneğin Türkiye'de KİT'lere sadece fiyat yoluyla müdahale etmesi de eksiktir. Daha dün rakamları verildi. Son iki sene içinde üretimde olan kıyıdanmada yine KİT'lerin yaptığı üretimin yapısı çok büyük. Dolayısıyla, bunalımdan çıkmak isterken... KİT'ler Türkiye'de bir olgudur. GSMH'nın % 12'sini oluşturur, imalat sanayiinin % 40'ını oluşturur ve iktisat politikasının etkinliğini arttırmak için de bu aletten, bu büyük olgudan vazgeçmek olanağı yoktur. Onun için sadece fiyat yönünden durmak israftır. Bunları kullanmamak, uygulanmak istenen iktisat politikasının etkinliğini de düşürür.

İkincisi, enflasyon % 100'ü geçmişti ve enflasyonun yaptığı tahribatı hepimiz görüyoruz. Bugün enflasyonun yaptığı en büyük tahribat gelir paylaşımındaki bozulmadır. Gelir paylaşımını bozduğu için yaptığı tahribat son derece korkunçtur ve dolayısıyla büyük uçurumlar çıkıyor.

Şimdi burada 24 Ocak kararlarının en büyük eksiği, hatta yanlışlığı belki, vergi düzenlemeleri yoluyla paylaşım mekanizmasını yeniden harekete geçirmekte daima geç kalmasıdır. Vergi düzenlemeleriyle sabit ve dar gelirli lehine mutlaka bir düzenleme yapılması şarttır. Bu bir kere sosyal adalet açısından zorunludur; ikincisi, bir de dış piyasaya yönelemeyen, ancak iç piyasada satılması mümkün olan malların talebinde büyük düşüş var; emisyonu arttırmadan çok tehlikeli ve gayet isabetli ama talebi canlandırıcak yalnız bu yol vardır. O bakımdan, özellikle gelir vergisinde bu oranların mutlaka düşürülmesi ve vergileme yoluyla paylaşımın yeniden düzenlenmesi gerekir.

Konuya buradan baktık mı sayın Başkanımın sorusu yerine oturuyor sanıyorum. Ülke halkının beslenmesi çok önemli. Benim söyleme gerek yok. Hem biliniyor, hem de kötü beslenmenin insanın fizyolojik ve beyinsel yaşamında neler yarattığını biliyoruz. Enflasyonun

gelir paylaşımını bu kadar bozduğu yerde, eğer gelir paylaşımını düzenlemede de geç kalınmışsa, o zaman beslenme yönünden müdahale gerekir. Burada sübvansiyon mu yaparsınız, fiyatını ucuz mu tutarsınız, v.s., insan beslenmesi açısından temel mallar olan et, süt ve yumurta ve benzerleri devlet müdahalesi kapsamına alınır. Bu, bunalımdan çıkmak bir yana, doğrudan doğruya, bunalımın yarattığı olumsuz sonuçları asgariye indirmek açısından da zorunludur. Sosyal adalet açısından zorunludur, tahribatı önlemek açısından zorunludur, insan sağlığı ve refahı açısından da zorunludur. Sanıyorum cevabın bu şekilde bir yere oturması gerekiyor.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN — Biz de çok teşekkür ederiz.

Haksızlığı elden bırakmamak için sayın Heral'dan rica ediyoruz; bu konuda söyleyeceği var mıdır? Şart değildir, ama varsa...

Prof.Dr. Mehmet SANDIKÇI — (A.Ü. Veteriner Fakültesi Öğretim Üyesi) (Dinleyici) Efendim, benim sorumdan sonra konuşurlarsa belki daha uygun olur.

BAŞKAN — Buyurun.

Prof. Dr. Mehmet SANDIKCI— Efendim, sayın Heral'ın verdiği rakamlara gerçekten çok teşekkür ederiz. Gerçekten mukayeseli rakamlardı Veteriner camiası olarak, hayvancılıktan sorumlu bir mesleğin müntesipleri olarak sevindirici bir sonuca da geldi. Hayvancılığımızın ihracatımız içindeki payının % 7'ye ulaştığını söylediler. Bu bizler için çok sevindiricidir. Ancak 24 ocak kararlarının getirdiği yüksek faiz uygulaması sonunda, bu ihracatın yükselmesinde faktör olmuş mudur? Bizim görüşümüze göre bu yüksek faiz oranlarının, 24 ocak kararlarının hayvan mahsullerinin artmasında büyük payı olmuştur. Ama bu yükselme aynı oranda gidecek midir? Önümüzdeki senelerde aynı trende gidecek midir? Kanaatimize göre belki de gitmeyecektir. Gelecek sene belki gene % 7 civarında kalır, fakat önümüzdeki seneler düşecektir veya öyle olması muhtemeldir. Bundan biz gerçekten endişe duymaktayız. Çünkü bu seneki ihracat, belki de kasaplık olmaması gereken hayvanların da elden çıkarılması sonucu olmuştur. Yani damızlığa ayrılması gereken, yani daima elimizde stok olarak bulunduracağımız hayvanların da elden çıkarılması sonucunda bu seneki üretimin arttığı sonucuna varıyoruz. Bunda kendileri de müttetik midirler?

BAŞKAN — Ben Sayın Heral'a söz vereceğim. Yalnız sorunuzun cevabının yarısı bizim, yarısı da sayın Heral'ın.

Buyurun sayın Heral.

Dr. İsmail HERAL (Ticaret Bakanlığı Müsteşarı) — Efendim ben destekleme konusuna iştirak ederim. Yalnız bir başka yaklaşım olur mu diye aklıma şöyle bir muhakeme tarzı geliyor: Destekleme alım fiyatı nedir? Bir ürünün arzı çok fazla olup da, muhtemelen, bazı sezonlarda talebinin muayyen olması neticesi, acaba istenen muayyen bir fiyatın altına düşer mi? düştüğü takdirde de, şu rakamın altına düşmesin diye bir fiyat tespiti...

Teknik yönden hayvancılıkta bu var mı acaba? Yani muayyen bir fiyatın altına düşme... İç talebin gidişi muayyen. Kişi başına 17-18 kilo. Bunu 20-25'e çıkartıp, talebi çok fazlalaştırıp fiyatı yükseltmek veyahut muayyen bir yerde tutmak mümkün değil. Ama demin bahsettiğim ihracat rakamları (İç tüketim-artı-ihracat) rakamları ki, genel talebi oluşturuyor, ihracat arttığı sürece kanaatimce bunun düşme ihtimali yok, yükselme ihtimali vardır. Dolayısıyla destekleme mekanizmasının görevini de bir yönden üstlenir mi diye kafandan bir sual geçmiş oluyor. Çünkü talep artıyor.

İkinci olarak değerli arkadaşımın sorduğu sorunun kendimle ilgili iki konusuna değineceğim: Yüksek faiz ihracata tesir etmiş midir? Kanaatimce ben birleştiremiyorum. Eğer yüksek faiz tesir etseydi menfi olarak tesir etmiş olurdu. Ama şu da var ki, ihracat kredi hadleri bir hayli düşüktür, % 22-23-25 civarında bir rakam. Bunlardan istifade ediliyor.

İkincisi, ihraç edilen malların büyük bir kısmı, özellikle büyük rakam da küçükbaş hayvandır, genellikle ülkemizde üç milyonluk, beş milyonluk sürüler halinde değil, toplama neticesi derhal ihraç tahakkuk ediyor ve ihracatçı için o para bir iki ay içinde geriye gelmiş oluyor. Şunu ifade etmek istiyorum; bunların ihracat kredi süreleri de üç ay civarındadır ve bu üç ay da onlara kâfi gelmektedir. İhracat kredileri tercihi ve düşük faizlidir.

Kanaatimce tesir eden diğer bir husus var; hareketli kur politikası... Eğer kur sabit olsaydı, yalnız bunda değil, diğer ihracatımızda bu hareketi sağlamak çok zor olacaktı. Çünkü iç fiyatlar daimi surette yükseldiği takdirde dış fiyatlarla rekabet edemez ve ihracat artmaz. Bence gerek et-ihracatı olsun, gerekse 10'ncu aya kadar % 64 nisbetinde bir artış gösteren genel ihracatın artmasında en büyük sebeplerden birisi ki 4,5 milyara doğru gideceği tahmin edildiğine daha önce temas etmiştim— kanaatimce hareketli kurun uygulanması-

dir. Aksi takdirde enflasyonun hızla arttığı, rakamların arttığı bir zamanda eğer kur sabit kalsaydı ihracat pek mümkün olmazdı.

“İhracat treni gider mi?” ve “Damızlığın elden çıkması” konusuna. Kanaatimizce gidecek. Damızlıkla değil. Biz de aynı kanaatle iddik. “Geçen seneye kadar 250-300 bin ihraç edilmiş; acaba burada birşey yok mu; fiyatlar niye böyle hep düşük duruyor?” şeklinde bir soru sorduk kendimize ve geniş bir ekonomik araştırma yapıldı. Hakikaten belki bunun büyük bir kısmı kaçak olarak gidiyordu ve büyük bir rakam normal yoldan ihraç edildiği takdirde hem doların geleceği, hem sürünün azalmayacağı, noktasına varıldı ve nitekim yaptığımız 5 senelik öngöründe 1981 için 1,6 milyon baş ihraç potansiyeli görüldü, koyun artı keçi için. O beş sene içinde 2,4'e kadar çıkıyor. Geçmiş senelerdeki farkları da çıkarttık. O ne oldu? Ya sürüde kaldı fiyatı aşağıya çekti, veyahut da kaçak gitti. Başka bir ihtimal yok.

Geçen sene koyun ve keçiyi tahminle 934 bin başa çıkarttık ki o da bir evvelki senenin 2,5 misli fazlasıdır. Bu sene de geçen senenin 2 misli fazlasıdır. Böyle olduğuna göre demek ki hakiki rakamlar tahmini rakamlara oturdu. Eğer biz lüzumundan fazla ihraç etmiş olsaydık bugün canlı hayvan fiyatları çok fazla yükselmiş olurdu. Belki biraz yükselmesi iyi ama birden bire çok fazla yükselmesi herhalde pek iyi birşey olmasa gerek ekonominin içinde, özellikle tüketiciyi de muayyen bir çizgiden sonra düşündüğümüz takdirde... Öte yandan çizgiden sonra düşündüğümüz takdirde... Öte yandan ihracat usullerimizde 45 kilodan az olmayacak kaydı var. Bugün 45 kilodan aşağı olmadığına göre demek ki toklular v.s. gitmiyor. Bilindiği gibi 35-40 kilo arasında olan hayvanlardır. Demek ki o gruplar mevcut.

Nitekim biz bu sene 1,6'yı geçtik. İkinci bir değerlendirmemizde de geçişimiz sebebi şuydu: Özellikle et yiyenlerin satınalma gücünün azalması kanaatimizce kişi başına tüketilen et miktarını biraz gerilettiler. Pratik yoldan hareket ettik. Köşebaşındaki kasaba gittiğimizde, 16 kilo satıyordum 9 kiloya indi diyor. Öbürünü gidiyoruz, 11 kilo satarken 7 kiloya düştü diyor. Yani şu kesin, et tüketiminde az da olsa bir gerileme oldu. Belki bir eve 3 kilo girerken 2,5 kilo girdi veya giriyor.

Bunların rakamları da çok önemli. Çünkü yaptığımız ihracat bütün sürü rakamının % 3'ü, % 4'ü nisbetinde. Fazla birşey değil. Halbuki geniş kitlelerdeki kişi başına 17 kilodan 200 gramlık bir gerileme belki de yüzbinlerce başı ifade ediyor. Dolayısıyla bu sene 1,6'yı şu iki mütalâa ile geçtik ve endikasyonlarımız da, fiyatın aşırı derecede yükselmemesi ve düşük kiloluların ihracına da teşebbüs edilme-

mesi de bizim için tatbikatta bir gösterge oluyor. Binaenaleyh, trendimiz artacaktır kanaatimizce. Ben biraz fazla ümitli olurum bazen -benim saham değil diye girmemiştım ve giremem de şahsen- sürü adedini artırabildiğimiz takdirde bizim civarımızda güzel pazar var. Bu artar kanaatimce. Şahsi kanaatim. Değerlendirmem yanlış da olabilir.

BAŞKAN — Efendim çok teşekkür ederim.

Sayın Heral'ın açıklamasına ben de katılıyorum. Ancak ikinci konu şu: Kendisinin 30-35 kilo dediği tokloyu biz 50 kiloya çıkarmak durumundayız ki bu da olanaklı. Yaptığımız araştırmaların sonuçlarını alıyoruz. Bütün mesele bu.

Bundan sonra Türk yetiştiricisine ve bunun sorumlusu ve koruyucusu olan veteriner hekimlere düşen görev, önce sürüyü korumak, adedi artırmak, ondan sonrada canlı ağırlığı yükseltmek suretiyle bu ihracatı artırmak suretiyle belirli bir düzeye çıkarmaktır.

Sayın Aral da bu konuda söz istedi. Buyurun sayın Aral.

Doç.Dr. Sadi ARAL (A.Ü. Veteriner Fakültesi Öğretim Üyesi) — Sayın Ülken Hocamızın da belirttikleri gibi enflasyon tahribatı özellikle sabit dar gelirlielerin alım gücünde önemli azalmalara neden olmuştur. O nedenle iç piyasada et ve benzeri hayvansal ürünlerin talebinde bir azalma sözkonusudur. Sayın Ülken'in görüşlerine katıldığım diğer bir husus, girdi maliyetlerinde bu dönemde meydana gelen yükseklik işletme maliyetlerini de olumsuz yönde etkilemesidir. Diğer taraftan, maliyetin işletmeleri bu şekilde olumsuz etkilemesine karşılık kırsal alanda et ve diğer hayvansal ürünler piyasasında hayvansal ürünlerde arz-talep dengesi eksik rekabet koşullarında bile cereyan etmemektedir. Dolayısıyla oluşan fiyat da eksik rekabet koşullarında meydana gelmemektedir. Hayvansal ürün piyasasında teknik deyişle söyleyebileceğim şey, eksik rekabet değil oligopsanik bir piyasa düzeni ve bu piyasada teşekkül eden bir fiyat sözkonusudur. O nedenle, üreticinin pazarlık gücünün olmaması artan maliyetler ölçüsünde fiyatları artırma olanağını vermez.

Diğer taraftan, hayvansal ürünlerin bu şanssızlığı yanında bitkisel ürünlerin özellikle haîâ desteklenmeye devam edilmesi hayvancılığın aleyhine işleyen diğer önemli bir faktördür.

Durumu ihracat açısından değerlendirdiğimizde sayın Heral'la biraz ayrıldığımız husus var. İhracatta dengeli bir kur sisteminin uy-

gulanması üreticiye yansımamış, ihracatçı kurum, kuruluş veya kişilere yansımıştır. Enflasyon âfetinin önlenmesi için ülkede üretimin arttırılması ve dışsatımın çoğaltılması ve teşvik edilmesi igerektiğine göre, hayvancılık, üretim açısından bu olumsuz gelişmelerle karşı karşıyadır.

Sayın Heral'a katıldığım bir husus ise, maliyetlerin bu şekilde olumsuz yönde etkilenmesi karşısında hayvan sayısında bir azalma değil, ama hayvancılıkta birim başına verimliliği artırma, örneğin besicilik faaliyeti çok olumsuz yönde etkilenmiştir.

Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ederim.

BAŞKAN — Çok teşekkür ederim sayın Aral.

Sayın Madenli hocamız.

Zeki MAĞDENLİ (Emekli Vet.Hek.) (Dinleyici) — Efendim çok önemli bir konu bu. Beş aşağı yukarı 47 sencedir bu konunun içerisindeyim. Yaşım da 76'dır. Geçen gün bir hesap yaptım. Artık, kıyma alıyoruz. Biliyoruz ki o 1 kilogramdır. Çünkü bir kilogram kemiklet alırsanız 700 gramdır. O zaman 320 lira idi. Yine kişi günde yarım litre süt, bir yumurta. Bir de bu Pınar'ın güzel bir yoğurdu var. O da 80 lira imiş. Onları dört hafta için hesap ettik, 3 bin lira ediyor. Aldığımız emekli aylığının % 60'ını kiraya veriyoruz. Ondan artan paradan bu 3 bin lirayı nasıl veririz?

Sayın hocalarımız ekonominin bir bütün olduğunu ve bu bütünün parçalarının hepsinin bir arada bulunması gerektiğini beyan ettiler ki, bu durum bu ekonomik ilkenin Türkiye'de tam anlamıyla işlemediğini göstermektedir.

Burada konu şu idi: Atatürk döneminden evvel ve sonra ekonomimiz ve hayvancılığımız ne idi? Daha ziyade hayvancılık tarım kesimi içinde yer aldığı için, sektörler arasındaki münasebeti, sayın Aral'ın da belirttiği gibi, burada açığa vurmak mümkün olmadı. Bendajma yönetici olarak bulundum. Yönetici olarak gördüğüm manzara şu ki, maalesef biz Yüce Atatürk'ün mirasını iyi kullanamadık. İkincisi de, hakikaten tarım politikası içerisinde hayvancılık bir üvey evlât muamelesi gördü. Bugünkü sistem içerisinde de bunu açıkça görüyoruz.

Potansiyel konusuna gelince. Tarımda potansiyel daima hayvancılığın lehine bir potansiyeldir. Hayvancılığı gelişmemiş ülkelerde de kırsal alanda sosyo-ekonomik kalkınmanın sağlanması mümkün de-

ğildir. Binacnaleyh, Türkiye'de kesinlikle tarım işletmesinin içerisine verimli hayvancılığı sokmak mecburiyeti vardır.

Sayın müsteşarımız buradalar. Sütçülük kongresi oldu, hayvancılık kongresi oldu, onlara da gittik. Bu kongrelerde hayvancılık kesimi kesinlikle bugünkü destekleme ve fiyat politikasından şikayetçi oldu. Muazzam bir şikayet. Ayyuka çıkar derler ya inşallah bu feryatlar, şikayetler yönetime bir nebze etkili olur.

BAŞKAN — Efendim, sayın konuklarımız, pek saygıdeğer konuşmacılarımız; Veteriner Fakültesinin büyük bir içtenlikle ve isabetle, Atatürk'ün Doğumunun 100 ncü Yıldönümünde düzenlediği bu Panel'e teşekkür ettiğiniz ve konuşmalarınızla belirli bir sonuca vardığınız için hepinize candan teşekkür eder hepinize saygılar sunarım.

Gülhane Askeri Tıp Akademisi Başkanı General Sayın Necati Kölan'ın bu Panel'e başarı dilekleri vardır, bunu da sizlere iletiyorum.

Türk Veteriner Hekimliği II. Teknik Kongresi

Fakültemiz ve Türk Veteriner Hekimleri Birliği tarafından 24-25 aralık 1981 günlerinde düzenlenen kongrenin Düzenleme Kurulu Başkanlığını Prof.Dr. Orhan ALPAN yapmış; Sekreteryayı öğretim yardımcılarımızdan Dr. Savaş ÜNAL ile Bekir ÖRS yürütmüş; emekli üyemiz Prof.Dr. Mihri MİMİOĞLU I. Oturum, emekli üyemiz Prof.Dr. Hasan BAŞKAYA II. Oturum, üyemiz Doç.Dr. Sadi ARAL III. Oturum ve Prof.Dr. Orhan ALPAN IV. Oturum başkanlıkları yapmışlardır.

Kongreye sunulan ve tartışılan 5 bildiriden 1'i üyemiz Prof.Dr. Ferruh DİNÇER tarafından hazırlanmış, birisine de üyemiz Doç.Dr. Ömer AKAY iştirak etmiştir.

Üyemiz tarafından hazırlanan bildiriye aşağıda yer verilmiştir.

TÜRKİYE'DE VETERİNER HEKİMLİK ÖĞRETİMİNİN BİRÖRNEKLEŞTİRİLMESİ

Ferruh DİNÇER*

1. Giriş

Dünyada ve Türkiye'de üniversitelerin kuruluşunu ve gelişimini inceleyen Hırş, "geçmişin bilançosu gelecek için bir kılavuz olmalıdır" der. O'na göre yapılacak yenilikler ve uygulamadaki başarı ancak önceki mevzuattan ve bu yoldaki görüş ve tartışmalardan haberdar olmakla sağlanabilecektir. Bu nedenledir ki bu bildiri hazırlanırken konunun dünü ve bugünü ulusal ve uluslararası boyutları ile özet biçiminde ele alınmıştır.

Bilindiği gibi bugün ülkemizde veteriner hekimlik eğitimi üniversitelerin birer birimi niteliğinde olan fakültelerde yapılmaktadır. "Evrensel" anlamına gelen "üniversel" sözcüğünden türeyen "üniversite" deyiminin ve onun içerdiği "fakültelerin" çağdaş bilim anlayışına göre ana işlevleri bilimsel araştırma yapmak, bilgi üretmek, bilim adamı yetiştirmek, yan ürün olarak da meslek adamı yetiştirmektir. Bu duruma göre veteriner fakültelerimizde de bilim ve meslek adamı aynı çatı altında, çağdaş bilim anlayışı ile ve evrensellik gözetilerek yetiştirilmek durumundadır. Bu nitelik geçmişte ve günümüzde var mıdır? Gelecekte nasıl planlanmalıdır?

2. Ülkemizde Veteriner Hekimlik Eğitimi ve Yasal Dayanakları

Ülkemizde bilimsel anlamda veteriner hekimlik eğitimine 1842'de başlanmış; 3'er yıllık 2 dönemden sonra 1849'da öğretim 4 yıl olarak planlanmıştır. 1889'da Sivil Veteriner Okulu da açılmış ve 1920'de bu 2 okul yeniden birleştirilmiştir.

1933 yılında İstanbul Üniversitesi kurulunca Veteriner Yüksek Okulu da Ankara'ya Yüksek Ziraat Enstitüsü (Y.Z.E.)'nün bir Fakültesi olarak aktarılmıştır.

* Prof.Dr. Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Ankara-Türkiye.

1939-1940 öğretim yılında Veteriner Fakültesinde öğretim süresi 5 yıla çıkarılmıştır.

1946 yılında 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu ile Ankara Üniversitesi kurulmuş, 1948'de Veteriner Fakültesi de Ankara Üniversitesine bağlanmıştır.

Türkiye'de ikinci bir veteriner fakültesinin açılmasına 1950'li yıllarda teşebbüs edilmiş, daha sonra Ege Üniversitesine bağlı bir Veteriner Yüksek Okulu önerilmiş ancak 1970'de Elazığ'da Ankara Üniversitesi'ne bağlı bir Fakülte kurulabilmiştir. 1972'de İstanbul, 1978'de Bursa Veteriner Fakülteleri öğretime başlamışlardır.

Bu arada 27.10.1960'da yürürlüğe giren 115 sayılı yasa 4936 sayılı Üniversite Kanununun bazı maddelerini değiştirmiş ancak öğretime ilişkin yeni hükümler koymamıştır.

7 temmuz 1973 günü yürürlüğe giren 1750 sayılı Üniversiteler Kanunu, 9. Bölümde "Öğretim ve Öğrenciler, Üniversiteye Giriş ve Üniversite Öğrenciliği" başlığı altında ilk kez olarak öğretimle ilgili açık, bağlayıcı hükümler getirmiştir. 53. Maddede öğretimle ilgili şu hususa yer verilmiştir:

"Madde 53: Üniversitelerde, fakülte ve diğer kurumlarda, bu kuruluşların özellik ve ihtiyaçlarına göre, çeşitli kademelerde, temel bilimler, lisans, yüksek lisans, uzmanlık ve doktora düzeylerinde yapılacak öğretim ve verilecek diplomalar üniversite veya fakülte kurullarınca hazırlanan öğretim plânına ve bu plândaki sıra ve şartlara göre öğretim ve sınav yönetmeliklerinde düzenlenir.

Aynı meslek ve bilim dallarında öğretim yapan farklı üniversiter kuruluşlar arasında yatay ve dikey geçişlerin ne yolda yapılacağı, üniversitelerin görüşleri alınarak ve bu kuruluşlar arasında öğrenci dağılımı dengesiyle sosyal şartlar gözönünde tutularak üniversitelerarası kurulca düzenlenir.

Aynı meslek ve bilim dallarında öğretim yapan farklı üniversiter kuruluşlarda öğretim, metod, kapsam ve öğretim süresi bakımından benzerlikler olması ve böyle bir öğrenimden sonra kazanılan ünvanların aynı veya kazanılan hakların eşdeğer olması hususu üniversitelerarası kurulca düzenlenir."

Üniversitelerarası Kurul, 53. Madde esaslarını saptamak üzere benzer fakülteler için komisyonlar kurulmuştur. Veteriner Fakülteleri için kurulan komisyonun 4 bölüm içeren raporu Üniversitelerarası

Kurula sunulmuştur. Bu raporun "Eğitim Metotları" başlıklı 4. Bölümünde şu hususlara yer verilmiştir:

"Veteriner öğretimi yapan farklı üniversitelerde uygulanan öğretim ve eğitim metotlarının değişik olacağı doğal ise de, bu konuda fakültelerarası danışmayı, dayanışma ve temelde uyumu sağlamak amacı ile "Veteriner Fakültesi Öğretim ve Eğitim Komitesi" kurulmuştur. Bu komite fakültelerin Dekanları ile Fakülte Kurullarının vereceği birer üyeden oluşur. Veteriner Fakülteleri Öğretim ve Eğitim Komitesine, Fakültelerin kuruluş sırasına göre Dekanlar başkanlık eder. Veteriner Fakülteleri Öğretim ve Eğitim Komitesi eylül ve şubat aylarında olmak üzere yılda en az iki kere toplanır."

Bu raporun bağlayıcı bir karara dönüştürülüp uygulandığına dair somut bir sonuç saptanamamıştır.

6 kasım 1981 cuma günü yayımlanan 2547 sayılı "Yüksek Öğretim Kanunu" 1750 sayılı Üniversiteler Yasası ile yüksek öğretime ilişkin diğer 16 yasanın tümünü ve konudaki diğer yasaların aykırı hükümlerini yürürlükten kaldırmıştır (Madde 66): Kanunun Yedinci Bölümü "Öğretim ve Öğrencilere" ayrılmıştır. 43. Maddede şu hususlara yer verilmiştir:

"Madde 43: Yükseköğretim, harca tabi olup, bu konuda belirlenen amaç ve anailkelere göre aşağıdaki şekilde düzenlenir.

a- Yüksek öğretim kurumlarında, kuruluş özelliklerine ve ihtiyaçlarına göre yapılan eğitim öğretim ve buna dayalı olarak verilen diplomalarla ilgili esaslar her üniversitece hazırlanacak öğretim ve sınav yönetmeliğinde belirtilir.

b- Aynı meslek ve bilim dallarında eğitim-öğretim yapan üniversitelerde, eğitim-öğretim, metot, kapsam, öğretim süresi ve yıl içindeki değerlendirme esasları bakımından eşdeğer olması ve öğrenimden sonra kazanılan unvanların aynı ve elde edilen hakların eşdeğer sayılması hususu Üniversitelerarası Kurulun önerileri üzerine Yükseköğretim Kurulunca düzenlenir".

Buna göre bugün ve yasanın yürürlükte kalabileceği süre içinde Türkiye'de veteriner hekimlik öğretiminin birörneklığı konusunda düşünülenler ve yapılacak işler, 4936 ve 1750 sayılı yasalarda olduğu gibi Fakülte Kurullarının kararları ve Üniversite Senatolarının onayları ile değil, doğrudan "Yüksek Öğretim Kurulu" tarafından düzenlenecektir.

3. Öğretimde Birörneklilik

Yukarıda verilen bilgiler incelendiğinde, 1889-1920 yılları arasındaki Askerî-Sivil Veteriner Okulları dönemi ayrı tutulacak olursa "VETERİNER ÖĞRETİMİNDE BİRÖRNEKLİK" konusunun 1970'li yıllarda gündeme geldiği görülür. Yani sorun 10 yaşını doldurmuştur. Ne var ki birörnekliliğin ilke ve amacında öğretimin temel kuralları arandığından ülkemizde veteriner hekimlik eğitimi yapan kurumun üniversiter ve fakültatif temelini iyi bilmek gerekir.

Atatürk, 1 mart 1923'de Büyük Millet Meclisinde yaptığı konuşmasında şöyle demiştir:

"Öğretim ve eğitimde uygulanacak usul; bilgiyi, insan için bir süs, uygar bir zevk, ya da bir üstünlük aracı değil; hayatta başarıyı sağlayan, uygulamalı bir araç haline getirmek olmalıdır".

Başöğretmenimizin bu sözleri bilgiyi verenin de alanın da uygulamayı amaçlaması gereğini vurguluyor.

Büyük Önder, 1 mart 1924 günü Mecliste yaptığı konuşmada "Yüksek bir Darülfünûnun Milletın genel terbiyesinde, medenî gelişiminde haiz olduğu kat'î tesirlere bilhassa dikkatinizi çekerim." demekle çağdaş bir yüksek öğretimin ulusal ve evrensel kavramını vermiştir.

O'nun bu ilkeleri doğrultusunda başlatılan öğretim-eğitim çalışmaları Cumhuriyetin daha ilk 10 yılında Batılı, çağdaş bir anlayışla geliştirilmiştir. Harf Devrimi (1928), Dil Devrimi (1932) ve Yüksek Öğretimde Devrim (Üniversite Kanunu 1933) gerçekleştirilmiştir. 31 mayıs 1933'de "Darülfünûn" yerine "İstanbul Üniversitesi" kuruluyor, 10 haziran 1933 gün ve 2291 sayılı kanun ile Ankara'da "Yüksek Ziraat Enstitüsü" (Y.Z.E.) açılıyordu. Tüm bu kurumların yönetimine zamanın en ünlü bilim adamları getiriliyordu. Böylece Atatürk Devrimlerinin bilimsel doğrultudaki birer adımı daha atılıyor, çağdışı dünya görüşünden kopulup çağdaş bilim dünyasına giriliyordu.

Şüphe yok ki bu ortamda Y.Z.E.'ne aktarılan Veteriner Fakültesi'nin öğretiminde "ulusal bilinç ve uluslararası birörneklilik" geçerliydi.

"Y.Z.E.'nin Kanun Layihası Gereğesinde" kuruluş ve öğretimin amacı, özellikle, şu cümlelerle vurgulanmıştı:

"Türkiye iktisadiyatının temel taşını teşkil eden ziraatimizin ve harice gönderilen muhtelif ziraat mahsullerimizin, hayvancılığımızın

düzeltilmesi, iyileştirilmesi, çoğaltılması, hastalıklardan kurtarılması ve dünya pazarlarında iyiliğiyle, güzelliğiyle, aranıp tanınması ve binnetice memlekete yüksek bir servetin girmesiyle Türk köylüsünde ve Türk çiftçisinde ziraî ve iktisadî refahın belirebilmesi için (Ziraat Enstitüsü)nün kurulmasına ihtiyaç görülmüştür.

Müessese, bu büyük gayesine süratle yürüyüp erişebilmek için Türk topraklarında memleketin tabii şartlarına uygun hakikî (bir memleket ziraat ve veteriner ilmi)nin tessüsüne bütün kuvvetiyle çalışılacaktır.”

Veteriner Fakültesi de bu amaçtan ayrılamazdı.

1946 Hükümet Programında Y.Z.E.'nün Üniversite içine alınacağı belirtilmişti. Daha sonraki çalışmalarda Y.Z.E. Fakültelerinin doğrudan doğruya bir üniversite bünye ve hüviyeti ile organize edilmiş olup, üniversiter metotlarla işlemekte olduğu vurgulanmıştır. Bu durum Veteriner Fakültesinin Y.Z.E. bünyesinde “üniversiter” yani “evrensel” bir öğretim yapıldığını belgelemektedir.

4. Üniversiteye Katılış ve Gelişmeler :

Üniversiter nitelikte görülen Ankara Veteriner Fakültesi 1948'de Ankara Üniversitesine katılmış oluyordu. Böylece 1946'da yayımlanan 4936 sayılı Üniversiteler Kanununun öğretimle ilgili genel hususları gözönünde tutulmalıydı.

Bu yasanın öğrencilere ilişkin şu maddeleri vardı:

“3/a- Öğrencilerini, bilim anlayışı kuvvetli, sağlam düşünceli aydınlar ve yüksek öğrenime dayanan mesleklerle türlü bilim ve uzmanlık kolları için hazırlanmış bilgi ve deney sahibi elemanlar, Türk devriminin ülkülerine bağlı ve millî karakter sahibi vatandaşlar olarak yetiştirmek.

3/d- Araştırma ve incelemelerinin sonuçlarını gösteren, bilim ve tekniğin ilerlemesini sağlayan her türlü yayımları yapmak; yardımcılarına, doktora adaylarına ve öğrencilerine yapurmak.”

Veteriner Fakültesinin Üniversiteye katılışı ile öğretim programı yeniden düzenlenmiş; 1949-50 ders yılından itibaren 10. Sömestre “Hara Tatbikatlarına” ayrılmış; 1955'de 10. Sömestre Öğrencilerine 4 dalda yapacakları seçim ile (klinikler, bakteriyoloji, besin kontrolü, zootekni) yaygın uygulama olanağı getirilmişti.

Bu görünüm ile 4936 sayılı yasanın öğrencilerle ilgili uygulamaya yönelik ilkeleri çalıştırılmıştır.

Ankara Veteriner Fakültesinin öğretim ve sınav yönetmeliği 1960'da ve 1968'de değiştirilmiş; 1970'de öğretime başlayan Elazığ Veteriner Fakültesi ile 1972'de açılan İstanbul Veteriner Fakültesinde 1968 yönetmeliği esas alınmıştır.

Böylece, görünüşte, 3 Fakültede birörnek öğretim uygulanıyordu. Oysaki gerçekte teorik ve pratik ayrılıklar belirginleşiyordu. Ankara Veteriner Fakültesinde öğretime imza atanlar, ayrı fakültelerde (Elazığ ve İstanbul) görev alınca ayrı nitelik ve nicelikte öğretimi doğuran değişiklikler yapıyorlardı.

İşte bu durum "öğretimde birörneklığın" tartışılmasına yol açmıştı.

5. I. Teknik Kongre ve Öğretim Konusu

Bilindiği gibi 7-11 şubat 1977 günleri arasında "Türk Veteriner Hekimliği I. Teknik Kongresi" yapılmıştı. Kongre Düzenleme Komitesi Başkanı Prof.Dr. Afif Sevinç, konuşmasında "Kongrede amacın daha çok içe dönük bir eleştiriden geçerek tüm konuları ortaya koymak; aksayan, iyi işlemeyen çalışmalarımızın, özellikle teknik yönde nasıl geliştirileceğini, alanda çalışan meslektaşlarımızın etkin katkılarıyla aydınlığa kavuşturmak" olduğunu belirtmişti.

Böylece öğretim-egitim konusunda fakülte kurulları dışında, fakat teknik düzeyde ilk kez olarak tabanda tartışma olanağı doğuyordu.

Kongrenin "Eğitim-Öğretim ve Araştırma Alt Komisyonu" raporunda bir "Meslek Planlama Kurulu" oluşturulması önerilerek planın:

"Öğretim kurumlarına, öğretimi düzenleyici, birörneklığı sağlayıcı, kalite farklılığını giderici öneriler yapması" öngörülmüştür. (Madde 4.).

Alt Komisyon Raporunda "Ülkemizde Veteriner Hekimlik Öğretim ve Eğitiminde Amaç Ne Olmalıdır" başlığı altında özetle şu hususlar vurgulanmıştır:

"Türkiye'de veteriner hekimlik öğretim, eğitim ve araştırma konuları ülkemizin tüm koşullarından etkilenmektedir. Kötü koşullar ayıklanıp sağlam temel bulunmalıdır. Bu da şüphesiz öğretim, eğitim ve bunun sonucu olarak üretimde ulaşılacak hedefleri önceden kesin ve doğru biçimde saptamakla mümkündür."

"Mesleğimiz hem medikal, hem de ekonomik bir yapıya sahiptir. O halde bir yandan medikal yön ele alınıp meslektaşta olanaklar

sağlayan, öte yandan ulusal ekonomiye daha çok katkı yolları sunan bir sistem geliştirilmelidir.”

“Üretim içinde ve bundan pay alan bir veteriner hekim yarata-bilecek öğretim ve eğitim sistemi saptanmalı ve kesinlikle uygulanmalıdır.”

Kongrenin I Numaralı Ana Komisyon raporu da aynı konuları içermiş ve bu rapor Kongrede tartışılıp kabul edilmiştir. Daha sonra Merkez Konseyince Hazırlanıp, Büyük Kongre’de onaylanan TÜVE-PO yönetmeliğinde (Mad. 9.2.1.5-9.2.1.7) yer almıştır.

Ancak bu maddelerin içerdiği “öğretimde birörneklik” konu-sunda ilgili kuruluş tarafından oluşturulup Fakültelelere aktarılmış bir öneri de tespit edilememiştir.

Ne var ki I. Teknik Kongre, Fakülte ve teşkilat, tavan-taban yaklaşımı sağlamıştır. A.Ü. Veteriner Fakültesinde yeni bir öğretim ve sınav yönetmeliğinin hazırlanmasında bu yaklaşımın büyük etkin-liği olmuştur. Yönetmelik, Fakülteler arasında öğretim ve eğitim bera-berliği sağlayabilecek nitelikte düzenlenmiştir.

Yönetmeliğin hazırlanışında ana ilkeler, teknik kongrenin ögre-tim konusundaki öneri ve kararlarını gerçekleştirebilecek nitelikte ve şöyle idi:

1. Fakültede öğrenim süresi 5 yıl, haftada 5 ayrı ders ve günde 5 saat ders olmak üzere ders ve uygulamalar 2’şer aylık küçük dilimlere ayrılmıştır.
2. Öğleden sonraki saatler gerek öğrencinin, gerekse öğretim üye ve yardımcısının uygulama, araştırma, yayın v.b. çalış-malarına ayrılmıştır.
3. Üçüncü ve Dördüncü sınıflarda 1’er aylık zorunlu yaz stajları ile öğrencilere 320 saatlik ek uygulama olanağı sağlanmıştır.
4. Dersler ve konular arasında dublikasyonu önlemek, konu ve ders önceliklerini saptamak ve bir uyum sağlamak amacıyla “Öğretim ve Eğitim Koordinasyon Kurulu” şekillendirilmiştir.
5. Diğer veteriner fakültelerinde de aynı yönetmeliğin uygulan-ması ile birörnek öğretim olanağı sağlanmıştır.

6- Teknik Kongre ve Yeni Yönetmelik Sonrası Gelişmeler

1978-79 öğretim yılında hem Elazığ hem de Bursa Veteriner Fakültelerinin yönetim kadroları aynı yönetmeliği içtenlikle benim-

seyerek "birörnek öğretimde" çok somut ve olumlu bir başlangıç gerçekleştirilmişlerdi.

İstanbul Veteriner Fakültesi'nin eski yönetmelikte ısrarı "birörnek öğretimde" somut ayrıcalıktı. Kaldı ki Ankara ve Elazığ Fakülteleri de zamanla yaptıkları yönetmelik değişiklikleri ile yeniden öğretimde sistem farklılıkları yaratıyorlardı.

Bugün veteriner hekimlik öğretimimizde şu tablo ile karşı karşıya bulunuyoruz.

- Mevcut 4 fakültede 4 ayrı öğretim yönetmeliği vardır.
- 1975'den beri Elazığ, 1977'den beri İstanbul Veteriner Fakültelerinden mezun olanların da eklendiği veteriner toplu-munda farklı öğretimlerin farklı ürünler verdiği tartışmaları vardır.
- 1750 sayılı Üniversiteler Kanununu yürürlükten kaldıran 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanununda yer alan ve "birörnek öğretimi" düzenlemesi beklenen Yüksek Öğretim Kurumu vardır.

7- Dünya Veteriner Hekimlik Öğretiminde Birörneklilik

Üniversitenin ve onun ürünü olan bilginin evrenselliği ilkesinden giderek öğretimde birörnekliliğin uluslararası düzeydeki görünümünü de özetlemek gereği vardır.

Bilindiği gibi dünyada ilk veteriner okulu 1762'de açılmış ve 38 yılda Avrupanın çeşitli ülkelerinde sayıları 35'i aşmıştır. 19 uncu yüzyılda hayvan ve ürünlerinin değer kazanması, 20 nci yüzyılda hayvancılığın sanayi sektörüne dönüşümü, I. ve II. Dünya Savaşlarında sağlık ve beslenmede veteriner hekimliğin olağanüstü etkisinin anlaşılması veteriner hekimlik öğretimi yapan kurumlarda ve öğrenci sayısında umulmaz artışlara yol açmıştır. 1971 verilerine göre dünyada veteriner hekimlik öğretimi yapan 241 okul ya da fakülte vardır (Doğu Almanya ve Milliyetçi Çin hariç). Bunların 114'ü 183 yılda (1762-1945 arası) açılmışken, II. Dünya Savaşından sonraki 26 yıl içinde (1946-1971 arası) 127 yeni kurum daha eklenmiştir. Bu durum dünya veterinerliğinin yüzünü güldüren bir sonuç olmakla birlikte "ulusal ve uluslararası düzeyde" veteriner hekimlik öğretiminde "birörneklilik" sorununu da gündeme getirmiştir.

Gerçekten, Dünya Veteriner Kongrelerinin Programlarında, Dünya Veterinerleri Birliği (W.V.O) ile W.H.O ve F.A.O'nun oluş-

turdukları uzmanlar grubunun sürekli çalışmalarında "Veteriner Hekimlik ve Öğretiminde Standardizasyon" konusu incelenmektedir.

Gerek Uzmanlar Grubunun, gerekse Dünya Veterinerleri Kongrelerinin karar ve önerileri üye ülkelere, dikkate alınmak ve uygulamak üzere duyurulmaktadır.

Birörnek veteriner hekimlik öğretiminde dikkatle alınması gereken ana ilkeler şu şekilde belirlenmiş bulunmaktadır:

1. Öğretim Süreleri: En az 5 yıl olmalı, sınav süreleri dışında her yıl en çok 32 haftaya sığdırılmalıdır.
2. Toplam Ders Saati: Zorunlu dersler toplamı en az 5000 olmalı, bunun en az % 46'sı pratiğe ayrılmalıdır.
3. Derslerin Dağılımı: Aynı ana gruplarda ve yıllarda okutulmalıdır.
4. Eğitim Metotları: Aynı üniversite ve fakültelerde birörnek öğretim sağlanmalı, böylece kalite farklılığını giderici öğretimde temel ilkeler saptanmalı ve uygulanmalıdır.
5. Diplomalara ve Lisansüstü Eğitim: Mezuniyette aynı ünvanlar verilmeli mezuniyet sonu eğitimde de aynı yöntemler uygulanmalıdır.

Batı ülkelerinde veteriner hekimlik eğitiminin bu ilkeler ışığında planlandığını görmekteyiz. Sözgelimi AET ülkelerinde bu temel gözetilmiştir. İtalya'da 1970-71 öğretim döneminde sürenin 5 yıla çıkarılışı ve ders programlarının yeniden düzenlenişi somut bir örnektir.

Bugün dünyada belli standartlarda veteriner hekimlik eğitimi yapan Batı Bloku, Doğu Bloku, Ortak Pazar Ülkeleri, Anglo-Amerikan ekolüne bağlı ülkeler ile tüm bu gruptaki sistemlerden yararlanan ve "karma sistem" diyebileceğimiz bir yöntemi uygulayan topluluklar göze çarpar.

Doğu Bloktan Ülkelerde: Ekonomi politik, diyalektik materyalizm, darvinizm, komünist partiler tarihi,

Ortak Pazar Ülkelerinde: Domuz hastalıkları, inşaat tekniği, sevk ve idare, tropikal hastalıklar,

Anglo-Amerikan Ekolünde: Matematik, psikoloji, sosyoloji, bilimsel araştırma ve tez hazırlama teknikleri, felsefe, edebiyat, beden eğitimi,

Kimi İslam Ülkelerinde: Tarımsal sosyoloji, İslâm tarihi, din bilgisi, askerlik gibi dersler veteriner fakültelerinin lisans öğretim programlarında bulunmaktadır.

Görülüyor ki ülkemizde veteriner hekimlik öğretiminde "Uluslararası Birörneklik" ilkesini gözeterek, ülkemize özgü konuları da içeren bir öğretim programı düşünülebilecektir.

8. Tartışma

Ülkemizde 1889-1920 yılları arasında Sivil-Askerî Veteriner Okullarındaki 2 ayrı öğretim dışlanacak olursa, 1933'de Y.Z.E.'ne aktarılan Veteriner Fakültesi'nin 1970'e kadar tek öğretim kurumu olduğu görülür.

Bu nedenle, 1970'e dek birörnek öğretimden çok, çağdaş bir eğitim, uluslararası birörnek öğretime yaklaşım ve başarı oranı düzeyi aranabilecektir.

Genç Cumhuriyetimizle birlikte başlatılan çağdaş bilim anlayışına dayalı bir öğretimin uygulanmasında hem Y.Z.E. bünyesinde hem de Ankara Üniversitesine katılıştaki fakültatif, üniversiter bir öğretim programının gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. 1939-40 yılında öğretimin 5 yıla çıkarılışında, Üniversite Kanunu ve onun değişikliklerinde hazırlanan öğretim ve sınav programlarının içeriği incelendiğinde uluslararası standartların gözönünde tutulduğu söylenebilir.

Ancak, 1950'lerden sonra kürsülerin çoğaltılışı ile ders sayılarında artışa, konularda dublikasyonlara, bunun doğal sonucu olarak da pratikten-teoriye bir yöneliş varlığı izlenebilecektir.

Ayrıca 4936 sayılı yasanın, sonraki değişikliklerinde aynen korunan, 3/a ve 3/d maddelerinde belirlenen hususların veteriner öğretiminde ne ölçüde gerçekleştirilebildiği de tartışmaya açıktır.

1970'de Elazığ'da bir veteriner fakültesinin açılışı ile Ülkemizde "birörnek öğretim" gündeme gelmiştir.

Ankara'da birbirinden kopan kürsülerin Elazığ'da birleştirildiği görülürse de, aynı yönetmelik benimsendiğinden aynı derslerin öğretimi sağlanmıştır. Bu durum her ne kadar görünümde "birörnek öğretime" yaklaşım olarak kabul edilebilirse de esasta ayrıcalık saptanabilecektir. Çünkü Ankara'da bir kaç öğretim üyesi ve yardımcısı tarafından verilen, uygulanan bir ders, Elazığ'da tek sorumlu tarafından aktarılmada durumunda kalmıştır. Böylece Ankara'da pratik aleyhine

gelişen öğretim, Elazığ'da daha da teorikleşerek, kalite farklılıklarının teşkilatta izlendiği konusunun, kongre ve toplantılarda dile getirilmesine yol açmıştır.

Aslında Ankara-Elazığ Veteriner Fakültelerinde farklı öğretime yol açan etmenleri Türkiye genelinde aramak yerinde olacaktır.

1946'da 4936 sayılı Üniversite Kanunu çıkarılırken, ülkemizde benzer öğretim yapan 1'den çok fakülte varken (tıp, hukuk, fen, edebiyat v.b.) yasada "birörnek öğretime" ilişkin yaptırım getirilmemiştir.

1950-1960 arası 10 yılda Türkiye'de üniversitelerin, bağlı fakültelerin sayılarındaki tırmanışa karşın 115 sayılı yasa ve sonraki değişiklikleri ile de 4936 sayılı Üniversite Kanununa bu yaptırım eklene-memiştir.

Bu nedenledir ki 1973'e kadar olan dönemde "birörnek öğretimin" uygulanmayışı eğitim sisteminin aslından kaynaklanmıştır.

1973'de yürürlüğe giren 1750 sayılı Üniversiteler Kanunu ile ilk kez olarak ve açık-seçik "öğretimde birörneklik" emredilmiştir.

Üniversitelerarası Kurulca oluşturulan, Veteriner Fakültelerindeki öğretimi koordinasyonla görevli komisyonun 1975'de hazırladığı raporun, yasanın amir hükmünü yerine getirmek yanında, uluslararası düzeyde öneriler içerdiği ve geçerliliğini bugün de koruduğu görülür. Raporun uygulama safhasına aktarılamayışı mevcut 3 fakültede (Ankara, Elazığ, İstanbul) birörnek öğretimde ilk olanağın değerlendirilemeyeşi olarak kabul edilebilecektir.

1972'de açılan İstanbul Veteriner Fakültesinden, daha dolgun yerleşik öğretim üye ve yardımcısı kadrosu ile, birörnek öğretime daha yatkın bir yaklaşım beklenirken, bu konuda etkin ya da katkı yapan hiç bir somut girişimde bulunulmayış da öğretimde ayrılığı hızlandırılan önemli bir etmen olarak görülebilecektir.

1977'de düzenlenen I. Teknik Kongre'nin ortam ve sonuçları birörnek öğretimde ikinci olanak kabul edilebilir. 1977 öğretim yönetmeliğine ışık tuttuğu ve bu yönetmeliğin Kongre Kararları doğrultusunda ve uluslararası öneriler düzeyinde ilkelere dayandırılarak hazırlandığı ileri sürülebilir.

Bugün her ne kadar 4 ayrı fakültede 4 ayrı nitelik ve nicelikte öğretim ve eğitim sürdürülüyorsa da Ankara-Elazığ ve Bursa Veteriner Fakültelerinin uyguladıkları yönetmeliklerin ayrıcalıkları gider-

meye çok yatkın, böylece birörnek öğretimi gerçekleştirmeye yönelik bir görünüm içinde bulunduğu ileri sürülebilir.

Dünya'da veteriner hekimliği öğretiminin standardizasyonu konusundaki çalışmaların yoğunluğu ve yapılan öneriler, ülkemizde bugün ve yarın uyulması zorunlu kuralları en anlamlı ve açık biçimde ortaya koymuştur. Bu kuralların dışına taşmak uluslararası alanda dışlanmak demektir. O halde Türkiye'de Veteriner Hekimlik Öğretimi ve bundaki "birörnekliliği" planlarken ulusal gereksinim yanında uluslararası ölçüler de gözününde tutulmalıdır.

9. Sonuç.

Yukarıda değinildiği gibi bugün ülkemizde "Veteriner Hekimlik Öğretiminde Birörneklilik" 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu ile yeniden gündeme gelmiştir. Bu değerlendirilebilecek 3. bir olanaktır. Yasa, her ne kadar birörnek düzenlemeyi "Yüksek Öğretim Kurulu" na vermişse de bu konuda görüş oluşturmak, çağdaş bilimin bir gereği, II. Teknik Kongrenin de görevleri arasına girmiş bulunmaktadır.

⊙ Her şeyden önce belirtmek gerekir ki 1977'de toplanan I. Teknik Kongrenin Öğretim ve Eğitim konusunda, yukarıda özetlenen, önerileri bugün için de geçerli ve yararlıdır.

⊙ I. Teknik Kongrenin, kuruluşunu karara bağladığı "Öğretim ve Eğitim Koordinasyon Komisyonu" esasen 1750 sayılı yasada vardı, 2547 sayılı yeni kanunda da saklıdır.

⊙ Bu nedenle hem öğretim ve eğitim kurumlarına, hem meslek uygulayıcılarına hem de yeni üniversite yasasında anılan düzenlemeleri yapacak kişi ve kurumlara programlar sunmak üzere "TÜRK VETERİNER HEKİMLİĞİ ÖĞRETİM VE EĞİTİM KOORDİNASYON KURULU" şekillendirilmelidir. Bu kurul her kademe-den temsilcileri içermeli ve daimi bir sekretarya kanalı ile sürekli ilişki ve iletişimi kurulabilmelidir. Benzer "Eğitim ve Öğretim Konseyleri" Fransa, Almanya, Amerika gibi ülkelerde vardır. Yeni Üniversite Kanununun çağdaşlığını ve bilimselliğini kamuya anlatmak için düzenlenen açık oturumlarda sık sık örnek gösterilen bu ülkelerde "Veteriner Hekimlikte Öğretim ve Eğitim Planları" mesleğin her kesiminden oluşturulan "Öğretim ve Eğitim Konseyleri" tarafından hazırlanmakta ve Üniversitelerin Yüksek Yöneticileri ve Hükümetlerce uygulanmaktadır.

100. YIL HALK KONFERANSLARI

Ankara Üniversitesi ve Ankara Valiliğinin işbirliği ile Ankara içi ve ilçelerinde "100. Yıl Halk Konferansları" düzenlenmiştir. Üniversitenin tüm fakültelerine yapılan duyuru sonu Fakültemiz öğretim elemanları ve yardımcıları tarafından aşağıdaki konferanslar verilmiştir.

Ankara İli

Tarih	Konuşmacı	Konferans Konusu	Konferansın Yapıldığı Yer
23 Nisan 1981 4 Mayıs 1981	Prof.Dr. Afif Sevinç Dr. Burhan Dinçer	<i>Layiklik Besinlerin Kalite Kontrolü</i>	Mimar Kemal Lisesi Yıldırım Beyazıt Ensdüstri Meslek Lisesi Atatürk Lisesi
18 Mayıs 1981	Doç.Dr. Ayşe Burgu	<i>İnsan ve Hayvanlarda Ortak Seyreden Helmint (Solucan) Hastalıkları</i>	Atatürk Lisesi
25 Mayıs 1981 25 Mayıs 1981	Doç.Dr. Nejat Aydın Doç.Dr.Recep Tınar	<i>Zoonozlar Ekinokokozun Halk Sağlığı ve Ekonomik Açı- dan Önemi</i>	Anıttepe Lisesi
25 Mayıs 1981	Doç.Dr.Şeref Kaymaz	<i>Süt ile İnsanlara Geçen Hastalıklar ve Korunma Çareleri</i>	Keçiören Lisesi
29 Mayıs 1981	Ass.Serdar Diker	<i>Antibiyotiklerin İnsan ve Hayvan Sağlığındaki Önemi ve Dikkat Edilecek Yönleri</i>	Atatürk Kız Meslek Lisesi
19 Ekim 1981 26 Ekim 1981 26 Ekim 1981 26 Ekim 1981	Prof.Dr.Ergün Özalp Prof.Dr.Ahmet Yurtyeri Dr.Tuğrul Ülgen Prof.Dr.M.A.Demirer	<i>Sütün Toplum Beslenmesinde Önemi Çevre ve İnsan İlişkilerinde Gıdaların Önemi Çevre Kirlenmesi ve Ekoloji Teddiklerimiz, İhtiklerimiz</i>	İncirli Lisesi Atatürk Kız Meslek Lisesi Mamak Lisesi Atatürk Lisesi İncirli Lisesi

Ankara İlçeleri

Tarih	Konuşmacı	Konferansın Konusu	Konferansın Yapıldığı Yer
3 Mayıs 1981	Dr.Nuri Çağış	<i>Besin Zehirlenmeleri</i>	Kızılaahamam
9 Mayıs 1981	Ass.Müfit Toparlak	<i>Gevişen Hayvanlarda Mide, Bağırsak Akciğer Kıl Kurdu Hastalığı ve Savaşımı</i>	Şereflikoçhisar
12 Mayıs 1981	Prof.Dr.Orhan Alban	<i>Kasaplık Hayvan Yetiştirmeçiliği</i>	Delice
15 Mayıs 1981	Ass.Kemal Aydınтуğ	<i>Yeni Doğan Yavruların Hastalıkları (Septisemiler)</i>	Ayaş
22 Mayıs 1981	Doç.Dr.Tahir Aksoy	<i>Tavukçuluk Sorunları</i>	Ayaş
23 Mayıs 1981	Ass.Bülent Mutluer	<i>Ülkemizde, Balık Üretim ve Teknolojisi</i>	Şereflikoçhisar
1 Temmuz 1981	Dr.Hazım Gökçen-Ass.Nafiz Yurtaydın	<i>Sığırlarda Suni Tohumlama</i>	Polatlı
1 Temmuz 1981	Hayvancılık İşletme Ekonomisi ve İstatistik Veteriner Hizmetleri Planlama Kursüleri Öğretim Üyeleri	<i>Cumhuriyetin İlk Yıllarında Uygulamaya Konulan Hayvancılık Politikaları ve Bunların Günümüzdeki Yeri ve Önemi</i>	Beypazarı
3 Temmuz 1981	Dr.Hazım Gökçen-Ass.Nafiz Yurtaydın	<i>Koyunlarda Suni Yohumlama</i>	Ayaş
10 Temmuz 1981	Hayvancılık İşletme Ekonomisi ve İstatistik Veteriner Hizmetleri Plan. Kursüleri Öğretim Üyeleri	<i>Ulusal Kalkınmada Hayvancılığın Önemi</i>	Ayaş
9 Eylül 1981	Prof.Dr.Mustafa Arda	<i>Meme Hastalıkları (Mastitiser)</i>	Beypazarı
9 Eylül 1981	Doç.Dr.Nejat Aydın	<i>Türkiye'de Tavukçuluğun Önemli Problemleri ve Başlıca Tavuk Hastalıkları</i>	Beypazarı
11 Eylül 1981	Ass.Tevfik Tekeli	<i>Evcil Hayvanlarda Döl Verimi</i>	Kırıkkale
11 Eylül 1981	Dr.Ahmet Yücel	<i>Et ve Ürünlerinin Beslenmede Önemi</i>	Ayaş
17 Eylül 1981	Dr.Hazım Gökçen	<i>Koyun ve Sığırlarda Suni Tohumlama</i>	Çubuk
18 Eylül 1981	Ass.Nuri Çağış	<i>Yurdumuzda Et Ürünleri Teknolojisi</i>	Güdül
18 Eylül 1981	Dr.Sadi Akgün	<i>Yurdumuzda Süt Üretimi ve Teknolojisi</i>	Polatlı
18 Eylül 1981	Prof.Dr.Orhan Alban	<i>Kasaplık Hayvan Yetiştiriciliği</i>	Ayaş
18 Eylül 1981	Doç.Dr.Erol Alaçam	<i>Sağım ve Meme Hastalıkları</i>	Ayaş
21 Eylül 1981	Hayvancılık İşletme Ekonomisi ve İstatistik Veteriner Hizmetleri Planlama Kursüleri Öğretim Üyeleri	<i>Cumhuriyetin İlk Yıllarında Uygulamaya Konulan Hayvancılık Politikaları ve Bunların Günümüzdeki Yeri ve Önemi</i>	Nallıhan
23 Eylül 1981	Doç.Dr.Tahir Aksoy	<i>Tavukçuluk Sorunları</i>	Beypazarı
23 Eylül 1981	Ass.Fatih Ünal	<i>Doğum ve Doğuma Yardım</i>	Beypazarı
24 Eylül 1981	Doç.Dr.Erol Alaçam	<i>Sağım ve Meme Hastalıkları</i>	Çubuk
24 Eylül 1981	Prof.Dr.Orhan Alban	<i>Süt Sığırcılığı</i>	Çubuk
25 Eylül 1981	Ass.Ahmet Doğanay	<i>Gevişen Hayvanlarda Distamatos, Meydana Getirdiği Ekonomik Kayıplar ve Savaşımı</i>	Güdül
28 Eylül 1981	Hayvancılık İşletme Ekonomisi ve İstatistik Veteriner Hizmetleri Planlama Kursüleri Öğretim Üyeleri	<i>Hayvansal Ürünlerin Üretimi ve Tüketime İlişkin Temel Sorunlar ve Beslenme Politikamız</i>	Nallıhan

100. YILDA FAKÜLTEMİZ DIŞINDA DÜZENLENEN BİLİMSEL TOPLANTILARA KATKILAR

100. Yıl nedeniyle çeşitli kurum ve kuruluşların ülkemizde düzenledikleri bilimsel toplantılara Fakültemiz öğretim elemanı ve yardımcıları da katılmışlardır.

Aşağıda bu katkıların tarihsel sıra gösterilerek dökümü yapıлып sunulan bildirilerin özetleri ya da asıllarına yer verilmiştir.

2. Ulusal Parazitoloji Kongresi

3-5 Haziran 1981, Ankara.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanının himayelerinde Türkiye Parazitoloji Derneği, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu ve Veteriner Fakültesi tarafından düzenlenen bu kongrenin 15 üyeden şekillenen "Düzenleme Komitesinde" Fakültemiz üyelerinden Doç.Dr. Recep Tınar ile Doç.Dr. Şükran Dinçer bulunmuşlar; Prof.Dr. Nevzat Güralp 5. Oturumun, Prof.Dr. Fahri Sayın 7. Oturumun ve Prof.Dr. Yılmaz Tığın 8. Oturumun başkanlıklarını yapmışlar, ayrıca aşağıdaki üyelerimiz de 5 bildiri sunmuşlardır.

TÜRKİYE'DE ÇEŞİTLİ KEMİRİCİ HAYVANLARDA GÖRÜLEN COCCIDIA TÜRLERİ

(Fahri SAYIN¹, Zafer KARAER², Metin AKTAŞ³, Sami TAŞÇI⁴.)

1 Prof.Dr. A.Ü. Veteriner Fakültesi Protozooloji Birimi Ankara-Türkiye.

2 Dr. Aynı Birimde öğretim yardımcısı

3 Fen Fakültesi Zooloji Birimi öğretim yardımcısı

4 Asistan, Veteriner Fakültesi Prolozooloji Birimi Ankara - Türkiye.

**ANKARA'DA KÖPEKLERDE GIARDIA CANIS'İN
YAYILIŞI VE BUNUN HALK SAĞLIĞI YÖNÜNDEN ÖNEMİ
(Ayşe BURGU*)**

Türkiye'de *Giardia* kistlerine köpek dışkısında rastlandığı ilk kez kaydedilmiştir. Laboratuvarında santrifüj flotasyon ($ZnSO_4$ —özgül ağırlığı 1.28) metodu ile bakısı yapılan 237 köpek dışkısında 8 inde (% 3.37) *G. canis* kistlerine rastlanmıştır.

Bir köpek haricinde, dışkı örnekleri köpeklerden bir kez alınmış, izlenebilen enfekte bir köpekte 26 kez yapılan dışkı yoklamasından 15'inde (% 57.69) *G. canis* kistlerine rastlanmış, 11'i (% 42.30) negatif bulunmuştur. Aynı köpekte pozitif bulunan 15 dışkı örneğinden 8'inde sayım yapılmış, gram dışkıdaki kist sayısının 200-8700 arasında değiştiği ve dışkıdaki kist sayısının artmasında, azalmasında veya tamamen kaybolmasında periyodik bir durumun söz konusu olmadığı görülmüştür. Enfekte bulunan 8 köpekten 5'inin 1 yaşında ve daha genç olduğu kaydedilmiştir.

**ANKARA KEÇİSİNDE CUTICOLE MYIASİSE SEBEB
OLAN PRZHEVALSKIANA TÜRLERİYLE İLGİLİ BÜLGULAR.
(Fahri SAYIN¹, Mihri MİMİOĞLU² ve Şükran DİNÇER³)**

Yapılan çalışmalar *Przhevalskiana* soyuna bağlı parazitlerin Ankara keçisinde % 94 oranında enfestasyon meydana getirdiğini ve her hayvanda 3-43 larva bulunduğunu göstermiştir (Sayın, 1977). Keçilerde cuticole myiasise sebep olan, *Przhevalskiana* soyuna bağlı, 3 türün (*P. silenus* Brauer, *P. aegagri* Brauer, *P. crossi* Patton) bulunduğu, bunların Orta Asya, Akdeniz ve Uzakdoğu ülkelerinden bazılarında görüldüğü, bildirilmiştir (Zumpt, 1965). Bununla beraber bazı araştırmacılar (Grinin, 1962) bu 3 türün sinonim olduğunu ileri sürmüşlerdir. Buna karşılık diğer bazı araştırmacılar (Zumpt, 1965), bu türlerin larva ve sineklerinde şekil ayrılıklarının bulunduğunu ileri sürerek bu görüşe katılmamışlardır. Niçkim bir kısım araştırmacılar (Austen; 1931; Patton, 1936 ve Van Emden, 1950) bu türlerin larva ve olgunlarında görülen şekil ayrılıklarını belirtmişlerdir.

Türkiye'de bu konuyu incelemek amacıyla değişik bölgelerde 8640 keçi (Ankara keçisi ve kıl keçisi) incelenmiş, bunlardan 4360 adet 3. safha larva toplanmıştır. Bu larvaların, ağız noktasının yukarısında yer alan dışçikler yönünden, birbirinden farklı oldukları görülmüştür. 4360 larvadan 1250 sinin tek sıralı, fazla sayıda ve küçük, 2010 nun düzensiz ve az sayıda dışçiklere sahip oldukları, 1100 tanesinde ise

* Doç.Dr. A.Ü.Veteriner Fakültesi Parazitoloji Birimi.

¹ Prof.Dr. A.Ü.Veteriner Fakültesi Protozooloji Birimi.

² Prof.Dr. A.Ü.Veteriner Fakültesi Emekli öğretim üyesi

³ Doç.Dr. A.Ü.Veteriner Fakültesi Protozooloji Birimi.

dişiğin bulunmadığı saptanmıştır. Bunlar, çeşitli araştırmacıların sırasıyla *P. crossi*, *P. silenus* ve *P. aegagri*'nin 3. safha larvalarında bulunduğunu bildirdikleri özelliklerdir.

Fakat bu farklı özelliğe sahip 3 grup larvadan yetiştirilen toplam 175 dişi ve 125 erkek sinek arasında hiç bir fark görülmemiştir.

Her grup larvadan elde edilen sineklerden 50 şer tanesinin boyu ölçülmüştür. Bunlarda ortalama vücut uzunluğunun 13 mm, antenler arasında yer alan tümseğin 0,25 mm, interfacialum'un uzunluğunun genişliğine oranının 1.01 olduğu görülmüştür. Bu bulgular sinekler arasında tür ayrılığını gösteren önemli bir farkın bulunmadığını göstermiştir. Netice olarak 4360 3. safha larva ile bunlardan elde edilen 300 sineğin morfolojik özelliklerinin incelenmesiyle, *P. silenus* ile *P. aegagri* ve *P. crossi*'nin sinonim olduğu görüşünün doğruluğu ve Türkiye'de sadece *P. silenus*'un bulunduğu anlaşılmıştır.

KOYUNLARDAKİ PARAMPHISTOMUM CERVI SCHRANK, 1970, ENFEKSİYONLARININ İMMUNPEROKSİDAZ (ELISA) VE ENDİREK FLORESAN ANTİKOR (IFAT) TEKNİKLERİYLE KARŞILAŞTIRMALI TEŞHİSİ ÜZERİNDE ARAŞTIRMALAR.
(Metin ALABAY¹)

P. cervi ile yapay enfekte edilen 1-1.5 yaşlı akkaraman koyunlarında *Paramphistomum* enfeksiyonlarının teşhisi indirekt, immunofloresan (IFAT) ve indirekt immunoperoksidaz (ELISA) serolojik tanı yöntemleri ile karşılaştırmalı olarak araştırılmıştır.

Üçer hayvanlık 4 gruba ayrılan koyunlardan 1 grubu 5000, 2 gruba 10000 ve 3 grubada 15000 adet *metaserker* verilmiş ve son grup ise kontrol olarak bırakılmıştır.

Enfeksiyondan sonra her iki testle yapılan serolojik yoklamalarda en erken IFAT ile 1 ve 2 gruplarda 14 günde, 3. grupta 18 günde ve ELISA ile tüm gruplarda 18. günde antikor tesbit edilmiştir.

Değişik sayıda *metaserker* ile enfekte gruplar arasında antikor düzeyi yönünden her iki testte belirgin bir farklılık görülmemiş ancak 15000 *metaserker*le enfekte grupta IFAT testinde diğer gruplara oranla daha yüksek antikor düzeyi saptanmıştır.

Prepatent süre sonunda enfekte tüm hayvanlar sağılarak iki ay süre ile testlere devam edilmiştir.

II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi **22-28 Haziran 1981, Bursa.**

T.C. Kültür Bakanlığı Milli Folklor Dairesi tarafından düzenlenen bu uluslararası kongrenin 7. seksiyonunda üyemiz Prof.Dr.

¹ Dr. med.vet. A.Ü.Veteriner Fakültesi Parazitoloji Birimi.

Ferruh Dincer oturum başkanlığı yapmış ayrıca iki üyemiz aşağıdaki bildirimleri sunmuşlardır:

TÜRK FOLKLORUNDA VETERİNER HEKİMLİĞİN YAZILI KAYNAKLARI (Ferruh DİNÇER¹)

Ülkemizde modern veteriner hekimlik öğretimi 1842'de başlamıştır. Bu tarihten önce hayvan yetiştiriciliği, bakım ve beslenmesi ile hastalıkların tedavileri bu konuda yetişmiş kimseler tarafından yapılmıştır. Veteriner Tarihi araştırmalarımız aynı görevlerin ordu içinde de bu elemanlar tarafından yürütüldüğünü göstermiştir.

Dededen toruna ve babadan oğula geçerek uygulanan bu pratiklerde yazılı kaynak olarak "Baytarnâmeler" kullanılmıştır. Bunların bir kısmı İslâm Uygarlığı çağında 9'uncu yüzyıldan itibaren yazılmaya başlanmış eserlerden aynen Türkçe'ye çevrilmiştir. 18'inci yüzyıl ve daha sonraları ve orijinal eserlerin yalnız tedavi bölümleri Türkçe'ye çevrilmiş ya da çoğaltılmış bu arada müstensih ya da kitap sahibi tarafından baytarnâmeye halk ilâçları, hayvan adları hayvanların iyi ve kötü özellikleri, şirler, rüya tabirleri ve benzerleri gibi hayvanlara ilişkin pek çok halkbilgisi aktarılmıştır.

Bildiride "baytarnâmeler" bu özellikleri ile incelenecektir.

AFYON FOLKLORUNDA VETERİNER HEKİMLİK (Sabriye DOĞANAY²)

Her mesleğin kendine özgü gelenek ve görenekleri, çeşitli inanışları ile halk arasında uygulanan bir şekli vardır. Veteriner Hekimliğinde bunun örnekleri çoktur.

Afyon, Anadolu'nun ortasında bulunması nedeniyle doğu-batı, eski-yeni çeşitli toplumlara geçit ve yurt olmuş, bunların kalıntıları üzerine bugün çok zengin bir halkbilgisi kaynağına kavuşmuştur. Bu açıdan bakılınca Afyon'da veteriner folklorunun da önemli yeri olduğu anlaşılacaktır.

Bilimsel yönü içeren tedavilerin yanında dini-sihir yöntemlerle tedaviler yapılmakta; nazar boncukları ve muskalar hayvanlarda koruyucu olacağı inancı ile takılmaktadır. Çeşitli hastalıkları iyileştirdiğine inanılan "OCAKLAR" vardır. Afyon'da hayvansal ürünler-

1 Prof.Dr. A.Ü. Veteriner Fakültesi, Veteriner Tarihi ve Deontoloji Birimi.

2 Aynı Birim Araştırma Görevlisi.

den kaymak ve sucuğun sofralarımızda özel bir yeri bulunmaktadır. Ülkemizde giderek azalan el sanatları içinde Afyon'da yapılan kıl keçesi ve koşum takımları folklorumuzda yaşamını günümüzde de koruyan örneklerdendir.

Bu bildiriye Afyon halkbilgisi içindeki veterinerlikle ilgili çeşitli konular incelenecektir. Hayvan yetiştiriciliği, hayvan takımı, hayvan cinsleri ve çoğaltılmaları, hayvan ürünleriyle bunların elde edilme yolları; hayvanların nişanları, donları ve damgaları; hayvan ve halk arasındaki psikolojik bağlantılar ile hayvan hastalıkları, teşhis ve tedavileri üzerinde örnekler verilecek ve bazı pratiklerin halkbiliminde tarihsel evrimi değerlendirilecektir.

İstanbul Tıp Fakültesi 6. Kurultayı

20-25 Eylül 1981, İstanbul

İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi tarafından düzenlenen bu kurultayda ulusal ve uluslararası düzeyde 6 kongre ile 1 sempozyum yer almıştır. Bu kurultayda görev alan ve bildiri sunan öğretim elemanı ve yardımcılarımız şunlardır:

6. Elektron Mikroskopi Kongresi:

Kongrenin "Organizasyon Komitesinde üyemiz Prof.Dr. Mahmut SAĞLAM görev almış; ayrıca 20. Oturum Başkanlığı yapmıştır. Şu bildiriiler sunulmuştur:

ÇEŞİTLİ ANTİBİYOTİKLERİN ESCHERİCHİA COLİYE ETKİSİNİN ELEKTRON MİKROSKOPİK DÜZEYDE İNCELENMESİ
(Ersin İSTANBULLUOĞLU¹, Reşat AŞTI², Aytakin ÖZER³)

Ampicillin ve Gabromicina'nın Escherichia coli üzerine olan etkisi elektron mikroskopik düzeyde incelendi. MIC miktarlarında antibiyotiklerin etkisinde kalan bakterilerde hücre büyümesinin etkilenmesine karşın bölünmenin durduğu bunun sonucu olarak uzun filament şeklinde mikroorganizmaların oluştuğu gözlemlendi. Antibiyotiklerin etkisiyle bazı bakterilerin hücre duvarlarında simetrik şişkinliklerin oluştuğu ve bölünme noktalarında septumun şekillenmediği belirlendi.

- 1 Doç.Dr. A.Ü.Veteriner Fakültesi Bakteriyoloji Birimi,
- 2 Dr.med.vet. A.Ü.Veteriner Fakültesi, Histoloji Birimi.
- 3 Dr.med.vet. A.Ü.Veteriner Fakültesi, Histoloji Birimi.

KUZULARDA "ENZOOTİK ATAXİE" de SANTRAL SİNİR SİSTEMİNİN ELEKTRONMİKROSKOPİK İNCELENMESİ
(H. Kerim URMAN¹, Şenay BERKİN²).

Enzootic ataxie "konjenital" ve "geç" formlarıyla Türkiye'nin muayyen bölgelerinde görülmektedir. Santral sinir sistemine inhisar eden lezyonlar lokalizasyonlarına göre değişik tablolar gösterir.

Hasta kuzuların hemisferlerinde myelinleşme defektleri, retrograd axonal dejenerasyon ve neuronal mineralizasyonlar gözlenmektedir.

Kromatolitik Nucleus ruber-ve omuriliği motor neuron'lardaki şiddetli neurofilamentöz hiperplazi axon'larındaki progressif waller dejenerasyonunun bir reaksiyonu olarak açıklanmış ve axonal dejenerasyon sonucu boşalmış olan myelin kılıfları içindeki hücreler makrofaj görevini üstlenen oligodendrositler olarak değerlendirilmiştir.

SIVI AZOT BUHARINDA DONDURMANIN KOÇ SPERMATOZOOON'LARININ İNCE YAPISI ÜZERİNE ETKİSİ
(Reşat AŞTI³, Hazım GÖKÇEN⁴)

Bu çalışmada, 4 merinos kocunun toplam 12 ejakülatında düşük ısıda dondurma yönteminin çeşitli evrelerinde spermatozoonlarda oluşan acrosom bozukluklarının biçimleri ve oranları saptandı.

Sperma, payet yöntemiyle donduruldu. Dondurmanın çeşitli evrelerinden frotiler yapılarak Giemsa ile boyandı ve ışık mikroskopunda incelendi. İnce yapı düzeyinde, donmuş koç spermatozoon'larının acrosom'unda şişme, madde yitimi ve dış membranlarında bözülme saptandı. Donmuş spermaya ait aynı kesitlerde hem zarara uğramış, hem uğramamış spermatozoon'lar görüldü.

Koç spermatozoon'larındaki acrosom bozukluklarının, spermaya gliserol katılmasıyla arttığı ve bu bozukluklarla spermatozoon'ların motilitesi arasında bir ilişkinin bulunmadığı saptandı.

2. Ulusal Kültür Koleksiyonları ve Endüstriyel

Mikrobiyoloji (KÜKEM) Kongresi

Bu kongre İstanbul Tıp Fakültesi ile birlikte İstanbul Tıp Fakültesi Mikroorganizma Kültür Koleksiyonları Enstitüsü (KÜKENS)

1 Prof.Dr. A.Ü.Veteriner Fakültesi Patoloji Birimi,

2 Doç.Dr. A.Ü.Veteriner Fakültesi Patoloji Birimi,

3 Dr.med.vet. A.Ü.Veteriner Fakültesi Histoloji Birimi,

4 Dr.med.vet. A.Ü.Veteriner Fakültesi Sun'i Tohumlama Birimi.

ve Kültür Koleksiyonları ve Endüstriyel Mikrobiyoloji Derneği (KÜ-KEM) tarafından düzenlenmiştir. Fakültemiz üyeleri aşağıdaki bildirilerle katkıda bulunmuşlardır.

HAYVAN, BESLENMESİNDE PROTEİN KAYNAĞI OLARAK MİKROORGANİZMALAR. (Kemal AYDINTUĞ¹)

Bu incelemede Tek Hücre Proteini'nin hayvan beslenmesi alanındaki kullanıma olanakları ve bu konuyla ilişkin çözümlenmesi gereken sorunlar tartışılmaktadır.

HAYVANSAL ve HAYVANSAL GIDA KAYNAKLI STAFİLOKOK SUŞLARININ PENİSİLİNAZ AKTİVİTELERİ ve ANTİBİYOTİK DİRENÇLİLİK ÖZELLİKLERİ ÜZERİNDE İNCELEMELER (Serdar DİKER², Ersin İSTANBULLUOĞLU³)

Hayvansal ve hayvansal gıda kaynaklı stafilocok suşlarının 7 antibiyotige karşı direnç özellikleri disk diffüzyon yöntemi ile, penisilinaz aktiviteleri kısa sürede sonuç veren yeni bir yöntem ile incelenmiştir. İncelenen 220 stafilocok suşunun % 60.0'ı kloramfenikole (131), % 54.0'ü streptomisine (119), % 53.2'si tetraksikline (117), % 49.0'u eritromisine (107), % 44.0'ü rifampisine (97), % 40.0'ı penisiline (87), ve % 39.0'u gentamisine (86) dirençli bulunmuştur. Penisilinaz aktiviteleri incelenen, penisiline dirençli 58 stafilocok suşunun % 100'ü penisilinaz (+) bulunmuştur.

SUMAK BİTKİSİNİN MUTAJENİK AKTİVİTESİ ÜZERİNDE İNCELEMELER (Ersin İSTANBULLUOĞLU⁴, Taner PAMUKÇU⁵, Şenay BERKİN⁶)

Sumak bitkisinin mutajenik aktiviteye sahip olduğu *Salmonella typhimurium* TA 98 ve TA 100 suşları kullanılarak Ames yöntemi ile belirlendi. Mutajenik aktiviteye neden olan maddenin belirlenmesi ve karsinojenik aktivitenin ortaya konması için çalışmalar devam etmektedir.

6. Ulusal Viroloji Kongresi.

İstanbul Tıp Fakültesi ve Türkiye Virus Hastalıklarıyla Savaş Derneği tarafından düzenlenen bu kongreye öğretim elemanı ve yardımcılarımız aşağıdaki serbest bildirilerle katılmışlardır.

- 1 A.Ü. Veteriner Fakültesi Bakterioloji Birimi Araştırma Gör.
- 2 A.Ü. Veteriner Fakültesi Bakterioloji Birimi Araştırma Gör.
- 3 Doç. Dr. A.Ü. Vet. Fak. Bakterioloji Birimi.
- 4 Doç. Dr. A.Ü. Vet. Fak. Bakterioloji Birimi,
- 5 A.Ü. Vet. Fak. Kimya Araştırma Görevlisi.
- 6 Doç. Dr. A.Ü. Vet. Fak. Patoloji Birimi.

TÜRKİYE'DE SIĞIRLARDA MAVİ DİL (BLUE TONGUE) ENFEKSİYONU ÜZERİNDE ARAŞTIRMALAR

(Selahattin GÜRTÜRK¹, İbrahim BURGU², As.man TOKER³)

Aydın ve çevresindeki köylerde yeni doğan buzağılarda hydrocephali, extremitelerde deformasyon ve gebe ineklerde abort olayları ile yavrualarda ölümler yapan bir hastalık bildirilmiştir. Bu bölgeden toplanan 21 adet sığır kan serumundan 19 tanesinde Türkiye'de ilk defa Mavi dil virusuna (Tip SA₁ Türkiye'de koyunlardan izole edilen suş) karşı nötralizan antikorların varlığı saptanmıştır.

Ayrıca hydrocephalili bir buzağından alınan cerebrospinal sıvıdan BHK-21 hücre kültürlerine yapılan ekimler sonunda bir virus izole edilmiştir. İzole edilen bu virusla Mavi dil (Tip SA₄) pozitif serumlar arasında yapılan nötralizasyon testi sonunda Mavi dil pozitif serumların virusu nötralize ettiği tespit edilmiştir.

SINGLE RADIAL HAEMOLYSIS TESTİ İLE RHINOVİRUS EOLU VİRUSUNA KARŞI ANTİKOR TARAMASI (Erdoğan FİNCİ⁴)

Equine Rhinovirus (N.M.) Antijeninin spesifik antikorlarını saptamak ve ölçmek amacıyla hassas ve çabuk bir metod geliştirilmiştir. Ağarase-jel'de pasif immünohemolizin uygulandığı bu metod, kolaylıkla tekrarlanabilmesi ve tek radial immünodiffüzyonun meydana gelmesi ile de komplement bağlantısı reaksiyonu kadar hassastır.

YURDUMUZ KOYUNLARINDA ADENOVİRUS ENFEKSİYONU ÜZERİNDE ARAŞTIRMALAR (Feridun ÖZTÜRK⁵)

Türkiye'de izole edilmiş bulunan Koyun Adenovirus tip 5, primer ve sekonder dana testis epitel hücresi kültürü ile primer dana böbreği epitel hücresine ve devamlı doku kültürlerinden de MDBK hücrelerine adapte edilmiş ve bu hücrelerde üretilebilmiştir.

Memleketimizde çeşitli yörelerden 700 koyundan toplanan kan serumları üzerinde yapılan nötralizasyon testiyle, koyunlarımızda bu virusa karşı % 22.29 oranında antikor bulunduğu ve pozitif nötrali-

1 Prof.Dr. A.Ü.Vet.Fak. Virdoji Birimi.

2 Doç.Dr. Aynı Birim.

3 Dr.med.vet. Aynı Birim.

4 Prof.Dr. Aynı birim.

5 Dr. med.vet. Aynı Birini.

zasyon veren serumların titrasyonunda, bu kanların $1/3$, $98-1/431.6$ değerleri arasında değişen nötralizan antikor kapsadığı saptanmıştır.

Bu sonuçlar koyunlarda adenovirus enfeksiyonlarının Türkiye'de fazla yaygın olduğunu göstermektedir.

TÜRKİYE'DE SIĞIR VE KOYUNLARDA ENFEKSİYÖZ BOVINE RHİNOTRACHEİTİS-ENFEKSİYÖZ PÜSTÜLER VULVOVAGİNİTİS (IBR-IPV) ÜZERİNDE SEROLOJİK ARAŞTIRMALAR
(Yılmaz AKÇA¹)

Türkiye'de sığırlarda ve koyunlarda Enfeksiyöz Bovine Rhinotracheitis - Enfeksiyöz Püstüler Vulvovaginitis (IBR-IPV) virusunun neden olduğu hastalığın yaygınlığı hakkında daha emin bilgiye sahip olmak için yapılan bu çalışmada;

Değişik bölgelerden sağlanan 439 adet koyun serumunda mikronötralizasyon ve Agar jel Presipitasyon testinde hastalık etkeni (IBR-IPV) virusuna karşı pozitif antikor tesbit edilememiştir.

Aynı bölgelerde hastalıktan şüpheli sığırlardan toplanan 437 adet serum ile yapılan mikronötralizasyon testinde % 54,46 oranında (IBR-IPV) virusuna karşı nötralizan antikorlar tesbit edilmiştir.

Mikronötralizasyon testinin düşük titredeki nötralizan antikorlarla çalışmasına karşın, Agar jel Presipitasyon testinin ancak yüksek titredeki taze hiperimmün serumlar ile reaksiyon vermesi, (IBR-IPV) virus enfeksiyonlarında mikronötralizasyon testinin daha çabuk ve kesin netice verdiğini ortaya koymuştur.

Koyun serumları ile yapılan mikronötralizasyon ve Agar jel Presipitasyon testlerinde pozitif antikorların tesbit edilememesi, serum toplanan bölgelerdeki koyunların (IBR-IPV) enfeksiyonuna karşı duyarlı olmadıklarını ortaya çıkarmıştır.

Batı Anadolu Tavuk Yetiştiriciliği ve Sorunları Sempozyumu
26-27 Ekim 1981, İzmir

TÜBİTAK Veterinerlik ve Hayvancılık Araştırma Grubu tarafından düzenlenen toplantının "yürütme kurulunda" Fakültemiz üyesi Doç.Dr. Nejat AYDIN görev almış, Fakültemiz ve Danışma Meclisi Üyesi Prof.Dr. Mahmut AKKILIÇ "4. Oturum Başkanlığı" yapmış ve öğretim elemanlarımız tarafından aşağıdaki 2 bildiri sunulmuştur.

¹ Dr. med.vet. A.Ü.Vet.Fak. Viroloji Birimi.

ÜLKEMİZ TAVUKÇULUĞUNDA YENİ BOYUTLAR VE BATI ANADOLU TAVUKÇULUĞU (Tahir AKSOY¹)

Ülkemizde yumurta ve piliç eti üretimi yılda yüzde on gibi bir hız ile artış göstermektedir. Bu hızlı gelişmenin öncülüğünü Batı Anadolu Bölgesi yapmıştır. Tavukçulukta beklenen yeni yönelim ve atılımların da bu bölge tavukçularından beklenmesi doğaldır.

Hedef, verimliliğin artması, kalitenin yükselmesi, üretim maliyetlerinin azalmasıdır. Bu amaca dönük olarak, kamu kesimi ve özel sektörün uyum içinde ve iyi bir organizasyon ile çalışmaları gerekmektedir.

Yem, damızlık civciv temini, hastalıklardan korunma, barınaklar konusunda maliyeti azaltıcı, üretim ve kaliteyi artırıcı, bölge için uygun teknik yöntem ve önlemler devamlı olarak araştırılıp uygulanmaya sokulmalıdır. Bu alanda başarılı, yayın ve eğitimin yeterli şekilde yapılması ile yakından ilgilidir.

NEWCASTLE HASTALIĞI VE SORUNLARI (Nejat AYDIN²)

Newcastle hastalığı, kanatlı hayvanların bir virustan ileri gelen çok bulaşıcı ve yüksek derecede mortalite ile seyreden bir infeksiyonu olup genellikle, tavuk ve hindilerde hastalanmalara neden olur. Türkiye'de infeksiyonun ilk olarak 1944 yılında geniş bulaşmalara yol açtığı görülmüş ve sonraları ülke çapında uygulanan aşı programları ile hastalığın kontrol altına alınmasına çalışılmıştır. Fakat, halen yurdumuzda epidemik karakterde hastalık olaylarına rastlanmaktadır. Çeşitli laboratuvarlar da hazırlanan aşılar çok hızla gelişen ve sayısı gün geçtikçe artan kanatlı populasyonu ile bir uyum sağlayamamaktadır. Bu nedenle çoğu yetiştirici aşı gereksinimini dış kaynaklardan sağlama yoluna gitmektedir. Bu da icinden çıkılmaz bazı sorunları karımıza çıkarmaktadır. Zira bu tarzda sağlanan aşılar *Mycoplasma*, Newcastle virusu, Infectious bronchitis virusu, Lecucosis virusu, Laryngotrachitis virusu, v.s. gibi birçok hastalık etkenleri de yurdumuza bilinmeden sokulmakta ve aşılama suretiyle bulaştırmalara yol açmaktadır. Bu bakımdan kanatlıların önemli bir hastalığı olan Newcastle'den, korunmada aşılar ve aşılamalara gereken titizliğin gösterilmesi gerekmektedir. Bu hastalığın sağıtımı yapılmadığından, hayvanları Newcastle'den korumak, başta gelen önlemler arasındadır.

¹ Doç.Dr. A.Ü.Veteriner Fakültesi Zootečni Birimi,

² Doç.Dr. A.Ü. Veteriner Fakültesi Bakteriyooloji Birimi,

Bu da ancak ülke çapında bütün hayvanları zamanında aşılama gerekliliği ve her türlü hijyenik önlemleri titizlikle ve devamlı olarak uygulamakla sağlanabilir. Ayrıca aşı seçiminde birtakım noktaların gözönünde tutulması ve aşılama yaşının, yumurta durumunun ve lokal infeksiyon varlığının olup olmadığı dikkate alınmalıdır. Uygun bir aşılama programının sistematik bir şekilde uygulanması ile hayvanlardan yeterli bağışıklığın oluşması her an mümkündür.

Uluslararası Atatürk Sempozyumu

2-6 Kasım 1981, Ankara

Devlet Başkanımız Orgeneral Kenan EVREN'in Koruyucu Başkanlığında Ankara Üniversitesi Rektörlüğü tarafından düzenlenen bu toplantıda "Atatürk'ün Düşünce ve Uygulamalarının Evrensel Boyutları"nu konu alan bildiriler sunulmuş ve tartışmalar yapılmıştır. Sempozyum'un Kapanış Törenini Sayın Devlet Başkanımız onurlandırmışlar ve UNESCO Genel Direktörü Sayın Amadou Mahtar M'BROW'a "Fahri Tarih Doktoru" (Dr.h.c.) ünvanını takdim etmişlerdir. Bu ünvanın verilmesi daha önce Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nin kararı ve Ankara Üniversitesi Senatosunun onayı ile gerçekleştirilmiştir.

Uluslararası Atatürk Sempozyumunun Düzenleme Komitesinde Fakültemiz öğretim üyesi Prof.Dr. Ferruh Dinçer de görev almıştır.

2. Türkiye İktisat Kongresi

2-7 Kasım 1981, İzmir

Bu kongre "Türkiye'nin uzun vadeli geleceğine dönük istikrarlı bir ekonomik düzenin ülkemiz gerçeklerine göre ayrıntıları ile belirlenmesi; akılcı, dinamik, pragmatik, bilimsel ve fertle toplumun yararlarını özdeşleştiren fikirleri etrafında ortak bir görüşün oluşturulmasına katkı sağlamak" amacı¹ ile düzenlenmiştir.

Kongreye Fakültemizi temsilen üyemiz Doç.Dr. Sadi Aral delege olarak katılmıştır. Tarım Komisyonunda görevlendirilen Dr. Aral bu dalda sunulan bildirilerle ilgili katkıda bulunmuştur.

¹ "2. Türkiye İktisat Kongresinin Amacı"

2. Türkiye İktisat Kongresi Yerel İcra Komitesi-Ön Program, İstiklâl Mat., İzmir.

I- Ulusal Zoonoz Sempozyumu "Brucellosis" 12-13 Kasım 1981, Ankara

TÜBİTAK ve Veteriner Mikrobiyoloji Derneği tarafından düzenlenen bu toplantı Fakültemiz Konferans Salonunda yapılmış ve 13 kasım 1981 Cuma, 18.00'de bir kokteyl verilmiştir. 6 üyemiz "Sempozyum Yürütme Kurulunda" görev almış, emekli üyemiz Prof.Dr. Hasan BAŞKAYA "I. Oturum", Nejat AYDIN "V. Oturum" başkanlıklarını yapmışlar; öğretim elemanı ve yardımcımız tarafından 8 bildiri sunulmuştur. Toplantının açış konuşmasını üyemiz ve aynı zamanda anılan Derneğin başkanı Doç.Dr. Nejat AYDIN yapmıştır. Bu konuşma ve bildiri özetleri aşağıda verilmiştir.

AÇIŞ KONUŞMASI

(Nejat AYDIN)¹

Oldukça büyük hayvan popülasyonuna sahip olan yurdumuz bir tarım ve hayvancılık ülkesidir. Bu nedenle ulusal ekonomimizin istenilen düzeyde gelişme kaydetmesi hayvancılık sektörünün kalkınmasına sıkı sıkıya bağlıdır. Yurdumuz hayvan varlığı bakımından Avrupa'da ikinci, dünyada ise altıncı sırayı korumaktadır. 1979 Başbakanlık devlet istatistik enstitüsü verilerine göre ülkemizde 83 milyon büyük ve küçük baş hayvan ile 56 milyon üzerinde kümes hayvanları bulunmaktadır. Ancak bu kadar hayvan varlığına rağmen ulusal gelirimizdeki katkı oranı % 10 kadardır. 1974 verileri incelendiğinde toplam tarım gelirinin % 29,8'i hayvancılıktan sağlanmıştır. Bu gelir oranlarının başta hastalıklar olmak üzere hayvan besleme, yetiştiricilik, bakım, idare, kontrol ve pazarlama gibi faktörlerin uygun bir biçimde disipline edilmesyle daha da artırılması mümkündür.

Günümüzde hayvan hastalıklarıyla savaş yöntemleri oldukça büyük ilerlemeler kaydetmiş ve çeşitli hastalıkların teşhis, sağıtım ve profilaksi yöntemleri üzerinde yapılan çok sayıdaki çalışmalardan büyük ölçüde yararlar sağlanmıştır. Ancak bütün bu çabalara karşın iktisaden kalkınmış ülkelerde bile hayvan hastalıkları üzerindeki problemler halen önemini korumaktadır. Zira bilindiği gibi biyolojik sistemler statik olmaktan çok uzaktır. Bu bakımdan bir hastalık kontrol altına alındığında bunun yerini diğer hastalıklar alacak ve hastalık etkenlerinin varyantları problem kaynağı olmaya devam edecektir.

Yurdumuzda infeksiyöz hastalıkların hemen her çeşidi gerek insan ve gerekse hayvanlarda görülmektedir. Ayrıca üzerinde yaşadığımız toprakların coğrafi konumu da bir takım salgın hastalıkların sınırlarımızdan içeri sızmasını kolaylaştıran faktörler arasındadır. Bu nedenle infeksiyöz hastalıklar her an yurt sağlığı açısından en önemli

¹ Doç.Dr., A.Ü.Veteriner Fakültesi Bakteriyoloji Birimi Öğretim üyesi ve Veteriner Mikrobiyoloji Derneği Başkanı.

bir konu olma özelliğini korumaktadır. Kitle halinde ölümlere neden olan bu hastalıkların, özellikle hayvanlar arasında ulusal ekonomimize verdiği zararların büyüklüğü ürkütücüdür. Diğer taraftan, insan sağlığı yönünden "ZOOONOZ" adı verilen ve hayvanlardan insanlara geçebilen Bruselloz, Kuduz, Şarbon, Tüberküloz vs. gibi hastalıkların oluşturduğu tehlike ise; halkımızın sağlığı açısından ayrı bir önem taşımaktadır.

Günümüzde insan ve hayvanları yakından ilgilendiren 150'den fazla "Zoonoz" un bulunduğu bildirilmektedir. Ancak bunlardan 50'nin üzerinde bulunan bazı hastalıkların insan sağlığı yönünden ciddi problemler yarattığı ileri sürülmektedir. 1977 FAO/WHO/OIE verilerine göre yurdumuzda az, orta ve şiddetli seyreden "Zoonoz"ların tüm sayısının 36 olduğu bildirilmekteyse de bu sayı her geçen gün değişmektedir. Bu hastalıkların büyük bir çoğunluğu sığır, koyun, keçi ve kanatlı gibi insanların temel gıdasını oluşturan hayvanlarda görülmektedir. Yine bu verilere göre; ülkemizde viral enfeksiyonlardan başlıca Kuduz, Şap ve Kanatlı yalancı vebası v.s; bakteriyel enfeksiyonlardan Bruselloz, Şarbon, Tüberküloz, Salmonelloz, Ruam, Mastitis v.s. ve paraziter hastalıklardan da sistiserkozis, Ekinokokus vs. önemli zoonozlar olarak gösterilmektedir.

Bu nedenle Veteriner Mikrobiyoloji Derneği olarak Atatürk'ün 100. doğum yılı nedeniyle düzenlenip başlayacak olan Ulusal Zoonoz Simpozyum'larında her yıl bir zoonoz işlenmek suretiyle hem ekonomik hemde toplum sağlığı yönünden önemli tehlikeler yaratan tüm zoonoz'ların kontrolünün ve çözüm bekleyen sorunlarının üzerine eğilerek elde edilen sonuçlara göre; değerlendirmeler yapıp bütün bu hastalıkların yurt çapında ortadan kaldırılması amaçlanmıştır.

Bu gün başlayacak olan I. Ulusal Zoonoz Simpozyumumuzun konusu, bütün dünya da ve yurdumuzda da problem yaratan ve insanlara, özellikle, sütle bulaşan bir hastalık olan Brucellozis teşkil etmiştir. İki gün sürecek olan Simpozyum'da sunulacak toplam 14 tebliğ ile hastalığın etkeni, bulaşması, yayılması, teşhis, korunma ve eradikasyon çalışmaları üzerindeki bilgiler sunulacak bilimsel tartışmaları yapılarak bu konudaki olumlu çözümler saptanacaktır. Böylece hem yurt ekonomisinde her yıl milyonlarca lira zarara neden olan hastalığın kontrol altına alınması mümkün olacak ve hem de halk sağlığı açısından gereken önlemler üzerinde önemli kararlar alınmış olacaktır.

Konuşmamı burada sonlandırırken simpozyumdan yurdumuz ve halkımız için yararlı sonuçla gidilmesini diler hepimizi saygı ile selâmlarım.

BRUCELLOZİS'İN TARİHÇE VE ETİYOLOJİSİ (Ömer AKAY)¹

İnsan ve hayvanlarda infeksiyona neden olan bu gruptaki mikroorganizmalar morfolojik ve kültürel bakımdan birbirlerine benzerlik göstermektedir.

İnsan ve hayvanlarda hastalık yapan türler şunlardır:

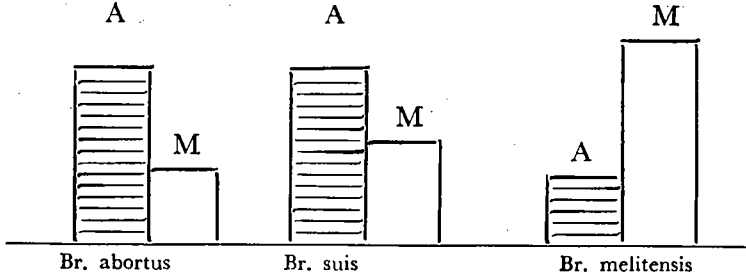
- Brucella abortus : Sığır, at, köpek, lab.hayvanları.
 Brucella melitensis : Keçi, koyun, domuz, insan
 Brucella suis : Domuz, sığır
 Brucella neotoma : Ağaç ratları
 Brucella ovis : Koçlarda epididimitis
 Brucella canis : Köpeklerde infeksiyon.

Brucella grubunda bulunan etkenlerden ilk önce izole edileni Br. melitensis'dir. Brucella melitensis 1887 yılında Bruce tarafından Malta fever'dan ölen şahısların dalaklarından izole edilmiştir. Grubun ayrılan ikinci etkeni ise, Brucella abortus olup, Kopenhag'da 1897 yılında Bang tarafından izole edilmiştir. Bang daha sonraki yıllarda Stribolt isimindeki araştırmacı ile yaptıkları geniş incelemeler sonucu bu etkenin ineklerde yavru atımına neden olan mikroorganizma olduğunu ortaya koymuşlardır. Grubun diğer etkeni olan Br.neotoma ise McCoy ve Chapin tarafından 1912 yılında Kaliforniya'da Br. suis ise 1914 yılında Traum tarafından abort yapmış domuzun fetus'undan izole edilmiştir.

Brucella grubunda bulunan mikroorganizmalar morfolojik ve kültürel özellikleri yönünden birbirlerine benzerlik göstermektedirler. Bu gruptaki etkenler kokoid şekilde veya çok kısa çomaklar tarzında görülürler ve 0,6-1,5 µm uzunluğunda 0,5-0,7 µm genişliğindedir. Genellikle mikroskop sahasında tek tek, ikili veya küçük gruplar tarzında görülürler. Gram negatif, aerobik ve anaerop şartlarda üremezler. Üremeleri için özel besi yerlerine gereksinim gösterirler. Bazılarının üremeleri için % 5-10 CO₂'li ortamın sağlanması gerekir. Sporsuz ve hareketsizdirler. Katı besi yerlerinde küçük koloniler oluştururlar. Üremeleri için optimum ısı 37°C dir. Kanlı agarda hemoliz meydana getirmezler. Brucella grubu organizmalar 60°C de 10 dakika ısıtılarak veya % 1'lik fenolde 15 dakika muamele edilirlerse aktivitelerini kaybederler.

Sütun ısıtılması veya yüksek ısıda kısa süre tutulmak suretiyle pastörilizasyon sırasında kolaylıkla inaktive olmaktadırlar. Brucella grubundaki bazı suşların antijenik yapıları aşağıdaki şekildedir.

¹ Doç.Dr. A.Ü. Veteriner Fakültesi Bakteriyoloji Birimi, Ankara - Türkiye.

BRUCELLOZİS'İN EPİZOOTİYOLOJİSİ

(*Brucella abortus* bang infeksiyonu)

(Kemal AYDINSUĞ)¹

Brucellozis, yeryüzünde sığır yetiştiriciliği yapılan hemen her ülkede görülen ve büyük ekonomik kayıplara neden olan çok önemli bir enfeksiyondur. Ayrıca bir zoonoz oluşu bu önemi daha da artırmaktadır.

Hastalığın yayılışı; sürüler, bölgeler, kentler ve ülkeler arasında çok büyük değişiklikler göstermektedir.

Brucellozis'in hayvanlarda genellikle yavru atımına, infertiliteye ve süt veriminde azalmalara neden olur ki, hastalığın ekonomik yönden doğurduğu zararlar bu nedenlerle çok büyük boyutlara ulaşır. Ayrıca sayılan bu nedenlere bağlı olarak sürülerde uygulanacak yetiştirme programlarının aksamasına da yol açar. Bunlardan başka, placentanın atılmamasına bağlı olarak şekillenen akut metritis'ler sonucu ölümler de oluşabilmektedir.

İnfeksiyon genellikle her yaştaki hayvanlarda görülebilirse de, çoğunlukla seksüel olgunluğa erişmiş olanlarda gözlenir.

Brucella abortus bang infeksiyonu, koyunlarda hem doğal olarak ve hem de deneysel olarak oluşabilmektedir. Ayrıca atlardaki bursitis ve artritisi olgularından da etken izole edilebilmektedir.

Hastalık; bizon, geyik ve diğer yabani ve evcilleştirilmiş ruminantlarda da saptanmış, ancak bugüne dek yapılan epizootiyolojik yoklamalar, bu hayvanların sığırlar için direkt bir enfeksiyon kaynağı olmadığını göstermiştir.

Etken, gebe ineklerin uteruslarında, atılmış placentada ve fötüslerin iç organlarında yüksek konsantrasyonda bulunur. Bunların

¹ Araştırma Görevlisi, A.Ü. Vet.Fak. Bakteriyoloji Birimi.

dışında dışkı ile, idrarla ve sütle de çıkartılmaktadır ki, infeksiyonun kaynağını sayılan bu materyaller oluşturmaktadırlar.

Hastalıkta bulaşma, sindirim, solunum, deri, konjunktiva ve çiftleşme yolları ile olmaktadır. Ayrıca, bulaşık araç ve gereçlerle de infeksiyonun çıkabildiği bilinmektedir.

Boğalar mekanik olarak infeksiyonun yayılmasında genellikle çok büyük rol oynamazlar, fakat sun'i tohumlamada kullanılan spermalar eğer infekte boğalardan elde edilmişlerse bulaşma olasılığı yüksektir.

Bir zoonoz olduğunu belirttiğimiz hastalık, insanlara süt, peynir, tereyağı ve pişmemiş etlerle geçebildiği gibi, aynı zamanda hastalıklı hayvanlarla ilişki sonucunda da geçebilir. Bunun bir sonucu olarak da veteriner hekimler, hayvan tüccarları ve mezbaha işçileri arasında infeksiyon daha yüksek oranda gözlenmektedir.

Deneme hayvanları içerisinde de bu infeksiyona en duyarlı olan grup kobaylardır.

BRUCELLOSİS ve İNFERTİLİTE (Erol ALAÇAM)¹

Brucella grubu bakterilerin oluşturduğu brucellosis başta sığır olmak üzere koyun, keçi, domuz, köpek ve atlarda, özellikle genital organlarda, şiddetli lezyonlar oluşturan bir infeksiyondur.

İnfeksiyon yetiştirmelere, kontrolsüz sokulan yeni hayvanlarla, bulaşık insan, köpek, yem ve tarım aletlerinin taşınması ile girer. Merallardaki sığırlarda invazyon daha çok abortus yapan hayvanların genital akıntıları ile bulaşık yemlerin ve suyun alınması ile olur. Ayrıca aşım veya suni tohumlama ile de bulaşma mümkündür.

Yapılan deneysel çalışmalarda konjoktival yolla bulaşmadan sonra organizmaların lenfatik sistem ve kan dolaşımı ile vücuda yayıldığı saptanmıştır. Etkenler gebe ineklerde başta uterus olmak üzere, lenf yumrularına, eklem, bursa, ligament ve kemiklere yerleşirler. Düvelerdeki dağılımı ise uterus dışında ineklerde olduğu gibidir. Gebe ineklerde yapılan deneysel çalışmalarda etkenlere % 90 oranında kotiladonlarda ve koryon sıvısında raslanmıştır.

Patolojisi :

İnek: Uterusta. İnterstitiel bir yangından, ulseratif endometritis'e kadar bir yıkım şekillenebilir.

¹ Doç.Dr. A.Ü.Vet.Fak. Doğum ve Jinekoloji Birimi.

Plasenta. Akut veya kronik bir plasentitis vardır. Kotiledonlar normal ya da nekrotiktirler. Yangılı ve şiş olup, yapışkan kahve-sarı renkli bir eksudat ile kaplıdırılar.

İnter kotiledoner bölge yaygın veya lokal olarak kalınlaşmış, opak ve deri benzeridir.

Hafif diffuz interstitiel bir mastitis görülür. Sütte gözle izlenebilen bir değişim yoktur, ancak lökosit sayısı artmıştır.

Boğa: En çok vesicula seminalis'ler ve epididimis'ler etkilenir. Hastalığın ilk döneminde testisler büyümüş ancak ileri dönemlerde fibröz dokunun kontraksiyonu sonucu normalden daha küçük hal almışlardır. Birçok tibulde bazal membran kalınlaşmış ve spermatogenesis durmuştur.

Atık fetus: Tüylenmişten, çıplığa kadar değişiktir. Çoğunlukla kanlı bir deri altı ödemi vardır. Abomasus içeriği bulanık veya kırmızımsıdır. Broncho-pneumonia bulunabilir. Bazı olgularda mumifikasyon görülebilir.

Atlarda brucellosis enfeksiyonuna bağlı olarak, cidago fistülü ve arthritis sonucu topallıklar şekillenir. Köpeklerde abortus ve topallıklar, sığırlarda özellikle yaşlı ineklerde topallık ve yavru atmalara neden olur.

Abortus oranı sürünün gebelik oranına bağlı olarak % 5-90 arasında değişir. Enfeksiyonu taşıyan inekler çoğunlukla birinci daha az olarakta ikinci yavruların atarlar. Üç yavrusunu art arda atan inek enderdir. Ancak bütün bu inekler kronik taşıyıcıdırılar.

Abortustan sonra yavru zarları ve genital akıntılarla etken birkaç hafta, bazen birkaç ay dışarı atılır. Keza tüm laktasyonlarda da sütle etken atılır.

Gebeliğin son 1/3 ündeki abortuslar çoğunlukla retentio secundinarum (RS) ile sonlanır. RS olgularını takiben belki de sekonder bir enfeksiyona bağlı olarak kronik kataral yahut purulent bir endometritis görülebilir.

Brucellosisli ineklerde abortus ve retentio secundinarum'dan sonra infertilite olguları oldukça sıktır.

Gebe inekler için sağıtıcı ve koruyucu bir sağıtım yoktur. Yetiştirmelere kontrolsüz hiçbir hayvanın sokulmaması, buzağuların 3-7 aylık iken aşılınmaları, sebebi ne olursa olsun atık fetus ve yavru zar-

larının yakılması ve çevrenin % 4 Cresol gibi bir dezenfektanla dezenfeksiyonu gereklidir.

Eradikasyon için izlenecek yol; Devamlı kontrol, izolasyon, enfekte hayvanların eliminasyonu ve aşılama.

BESİN ENDÜSTRİSİNDE VE BESLENMEDE BRUCELLOZİSİN ÖNEMİ (Burhan DİNÇER)¹

Brucellozis, *B. melitensis*, *B. abortus* ve *B. suis* tarafından insan ve hayvanlarda oluşturulan önemli bir zoonotik hastalıktır. Hastalık son senelerde ülkeler arası ticarete hayvan ve hayvansal besinlerin dış alım ve satımlarının artması, hayvan besleme yöntemlerinin değişmesi ve yasaların modern ekonominin gereksinmelerine tam karşılayabilecek düzeyde olmaması gibi nedenlerden ötürü hem hayvan yetiştiriciliği hem de halk sağlığı için büyük sorunlar yaratmaktadır.

Hayvancılık endüstrisine sahip ülkelerde hastalık, yavru atmalar, ölü doğanlar, kısırılık, et ve süt veriminde azalmalar gibi kayıp ve zararlara neden olmaktadır. Neticede toplum beslenmesinde büyük ölçüde gereksinim duyulan hayvansal protein açığının artmasına neden olmaktadır. Tüm bu kayıpların parasal tutarının ise her yıl milyarlarca lira olduğu bildirilmektedir.

Halk sağlığı yönünden de brucellozis çok önemli bir hastalıktır. Çünkü hastalık çoğu kez hasta hayvanlarla birlikte çalışan ve yaşayan çiftçiler, veteriner hekimler, hayvan yetiştiricileri, mezbaha işçileri ve kasaplar yakalanırlar. Hastalık bunlara ya doğrudan hayvanlardan ya da etkin ısı işlemi (pastörizasyon) uygulanmamış inek, keçi, koyun, manda ve deve gibi hayvanların süt ve ürünleri ile etlerinden geçer. İnsan brucellozisine neden olan başlıca besin maddesi taze peynirler özellikle keçi ve koyun sütünden yapılanlardır. Taze sebzelerle de aynı zamanda hastalık kaynağı olabilirler.

Besin endüstrisi ve halk sağlığı yönünden gerek hayvan ve gerekse de insan brucellozisine karşı önlem ve kontrollerin yapılması gerekir. Bunun içinde genelde tıbbi koruyucu önlemler (genel aşılama), vaka tesbiti, hastaları ayırma, hasta hayvanları elden çıkarma gibi hijyenik yönde de koruyucu önlemlerin bilinçli ve devamlı olarak uygulanması zorunludur. Ayrıca başta süt ve ürünleri olmak üzere besin maddelerinin çiğ olarak tüketilmelerine mani olunmalıdır.

¹ Doç.Dr. A.Ü.Vet.Fak. Gıda Kontrolü Birimi.

BRUCELLOZİS'DE LABORATUVAR TANI YÖNTEMLERİ (Mustafa ARDA)¹

İnsan ve hayvanlarda infeksiyonlara neden olan *Brucella* cinsini oluşturan mikroorganizmalar gram negatif, hareketsiz, sporsuz, kapsülsüz, mikroaerofilik ve aerobiktirler.

Brucella cinsinde başlıca 6 tür mikroorganizma bulunmaktadır. Bunlar 9 biyotipi olan *Br. abortus*, 3 biyotipi olan *Br. melitensis*, 4 biyotipi olan *Br. suis*, *Br. ovis*, *Br. canis* ve *Br. neotoma*'dır.

Teşhis amacıyla laboratuvara patolojik materyal olarak kan, süt, vaginal svablar, aborte olmuş fetus, fetal membranlar, ölmüş veya kesilmiş hayvanların çeşitli iç organları gönderilebilir.

Laboratuvara gönderilen marazi maddelerin muayeneleri başlıca 5 aşamada gerçekleştirilebilir.

1- Bakteriyoskopi: Çeşitli organ ve dokulardan hazırlanan preparatlar, Stamp, Modifiye Köster boyama yöntemleri ve immunofluoresans yöntemi ile boyanarak incelenir.

2- Kültür: Genellikle yavaş ve güç üreyen *Brucella* cinsi mikroorganizmaları üretmek için genel ve zenginleştirilmiş besiyerlerinin yanında çeşitli antibiyotiklerin ortama katılması ile elde edilen selektif besi yerleri de kullanılmaktadır.

Bu besi yerlerine kandan, süttten, vaginal svablardan, fetal membranlardan ve fetusun çeşitli organlarından özel tekniklerle ekimler yapılır.

Deney hayvanı inokulasyonu: Bu amaçla çeşitli dokulardan hazırlanan inokulumlar en uygun deneme hayvanı olan kobaylara verilir.

4- Serolojik testler: *Brucellosis*'in indirek teşhisinde birçok serolojik testler kullanılmaktadır. Bunlar: Aglutinasyon, komplement fikzasyon, Coombs testi, Rivanol ve merkaptetanol testleridir. Bunlardan ayrı olarak indirek hemaglutinasyon, indirek hemoliz ve ELISA testleri de kullanılabilir.

5- Allerjik testler: Bu testlerin sonucu kültür ve serolojik yöntemler kadar güvenilir değildir.

¹ Prof.Dr. A.Ü. Vct.Fak. Bakteriyoloji Birimi.

BRUCELLOSIS'TE BAĞIŞIKLIK VE AŞILAMALAR (Nejat AYDIN)¹

Brucellosis, evcil hayvanlarda (sığır, koyun, keçi, domuz vs.) kayıplara neden olduğu gibi infekte hayvanların süt ve sütlerinden hazırlanan gıdalar ve hatta et ile insanlara da bulaşıp infekte ettikleri için halk sağlığı yönünden de önemli bir zoonoz'dur.

Brucella infeksiyonlarında doğal ve aşlamak suretiyle oluşan bir bağışıklık gözlenmektedir. Ergin hayvanlar infeksiyona karşı değişik derecelerde doğal immünite veya dirence sahiptirler. Bu gibi hayvanlar çoğunlukla bir veya iki defa yavru atarlar ve bunun sonucunda da bağışıklık kazanırlar. Genç hayvanlar ise Brucellosis'e karşı oldukça dayanıklıdır. Fakat bu durum ancak cinsel olgunluğu kadar devam eder.

Brucella grubu mikroorganizmalar öncelikle intraselular bir parazittir. Bu bakterilerin tercih ettikleri doku ise, R.E.S. ve özellikle R.E.S.'nin mononükleer fagosite edici olan hücreleridir. Fakat diğer hücreler içinde de ürediği bildirilmiştir. Ayrıca bağışıklık yönünden brucella antijenlerinin gecikmiş veya tuberkulin tip aşısı duyarlılık özelliği ile Boivin tipi endotoksin içermeleri önem taşımaktadır.

Brucellosis'e karşı organizmada bağışıklığın oluşması hücresel işbirliği üzerindeki bilgilerin ışığı altında son yıllarda incelenmeye başlamıştır. İntraselüler bir parazit olan *L.monocytogenes*'le yapılan ilk çalışmalarda spesifik olarak duyarlı kılınmış hücrelerle bağışıklığın preimmünisyon tarzında başka bir hayvana transfer edilebildiği ortaya konulmuştur. Brucellosis'te de aktif bağışıklıkta bir preimmünisyon olup organizmasını bu kazanılmış direncinin sellüler ve humoral hücre topluluğu arasındaki bir ortaklığın sonucu olduğu kanısına varılmıştır. Brucella infeksiyonlarında konakçının humoral tepkileri aglütinin, presipitin, bakterisidin, opsonin ve CF antikorlarıyla ortaya konulur. Sellüler immünite açısından ise Brucellosis bağışıklığında mononükleer fagositler rol oynamaktadır. Burada özellikle makrofajların önemi büyüktür.

Günümüzde Brucellosis'e karşı savaşta kullanılan çok sayıda aşılardan bulunmaktadır. Bütün aşılarında olduğu gibi brucella aşılarında, uygulandıklarında yüksek immunogen özellik göstermeleri ve serolojik yoklamalarda sonucu etkileyen antikor oluşturmamaları gibi iki temel karakterin bulunması arzu edilir. Böylece inaktif ve canlı olarak hazırlanan brucella aşılarının iki büyük kategoride tanımlamak mümkündür.

¹ Doç.Dr. A.Ü. Vet.Fak.Bakteriyoloji Birimi.

- 1- Aglutinojen aşılar.
- 2- Aglutinojen olmayan aşılar.

Br.canis İNFEKSİYONLARI (Serdar DİKER)¹

Brucella canis köpeklerin bulaşıcı abort etkeni olarak 1967'de Carmichael tarafından izole ve identifiye edilmiştir. İnfeksiyonun teşhisi büyük oranda serolojik yoklamalara dayanmasına rağmen, ilk izolasyonundan bugüne kadar A.B.D.'nin hemen tüm eyaletlerinde, Asya, Avrupa ve Amerika kıtasının birçok devletlerinde varlığı saptanmıştır.

Köpekler Br.canis ile doğal yolla infekte olabilen tek hayvan türü olarak bilinmektedir. Dişi köpeklerde abortuslara neden olmasının yanısıra, erkek köpeklerde epididymitis, testiküler atrofi ve bazen de kısırılık oluşturmaktadır. İnfeksiyon köpeklerin temasta bulunduğu üreme döneminde daha yüksek oranda görülür. Kültürel ve biyokimyasal özellikleri Brucella cinsinin genel özelliklerine benzemekle beraber, antijenik yapısının farklı olması ve mukoid yapıda olması ile diğer brucella türlerinden farklı olduğu söylenebilir.

İnfeksiyonun teşhisi çoğunlukla değişik şekillerde uygulanan aglutinasyon testi ve diğer serolojik testlerle yapılabilmektedir. Bakteri izolasyonu her zaman başarılı olmaktadır. Gerçek mikroorganizmanın ve gerekse köpek kanının bazı özellikleri aglutinasyon test prosedürünün gelişimini güçleştirmektedir. Bu nedenle teşhis için güvenilir ve karşılaştırmalı yöntemler seçilmelidir.

Bu enfeksiyona karşı aşılama ve sağıtım çalışmalarının sonuçları tatmin edici bulunamamıştır. Hastalığın kontrolü, infekte köpekleri serolojik ve bakteriyolojik yöntemler yardımı ile ayırmak ve elemine etmekle gerçekleştirilebilir.

BRUCELLOZIS'İN KLİNİK TANISI (Zişan EMRE)²

Brucellosis'de inkübasyon süresi enfeksiyonun alınış şekline ve mikrop sayısına bağlı olarak çok değişir. Hayvan türlerinin dişilerinde görülen en belirgin semptom genellikle gebeliğin son dönemlerine rastlayan yavru atmalardır. Abortus'ları uzun süreli vaginal akıntılar, Retensio sekundinarum ve Metritis izler. Ortak bulgulardan bir diğeri de eklem kapsüllerindeki yangılardır ve çoğu kez topallık oluş-

¹ Araştırma Görevlisi, A.Ü.Vet.Fak.Bakteriyoloji Birimi.

² Araştırma Görevlisi A.Ü.Vet.Fak. İç Hastalıklar Birimi.

tururlar. Atlarda ayrıca cidago bölgesi bursaları şişer. Brusellozis erkek hayvanlarda orşitis, Epididimitis ile özelleşir. Etken yine eklemelerde şişliklere, Artiritis ve topallığa neden olur.

Brusellozis tüm hayvanlarda generalizasyon safhasında düzensiz ateş gösteren akut ve kronik seyirli bir hastalık olup, kronik seyrettiğinde steriliteye yol açar. Yavru atma, ölüm, süt veriminde düşüş ve kısırılık gibi büyük ekonomik kayıplara neden olan hastalığın klinik açıdan teşhisi zordur. Kesin tanı ancak serolojik, bakteriyolojik ve alerjik metodlardan yararlanılarak konmaktadır.

7. Türkiye Hayvancılık Kongresi

2-4 Aralık 1981, Ankara

Türk Veteriner Hekimleri Birliği Merkez Konseyi tarafından düzenlenen kongrenin "Organizasyon Komitesinde" Fakültemiz üyesi Prof.Dr. Ergün ÖZALP görev almış, Fakültemiz Dekanı Prof.Dr. İsmet BARAN "I. Oturum", üyelerimizden Prof.Dr. Emin ARITÜRK "VII. Oturum ve Prof.Dr. Hüseyin Saim KENDİR "IX. Oturum" başkanlıklarını yapmışlardır. Fakültemiz öğretim elemanı ve yardımcıları tarafından hazırlanan 3 bildiri Kongreye sunulmuştur. Bu bildirilerin asılları Merkez Konseyince bastırıldığından buraya özetleri alınmıştır.

TÜRKİYE'DE KASABLIK HAYVAN VE ET ÜRETİMİ SORUNLARI

(Sadi ARAL¹ ve Ersoy CANKÜYER²)

Tebliğde, kasaplık hayvan ve et üretiminde var olan potansiyel ve darboğazlar ortaya konmuş, konu sosyo-ekonomik açıdan da ele alınarak incelenmiştir. Bugün birim başına verimin düşük olmasına yol açan etmenler sıralanarak, kısa ve uzun vadede gerçekleştirilmesi mümkün olan önlemler alındığı takdirde verimde önemli iyileşmeler sağlanabileceği vurgulanmıştır. Bu yoldan yılda ortalama 280 bin ton fazladan et üretiminin mümkün olacağı görüşüne yer verilmiştir.

Tebliğin bir bölümü de üretici sorunlarına ayrılmış, bunlardan kasaplık hayvan üretim ve tedarik, hayvan besleme ve yem, hayvan sağlığı, kredi ve finansman konuları ayrı ayrı irdelenmiştir. İç ve dış

1 Doç.Dr.A.Ü. Veteriner Fakültesi Hayvancılık İşletme Ekonomisi Birimi.

2 Doç.Dr.A.Ü. Veteriner Fakültesi İstatistik ve Veteriner Hizmetlerini Planlama Birimi,

pazarlama sorunları ile kırsal alanda kasaplık hayvan ve et üretiminde örgütlenmenin gereği geniş biçimde ele alınarak incelenmiştir.

Bu incelemeler sonunda tebliğ sahipleri "Türkiye Hayvancılığı önemli sorunları olan ancak önemli bir potansiyele de sahip, iktisadi kalkınmanın en güvenilecek unsurlarından birisi durumundadır. Sorunlar çözümlendikçe bu sektörün Ülkemizin gelişmesinde giderek artan bir işlevi olacağı kuşkusuzdur" yargısına varmışlardır.

MODERN TAVUKÇULUĞUN GENEL YAPISI VE TÜRKİYE TAVUKÇULUĞUNUN SORUNLARI (F. Tahir AKSOY¹, Nejat AYDIN²)

Gelişmiş ülkeler uygun teknolojiyi üreterek ve kullanarak diğer alanlarda olduğu gibi besin maddeleri üretiminde de büyük aşamalar sağlamışlardır. Gelişmekte olan ülkeler, daha çok sayıda hayvan varlığı bulundurmakla beraber, yeterli üretimi yapamamaktadır. Türkiye, gelişmekte olan bir ülke olmakla beraber, bu alanda biraz farklı bir görünüm arz etmektedir. Türkiye, tüm dünya ülkeleri arasında besin maddesi ithal etmeyen 7,8 ülkeden birisi durumundadır. Ayrıca ülkemiz, besin maddeleri üretiminde dünya ortalamasının çok üstünde hızlı bir artış göstermektedir. Daha da ötesi, Türkiye, besin maddeleri ihraç eden bir ülke olma yolundadır. Bu arada ülkede üretilen yumurta ve piliç eti miktarları da kararlı bir şekilde artış göstermektedir.

Piliç eti ve yumurta üretiminde hedefler; verimin artırılması, ürün kalitesinin sağlanması, üretim maliyetlerinin azaltılması olarak üç grup altında toplanabilir. Bu hedeflere ulaşabilmek için, organizasyon, damızlık temini, yem üretimi, uygun teknoloji ve hastalıklardan koruma alanlarındaki tüm uygulamaların birbirleri ile tutarlı bir biçimde ve önemle ele alınması gerekir.

TÜRKİYE SÜT ÜRETİM VE TÜKETİMİNDE GENEL EĞİTİM VE TEMEL SORUNLAR (Orhan ALPAN³, Sadi AKGÜN⁴)

Türkiye'de sağılan inek sayısı beş milyonun üzerindedir. Bu sayı ile Türkiye, dünya ülkeleri arasında üst sıralarda yer alır. Ancak hay-

1 Doç.Dr. A.Ü.Veteriner Fakültesi Zootečni Birimi.

2 Doç.Dr. A.Ü.Veteriner Fakültesi Bakteriyoloji Birimi.

3 Prof.Dr. A.Ü.Veteriner Fakültesi Zootečni Birimi.

4 Dr.A.Ü. Veteriner Fakültesi Besinkontrolü ve Teknolojisi Birimi.

van başına verim düşüktür. Devlet İstatistik Enstitüsü'nün 611 kg olarak edindiği inek başına süt verimi, Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü verilerine göre 1081 kg dır. İyimsiz bir yaklaşımla bazı Avrupa ülkelerinde bir inekten sağlanan süt Türkiye'de dört inekten sağlanabilmektedir.

İnek sütü üretimi 1950 yılından bu yana 1.4 milyon tondan 3.4 milyon tona yükselmiştir. Son 36 yıldaki ortalama yıllık artış % 5 kadardır. Bu artışın % 4 kadarı inek sayısı artışından gelmektedir.

Cumhuriyetin ilânından sonra başlayan ıslah çalışmaları İkinci Dünya Savaşı ile duraklamıştır. Türkiye'de süt üretim potansiyeli yüksek olduğu halde yakın zamana kadar ne devlet ne de özel kesim bu konuya gereğince eğilmemiştir. İkinci Dünya Savaşı ile duraklayan sığır ıslah çalışmaları genel ekonomik gelişmeye paralel olarak ancak 1970'li yıllarda yeniden harekete geçmiştir.

Sığır ırklarının ıslahında önemli bir araç olan suni tohumlama tekniği ile yıllık tohumlanan inek sayısı 1980 yılında 227 bin başa yükselmiştir. Saf ve melez kültür ırk sığırların toplam varlığına göre oranı 1980'de % 15 kadardır. Bunların 1.4 milyonu Montofon olarak da bilinen Esmer ırk, 0.5 milyonu Holştayn ve 0.4 milyonu da Jersey'dir.

Bugün için Türkiye'nin damızlık hayvan ithaline ihtiyacı yoktur. Gelişmenin devamlılığını sağlamak için, kontrollü olarak, donmuş sperma ithal edilmelidir. Geri kalan ihtiyaç iyi bir organizasyon ile yurt içinden karşılanabilir.

Süt çok nazik bir üründür. Kısa zaman içinde işlenmesi gerekir. Pazarlama riski yüksektir. Bu nedenle düzenli işleyen bir toplama ve dağıtma sisteminin kurulması gerekir.

Süt sığırcılığında girdilerin başında yem gelir. Türkiye'de bu sorunun üzerine gereğince eğilinmemiştir. Sağlık koruma olanakları sınırlıdır. Büyük ekonomik kayıplara yolaçan hastalıkların eradikasyonu ciddi programlar yapılmalı ve uygulanmalıdır. Süt sığırcılığında gelişmeyi çabuklaştırmak için önce devletin kendisini organize etmesi, sonra da yetiştiricinin organizasyona yardımcı olarak onun daha aktif bir rol oynamasını sağlamalıdır.

I. Ulusal Genetik Simpozyumu

2 - Aralık 1981, Ankara

TÜBİTAK Temel Bilimleri Araştırma Grubu tarafından düzenlenen bu toplantıya aşağıdaki bildiri sunulmuştur.

**ÇEŞİTLİ KAYNAKLARDAN ELDE EDİLEN STAFİLOKOK
SUŞLARIN DNA₂ TERMONUKLEAZ AKTİVİTELERİ
ÜZERİNDE İNCELEMELERİ**
(Ersin İSTANBULLUOĞLU¹, Serdar DİKER²)

Koagulaz reaksiyonu, Staphylococcus suşlarını diğer stafilokok ve mikrokoklardan ayırmak için uzun süreden beri standart bir yöntem olarak kullanılmaktadır. Fakat son zamanlarda koagulaz negatif Staph. aureus suşlarının varlığının ortaya konması, bu teste alternatif veya yardımcı olacak yeni testlerin geliştirilmesi gereğini ortaya çıkarmıştır. Bu amaçla DNA₂ ve Termonukleaz testleri çeşitli ülkelerdeki teşhis laboratuvarlarında kullanılmaya başlanmıştır.

Bu çalışmada insan ve hayvan kökenli 120 stafilokok suşunun DNA₂, Termonukleaz ve koagulaz aktiviteleri saptanmış ve testlerin birbiriyle paralellik dereceleri incelenmiştir.

İncelenen 120 suştan % 51,6 (62) koagulaz, % 55,5 (70) termonukleaz, % 65,9 (79) DNA₂ pozitif bulunmuştur. DNA₂ ile termonukleaz arasındaki paralellik % 78,4, DNA₂ ile koagulaz arasındaki paralellik % 88,6 ve termonukleaz ile koagulaz arasındaki korrelasyon ise % 88,5 tir.

Elde edilen veriler koagulaz testinin Staph. aureus suşlarının identifikasyonunda yalnız başına yeterli olmadığını göstermektedir. Güvenilir sonuçların elde edilebilmesi için koagulaz testi ile birlikte bazı diğer yardımcı testlerin de uygulanması gereklidir. DNA₂ ve termonukleaz testleri bu amaca en uygun yöntemlerdir.

1 Doç.Dr. A.Ü.Veteriner Fakültesi Bakteriyoloji Birimi.

2 Aynı Birim Araştırma Görevlisi.

Popülasyon Genetiği Semineri
21-25 Eylül 1981, Lalahan-Ankara

Tarım ve Orman Bakanlığı Sun'ı Tabii Tohumlama ve Nesil Kontrol Genel Müdürlüğü 1981 yılı Hizmet içi Eğitim Programı uyarınca düzenlediği bu seminere açış dersini vermek amacı ile üyemiz Prof.Dr. Emin ARITÜRK davet edilmiştir. Bir makale halinde Dergimize de iletilen konu bu bölümde yer almıştır.

Genetikte Temel İlkeler
(Emin ARITÜRK¹)

Tarım ve Orman Bakanlığının Lalahan'da düzenlediği seminerde "Genetiğin Temel İlkeleri" hakkında bir açış dersi vermeme istemlerini memnuniyetle karşıladım.

Genetikte temel ilkeler, bana ayrılan süre içinde anlatılacak kadar kısa değildir. Bu bakımdan ayrılan süre içinde önemli bulduklarımızın bazılarının altını çizerek, bazılarını da yalnızca başlıklarını sıralamakla yetineceğiz.

Chicago Üniversitesi kurulduğu zaman buranın kurucu başkanı, Harvard Üniversitesi başkanına bu kuruluş gerçekten büyük bir Üniversite olarak nasıl üne kavuşur diye sormuşlar ve başkan şu yanıtı vermiştir: Önce birkaç yüz yıllık bir geçmişi olması gerekir.

Demekki, bir üniversitenin ya da fakültenin üne kavuşabilmesi için bilim hayatınca ciddi ve sürekli araştırma, deney ve incelemelerle programlaşan bir sürece gereksinim vardır.

Bilgi üretmek, teknik ve metodlar bulmak kolay değildir. Bu yetenekli ve hevesli bir personel işi olduğu kadar sabır gerektiren bir olgudur.

Genetik ilminin Türkiye Üniversitelerinde henüz bu aşama ve düzeye ulaştığı ve üne kavuştuğu cesaretle ileri sürülemez. Genetik yönünden Türkiye'de henüz merdivenin basamaklarından ancak

¹ Prof.Dr. A.Ü. Veteriner Fakültesi Zootečni Birimi.

ya birincisi veya ikincisine doğru adım atılmakta olduğunu söylemekle genetikçilerimizi küçültmüş olmayız. Esasen Türkiye'de pür genetikçilik diye bir alan henüz yaratılmamıştır. Bilindiği gibi Üniversiteler ana amaçlarından olan öğretim kadar araştırma ve hizmet sunma, bilim için bilim, uygulama için metod ve en uygun yöntemler bulmak ve yaymak ile yükümlüdürler.

Genetik alanında da aynı amaç ve gayeye yönelik girişimler doğal olarak söz konusu olacaktır. Bu bakımdan Genetikte Temel ilkeleri bilmek, öğrenmek ve uygulamak için başlangıcını değil özünü oluşturur.

Genetik, biyolojik bilimlerde bağımsız bir bilim konusuna halindedir. Canlı organizma ile uğraşır. Canlıda meydana gelen değişim ve kalıtım olaylarının nedenlerini ve bunların ilke ve yasalarını saptamaya çalışır.

Demekki, Genetikte ilk ilke kalıtım ve değişim (varyasyon) olaylarını çok iyi bilmek, kavramak ve değerlendirmek lazımdır. Yeri gelmişken ilâve edelim ki Genetik hemen şıp diye bir seri canlılar, hayali hayvanlar imal etmemize yarayacak değildir. Buna karşın genetik bir taraftan ıslah işini hızlandırmak için izlenecek yolları gösterecek, diğer yandan da birçok verimsiz uygulanan metodlar üzerine "Kıymetsizdir" levhasını asacaktır.

Genetiğin temelini teşkil eden hücredeki kromozom ve genleri bu alanın temsilcileri çok iyi bilmelidirler. Fakat hayvan yetiştiricisi için önemli olan husus kromozom ve genleri tanımak değil, onun eline korrekt metodlar vermektir. Böylece yetiştirici genler üzerinde oynamış olur. Çünkü yetiştirici ne bir laboratuvara sahiptir ne de bu bilgileri edinmeye ihtiyacı vardır. Gerçekten yetiştirici için buna gerek yoktur. Bilimsel yetiştiriciliğin temeli olan deneysel genetik onu daha yakından ilgilendirir, ona en uygun deneme metodlarını verir.

Kursu açış dersimize genetiğin ilk ilkesinden sonra genetiğin tarihi ile başlamak istiyoruz ve yeri geldikçe de diğer temel ilkeleri konuşacağız.

Genetiğin uğraş alanı yukarıda da kısaca belirttiğimiz gibi canlı varlıklardır. Ve canlıda herşey hücrede oluşur. Genetikçi hücreyi en iyi bir şekilde tanır. Bu bakımdan genetiğin bir adı da sitogenetik diye isimlendirilir. Genetik denilince kısaca canlıda bulunan değişim ve kalıtım olayları anlaşılır. Demekki; Genetiğin görevi iki temel konuya uğraşmaktır ve bunların ilke, yasa ve fonksiyonlarını açıklamaya

çalışmaktadır. O halde genetik kavramını tanımlayabilmek için öncelikle 1) Kalıtım, 2) Değişim (Varyasyon)leri bilmemize ihtiyaç vardır.

Yakın zamanlara kadar genetik yalnız kalıtım olaylarını inceleyen bir bilim dalı olarak tanımlanırdı. Bugün elde edilen bilimsel veriler ve gelişmelere göre genetiğin yalnız kalıtım olaylarını değil aynı zamanda varyasyon (değişim, farklılık) olaylarını da kapsamına aldığını görmekteyiz.

Bu küçük tarifimizle canlıyı değişim içinde bulunan kalıtsal determinantların meydana getirdiği bir varlık olarak kabul etmek yanlış olmaz sanırız.

Kalıtım; bilindiği gibi ortak soylara sahip bireylerin birbirlerine benzemelerine ya da generasyonların karakterlerine yön veren gen topluluğudur. Yine bilindiği gibi canlılardan döller, çoğalma yolu ile meydana gelmektedir. Meydana gelen bu döller soylarına ve kardeşlerine benzerler. Örneğin atın yavrusu da bir attır. Sığırınki de öyle. Bunlardan ne bir koyun, ne bir tavşan benzeri döl oluşmaz. İşte burada bir temel ilke daha ortaya çıkmaktadır, o da şudur: Canlılar önceden determine edilmiş bir model üzerine meydana gelmektedirler. Yani her canlı bir pre-determinasyona sahiptir.

Bu ilke, her tür ve ırk için söz konusudur. Bugünkü bilgilerimize göre canlı bildiğimiz gibi dış çevre dediğimiz iklim, bakım, besleme, konut ve yönetim gibi birçok faktörlerle iç yapı dediğimiz genotip güçlerin etkisi altındadır. Bu iki gücün canlıyı etkilediğini ve biçimlendirdiğini biliyoruz. O halde canlı dış çevre faktörleri ile iç çevre faktörlerinin bir ürünüdür. İç çevreyi biyolojik bir güç olarak kabul etmekteyiz. Kromozomlarda yer alan genlerin tümü ya da bunların kimyasal diziliş yapıları söz konusu gücü yapar.

Değişim; kaba bir tanımla kalıtımın tersidir denilebilir. Yani aynı soya sahip bireylerin birbirlerine benzememeye çalışmasıdır. Bu farklılık değişim ya da varyasyon olarak bilinir. Bireyler aynı ata soya sahip olmalarına rağmen birbirlerine tıpa tıp benzemeyebilirler. Yani farklılıklar gösterirler. O halde değişimi filial generasyonun parental generasyona göre değişim içinde bulunması diye tanımlayabiliriz. Bu kısa açıklamalarımızdan anlaşılacağı gibi kişiler bir yandan birbirlerine benzemeye çalışırken, diğer yandan da birbirlerine benzememeye çalışmaktadırlar.

Özetlersek genetik yalnız kalıtım değil, değişim olaylarını da inceler. Bu arada genetik farklılıktan kısaca söz etmek gerekir. Bu da

genotipik farklılık kadar yetiştirme alanında önemlidir ve belki de daha önde gelir. O halde genetik farklılık nasıl oluşmaktadır? Bu geniş konuyu en inceliklerine kadar burada anlatmaya gerek yoktur. Kromozom ve gen bahsinde bu konu klasik kitaplarda derinlemesine açıklanmıştır. Biz kısaca bunu yani genetik farklılığı sizlere geni yapan nucleotidlerin yapılarındaki organik bazların dizilme şekli ile oluştuğunu ifade etmekle yetineceğiz.

- Ayrıca burada iki türlü bilgiye gerek duyulduğunu da belirtmeliyiz. Bunlardan birisi hücreden hücreye verilen bilgi, diğeri ise organizmanın şekillenmesini ve gelişmesini kontrol altında bulunduran genetik informasyondur. Ve bunları da sağlayan genlerdir. Demekki kalıtımda aktif madde genlerdir.

Genetikte temel ilke olarak predeterminasyondan başka Mendel'in bulguları akla gelir. Ve bu bulgular Mendelizm adı altında okutulagelmektedir. Kalıtımın temelini yapan Mendel yasaları genetiğin bugünkü aşamaya gelmesine neden olmuştur.

Ekleyebiliriz ki hücreyi bugünkü kadar tanımayan Mendelin buluşları hala geçerliliğini korumaktadır, ölmez kurallardır. Mendel kalıtsal özelliğin yeni döllere aktarılma mekanizmasını ve bunun fiziksel temellerini açıklamaya çalışmış ve görevini de hakkıyla yapmıştır.

Mendelle kalıtımda rol oynayan faktörleri tanımış bulunmaktayız. Daha sonraki genetik alanındaki ilerlemeler ile mekanizmanın esasını yapan kromozom ve genleri onun tabiri ile faktör olarak bilmekteyiz. Hatta genin yapısını oluşturan biyokimyasal yapı yani DNA ve RNA'lar onun buluşu içinde vardır. Fakat ortaya konulamamış bir gerçek olarak yakın zamana kadar gizli kalmıştır.

Mendel bulguları ile kalıtsal özellikler belirlenmiş ve gen adını verdiğimiz determinantların hücre çekirdeğinde bulunan kromozomlarda yer aldığı saptanmış gen bileşikliği, Crossing-Over, Rekombinasyon ve Mutasyon kavramlarının anlamları neredeyse tamamlanmış bulunmaktadır.

Şüphesiz kalıtımda rol oynayan yukarıda kısaca açıkladığımız deyimlerin temelini yapan kromozom ve genlerin yapıları ortaya çıkarıldığı gibi kromozomlar da soma ve sex kromozomu olarak ayırt edilmektedir. Hatta bugün kromozomlar numaralanmak suretiyle kötü yapıların hangi kromozomla oluştuğu saptanabilmektedir.

Yalnız mendel genetiği ile kalıtsal özelliği belirleyen genlerle, fenotipik görünüm arasındaki ilginin esası aydınlatılamamıştır.

Bilindiği gibi genlerin yapıları ve ne şekilde çalıştıkları, fenotipi ne yolla etkiledikleri çok yakın zamana değin karanlıktı, meçhul kalmıştı. Çok yakın devrede BİR GEN-BİR ENZİM diye adlandırılan bir hipotez kalıtımın birçok karanlık noktasını aydınlatmıştır. Özellikle kalıtımla geçen bozukluklarda bir enzimin kusurlu olduğu saptanmış ve böylece adını yukarıda söylediğimiz bir gen bir enzim hipotezinin kurulmasına neden olmuştur. Kalıtım-yolu ile geçen bozukluğun bir enzimin yapısı ile ilgili olduğu ve genlerin fonksiyonunun enzimlerin yapımını kontrol etmek olduğu kabul edilmektedir. Buna göre herbir gen ayrı bir enzimin yapımından sorumludur. Gendeki bozukluk söz konusu genin ürünü olan enziminde kusurlu olmasına neden olmaktadır. İşte değişik fenotipler bu nedenle gözükmemektedir.

Neurospora Crossa, adlı mantar üzerinde yapılan deneyler metabolik yolların bir dizi kimyasal reaksiyonlardan oluştuğunu göstermiştir. Buradaki dizinin hemen her reaksiyonunun ayrı bir enzim tarafından yürütüldüğünü ve bu enzimlerin de her birinin ayrı bir gen tarafından kontrol edildiğini bu çalışmasıyla GARROD ortaya koymuştur.

Son yirmi yıldır yapılan yoğun çalışmalar neticesi kromozomların ve genlerin kimyasal yapıları da saptanmıştır. Bu yapı bilindiği gibi çekirdek içi asididir, yani nükleik asittir. Bu da bilindiği gibi nükleoproteinleri yapan nükleik asitle amino asitlerden oluşur. İraların oluşmasında bu yapının rol oynadığı artık kuşku duyulmaz bir açıklığa kavuşmuştur.

Genlerin çekirdek içinde yer alan kromozomlarda yerleşik bulunduklarını söylemeye gerek yoktur. Yani kalıtımın temelini kromozomlar yapar ve kromozomlarda yer alan ve adına gen dediğimiz üniteler oluşturur. Bu döllerin karakterlerine yön veren bilgi merkezleridir. Yani söz konusu ettiğimiz aktif madde DNA dır. Belirgindir ki, bu generasyondan generasyona iletilir. Kromozomların ve genlerin artık kimyasal yapılarını bilmekteyiz. Hücre çekirdeğinde yer alan çekirdek asidi yani nüklein asitte iki ana maddeden ibarettir. Bunlardan biri DNA diğeri RNA dır.

Yine bilmekteyiz ki bu temel yapıyı 1) Şeker 2) Fosfor asidi 3) Azot bazları meydana getirmektedir. Buradaki organik bazlar ise Purin ve Pirimidin den kuruludur. Purin grubu içinde Guanin ve

Adenin, Pürimidin grubunda ise Citosin ve Thymin yer alır. Kısaca DNA bir makro molekül yapıdadır ve DNA'nın modeli Watson-Crick tarafından çizilmiştir. Buna göre DNA helezon şeklinde bükülmüş ip merdivene benzemektedir. Son yıllarda X ışınlarıyla yapılan araştırmalar ise DNA'nın helezon şeklinde birbiri üzerine kurulmuş iki iplikçik şeklinde olduğunu ortaya koymuştur.

DNA kalıtım bakımından RNA ya göre daha önemlidir. Çünkü bilgi taşıyan budur. DNA molekülü kısaca iki polinükleotid zincirinden oluşur. Yapı bakımından RNA, DNA dan thymin'in yerine urasil'in geçmesi ile ayrılır. RNA bilgi ileticisi olarak nitelenmektedir. Görevi hücre içinde DNA dan aldığı haberi Ribozomlara ileterek burada yapılması gerekli proteinlerin üretilmesine neden olmaktadır. Burada bir soru akla gelmektedir. -Genetik materyal nasıl bir araya gelmektedir?

Bilindiği üzere genetik materyal zigotta yani döllenen yumurtaya ana ve babanın sahip olduğu kromozomlardan birer tanesinin bir araya gelmesiyle oluşur. Bunu sağlayan sperm ve ovum hücreleridir. Kuşlar dışında evcil hayvanlar anadan ve babadan gelenler aynı sayıda kromozom tutarlar. Herbir kromozomun şekil ve volum bakımından birbirlerinden birazcık farklı olduklarına işaret etmek gerekir. Başka bir deyimle bir sığırın yumurtasındaki kromozomların hepsi birbirlerinden az çok farklı 30 ayrı ünitededir. Yumurtadaki herbir kromozoma karşılık bunun bir benzeri de boğa spermasında mevcuttur. Böylece zigotta iki takım bir araya gelerek 30 çift kromozom yaparlar. Bu çift hale geliş karakterlerin dağılımını hesaplamak yönünden çok önemlidir. Özet olarak birisi dölün anasından, öbürü de babasından gelen iki kromozom bir araya gelmiştir. Dölün üreme organlarındaki hücreler sperm veya yumurta üretmek için bölündükleri zaman her çift kromozomun üyeleri birbirlerinden ayrılırlar ve sperm veya yumurta hücresine girerler. Böylece sperm ve yumurta beden hücrelerinin taşıdığı sayının yarısı kadar sayıda kromozom bulundururlar. Buna bilindiği gibi haploid adı verilir. Böylece genetik materyal bir araya gelmiş ve generasyonlar arası köprü kurulmuştur. Yani dölleri arasındaki köprüyü kuran yine kromozomlardır. Bir canlının yumurtadan gerçek şekline erişinceye dek gelişmesini yöneten gerekli bütün bilgiler dölden döl kromozom materyali içinde taşınırlar.

Yukarıdaki açıklamalarımızla ıranın oluşumunda anadan ve babadan gelen birer genin temel teşkil ettiğini görüyoruz. Yani bir ıranın oluşabilmesi için en az iki gene ihtiyaç vardır. Bu ilkeyi Mendel ortaya koymuştur. Bilindiği gibi Mendel saf homozigot yapılar üze-

rinde çalışmıştır. Öteki deyim ile homolog kromozomların aynı lokuslarında yer alan ve bugün DNA'nın bir parçası olduğunu kabul ettiğimiz eş genlerin rol oynadığını bilmekteyiz.

Genetik dilinde bunlara allel gen ismini vermekteyiz. Bunlar aynı tesirli veya zıt tesirli olmaktadır. Bu ilkede Mendelindir. Böylece gende saklı güçler ortaya konulmuştur. Yapılan birleştirmelerde genlerin güçleri deneysel olarak ispatlanmaktadır. Bu sonuçlara göre genlerde Dominantlık ve ressesiflik, özelliğinin bulunduğu bir ilke olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dominant güçte olan genin irada kendini belli ettiğini, çşinin gücünün ise yine bu irada saklı kaldığını görüyoruz. Yine Mendel deneyleri ile, bize eş genlerdeki güçlerin birbirlerini bastırmadıklarını, orta bir durumda (intermedier) bir iranın meydana geldiğini saptamıştır.

Demek oluyor ki genlerde dominantlık, ressesiflik ve intermedierlik söz konusudur ve ilk önce bilinenler de budur. Daha sonraki yapılan araştırmalarda tam dominantlık, eksik dominantlık, epistatik güç v.s. gibi gene ait özelliklerin bulduklarını öğrenmekteyiz.

Ayrıca mutasyona uğramış genleri de bu cümleden saymamız gerekir.

Bilindiği gibi canlının taşıdığı genlerin tümüne genotip adını vermekteyiz. Bu genotiplerin de saf ve karışık yapıda olduklarını bilmekteyiz. Yani homozigot ve heterozigot deyimleri ile bu yapıyı tanımlamış olmaktadır.

Mendel'in çalışmaları ile ve daha sonraki, deneylerle genellikle 3 çeşit genotipin bulunduğunu bilmekteyiz.

- 1- Homozigot dominantlar.
- 2- Heterozigot dominantlar.
- 3- Homozigot ressesif yapıları olanlar.

Bu üç kategoriye gösteren genotipler altı çeşit birleşme olasılığına sahiptirler.

1- Homozigot dominant X Homozigot dominant birleştiğinde elde edilen döllerin hepsi homozigot yapılıdır.

2- Homozigot dominant X heterozigot dominant genotip birleştiğinde döllerin hepsi fenotip bakımından aynı fakat genotip bakımından % 50 oranında homozigot, % 50 oranında da heterozigot yapı gösterir.

3- Homozigot dominant X homozigot ressesif birleştiğinde döllerin hepsi heterozigot dominanttır.

4- Heterozigot dominant X Heterozigot dominant birleştiği zaman döllerin $1/3$ oranında dağıldığı görülür (% 75 dominant görünümlü, % 25 ressesif görünümlü).

5- Heterozigot dominant X homozigot ressesif birleştiğinde % 50 heterozigot dominant, % 50 homozigot ressesif döl elde edilir.

6- Homozigot ressesif X Homozigot ressesif döller birleştiği zaman hepsi homozigot yapılıdır.

İntermedierlikte elde edilen döller ana-baba karışımı bir görünüştür. Bunların dağılımı ise 1:2:1, dominantlıkta ise 3:1 oranında olduğunu bilmekteyiz.

Mendel ilkeleri böylece 3 kaide içinde tanımlanır ve artık bunlar klasikleşmiş ilkelerdir. Örneğin;

I- Uniformitet (Bir örneklik) kaidesi

II- Dağılma kaidesi

III- Gametlerin bağımsızlığı kaideleridir.

Canlı tek bir iradan ibaret değildir. Sayılamayacak kadar çok iraya sahiptir. Ve bunların oluşması yukarıda açıkladığımız esaslar içinde cereyan etmektedir. Şüphesiz burada karakterlere göre örneğin Multiple allelismus, polimeri gibi durumları da unutmamak gerekir. İraları iki grupta toplayabiliriz. Kalitatif ve kantitatif olarak, kalitatiflerin az genlilikle, kantitatiflerin ise çok genlilikle meydana geldiğini hatırlamalıyız. Normal genetik oluşumlar dışında genlerde saklı bulunan bozukluklara dayanarak ve ayrıca genler arası etki ilişkileri ile (interaksiyon) meydana gelen iralar da vardır.

Genlerde Penetrans ve Expressivite denen güç de saklıdır. Cinsiyetle ilgili iralarında oluştuğunu bilmekteyiz. Ayrıca etkileri cinsiyetle değişik genler de vardır. Kısaca genlerdeki yapısal gücü:

- 1) Dominans ve ressesiflik
- 2) İntermedierlik
- 3) Pleiotropizm
- 4) Penetrans
- 5) Ekspressivite (görüntü derecesi)

gibi allel genler arası olaylarla açıklayabildiğimiz gibi allel olmayan genler arası durumların başlıcalarını da aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.

- 1- Komşu genler pozisyon etkisi
- 2- Tek cinsiyette etkili genler
- 3- Etkileri cinsiyetle değişen genler
- 4- Önleyici gen etkisi
- 5- Tamalayıcı gen etkisi
- 6- Epistatik gen etkisi
- 7- Modifiye edici gen etkisi v.s. gibi.

Görülüyor ki populasyon genetiğine ulaşmada buraya kadar açıkladığımız genleri tanıma ilkesi yukarıda da belirttiğimiz gibi temel teşkil etmektedir. Bunları tanımadan ya da bilmeden özellikle hücre içi durumları iyice tanımadan yapılacak işlemler boşlukta kalır. İslahta gerek varyasyonları, gerekse iraların kalıtsal olup olmadıklarını bilmek için genetikte temel ilkeleri iyice öğrenmeye ihtiyaç bulunduğunu tekrar belirtmek isteriz.

100. YILDA VETERİNER FAKÜLTESİ AKADEMİK HABERLERİ

Bu bölümde 1 Ocak 1981 ile 31 Aralık 1981 arası Fakültemizde akademik gelişmeler, yayınlar, öğretim ve eğitim durumu ile sosyal içerikli haberlere yer verilmiştir.

Toplam olarak değerlendirildiğinde 4 üyemizin profesörlüğe yükseldiği; 9 üyemizin doçent olduğu, 12 asistanımızın doktoralarını verdiği, 11 meslektaşımızın da asistan olarak Fakültemizde görev aldığı görülecektir. Bu süreçte Fakültemiz Hayvan Yetiştiriciliği ve Sağlık Bilimleri Uzmanlık Okulunda eğitimlerini tamamlayan 25 Veteriner Hekim uzman olmuş; okul kadrosuna da 3 asistan atanmıştır.

Yıl içinde 5 öğretim elemanımız diğer Veteriner Fakültelerinde bir ya da daha fazla süreler için kadroları ile görevlendirilmiştir. (1750 sayılı yasanın 64. maddeleri uyarınca). 40. madde ile de 22 üyemiz (ders vermek) üzere görevlendirilmiştir.

Daha önce Bursa, Elazığ, İstanbul Veteriner Fakülteleri ile Diyarbakır Üniversitesi Dış Hekimliği Fakültesinde görev almış üyelerimiz de yıl içinde bu görevlerini sürdürecektir. Halen buralarda bir ya da birkaç yıl süreyle görevlendirilmiş 12 öğretim elemanımız bulunmaktadır.

100. Yıl içinde bir profesör üyemiz yaş haddinden, 7 profesör üyemiz de kendi istekleri ile emekliye ayrılmışlar, Ord.Prof.Dr. Süreyya Tahsin Aygün vefat etmiştir.

Bu arada 2 doçent üyemiz kadromuzdan ayrılmıştır. Halen 9 öğretim yardımcımızda öğretim-eğitim ve araştırma nedeniyle yurt dışında bulunmaktadır.

Fakültemizde bu yıl tamamlanan doktora ve doçentlik çalışmaları yanında 13 adet yayının bastırılması sağlanmıştır.

2547 sayılı Yeni Üniversiteler Kanunu'nun yayımlanmasından sonraki gelişmeler içinde Fakültemiz Yönetim Kurulu yeniden şekillenmiş; Üniversite Senatosuna seçilen üyemiz, senato temsilcileri

olarak Üniversitelerarası Kurul'a bir üyemiz de Üniversite Yönetim Kuruluna üye seçilmiştir.

Üniversitelerarası Kurulca "Yüksek Öğretim Kurumuna" seçilen 8 üye arasında 2 üyemiz de yer almıştır.

Bu arada "Danışma Meclisinde" da 2'si fakültemiz üyesi olmak üzere 3 meslektaşımız görev almışlardır.

Bu bölümde değinilen haberlerin dökümü yapılmıştır.

1981'de Emekliye Ayrılan Profesörlerimiz.

Prof.Dr. Mahir PAMUKÇU	:	4. 3.1981
Prof.Dr. Yaşar ALTAN	:	4. 5.1981
Prof.Dr. M.Şahin AKMAN	:	13. 7.1981
Prof.Dr. Osman HASSA	:	7. 9.1981
Prof.Dr. Nihal ERK	:	2.11.1981
Prof.Dr. Hüseyin ERK	:	2.11.1981
Prof.Dr. Selahattin GÜRTÜRK	:	10.12.1981

1981'de Kaybettiğimiz Öğretim Üyemiz

Ordinaryüs Prof.Dr. Süreyya Tahsin AYGÜN (Emekli): 9.12.1981

1981'de Profesörlüğe Yükseltilen Üyelerimiz.

Prof.Dr. Ferruh DİNÇER	(Veteriner Tarihi ve Deontoloji)
Prof.Dr. Ergün ÖZALP	(Besin Kontrolü ve Teknolojisi)
Prof.Dr. Ahmet YURTYERİ	(Besin Kontrolü ve Teknolojisi)
Prof.Dr. Rafet ARPACIK	(Zootekni)

1981'de Doçent olanlar ve Tezleri

- ⊙ Arkun CANDAS: *Silico- Dessication Yöntemi ile Konserve edilen Kemik Homogreflerin Köpeklerde Experimental Uygulamaları Üzerinde Çalışmalar.* V + 67 s., 3.4.1981.*
- ⊙ Ahmet ÇOLAK: *Keban Baraj Gölünde Bulunan Balık Türleri ve Göle Egerien Olan Tatlı Su Kefali (Leuciscus lepidus HECKEL, 1843), Bıyıklı Balık (Barbuscapito pectoralis HECKEL, 1843) ve Tahta Balık (Acanthobrana marmid HECKEL, 1843)'in: Pomulasyon Dinamikleri:* 99 s., 7.4.1981.
- ⊙ Ayhan ÖZKUL: *Piliğlerin Deneysel Gumboro Hastalığında (İnfeksiyöz Bursal Hastalık) Oluşan Bulguların Histopatolojik ve Elektron Mikroskopik Olarak İncelenmesi.* 42 s., 17.4.1981.
- ⊙ Ömer AKAY: *Hindi Tüberküloz Etkenlerinin İzolasyon, İdentifikasyon Tiplendirilmesi ile Deneysel Hindi Tüberkülozunda Allerjik ve Serolojik Yöntemlerin Uygulanması Üzerinde Araştırmalar.* 95 s., 21.4.1981.
- ⊙ Necdet GÜZEL: *Buzagalarda Göbek Fıtıklarının Bağdoku-Diyafam ve Periton Oto ve Homo Grefleriyle Onarımı Üzerinde Karşılaştırmalı Araştırmalar.* 51 s., 16.6.1981.

* Tezlerin rota sayfaları ve adayın üniversite doçent oluş tarihini göstermektedir.

- ⊙ Burhan DİNÇER: *Yerli Sucuklarda Fermantasyon ve Kurumada Bileşimsel, Lipolitik ve Organoleptik Değişiklikler Üzerinde Araştırmalar*. 123 s., 30.8.1981.
- ⊙ Metin TİMUR: *Yılan Balığı (Anguilla anguilla Linnaeus, 1758) Beslenmesinde Uygulanan Rasyonların Gelişme ve Histopatoloji Yönünden Etkilerinin Araştırılması*. 112 s., 19.11.1981.
- ⊙ Şakir TÜNCER: *Sütten Kesilmiş Merinos Kuzuların Rasyonlarına Değişik Düzeylerde Katılan Üre ve Amonyum Sulfatın Besi Performansı, Karkas Özellikleri ile Kan ve Rumen Sıvısı Metabolikleri Üzerine Etkisi*. 69 s., 20.11.1981.
- ⊙ Ahmet ERGÜN: *Yumurta Tavuğu Rasyonlarına Değişik Düzeylerde Katılan Kolzu Küspesinin Çeşitli Verim Özelliklerine, Lipid Metabolizmasına, Yumurta Bozulmalarına ve İç Organlara Etkisi Üzerinde Araştırmalar*. 70 s., 20.11.1981.

1981'de Doktorasını Verenler ve Tezleri

- ⊙ Mehmet Besim ÖZLEM: *Toklu ve Köpeklerde Deneysel Phenyl Mercury Acetate Zehirlenmeleri Üzerinde Klinik, Hematolojik ve Patolojik Bulgulara İlişkin Araştırmalar*. 101 s., 2.2.1981.
- ⊙ Bahri EMRE: *Normal ve Kuduz Virüsü Verilmiş Kıl Keçilerin Elektroensefalogramları Üzerinde Araştırmalar*. 42 s., 24.4.1981.
- ⊙ Metin ALABAY: *Koyunlardaki Paramphistomum Cervi Schrank, 1790 Enfeksiyonunun İmmünopeksidaz ve İndirekt Floresan Antikor Teknikleriyle Karşılaştırmalı Teşhisi Üzerinde Araştırmalar*. 52 s., 1.5.1981.
- ⊙ Nuri ÇAĞIŞ: *Yerli Sucuklarda, Olgunlaşmada Kırmızılaşma Derecesinin Saptanması Üzerinde Bir Araştırma*. 54 s., 12.7.1981.
- ⊙ Bülent MUTLUER: *Hamsi Balıklarından Çeşitli Kutu Konservesi Yapılması Üzerinde Teknolojik Araştırmalar*. 54 s., 14.7.1981.
- ⊙ Müjgan İZGÜR: *Sağlıklı Koyunlardan İzole Edilen Escherichia Coli Suşlarının Çeşitli Özellikleri Üzerinde İncelemeler*. 55 s., 15.7.1981.
- ⊙ K.Zafer KARAER: *Ankara İli Civarında Hyalomma Detritum (Schulze, 1919)'un Biyo-Ekolojisi Üzerinde Araştırmalar*. 64 s., 23.10.1981.
- ⊙ Yılmaz DÜNDAR: *Normal Doğum Yapmış İneklerle Retento Secundinarum'lu İneklerde Vitamin E Yönünden Araştırmalar*. 46 s., 23.12.1981.
- ⊙ Hüdaverdi ERER: *Aynalı Sazanlarda (Cyprinus carpio L.) Deneysel Aeromonas Hydrophila Enfeksiyonunda (Bakteriyel Hemorajik Septisemi) Oluşan Patolojik Bulguların İncelenmesi*. 42 s., 25.12.1981.
- ⊙ Aysel BAYHAN: *Yurdumuzda Üretilen Ticari Bebek Mamalarındaki Demir Miktarı Üzerinde Araştırmalar*. 73 s., (Bilim Doktorluğu 29.12.1981).
- ⊙ Gülderen YENTÜRK: *Yurdumuzda Üretilen Margarınlerdeki Vitamin A Miktarları Üzerinde Araştırmalar*. 90 s., (Bilim Doktorluğu, 29.12.1981).

1981'de Fakültemiz Yayınları

- ⊙ Prof.Dr.A.SEVİNÇ: *Türkiye'de Hayvansal Üretim Yapısı, Potansiyeli, Geliştirme Olanakları ve Önlemleri*. Veteriner Fakültesi Yayınları, 367-265, Ankara, 88 s., 1981.
- ⊙ Prof.Dr.N.GÜRALP: *Helmintoloji*. Veteriner Fakültesi Yayınları, 368-266, Ankara, IIV + 631 s., 1981.

- © Prof.Dr.M.ARDA: *Genel Bakteriyoloji*. Veteriner Fakültesi Yayınları: 369-267, Ankara, 521 s., 1981.
- © Prof.Dr.H.ANTEPLİOĞLU, Prof.Dr.E.SAMSAR, Prof.Dr.F.AKIN: *Veteriner Genel Şiirurji*. Veteriner Fakültesi Yayınları, 370-268, Ankara, 508 s., 1981.
- © Prof.Dr.D.ASLANBEY: *Veteriner Operasyon Bilgisi Cilt I*. Veteriner Fakültesi Yayınları: 371-269, Ankara, XII + 434 s., 1981.
- © Prof.Dr.E.ERSOY, Prof.Dr.N.BAYŞU: *Pratik Biyokimya*. Veteriner Fakültesi Yayınları: 372-270, Ankara, XIII + 279 s., 1981.
- © Prof.Dr.Satı BÄRAN, Prof.Dr.C.KÖKÜUSLU: *Genel Patoloji I*. Veteriner Fakültesi Yayınları, 373-271, Ankara, 172 s., 1981.
- © Prof.Dr.H.ANTEPLİOĞLU, Prof.Dr.E.SAMSAR, Prof.Dr.F.AKIN: *Veteriner Özel Şiirurji*. Veteriner Fakültesi Yayınları, 374-272, XVIII+ 574 s., 1981.
- © Prof.Dr.Z.ERENÇİN, Dr.G.KÖKSAI: *İç Sular Temel Bilimleri*. Veteriner Fakültesi Yayınları: 375-273, Ankara, 160 s., 1981.
- © Prof.Dr.H.ERK, Doç.Dr.E.ALAÇAM: *Pratik Doğum Bilgisi*. Veteriner Fakültesi Yayınları, 376-274, Ankara, 83 s., 1981.
- © Doç.Dr.N.DURŞUN: *Veteriner Komparatif Anatomi*. Veteriner Fakültesi Yayınları, 377-275, Ankara, IX+ 168 s., 1981.
- © Prof.Dr.T.KONUK: *Pratik Fizyoloji I*. Veteriner Fakültesi Yayınları, 378-276, Ankara, XV+250 s., 1981.
- © Prof.Dr.H.BAŞKAYA, Doç.Dr.A.MİNBAŞ: *Kümes Hayvanları Hastalıkları*. Veteriner Fakültesi Yayınları: 379-277, Ankara, VII+ 335 s., 1981.

1981'de Fakültemize Atanan Asistanlar

İlyas ÖZATA	(Farmakoloji)	16. 1.1981
Kâmil ÖCAL	(Anatomi)	25. 3.1981
Ayşe ÇAKMAK	(Protozooloji)	27. 3.1981
Öznur POYRAZ	(Zootekni)	20. 4.1981
Arif ALTINTAŞ	(Biyokimya)	23. 7.1981
Zeki ALKAN	(Şiirurji)	16. 9.1981
Arif KURTDEDE	(İç Hastalıkları)	30.11.1981
Haluk TESTERECİ	(Biyokimya)	30.11.1981
Merih YÖNTEM	(Anatomi)	1.12.1981
Rıfki HAZIROĞLU	(A.Patoloji)	1.12.1981
Osman KUTSAL	(G.Patoloji)	15.12.1981

Uzmanlık Yüksek Okulu'na

Okan ERTUĞRUL	(Fizyoloji)	1.12.1981
Murat ERTÜRK	(Biyokimya)	1.12.1981
Orhan ÇETİN	(Zootekni)	14.12.1981

1981'de 46. Madde ile GörevlendirilenlerI (1750 Sayılı Üniversiteler Kanunu)

Doç.Dr. Hayati ÇAMAS	: 14. 7.1981	Bursa Üniv. Veteriner Fakültesi
Prof.Dr. Fahri SAYAN	: 16.10.1981	Fırat Üniv. Veteriner Fakültesi
Doç.Dr. Recep TINAR	: 2.11.1981	Bursa Üniv. Veteriner Fakültesi
Doç.Dr. Burhan DİNÇER	: 3.11.1981	" " "
Doç.Dr. Hüseyin ERDİNÇ	: 3.11.1981	" " "

46. Madde Uyarınca Görev Süresi Uzatılanlar

Prof.Dr. Hümevra ÖZGEN	: 2.2.1981	Fırat Üniv. Veteriner Fakültesi
Prof.Dr. C.Nadi AYTUĞ	: 14. 4.1981	Bursa Üniv. Veteriner Fakültesi
Doç.Dr. Aydın EVREN	: 14. 4.1981	" " "

46. Madde Uyarınca Daha Önce Görevlendirilip Görevi Sürdürenler.

Prof.Dr. Hamza KESKİNTEPE	: Fırat Üniv. Veteriner Fakültesi
Prof.Dr. Rafet ARPACIK	: Bursa Üniv. Veteriner Fakültesi
Doç.Dr. Ahmet MİNBAŞ	: " " "
Doç.Dr. Yalçın YILDIRIM	: " " "

1981 - 1982 Öğretim Yılında 40. Madde İle Görev Alanlar

Prof.Dr. Fahri BÖLÜKBAŞI	: İstanbul Üniv. Veteriner Fakültesi
Prof.Dr. Doğan ASLANBEY	: Bursa Üniv. Veteriner Fakültesi
Prof.Dr. Hayrettin ANTEPLİOĞLU	: " " "
Prof.Dr. Faruk AKIN	: Bursa Üniv. Veteriner Fakültesi
Prof.Dr. Cemalettin KÖKÜUSLU	: " " "
Prof.Dr. Ferruh DİNÇER	: " " "
Prof.Dr. Orhan ALPAN	: " " "
Prof.Dr. Nazım ÖZKAZANÇ	: " " "
Doç.Dr. Baki YILMAZ	: " " "
Doç.Dr. Tahir AKSOY	: " " "
Doç.Dr. Selahattin CEYLAN	: " " "
Prof.Dr. Ferruh DİNÇER	: Fırat Üniv. Veteriner Fakültesi
Doç.Dr. Yusuf ŞANLI	: " " "
Doç.Dr. M.Yılmaz İMREN	: " " "
Doç.Dr. Necdet GÜZEL	: " " "
Doç.Dr. Ömer AKAY	: " " "
Doç.Dr. Yaşar UÇAR	: Selçuk Üniv. Fen Fakültesi
Prof.Dr. Metin TAŞBAŞ	: S.S.Y.B. Gevher Nesibe Sağlık Eğitim Yurdu
Doç.Dr. Necdet DURSUN	: Ankara Üniv. Ziraat Fakültesi
Dr. Müjgan İZGÜR	: " " "
Dr. Hakkı İZGÜR	: " " "
Doç.Dr. Sıtkı GÜLER	: S.S.Y.B. Gevher Nesibe Sağlık Eğitim Yurdu

Yurd Dışında Görevli Olanlar

Abdülkadir AKCAN	(Zootekni)	Hannover
Necmettin TEKİN	(Dölerme)	"
Günay ALÇIĞIR	(A.Patoloji)	"
Mehmet ŞAHAL	(İç Hastalık.)	"

Dr. Erol ŞENGÖR	(Zootekni)	<i>İsviçre</i>
Dr. Fikri AYDIN	(Su ürünleri)	<i>Münih</i>
Dr. Hilal ERGÜN	(Biyokimya)	<i>İngiltere</i>
Nesrin SULU	(Fizyoloji)	"
Dr. Metin ALABAY	(G.Parazitoloji)	"

Naklen Geçenler

Doç.Dr. Muzaffer Kaplan ÜSTDAL	:	(<i>Eskişehir Tıp Fakültesi</i>)
Doç.Dr. Süleyman ŞENER	:	(<i>İstanbul Üniv. Veteriner Fakültesi</i>)

1981'de Uzman Olanlar:

1. Nesrin TUNCER	Farmakoloji ve Toksikoloji	17. 6. 1981
2. Erkal KIZILTEN	Hayvancılık İşletme Ekonomisi	4. 12. 1981
3. Mahmut ASLANKAN	Dölerme ve Sun'i Tohumlama	17. 6. 1981
4. Cemal LAÇIN	Besin Kontrolü ve Teknolojisi	17. 6. 1981
3. Orhan GÜNEY	"	17. 6. 1981
6. İbrahim BAKICI	"	17. 6. 1981
7. M.Ali ARGALIOĞLU	Zootekni	17. 6. 1981
6. Erdoğan ŞENER	"	17. 6. 1981
9. Necla ÖĞÜTLÜ	"	17. 6. 1981
10. Hidayet KEÇELİ	"	17. 6. 1981
11. Nihat KALE	"	17. 6. 1981
12. Mehmet SEVEN	"	17. 6. 1981
13. Hüseyin PEKTAŞ	"	17. 6. 1981
13. Ali BAKIR	"	17. 6. 1981
15. M.Ali GÖKDERE	"	17. 6. 1981
16. Abdurrahman KABUKÇU	"	17. 6. 1981
17. Salim TEZEL	Klinikler	17. 6. 1981
18. Erdal ULUSOY	"	17. 6. 1981
19. Nevzat İNAN	"	17. 6. 1981
20. Ali SERİN	"	17. 6. 1981
21. Nevzat TÜLEK	"	17. 6. 1981
22. Hıdır BAYÜLGEN	"	17. 6. 1981
23. Ali BÖCÜGÖZLÜ	Zootekni	17. 6. 1981
24. Gülen ÜN	Yem Maddeleri Hayvan Besleme	17. 6. 1981
25. İbrahim YERMAN	"	22. 12. 1981

2547 Sayılı Üniversiteler Kanununun Uygulanmasına İlişkin Gelişme ve Değişiklikler

Yeni Üniversiteler Kanununun yürürlüğe girmesinden sonraki gelişmeler uyarınca, yasanın öngördüğü kurulların şekillendirilmesi amacıyla yeni seçimler yapılmıştır.

Fakültemiz'de, öğretim elemanları aralarında yaptıkları toplantı sonu Fakülte Kurulunu oluşturmak üzere üç profesör üye ve iki doçent üye seçmişlerdir. Daha sonra bu üyelerin ve birim başkanlarının katılması ile oluşan Fakülte Kurulu "Yönetim Kurulu" ve Üniversite Senatosuna gönderilecek "Senato Üyesini" seçmiştir

Fakülte Kuruluna Seçilen Öğretim Elemanlarımız :

Prof.Dr. Mehmet SANDIKÇIOĞLU
Prof.Dr. Turan OĞUZ
Prof.Dr. Atilla TANYOLAÇ
Doç.Dr. Ersoy CANKÜYER
Doç.Dr. Yusuf ŞANLI

Yönetim Kuruluna Seçilen Üyeler :

Prof.Dr. Mehmet SANDIKÇIOĞLU
Prof.Dr. Faruk AKIN
Prof.Dr. Ferruh DİNÇER
Doç.Dr. Şeref KAYMAZ
Doç.Dr. İbrahim BURGU

Üniversite Senatosuna Seçilen Üyemiz :

Prof.Dr. Hüseyin Saim KENDİR.

Üniversite Senatosunda yapılan seçim ile Üniversite Yönetim Kuruluna üyemiz **Prof. Dr. Atilla TANYOLAÇ** Ankara Üniversitesi-Üniversitelerarası Kurul temsilcisi olarak da üyemiz **Prof. Dr. Hüseyin Saim KENDİR** seçilmişlerdir.

Yüksek Öğretim Kurulu'nu oluşturmak üzere Üniversitelerarası kurul 8 temsilcisini seçmiş, bunlar arasında emekli öğretim üyemiz Prof.Dr. Mahir BÜYÜKPAMUKÇU ile üyemiz Prof.Dr. Selahattin GÜRTÜRK yer almışlardır. (Profesör Gürtürk bu nedenle emekliliğini istemiş ve emekli olmuştur).

Yüksek Öğretim Kurulu'nun diğer üyeleri de seçildikten sonra, atamalar Devlet Başkanı tarafından onaylanarak Yüksek Öğretim Kurumu çalışmalarına başlamıştır. Üyelerimizin kısa özgeçmişleri aşağıda verilmiştir.

Prof.Dr. Mahir BÜYÜKPAMUKÇU'NUN ÖZGEÇMİŞİ

2 Şubat 1912'de Diyarbakır'da doğdu. İlk ve orta okulu Diyarbakır'da, Liseyi Konya'da bitirdi. 1933'de Ankara Veteriner Fakültesi ne girdi ve 1938'de birincilikte mezun oldu. İki ay Bandırma İlçe Veterinerliği yapıp yedek subaylık görevi için ayrıldı. Terhis olunca 1940'da Ankara Merkez Veteriner Hekimliğine atandı. 1.3.1941'de Veteriner Fakültesi Anatomi Kürsüsü asistanlığına başladı. 1943-1944'de İkinci kez silah altına alındı. 3 Mayıs 1945'de, patoloji dalında doktora yapmak üzere "Ziraat Vekaleti" tarafından Birleşik Amerika'ya gönderildi. Michigan State Üniversitesinde "*Experimentally Induced White Muscle Disease In Guinea Pigs*" adlı tezini sunup doktorasını tamamladı. 12.7.1948'de yurda döndü. Bu aşamada gösterdiği başarı nedeniyle zamanın "Ziraat Vekili" tarafından takdimname ile ödüllendirildi. Ağustos 1948'de Patoloji Kürsüsü asistanlığına atandı.

1952'de doçent oldu. 1957'de profesörlüğe yükseldi. 1957'den 1 mart 1981'e dek Patolojik Anatomi Kürsüsü Başkanlığı yaptı. İstemi üzerine 1 mart 1981'de emekliye ayrıldı. Ancak akademik yaşamını ve bilimsel çalışmalarını A.B.D. Wisconsin Üniversitesi Tıp Fakültesi Kansere Kürsüsünde profesör olarak sürdürdü. Bu görevde iken 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu uyarınca oluşturulan Yüksek Öğretim Kurulu üyeliğine, Üniversitelerarası Kurulca seçildi. Bunun üzerine yurda dönüp yeni görevine başladı.

Profesör Pamukçu 1952-1957 tarihleri arasında Türk Veteriner Hekimleri Derneği Genel Sekreterliği, 1959-1962 arasında da Türk Veteriner Hekimleri Birliği Merkez Konseyi Başkanlığı yaptı. Bu kurum adına "Kurucu Meclis Üyeliğine" seçildi.

1953'de, Trakya Bölgesinde seyreden ve "Mahiyeti meçhul" diye bilinen hastalığın "Botulismus" olduğunu ortaya koyan komisyon başkanı olarak Tarım Bakanlığından "takdirname" aldı.

Yurtiçi ve yurtdışı bilimsel araştırmaları ve sağladığı başarılı sonuçları nedeniyle Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumunun 1976 Bilim Ödülüne sahip oldu.

Veteriner Hekimleri Derneği tarafından 1980 yılında verilen "Veteriner Hekimlikte 40 Yıl Hizmet" plaketi ile A.Ü. Veteriner Fakültesince "Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılı anısına hazırlanan ONUR PLAKETİ"ni aldı.

1974'de eğreltiotunun kanser yapıcı niteliğini ortaya koymuş olması nedeniyle "Cancer Research" adlı ünlü Derginin mart 1974 sayısında portresi ve çalışmaları "kapak resmi" olarak yayımlandı ve aynı yıl "Amerika Kansere Araştırmaları Cemiyeti Muhabir Üyeliğine" seçildi. Halen bu kurumun Türkiye muhabiri olarak görev yapmaktadır.

Ayrıca yurt içi ve yurt dışı çeşitli bilim ve meslek kuruluşlarda şu görevleri üstlendi:

- ⊙ Amerika Sigma XI Bilim ve Araştırma Cemiyeti Üyeliği 1948
- ⊙ Türkiye Patoloji Kompare Milli Komisyonu üyeliği 1966
- ⊙ TÜBİTAK Veterinerlik ve Hayvancılık Grubu üyeliği 1965-1970
- ⊙ Dünya Sağlık Teşkilatı Mesane Kanserlerinin Histopatolojik Klasifikasyonu Komisyon üyeliği 1965-1972

- ⊙ "Pathologia Veterinaria, Veterinary Pathology, International Journal of Veterinary Pathology" adlı dergilerde "Editorial Aduisory Board" üyeliği 1968-1970
- ⊙ A.B.D. "National Bladder Cancer Project" konsultanlığı 1971-1978.
- ⊙ Türkiye Kanserle Savaş Derneği Üyeliği
- ⊙ Ankara Patoloji Derneği Üyeliği

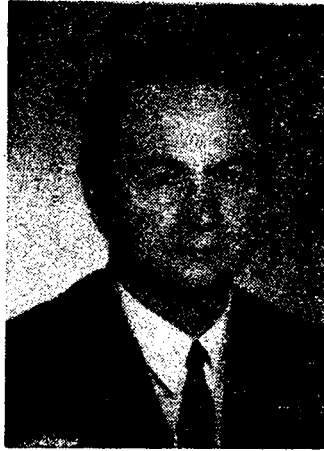
Profesör Büyükpamukçu yurt içinde ve yurt dışında uluslararası düzeyde birçok kongreye katılmış, 11 kitap ile orjinal nitelikte 67 bilimsel makale yayımlamıştır.

1978 ve 1979 yıllarında Japonya'ya konuşmacı olarak davet edilen Profesör Büyükpamukçu ayrıca İngiltere, Almanya ve Amerika Birleşik Devletlerinde çeşitli yerlerde "Eğrcitiotunun Kanserojen Etkisi" üzerinde konferanslar vermiştir.

23 Eylül 1981 Çarşamba günü Fakültemiz Konferans Salonunda "Mesane Kanseri Etyolojisinde Yeni Gelişmeler" konusunda verdiği konferans ile kanser çalışmalarındaki aşamaları dile getirmiştir.

Profesör Büyükpamukçu İngilizce, Almanca bilmektedir.

Prof.Dr. Selahattin GÜRTÜRK'ÜN ÖZGEÇMİŞİ -

1916'da Lüleburgaz'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamlayıp 1936 yılında A.Ü. Veteriner Fakültesine girdi, ve 1940'da mezun oldu. 1942-1944 Samsun Merkez Veteriner Hekimliği, 1944-1946 Kalecik İlçe Veteriner Hekimliği görevlerinde bulundu. 1947'de Pendik Bakteriyoloji Enstitüsü asistanlığına atandı. 1950'de Tarım Bakanlığı tarafından, görgü ve bilgisini arttırmak üzere

Almanya'ya gönderildi. Hannover Veteriner Yüksek Okulunda 1951'de mikrobiyoloji dalında doktorasını, 1952'de habilitasyon çalışmalarını tamamladı. Türkiye'ye döndükten sonra 1955 yılında A.Ü. Veteriner Fakültesi Bakteriyoloji ve Salgın Hastalıklar Kürsüsü eyemli doçentliğine atandı. 1960'da profesörlüğe yükseltildi.

1964-1968 yılları arasında 2 dönem Veteriner Fakültesi Dekanlığı 1968-1971 arasında Fakültemize bağlı Hayvan Yetiştiriciliği ve Sağlık Bilimleri Uzmanlık Okulu Müdürlüğü, ayrıca 1962-1964 ve 1973-1979 yılları arasında Fakülte Senatörlüğü yaptı. 1968 yılında kurulan Viroloji Kürsüsü'nün Başkanlığı görevini de emekli olana kadar yürüttü.

2547 sayılı kanunla oluşturulan Yüksek Öğretim Kurulu'na Üniversitelerarası Kurulca üye seçildi. 10.12.1981 tarihinden geçerli olmak üzere emekliliğini istedi ve Yüksek Öğretim Kurumundaki yeni görevine başladı.

Prof. Gürtürk Fakülte'deki görevine ek olarak 1968-1980 arasında 12 yıl süreyle A.İ.T.İ.A. Eczacılık Yüksek Okulunda Mikrobiyoloji derslerini ve 1 yıl da Elazığ Veteriner Fakültesin'de Viroloji derslerini vermiştir.

Profesör Gürtürk'e 1-7 temmuz 1979'da Moskova'da toplanan XXI. Dünya Veteriner Kongresinde "*Veteriner Bilimine ve Uygulamalarına Yaptığı Katkıları*" nedeniyle bir diploma ve ödül verilmiştir.

Ayrıca 1980'de Türk Veteriner Hekimliği Derneği tarafından verilen "Veteriner Hekimlikte 40 yıl Hizmet" Plaketi ile 1981'de A.Ü. Veteriner Fakültesince "Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılı Anısına" hazırlanan "ONUR PLAKETİ"ni almıştır.

"Zentrablatt für Veterinärmedizin" adlı Uluslararası derginin Redaksiyon Kurulu Üyeliğini yapmakta olan Prof. Gürtürk, "Enternasyonel Mikrobiyoloji Cemiyetleri Birliği (IAMS) Viroloji Seksiyonu'nun Türkiye temsilcisi ve Dünya Veteriner Birliği (WVA) Türkiye temsilcisidir.

Profesör Gürtürk yurt içi ve yurt dışında uluslararası düzeyde birçok bilimsel toplantıya katılmış 9 kitap ile, 52 bilimsel makale yayınlamıştır.

Profesör Gürtürk Almanca ve İngilizce bilmektedir.

Danışma Meclisi Üyelerimiz:

Fakültemiz Öğretim Üyelerinden Prof.Dr. Mahmut AKKILIÇ Ankara'dan, Prof.Dr. Öztürk TEKELİ Bursa'dan Danışma Meclisine

Üye seçilmişlerdir. Ayrıca Meslektaşımız emekli Veteriner Hekim Tümgeneral Ahmet Nedim ERAY'da Danışma Meclisine seçilmiştir. Üyelerimizin kısa özgeçmişleri aşağıda verilmiştir.

Prof.Dr. Mahmut AKKILIÇ'IN ÖZGEÇMİŞİ

1927 yılında Çermikte doğdu. 1948 yılında Elazığ Lisesinden mezun oldu. Aynı yıl A.Ü. Veteriner Fakültesine girdi, ve 1953 yılında bu fakülteyi bitirdi. Askerlik görevini Vet.hekim yedek subay olarak tamamladıktan sonra Tatvan İlçesi Veterinerliğine atandı. 1955 yılında Çifteler Harasına Zootečni Uzman adayı olarak atandı. Uzmanlık Eğitimi yürüttüğü sırada bilgi ve görgüsünü arttırmak üzere İngiltere'ye gönderildi ve orada çeşitli Zootečni kurumu ve enstitülerde bir yıl süre ile çalıştı.

1960 yılında Balıkesir İli Zootečni Mütchassışlığına atandı. 1961 yılında A.Ü. Veteriner Fakültesi Yem Maddeleri ve Hayvan Besleme Kürsüsü asistanlığına başladı. 1955'de doktora çalışmasını tamamladı. 1966 yılı başında bilgi ve görgüsünü arttırmak üzere Hür Berlin Üniversitesi Hayvan Besleme Kürsüsü'ne gönderildi. 1968 eylül ayına kadar bu enstitüde çalışan Profesör Akkılıç yalnız başına ve Alman meslektaşlarıyla müşterek olarak, özellikle mineral maddeleri üzerinde, çeşitli araştırmalar yapmış ve bunları Uluslararası kongrelerde tebliğ etmiştir. 1968 yılında yurda döndükten sonra 1970 yı-

linda Doçentlik çalışmalarını bitirerek Üniversite doçenti olmuş, 1977 yılı nisan ayında Profesörlüğe yükseltilmiştir. Aynı yıl 16-11-1977'de A.Ü. Veteriner Fakültesi Hayvan Yetiştiriciliği ve Sağlık Bilimleri Uzmanlık Yüksek Okulu Müdürlüğüne seçilmiştir. 3 kitap, 2 broşür ve 23 bilimsel yayını vardır.

Profesör Akkılıç Üniversitedeki çalışmaları yanında 1969-1970 yıllarında Ankara Veteriner Hekimler Oda Başkanlığı ve 1973 yılında Türk Veteriner Hekimleri Birliği Merkez Konseyi Başkanlığı yapmıştır. 1974 ve 1976 yıllarında "Türkiye 1 nci ve Türkiye 2 nci Tavukçuluk Kongrelerini" düzenlemiştir. 1977 yılında Türkiye Tavukçuluk Derneği'nin kurulmasında kurucu başkan olarak görev almıştır, halen bu Derneğin Genel Başkanlığını yapmaktadır.

Haziran 1979'da A.Ü. Veteriner Fakültesi Yem Maddeleri ve Hayvan Besleme Kürsüsü Başkanlığına seçilmiştir.

Ağustos-ekim 1981 tarihlerinde 3 ay süre ile Hür Berlin Üniversitesi Veteriner Fakültesinde misafir Profesör olarak bulunmuştur. Bu süre içinde bilimsel araştırma yapmış ve konferans vermiştir. A.Ü. Veteriner Fakültesi Yem Kontrol, Besleme ve Beslenme Hastalıkları Başkanlığını yürütürken Danışma Meclisi üyeliğine Ankara Temsilcisi olarak seçilen Prof.Dr. Mahmut Akkılıç evli olup 2 çocuk babasıdır. İngilizce ve Almanca bilir.

Prof.Dr. Öztürk TEKELİNİN ÖZGEÇMİŞİ

29 ekim 1935 tarihinde Ispartanın Şarkikaraağaç ilçesinde doğdu. İlkokulu doğduğu ilçede, orta ve lise öğrenimini sırası ile Afyon ve Konya'da tamamladı. 1954 yılında girdiği Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesini 1959 yılında bitirdi. Altı aylık Konya harasındaki görevinden sonra Doğubeyazıt Süvari alayında yedek subay klinik veterineri olarak sürdürdüğü vatanî görevinden terhis olup Veteriner Fakültesi Cerrahi Kliniği'ne asistan girdi. 1966'da doktor, 1971'de Doçent ve 1978'de profesör oldu. Bu süre içerisinde 1968-1970 arası Zürih Üniversitesi Veteriner Fakültesi Cerrahi Kliniğinde doçentlik araştırması ile birlikte çeşitli bilimsel araştırmalarda bulundu. 1974-1975 yılında Batı Berlin Veteriner Fakültesinde misafir doçent olarak bilimsel araştırmaları yürüttü. 1970-1980 yıllarında 4 uluslararası kongreye tebliğleriyle, ayrıca yurt içi pek çok kongre, seminer ve simpozuma katıldı. 18 adet Türkçe ve yabancı dilde yayınlanmış bilimsel araştırması ve beş kitabı vardır. Ayrıca TRT seçim kuruluna, TÜBİTAK toplantılarına, ÜSYM danışma kurullarına ve Yurtlar Kurumu Kurul Toplantılarına katılmıştır. 1977-1978 öğretim yılında Fırat

Üniversitesi Veteriner Fakültesinde ders vermekle görevlendirilmiştir.

Nisan 1978 yılında Bursa'da Veteriner Fakültesi kurucu öğretim üyesi olarak göreve başladı. Fakültenin Dekan Yardımcılığı yanı sıra Bölüm Başkanlığı, rektörlüğe bağlı Yabancı Diller Okulu Müdürlüğü,

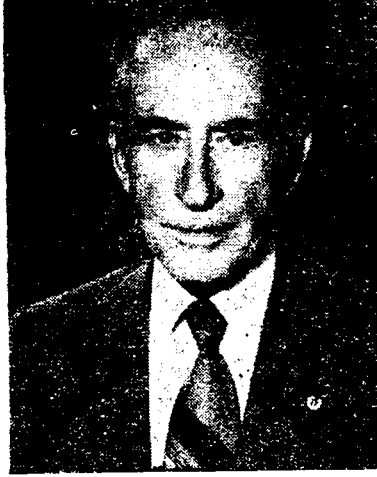
Bursa Üniversitesi Senato Üyeliği ve Bursa Bölgesi Veteriner Hekimleri Odası Başkanlığı görevlerini sürdürdü.

23 ekim 1981'de Danışma Meclisine Bursa üyesi olarak seçildi. Almanca ve Fransızca bilen Tekeli evli ve iki çocuk babasıdır.

*Emekli Veteriner Hekim Tümgeneral A. Nedim
ERAT'IN ÖZGEÇMİŞİ*

1913 yılında İstanbul'da doğdu. Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesinden 1937 yılında birincilikle mezun oldu. 1938-1945 yılları arasında değişik askeri birliklerin veteriner hizmetinde görev aldı. 1946'da Gülhane Askeri Tıp Akademisinde Radyoloji ve Fizik Tedavi servislerinde asistanlık görevinde bulundu. 1947'de İstanbul Robert College'de İngilizce dil öğrenimi, 1948'de A.B.D. Walter Reed Askeri Hastanesinde koruyucu hekimlik, görev başı eğitimi ve 1948-1950 yılları arasında da A.B.D. Pensilvanya Üniversitesinde radyolojik uzmanlık eğitimi gördü. 1951-1962 yılları arasında Askeri Veteriner Akademisinde öğretim görevlisi olarak bulundu. Bu dönem içerisinde, Pakistan'da lojistik ve eğitim tesislerinde inceleme, İngiltere'de NATO, NBC okulunda öğretmen kursu, Gnkur. ABC ve Nükleer Silahlar Okulunda öğretmenlik, Avusturya'da

nükleer silah denemelerinde Türk Silahlı Kuvvetleri temsilcisi olarak ilmi müşahit, İçişleri Bakanlığında sivil savunma başkan yardımcılığı ve başmüşavir, Kızılay ilk yardım kurslarında öğretmenlik görevlerinde bulundu. 1969 yılına kadar K.K. Komutanlığı ve Gn kur. Bşk.lığında Veteriner Dairesi Başkanlığı ve Müşavirlik görevi yaptı. Bu dönem içerisinde de Silahlı Kuvvetler ağaçlandırma ve köylere yardım işleri, Tarım Bakanlığı Sağlık Müşavere Kurulu Üyeliği, Orta Doğu Amme İdaresi Yönetim Kurulu üyeliği, Başbakanlık Atom Enerjisi Komisyonu İlmî İstişare Kurulu başkanı ve üyeliği görevlerini

yaptı. 1969 yılında kadrosuzluk nedeniyle Tümgeneral rütbesinden emekli oldu. Emekli olduktan sonra Başbakanlık Atom Enerjisi Komisyonu Genel Sekreteri ve Gn.Kur.Askerî Tarih ve Stratejik Etüd Bşk.lığı İstanbul'da mütercim yazar ve Başbakanlık Arşiv Genel Müdürlüğünde araştırmacı olarak çalıştı. Bu görevde iken 23 ekim 1981'de Danışma Meclisinde Kontenjan üyesi olarak göreve başladı.

Eserleri arasında asistanlık ve başasistanlık tez ve araştırmaları dışında çoğunluğu nükleer biyolojik ve şimik harp, sivil savunma ve tıbbî konularda olmak üzere telif ve tercüme 35 kadar eseri ve Federal Almanya ve İsveç makamlarınca verilmiş üstün hizmet ve takdir belgeleri vardır.

Eray, İngilizce, Fransızca ve Almanca biliyor.